

MIHAI SPORIȘ

A photograph of a woman with blonde hair and sunglasses, seen from the side, looking towards the Great Sphinx and the Great Pyramid of Giza in Egypt. The Sphinx is in the foreground, and the pyramid is in the background under a clear blue sky.

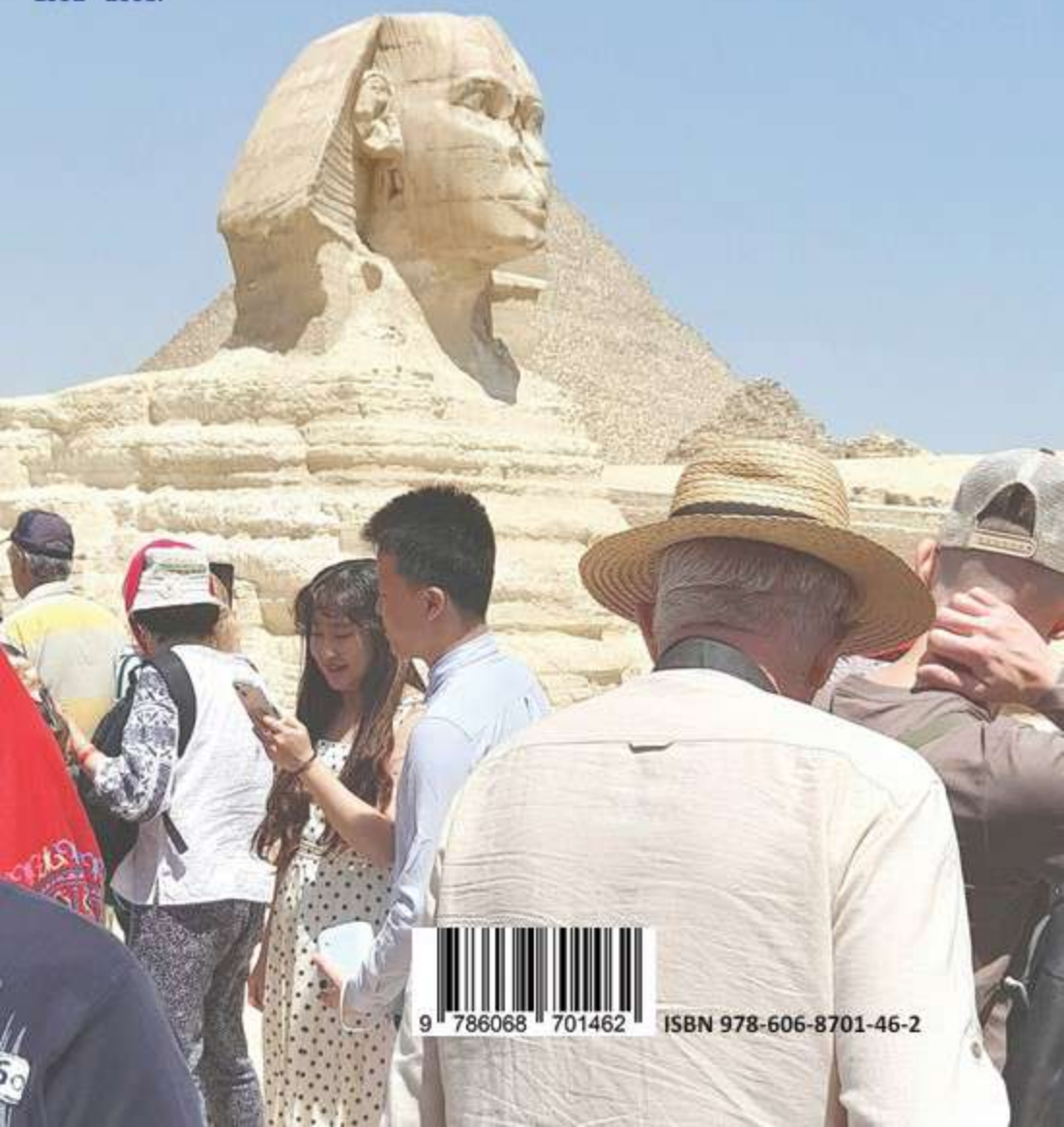
**Cu seniorii ...
prin lumea mare**

Editura Intol Press
Râmnicu Vâlcea, 2025

MIHAI SPORIȘ
(Scurt CV)

Născut la Robești, com. Căineni, Vâlcea în 29 iunie 1951. Absolvent al Facultății Energetice București - 1975. Doctor în Energetică - 2001. Doctor în Dacoromantică - 2001. Șef Secție Exploatare și Reparații la I.E. Râmnicu Vâlcea: 1980 - 1985. Inginer Șef: 1985 - 1995. Director: 1999 - 2001. Activitate publicistică și scriitoricească: 1995 - prezent. Senior editor la toate publicațiile Intol Press: 2006 - prezent (Povestea vorbeii, Povestea vorbii 21, Cultura vâlceană, Seniorii, Forum vâlcean, Cultura Ars Mundi - on line). Publicist la revista Curtea de la Argeș condusă de Acad. Gh Păun... Membru fondator al Societății Culturale Anton Pann (1998), al Forumului Râmnicului (2001), al Ecostar 21 (2006)... Autor a peste 40 volume de literatură eseistică și poezie. Consilier Județean Vâlcea: 1992 - 2008.

9 786068 701462

ISBN 978-606-8701-46-2

Cu seniorii ... prin lumea mare

Tehnoredactarea: Mihai SPORIȘ
 Petre CICHIRDAN
Coperta: Ana Maria LAZĂR

Fotografii, inclusiv *Sfinxul* de pe coperti,
și text aferent: Mihai SPORIȘ

CIP nr. 22169/08.10.2025

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SPORIȘ, MIHAI

Cu seniorii ... prin lumea mare / Mihai Sporiș. - Râmnicu Vâlcea :
Intol Press, 2025
ISBN 978-606-8701-46-2
821.135.1
91

Tipărit la ROTIPO, Iași, 50 de exemplare, ediția 1.

Copyright © 2020, Editura Intol Press din cadrul SC Intol SRL,
str. Calea lui Traian 169, bl.5, sc.E, ap.3, tel(fax) 0250 736615,
tel: 0350 401 254, 0746.029.824 Reg.Comerțului J38/ 442/ 1993.
E-mail: cichirdan@yahoo.com

MIHAI SPORIȘ

Cu seniorii ... prin lumea mare

Editura Intol Press, Râmnicu Vâlcea, 2025

Cuvânt înainte...

... Înainte de zăbava dvs., asupra celor ce urmează, ca să aflați mai devreme dacă merită să vă cheltuiți timpul cu ceea ce vă propunem! Dacă vă interesează?, dincolo de sugestia copertei cu provocarea tainei bine ascunse, ori dacă vă puteți regăsi propriile întrebări, în răspunsurile propuse aici, citiți-ne!, eventual, criticați-ne! Nu ne supărăm!, ba vă și respectăm punctele de vedere!

Ne-au provocat mai demult tâlcurile: puse în simboluri, mituri, legende, dar și în sentințele cu autoritate ale înțelepciunii populare. Sacralitatea scripturilor, aparent partizană, dar cu numitorul comun în izvorul mitologiilor și artelor imemoriale, studiată și cu mărturiile invocate în perspectiva istoriei, ca amprente pipăibile, ne-a provocat curiozitatea, apoi minunarea și voința mai cercetării.

În cele ce veți citi și veți vedea - în imaginile culese direct, ori împrumutate din expunerile publice!-, sunt gândurile adunate de la o mulțime de oameni, din toate timpurile, dar și puține sentințe ale propriilor convingeri.

Cartea este un amestec de reportaje, jurnale de călătorie/ e-seu, uneori păreri/diagnostic, asupra unor lucrări similare, cercetând scriptura. Istoria, luată ca portativ... timpului, scrisă în cheia partizanatelor politice, este invocată cu referințele pe care le-am bănuț credibile.

Pentru apariția ei am adunat materialele, impresii de călătorie, imediat după întoarcerea acasă, sub imboldul impresiei celor văzute, aflate. Datarea scrierii lor este conținută în texte.

Trebuie adăugat aici că în... *cercetarea de teren* am făcut echipă cu „Seniorii...” (Asociația vâlceană... complice ideii de... *școală altfel*, nu doar pentru sine!), și pentru datoria de împlinit:

a transiterii între generații a experienței proprii, de ce nu? și a celor văzute cu ochii... mai înțelepți, prin lumea largă. Aici ... motivăm și imboldul publicării acestei cărți.

Împreună cu colegii seniori, am pipăit, ne-am informat, am recoltat fotografii, am ascultat expunerile ghizilor, am intersectat păreri, mirări, contradicții... Ne-am potențat interesul pentru noi experiențe de același fel. În reportajele/jurnale prin Turcia, Egipt, Tunisia, Bulgaria etc., chiar în postările media (vezi culturaarsmundi.ro), în dezbaterile reuniunilor Asociației, am informat mai multora, isprăvile noastre.../ vorbeam de *școala altfel*. În cartea aceasta veți călătorii alături de noi, prin impresiile ajutorului și cu imaginile culese, să susțină ideile exprimate.

Cu speranța că v-am convins, vă dorim lectură frumoasă, cu... talant adăugat timpului investit!

Autorul

Pe cumpăna anilor 2024/2025 - între ceea ce a fost!... și ceea ce va fi?

Iată-ne în situația mitologicului Ianus, cel înzestrat zice-se cu două fețe ale unui nemuritor rege... Era pe vremea când Cronos/timpul, din contabilitatea cu bilanțuri, îi era alături printr-o grădină prin care curgea lapte și miere, unii observând-o și numind-o... Roma (aici se spune că autoritatea cerului vechimii... îl pensionase pe tatăl său: Timpul/care își expirase durata de morar, și îl angajase..., de ajutor să-i fie, pământeanului Ianus !). De ce tocmai la Roma se cumpăneau erele? Adică vechiul cu noul? Chiar înainte de sacralizarea creștină cu propriile ei testamente? O fostă zeitate atotcuprinzătoare, cerească și dedată facerilor (morar al tuturor celor ce trebuiau să fie sursa pâinii înnoite!) nu putea să fie decât informație celui pământean... pus stăpân numitei împărății! Credem că El (și Cronos...- într-un proces precum viața își are propriul început și sfârșit, fără a leza reactualizarea cu... alfa și omega!-, va fi fost cândva Supremul!)... putea fi privirea înapoi a lui Ianus, adică a ceea ce vede, ca nimeni altul, tocmai ceea ce făcuse cu propria putere, știință și voință! În ceea ce privește privirea în față, credem că noul mecanic al locomotivei trebuie să-și organizeze durata legiuită... an/poate cincinal/ poate eră – în funcție de răbdarea așteptărilor, resursele din cămară și câte alte necunoscute celor mulți, dar sigur în mintea vizionarului, uns cu toate alifiile după spusa populară - profet, prooroc, strateg, sociolog, psiholog, politolog, filosof și multe altele/ adunate ca într-un dirijor de orchestră... toate la un loc!). Este peste poate, unui om pământean să le aibe pe toate și atunci se ivesc mulții sfătuitoari, șiăștia grupați în numitele... puteri (până și Dumnezeu este treime de ființare!). Ianus, legendarul/mitologicul, ne spune o poveste despre sfârșit și început. El are imaginea clară a ceea ce a fost și privește în cea-

ta dimineții de pe vârful urcat cu ditai agoniseala (poate chiar bolovanul lui Sisif, ori crucea Golgotei/înainte ca totul să devină experiență... agonisită!). Iertare pentru prea lunga introducere!, dar descifrarea celor puse în diferitele scripturi, ne poate distanța de orice partizanat politic, care ne-ar angaja unor adevăruri relative. Să privim și noi, de pe cumpăna dintre ani, cu fețele lui Ianus, să constatăm ceea ce s-a întâmplat față de ceea ce s-a trâmbițat tocmai de călău/ze(l)e vremelnice: numitul mecanic de tren/ nu doar „trenuleț” în persiflarea oficială!; sfătuitoarii aleși pe sprânceană/ parlament, justiție, guvern! Să vedem agoniseala... pe care noul morar trebuie să o facă pâinea cea de toate zilele, zilelor ce vor veni. Cât am muncit?, cu ce folos?... fiecare în parte își poate face propria socoteală – firesc ar fi să-și asume răspunderile angajamentelor! *Contributivitatea*? Un cuvânt acolo... care ametește buna credință! Nici muncă fără pâine, nici pâine fără muncă! Aici derapajele se observă din stratosferă, când afli ce spun arbitrii neutri despre ceea ce tu nu vrei să se știe! (vezi statisticile CEDO, despre funcționarea Justiției/elita sfătuitoarilor din preajma ... mecanicului!/alegem acest domeniu pentru că raportul eficiență/ recompensă este strigător la cer, apropo de ... *contributivitate*!). Apoi politica socială... pentru cei declarați neputincioși muncii, când atâta paragină din vecinătate le-ar face meritate ajutoarele. Nu există colțișor în grădina noastră în care să nu se observe absența lucrătorilor... formați pentru muncă, nu ca roboți, ci educați din stadiul de răsaduri. Generoasă oferta, privind *România Educată*, dar clasamentul (neutru și ăsta!) ne arată cei mai *analfabeți funcționali* (în redefinirea standardelor omenirii, privind evoluția nevoilor unei societăți emancipate, sincrone mersului lumii!), în rândul celor cu care ne-am asociat în relieful geopolitic european. Clasa politică? Tocmai cea care legitimează ... puterea Voinței, atestă peste capetele specialiștilor Știința. Otrăvirea autorității științifice cu... diplomele fără acoperire, doctorate false, CV-uri umflate, lieder/ shipuri ca recompense/ nulităților, măsurile reglementate...

prin majorități parlamentare... de turmă (numai bune pentru joaca de-a justiția - cu procedurile cronofage și sentințe date pe literele meșteșugite deliberat, în jocul de-a alba neagra, cu „dreptatea”. Compromisul ca artă politică, ce nu face diferență între cinstitele daruri (care vezi Doamne i se cuvin!) și mita (fie ea și electorală!), șpaga/ comision (care dă întâietatea... la afacere!) să nu fie la vedere ca ... parole ale corupției și dreptății, chiar și în numita justiție? (miile de dosare, mileniile de așteptare ale tuturor cauzelor adunate – vezi doar clarificările celor cu mii de morți, precum cele legate de *revoluție* (?!)), mineriade. Să nu vorbim de marile afaceri care au prăduit țara, niciodată puse pe rol, ascunse de cei interesați... așa pentru liniștea benefică a prescrierilor, altfel spus validarea populară: ceea ce lupul, ursul... a mâncat este bun mâncat! Întreg anul 2024 a fost unul în care toți cetățenii grădinii române, inclusiv cei plecați pe cocalurii lumii au fost puși să... cumpănească de vreo patru ori (așa ne încredințau vechii păstori aleși!). Își asumau dreptul de-a alege diverșii cârmuitori, ori doar purtătorii puterilor lor la mai marii peste mai mulți laolaltă! Așa s-ar tălmăcii despre democrația, în care puterea fiecăruia (nu contează acoperirea ei, în fiecare dintre noi... cu: știință, voință, experiență!) are valoare pașală/la grămadă. Ori când numărul nu dă socoteală, decât de cantitate și nu de calitate, să nu se ivească tentația agregării în turmă a celor ce nu au voințe, putințe și minima cunoaștere? Cum s-ar putea câștiga masa critică a numărului (lozul câștigător?), fără a târgui sărăcia și prostia cu darurile ademenirii? Prin propaganda inspirată a raiului promis, ba chiar cu mărgica în avans pentru ademenire, masa vădit analfabetă, sub un standard al vieții normale... cade ușor în plasa păsărarului de Vo(L)/(T)uri. Să vezi influența votanților plecați (prin alte grădini, cu alte gospodării!), care nu mai ascultau de ademenitorii de acasă (vezi și Republica Moldova, nu doar România!) aceștia par a contesta... mecanicul și sfătuitoarii lui de acasă! Falia se va fi arătat evidentă..., imediat

după alegerile pentru Europa, nu pentru cele locale, unde dreptul de-a vota era limitat de domiciliul stabil, în numita feudă/baronat, mult mai ușor de supravegheat... în logica relațiilor din ginta și tribul locului, cu o anumită ierarhizare... înrădăcinată și consolidată de autonomia locală, chiar de tradiția unei bune coabitări cu eparhia/parohia locală, tocmai un bun catalizator al... capului plecat celui de mai multe ori ales. Cele două alegeri din 2024..., pentru foarte aproape și foarte departe, au desprins niște concluzii. Scena politică foarte locală își păstrează culoarea, conform vechii geografii (vezi harta cu provinciile istorice și diferența dintre rural și urbanul marilor orașe!), cu unele schimbări minore în statistica ansamblului, dar și unele apropieri ale perdanților de vechii/actuali învingători. Reprezentarea europeană (cu cât raza este mai mare, cu atât disiparea centrifugă se pune-n evidență!) arată o reșezare a scenei politice, cu actori noi și foarte vizibili. După alegerile din vară s-a supralicitat raiul viitor, cu tot felul de mărgele electorale, privind pensiile săracilor, cu creșteri consistente... imediat după alegerile de la sfârșitul anului pentru Președintele Țării și pentru Parlament. Ba se promiteau corelări cu ... nesuferita inflație, îndreptarea unor legi care generaseră inechitatea între cei ce prestaseră aceeași muncă în aceleași condiții, apoi promisiunea unui buget în condițiile unui deficit intern acceptat, de cei ce ne vor da banii Uniunii Europene. Un lucru le era clar românilor: toamna va număra bobocii! Alegerile parlamentare au adus pe listele propuse... nu doar boboci (vezi cerința infuziei listelor cu femei, pentru egalitatea de gen... cerință europeană!), ba chiar matusalemicii de mult năvăliți prin Casa Poporului, ca o casă de hodină cu amintirile legi votate pe scena cu marionete, ori arenă de circ cu măscăricii cunoscuți! Dar să vedeți... surpriză! Au apărut, peste noapte, partide noi și foarte vocale, invitate ca din ceață, în dauna celor istorice care au fost la butoanele puterii executive, chiar cu controlul Curții Constituționale, ba și cu portavoce în niște

canale clasice ale Televiziunilor... în serviciu! Nu s-a înțeles un lucru important! Să nu fi avut cine să-l priceapă? Cine are informația domină situația! Nu o spunem noi aici, dictonul fiind vechi de când lumea. Cine este primul la... orice, câștigă competiția! Dacă mai mulți dețin informația care trebuie să influențeze scopul.../acela care scuză mijloacele în spusa celebrului florentin Machiavelli, cel mai puternic... este primul venit, adică cel care o spune/o transmite primul! Unde a fost Statul Român, care acum se plânge că în transmiterea informațiilor a fost al II-lea? Tocmai el, dotat cu instituții specializate în gestiunea informațiilor din orice proveniență (internă= SRI și externă= SIE/ dar chiar cu Instituții Media, publice, precum TVR-ul, cu vreo nouă canale distincte? Nu cumva acestea fie au defectat, fie s-au dovedit degeaba? Dar și celelalte, proprii etajelor inferioare ale Puterii cum au lucrat?/ că și-au luat leafa, bugetată de Bugetul, tocmai în deficit perpetuu! Apoi, în propunerile pentru candidații la locomotiva supremă, de ce nu s-a verificat starea de sănătate a celor ce s-au oferit la concursul marelui vot? Fără certificat medical, fără testare psihologică validă, nu ți se poate încredința/autoriza vreo răspundere banală! Să nu mai aibă Statul Român un sistem valid de anticorpi? Aici să ne referim la paza instituită, numită Birou Electoral Central, senzorul de veghe, privind sănătatea viitorului mecanic, să-l numim aici și Cap de țară! Apoi, conducătorul cel mare, chiar pe plecare fiind, să nu fi observat gălăgia electorală și amenințările de tot felul, la mersul trenului...- Statul Român! -, cu propriile lui răspunderi asumate în concertul lumii polarizate, între punctele cardinale? CSAT-ul exista simultan atâtor instrumente... și totuși, sub ochii tuturor, societatea românească de acasă și din diaspora, este deurnată spre „adevărurile” primului venit, cu veștile de evident interes, pentru a ști de cine să fie condus în viitor Trenul care ne va avea călători. Să observăm în trecere eticheta inspirată cu trenulețul/mocănița de urgență, ca o poruncă dată tuturor

„călătorilor”, circulând (pentru cei încă pe acasă cu mințile la ei?!, ori încredințate bunului mesager, trimis poate de cel de SUS... după cum le spunea nevăzutul înger vestitor, într-o filă de poveste, evident scriptură incontestabilă, a ditai profetul ca... un luceafăr?!), pe plaiurile mioritice, cu anunțatul sacrificiu al celui mai ortoman, în dauna celor cu indemnizațiile speciale, ca merite ale Justiției suverane, asupra „adevărurilor” ascunse... si-ne die, cât ți-ne o stare Constituită/Constituție, neactualizată încă și de/fazătă mersului lumii! Să constatăm că în lipsa profilaxiei, acea prevedere ca lucrurile să fie bine făcute de prima dată, una dintre chemările la urne - chiar dacă se făcuse triajul prin votul milioanei de români din mulțimea de candidați/va fi fost și o excludere dispusă apriori votului, de CCR, tocmai pentru un candidat validat în vară și pentru reprezentare în parlamentul Uniunii Europene (!?) - va fi fost degeaba, prin anularea dispusă cu 24 de ore înainte de turul doi (care își și începuse desfășurarea ... prin diaspora!). Efectele acestei ratări – nu suntem în măsură să apreciem dacă a fost un rău necesar!- ne atrag atenția asupra cauzalității prezente și neobservate, cu riscurile ei asupra vieții noastre! În spațiul media, preluându-se ecourile venite de departe, se induce ideea unui impuls venit din exterior pentru intervenția în ceasul al 24-lea (chiar începuse votarea!). Situația aceasta, specială, ca o simfonie neterminată, cu consecințele ei imediate în funcționarea Statului (chiar el i/responsabilul special!), cu costurile pe spinarea tuturor, dar dureroase pentru cei cu resursele supraviețuirii doar, cere de URGENȚĂ: reformarea structurală a administratorilor, a mentalității tuturor, debirocrațizarea, informatizarea cu viteza de lucru în timp real (s-a observat efectul indus în societate prin tik tok /doar un instrument pentru cei iuți la minte și... de mână, încă străin multora, deși informatizarea rapidă a treburilor statului este de mult o urgență!) într-un timp record, dar în prioritatea unu a scenei politice, pe care încă se bazează sistemele democratice ale lumii emancipate.

Nu blamăm aici tehnologia și pe cei ce au folosit-o, ci lipsa de înțelegere a mesajelor... imputabilă României educată și lipsei de vigilență a celor puși să blocheze dezinformarea, adică să fie la datoria corectitudinii, conform fișei posturilor... Luna decembrie, fiind una specială cu amestecul de fără timp ca o ieșire din istorie în actualitatea legendei într-un spațiu sacralizat și oferit trăirii într-o devălmășie a stărilor, ne obligă pentru analiza noastră, pe cumpăna anilor, să constatăm replicarea mitologiei, ba chiar și a scripturii căreia am fost jurați prin botez... să descifrăm altfel cele în cumpănă și... neterminate (că niciodată nu-i sfârșit înaltul... se lamenta cândva un poet, purtător de făclie, în inima care încă bate! Am redescoperit în Ianus, pe cumpăna vremii aleasă de noi între 2024/2025, pe viitorul Ioan: înainte mergător și viitor botezător, când acel Profet al creștinismului va fi făcut toate minunile și se va fi putut unge... Rege/în sistemul democratic să-l numim Președinte (chiar într-un decembrie prin 1947 Regele românilor, va fi lăsat locul Președintelui!). Ioan... cu scriptura în evanghelie, scărar, gură de aur, ba chiar futurolog, pronosticând Apocalipsa este o predestinare a tuturor purtătorilor acestui nume. Ianus/ Ioan/ Iohanis – Io Han...Îs, ar fi constatat un rebusist pus pe ligamentătri. Cum să lași turma? Trenul fără conducător?, Când noul mecanic încă nu a trecut examenele medicale, psihologice și cerințele democrației, una neperturbată de intoxicații dubioase?! Măine anul se înnoiește? Nu chiar! Pe vechi plugușorul se pornea pentru răscolirile brazdei și noile însămânțări prin luna lui Mărțișor, când se dădea și bunavestire a înnoirii din temelie, și merii abia înfloreau florile dalbe pentru viitoarele provocări ale cunoașterii! S-au ales, au fost chiar acceptați noii grădinari. Au chiar Vătaf (precum colindătorii!) pe cel mai mare... C(i)OLAC, neconsumat din trecută recoltă și prea săracă pentru a nu fi fost văzută insuficientă ieșirii din iarnă, fără strânsul curelei și traiul pe datorie de la cei ce produc mai mult decât mănâncă. Numai marii

Mântuitori (inclusiv Cel botezat de Ioan!) se dau pe sine hrană celor mulți. Fostul antrenor, cu echipa retrogradată (nu a obținut prin muncă niciun procent în plus, deficitul o arată!), om de cuvânt... chiar demisionase, dar va fi fost întors din drum de CCR-ul care va fi anulat consumul colacilor/voturilor pe seama unui nou, viitor Mântuitor, executor testamentar al viitorului Buget... și el amânat pentru luna făurarilor probabil. Între Estul... care nu și-a consumat Crăciunul și Vestul cu nașterea Mântuirii, sincronă solstițiului din Decembrie, noi ne-am aflat între, cum ne este și culmea despărțitoare. Abia din luna Decembrie 2024 s-a decis deschiderea porților (vezi Schengen!) pentru un Occident mai latin, după cum ale noastre de la Râm se trag de milenii! Concluzia analizei noastre este că după calendarul popular suntem sincronizați naturii, iar după cel religios mai avem probleme în poziționarea ortodoxă: între prea răsărit și romano/greco catolici, ba și protestantismul europenilor din Apusul cu Uniunea, care în ceasul ultim al anului... ne-a deschis porțile. Să mulțumim fratelui Ungur, care ne-a pus o vorbă bună la JAI, și să constatăm că suveranismul vecinilor (cu grija pentru cetățenii lor români, simțind ungurește!) ne-a făcut un serviciu împăcând conceptele în duelul lor fratricid, printr-o corectă cumpănire. Cum să nu împăcăm deviza... prin noi înșine (suveranitate, autocefalie, privirea spre rădăcinile identitare: limbă, tradiții, patrimoniu al specificității etc.), cu aceea a conviețuirii alături de ceilalți din lumea largă (ce diasporă avem!), recunoscându-ne oameni între oameni, de la Creator cu toții fiii lui! Între atracția centripetă a rădăcinii și zborul spre lărgimea globului, trebuie să ne menținem pe orbita echilibrului, adaptându-ne continuu viteza de mișcare la cea a întregului, prin cele necesare grădinii, în care grădinarii să fie mai iscusiți, iar viitorul mecanic să cunoască mersul trenurilor tuturor, și să facă din „trenulețul” blamat acum, unul accelerat, confortabil și cu biletele de călătorie, din ce în ce mai ieftine. Am privit anul 2024 în preajma Crăciunului cu colindători și apoi în ajunul anului 2025, am ascultat plugușorul și

Ordonanța de urgență, ba chiar și mesajul încă președintelui Io-hanis. Suntem încă în trenul cel vechi cu mecanicul lui de vreo zece ani. Trenul va fi devenit trenuleț și multe minuni trebuie făcute de făurarii iscușiți să putem vedea izbăvitorul nou me-canic, ceva mai încolo. Să nădăjduim că Iarna ne va fi un sfetnic bun, și noi călătorii vom adăuga o nouă experiență, cu o nouă lumină de stea adăugată și ne vom alege, cu toate piedicile puse, OMUL chemat să fie cu adevărat OM DE STAT, nu doar pe scaun, ci în dinamica accelerată a unui TREN sincronă rotației planetei! La mulți ani tuturor!

4 ian. 2025

TURCIA

Am văzut Turcia cu ochii noștri!

De prea izolare fizică și socială, din cauza nesuferitei pandemii, ne apucase un dor de ducă și o febrilă căutare de ceilalți, oamenii dragi, pe care doar telefonul, oricât de sofisticat ar fi el, nu ne-ar fi ostit, iar televizorul, cu atâtea canale în concurență pentru înspăimântări contradictorii, cu știri ale dezbinării, ne mărise și el depresiile. Obişnuința de-a fi împreună, cultivată în cei 15 ani de asociația „Seniorilor”, își cerea revenirea la preocupările de altă dată. Iarna de afară și geopolitica cu război aproape de fruntarii, zvonurile despre tot felul de crize, despre readaptarea noilor virusuri, media agresivă și cu știri apocaliptice și câte alte grozăvii ale neîndemărilor politice curente, puteau lesne să taie orice elan de plecare. Unde să mai plecați pe vremea asta cu migrații, puși pe drumuri de ... forța majoră? Prea mare a fost izolarea și dreptul la viața socială - atât de necesară vârstelor cu însingurări și trăirii doar din amintiri!-, să nu evadezi spre altceva, spre noi experiențe, spre zborul liber care adaugă la zestrea vieții, file inedite? La drum, dragi „Seniori”!

M-am agățat de ultimul vagon al excursiei, adică în ultimul moment, aflând de ea întâmplător, pentru că de doi ani nu ne-am mai întâlnit în cadru organizat la asociație. Cum să nu mergem? Nu contează unde! Numai să mai plecăm din cușca paralizantă, spre alte orizonturi, să ne mai împărtaşim de lumea largă, în spiritul vremii, cu amestecul omenesc trăind planeta în întregul ei. Aflăm că s-a ales ca destinație de cercetat, cu propriile priviri, Turcia. Multe informații, de la știrile colorate partizan, multe lucruri controversate despre această țară ne cereau corecta dumerire și acum aveam ocazia, precum Toma Necredinciosul, să pipăim și să ne încredințăm. Impresia o împărtaşim aici, ca pe un reportaj, căruia îi vom adăuga și multele aflate de la un ghid în-

soțitor, dar și dintr-un Ghid turistic, editat în Limba Română, despre Cappadocia.

Măine, 6 mai 2022 este fixată plecarea, dis de dimineată. Plecăm de azi, în miezul zilei, de pe Valea Oltului. Mergem pe calea ferată de acum cca.120 de ani în funcțiune, cu un vagon/automotor parcă de-o vârstă cu calea, oricum putred și scâlciat ca toate traversele putrede. Viteza de deplasare este atât de... amețitoare că te puteai da jos să aduni măciuliile de pădăie și să-l mai și împingi de nevoie. Stațiile/halte, gări cu etichete de monumente de patrimoniu, par niște grajduri pentru patrupede, unele chiar cocini pentru... suinele grohăitoare. Vagoane abandonate pe șine au devenit glastre cu pini, mesteceni. Bine este că sunt vii, la concurență cu natura înconjurătoare, în care omul, haiduc „întreprinzător”, încă nu a intrat cu drujbele! Constatăm că de peste treizeci de ani totul se descompune sub ploaia intențiilor bune. Ploi torențiale de promisiuni întrețin o secetă a pustiirii și lumea se face că lucrează cu... gura. Despre călătoria cu... dricul din dotare? Numai de... bine! Celor cu pietre pe la fiere, rinichi și pe suflet, sigur le poate veni de... pornire că doar este mare și sigură această încercare - terapie! Dar mâine? va fi altă zi!, îmi trece prin minte o speranță.

Plecăm din fața Arenelor Traian, ale Râmnicului. Este ora 5.45 și autocarul se pornește spre Aeroportul din Otopeni. Parcurgem cei cca. 200 de Km. (care includ și autostrada de peste 60 de ani în peisaj!), în 4 ore. Pe centura ocolitoare a Bucureștiului, la care se melcuiește de ani buni, țopăim la fiecare giratoriu cu tot respectul pentru obișnuitele încolonări. Am început ziua cu poticneli! Oare așa va fi toată? Mă bântuie o întrebare. Oare cum va suporta primul ei zbor cu avionul, tovarășa mea de viață? Este aproape miezul zilei. După formalitățile de frontieră (că doar ieșeam din conturul Uniunii Europene!), urmează îmbarcarea. Iată-ne în pasărea de fier, gata de zbor.

Compania aeriană turcă și-a luat chiar un nume ademenitor de: *pasăre liberă* (în engleza lumii globale, desigur!).

Sub penele de fier, dar deasupra unei aripi, observ jocul de-a portanța al acestora, dar și înălțarea, cu micșorarea celor rămase mai jos de norii, nu mulți și însoriți. Intuiția mă pune-n gardă că am zburat peste Dunăre, spre sud, și intuim apoi - din harta înțipărită de lecțiile de geografie!-, că va fi urmat Bulgaria și apele mărilor din cale, pe numele lor în limbile oamenilor din vecinătate. Aripa de sub mine dă semne de aterizare. Trecusem peste niște munți cu creste înzăpezite și un albastru marin se apropia mărginit de un țărm cu siluete tot mai clare. Privesc ceasul (noroc că suntem pe același fus orar!) și observ că trecuse doar o oră și vreo trei sferturi de la plecare. Scăpați din centurile de siguranță, cu ochii deschiși și mântuiți de spaime, cu toții acum eliberați din penajul *păsării libere*, ne punem pe picioarele proprii, cu bagajele recuperate imediat, de parcă nu le-am fi avut în cala avionului. La ieșire din aeroportul Antalyei, că aici aterizasem, ne preia cu o primă numărătoare, un turc, cu tabelul în mână și cu drapelul tricolor, semn de recunoaștere permanentă, lângă el. Suntem cu toții vreo 39 (vâlceni și câțiva bucureșteni de completarea grupului!), suntem în majoritatea noastră vârstnici și ... de sămânță, câteva persoane mai puțin încărcate de ani. Suntem cu toții dornici de cunoaștere, plini de curiozitate, lucru care va fi ușurat munca ghidului nostru, chiar turcul Volkan care ne-a întâmpinat și ne-a condus la autocarul lui Hussein, conducătorul nostru auto, pentru cei cca. 1700 de Km., pe care îi vom fi parcurs împreună printr-o Turcia pe care o vedeam astfel prima dată.

Odată îmbarcați în autocar suntem salutați, *creștinește*, de sunitul Volkan: „Hristos a înviat!”, „Bine ați venit în paradisul nostru, în regiunea Antalya!”. Pe partea interioară a parbrizului o hartă a Turciei, cu obiectivele ei turistice, instrument care se va

dovedi util prezentării ghidului nostru: un fost ofițer al armatei turce, trecut în serviciul industriei turistice, care după o primă căsătorie cu o româncă, știa... *bine-rău* limba română, cu expresii neaoșe într-o plăcută stâlcire fonetică și o accentuare a celor neaccentuate.

În engleza globalismului... afirmăm sosirea noastră cu *pasă-rea liberă*, în Turcia

În autocar, privim înainte, dar și întru retro/viziune istorico, în laterale, privim mișcarea prezentului cu noi de-a împreună. În interiorul omenesc întrezărim, prin ochii ghidului, respirația comuniunii noastre!

Ne familiarizăm cu regulile necesare, în care respectarea programului se cerea să fie cu rigoare, pentru a ne bucura de cât mai multe văzute și pe cât posibil înțelese. Să fim cu ...*sabâr*/răbdare, să ne săturăm, pe îndelete, de multele văzute, să nu ezităm să punem întrebări, să exprimăm păreri și să exprimăm dorințe. Ne explică chiar, înaintea după amiezii de-a împreună, ce înseamnă din punct de vedere geografic, politic și religios, statul modern Turcia, pentru a detalia mai apoi specificul regiunii sud litorale: Antalya. Rezumăm fericita lui sinteză!

„Avem o țară mare, chiar dacă i se spune Asia Mică, înspre răsăritul de dincolo de Marea Marmara (situată în nord-vestul peninsulei!) și de Egee (aflată la vest!). O țară-punte între continente!-, aflată dintotdeauna la drumurile cele mari ale istoriei. O țară mărginită la nord de o Kara/deniz (Marea Neagră) și la sud de-o mare... albă: Ak/deniz (Mediterraneană). Noi aici ne aflăm chiar pe litoralul Mediteranei, din *paradisul* regiunii Antalya. Țara are un relief cu podișuri înalte și lanțuri muntoase, destul de aride, dar despre podișul Anatoliei și munții ei vom vorbi cu alt prilej. Aici în vecinătate, ca o barieră muntoasă în partea nordică, sunt munții Taurus, pe care-i vedeți, cu crestele încă înzăpezite. O să-i traversăm spre nord-est, în drumul spre Cappadocia, chiar mâine. Între acest zid muntos, cu înălțimi până în 2500 de metri, aflat la cca 80-100 km., și mare, se întinde această regiune litorală, irigată de râuri repezi și bogate-n ape. Vom vedea debusarea unui râu în mare (r. Aksu!), printr-o cascadă și apoi, vreo 100 de km., de litoral, spre est, amenajat în principal pentru turismul estival, al acestei regiuni, pe care o numesc un adevărat *paradis*, și loc de întâlnire atâtor turiști din lumea largă. Rog, la coborâre, în lumea aglomerată și pestriță, să urmați tricoulul să nu ne irosim timpul pentru restabilirea grupului, în întregul său! Vă mai spun că suntem urmașii multor stratificări istorice și turcii de azi, cetățeni ai modernității, sunt amestecul a vreo 72 de neamuri și a tuturor credințelor umanității, dar dominantă este

cea islamică. Simțiți-vă în firescul acestei diversități și bucurați-vă de ospitalitatea noastră! Vă rog să mă urmați cu deplină încredere!” Dixit Volkan, în lecția lui inspirată și inspiratoare de încredere.

**Pe țărmul înalt al AK/DENİZ/Mediterana, în Antalya, cu
Domna „M”**

Este trecut de ora 14.00! La ora 13.40... încheiaserăm formalitățile din aeroport și fusesem luați în grija ...ghidului. Instruiți cu cele utile, începem vizita. Mergem într-o recunoaștere a Antalyei, capitala regiunii litorale cu acest nume. Azi doar un prim contact, pentru că am amânat mai amănuntul, pentru ultimele zile ale vizitei noastre în Turcia, una mai pe îndelete și cu reîmbarcarea în pasărea de întors, la cuiburile noastre carpato-

danubiene și... alutane. Ieșirea din zona aeroportului, permanent cu vreo pasăre în aterizare și una în avântul zborului (cam la cinci minute zborul, vorbesc statisticile, despre serviciile transportului aerian!), ne arată o mulțime de sere și suntem asigurați că vom mai vedea câteva mii de-a lungul litoralului, pe care îl vom vizita în continuare. Suntem conduși pe țărmul înalt, unde râul Aksu, își face intrarea în Ak/deniz (Mediterrana... cea albă aici, sigur și din înspumarea cascadei!). Mulțime de vizitatori și ofertanți de suveniruri, peste tot. Noi ni le culegem fotografic singuri, înzestrați cu ultima tehnică la îndemână! Steagul tricolor ne adună și ne îndeamnă să vedem superbul litoral, cu puzderia de hoteluri în chipurile leite ale marilor minuni arhitectonice din lumea largă. Ne și convingem, uimiți de câte s-au putut construi în ultimii treizeci de ani. Investitori, din întreaga lume, au ridicat vreo 500 de construcții stelare. Într-adevăr, un adevărat paradis terestru! Ne stăruie și acum întrebarea, dacă lumea de apoi va fi permisibilă numai celor cu dare de mână. Totul pare desprins din poveștile celor 1001 de nopți, ori cele ale nemuritoarelor zeități olimpiene. Pare o adunare, de-a împreună, a marilor palate ale lumii. Noroc cu autocarul, aflat în mișcare, că ademenirea sirenelor (aici cele ademenitoare... vederii!) nu putea să nu ne ares-teze în vreo hipnoză paralizantă. M-a străfulgerat un gând, privind balanța timpului, în care litoralul românesc al Mării Negre (de ce trebuia să fie... negru și țărmul?!) de acum, rămas în urmă cu cei peste treizeci de ani, de ce parcă agonizează?, când marea lor, *Mare Albă* (în spusa turcească!) tocmai de la înnoptarea noastră, își însorește paradisul? Să fie vorba doar de sorocul întunecării minților unor semeni de-ai noștri, care trăiesc doar pentru sine ? Dacă nu au viziune, de ce nu merg să vadă, ce se mai întâmplă prin preajmă? la mai puțin de două ore de zbor! Dar, să nu ne stricăm și a doua parte a zilei, începută prin patria *dragă* (oricum o iubim, că nu ea, săraca, este vinovată de ce i se întâmplă!) și să povestim înserarea zilei începută cu noaptea în cap.

Am parcurs drumul litoral, până la Manavgat, cu microfonul ghidului permanent vorbitor. Încă înainte de ora 18.00, când trebuia să fim la hotel pentru o noapte, și apoi pentru încă trei, la întoarcerea din Cappadocia, știam formalitățile necesare și programul de seară. Matematică pură. În cinci minute de așteptare, într-un hol superb, am primit cartela camerei.

Cu Doamna „M” la ... recepție

Ambientul, coridoarele, camerele, piscinele exterioare, sălile de masaj, barurile, amfiteatrul pentru spectacole, imensul restaurant, ș.a., toate respirau cele cinci stele, cum se recomandă hotelul, purtând în nume *râul* (r.Manavgat), *lacul* din vecinătate... ca locuri remarcabile în peisajul litoral, toate în englezeasca cu magnet turistic: „Lake & River Side” (LRS-hotel!). La ora 19.00,

în ținută ușoară ne prezentăm la cină! Foame aveam, fiind călători de drum lung și cu răgazuri drămuite. Ne-am pus de-o cină de poveste. Toate bunătățile din lume erau acolo puse la dispoziție. Grea alegerea, dar nevoia unei odihne fără probleme ne-a temperat imboldurile firești. N-am rezistat unui desert tentant, în ciuda glicemiei constatată de OMS și dată în grija farmaciilor. Am testat prăjiturile cu kiwi și cu smochine, dar când am observat baclavaua - în spusa ghidului: „sultana titulară a dulcelui harem!” – am uitat, instantaneu, de anume interdicții. Ne-am retras obosiți de drum și pentru necesara siestă în camerele noastre, pe care acum le vedeam cu alți ochi, mai cercetători. Da! Oglindea și ea cerul cu cinci stele al hotelului! Pornim televizorul să vedem ce se mai întâmplă în lume. Canalele, foarte multe canale, ne dau sugestia asupra limbilor turiștilor găzduiți. Sesizăm o ordine după prezența lor majoritară: turcă, rusă, germană, engleză, franceză, italiană, spaniolă. Nu găsesc limba română, deși la masa de seară restaurantul fusese plin de grupuri venite din România. Ne descurcăm cu ceea ce cunoșteam și cu sugestia imaginilor, unele în contradictoriu, după limbă și probabil așteptarea clientului. Am cules știrile despre ... criza economică, criza politică și conflictul pe rol – cum s-o numi el în limbile menționate!- din Ucraina. Ba și despre ziua de 9 Mai, ce sta să vină, cu o mulțime de predicții, unele alarmiste. Închid televizorul, rememorez ziua cu întuneric și lumină și mă dau somnului cu gândul la cele frumoase, să visez frumos. Am adormit, preț de-o clipă, lângă Mediterana și în respirația răcoroasă venită dinspre munți. Atât mi s-a părut o noapte, fără vise, dar reconfortantă.

Manavgat/Antalya, Sâmbătă, 7 Mai, 2022

Înainte de ora 6.00 un cocoș din preajmă insista, în limba lui universală, cu semnalul trezirii. La 6.00 fix!, sună și telefonul din cameră, așa cum ne atenționase ghidul nostru, ca un metro-

nom al programului. Începem o nouă zi, care se anunță însorită. Dușul, și el de cinci stele, ne pune probleme: ce șampon, balsam, săpun și ce înmiresmări să alegem? Totul este impecabil în cultul Turciei pentru igiena corporală, cult promovat și pe linie religioasă. Aici pare chiar o exagerare, dar turismul are rigorile lui și o clientelă, cu gusturi cosmopolite, ce trebuie satisfăcută! La ora 7.00 dejunul, cu o ofertă pentru... Pantagrueli, ne pune din nou în încurcătura alegerii. Ne lăsăm provocați de multe, dar obișnuința își impune, aproape reflex, meniul. Ceai, cafea și ceva din celelalte. Dar azi trebuie să ne mutăm, cu bagaje cu tot, taman în Cappadocia, la doar vreo 500 km. depărtare, undeva prin centrul țării. De aici trezirea matinală și măsurile impuse de programul zilei. La 8.30 majoritatea suntem în autocar, dar la numărătoare lipsesc câțiva, care au avut probleme cu demagnetizarea cartelelor de acces în cameră, după dejun. În cinci minute s-a rezolvat problema și suntem gata de drum. „Hristos a înviat! și Bună dimineața!” ne întâmpină ghidul și mai adaugă câteva politeturi... de încălzire. Înainte de pornire, pentru un drum lung, ne solicită punerea centurilor, și ne face instructajul despre apa de băut (la dispoziție în frigiderul autocarului!), din care să luăm după poftă, inclusiv când ne scoborâm, pentru a nu ne dispersa în ostoierea setei, să o cumpărăm. Hussein, șoferul nostru, pus la patru ace ne salută și el și pornim la drum. Pe hartă ni se arată traseul și opririle programate. Se organizează, după preferințele noastre, meniul mesei de prânz, pentru ziua în curs și se transmit telefonic preferințele noastre (vom observa peste câteva ore că totul va fi fost conform dorințelor!). Urmează apoi *cursul*, adică predarea lecției pregătite, pentru a înțelege cele ce urmau a fi văzute. Microfonul intră în funcțiune și nu mai tace. Bine face!, că spune lucruri foarte interesante, lucru constatat în atenția noastră care a amuțit convorbirile între noi, cei despărțiți cândva de pandemie.

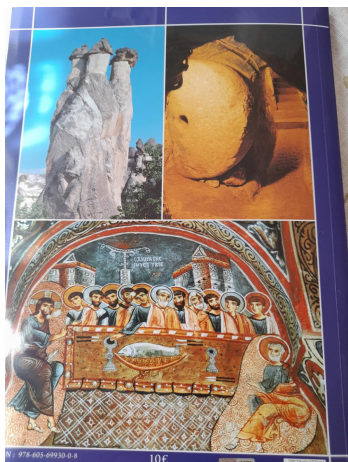
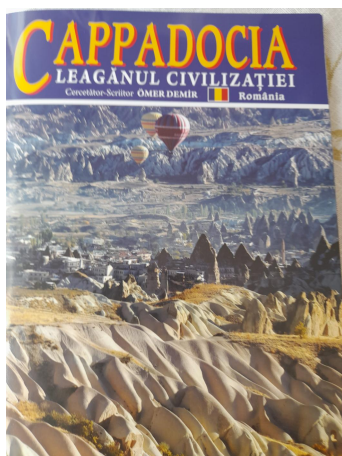
„Suntem în drum spre Konya. Traversăm munții Taurus. Observați relieful stâncos și flora coniferă, în special pini. Pentru

aceste păduri, sărăcite de incendiile de care ați auzit, am plâns... toată Turcia! O să vedeți mai încolo și plantații tinere, făcute de școlarii noștri, angrenați în programe educaționale naționale, și cu scopul sensibilizării pentru problemele ecologiei.” Pe urcușul montan, al șoselei impecabile, la o parcare de tranzit, se oprește autocarul („vă rog, pentru doar 5 minute!”). După răgazul cerut, Volkan/ghidul nostru, se întoarce cu vreo 50 de banane, cumpărate din... drum și ne oferă tuturor, câte una, cu explicația asociată: „Turcia cultivă în sere (le-ați văzut... desigur, câte sunt!) banane ca acestea tot anul, iar acum, din fostă importatoare, dă și la export. Sunt bune?! Iertați-mă! Eu sunt turc, îmi iubesc țara și acum fac reclamă pentru ea!”. Ne dă apoi informații despre relieful arid, ocupațiile oamenilor și ne introduce în felul credinței islamice, cu cele două curente ale ei: suniții și șiiții. Ne subliniază diferențele de ritual, ba chiar și influența asupra comportamentului cotidian, când extrem de conservator - precum fundamentalismul șiiit!-, când sincron unei laicități a modernității, precum suniții. El ni se mărturisește sunit, militant, în spiritul umanismului global, lucru evident în comportamentul său exemplar. Modelul său mărturisit, fiind părintele Turciei moderne: Mustafa Kemal Attaturk. Continuăm drumul până la o staționare programată (pentru caii putere ai autocarului, dar și pentru nevoile noastre fiziologice!).

**Doamna „M” în autocarul lui Hussein, cu care pozează...
fericită**

Cartea – ghid, care ne-a destăinuit multe, despre Cappadocia

Cu Doamna „M” prin Munții Taurus!

Ne răcorim cu sucuri și înghețată, facem câteva poze cu relief montan în care ne aflăm. Cumpăr cartea-ghid, în limba română, despre Cappadocia (exemplul este urmat de mulți alți companioni!). La drum! Dincolo de munți spre Konya, zice-se un fief al comunității šiite, în grija specială a președintelui republicii. În acest oraș, cu o dezvoltare impetuoasă, la vedere, în ultimii ani cu dublarea populației, luăm prânzul, organizat încă de la primele ore ale dimineții, din autocar. După prânzul cu cele alese, dintre care n-am refuzat baclava și un răgaz pe scaunele fixate unei șederi pentru siestă, cu multe impresii instantanee, ghidul-comandant ne ordonă, cu blândețe: „înainte marș!”, că mai avem drum lung până la destinația zilei. Konya s-a întins departe de centrul inițial, cu o impresionantă platformă indus-

trială și o infrastructură, cu însemnele firmelor mondiale. În vecinătatea celor mai mari, obligatoriu o moschee, în diferite stadii de construcție. Primim imediat explicația: „comunitatea preponderent șiiită, cu ritualul islamic al rugăciunii, ținut fără abatere, trebuie să-și aibă asigurate condițiile...”.

Următorul popas, organizat special, atât pentru odihna ... autocarului, dar și pentru un scop turistic precis, îl facem după o nouă „lecție pregătitoare” la un complex muzeal, cu un mausoleu inclus, pentru un „sfânt derviș”.

Ne adaptăm cerințelor... pentru vizită

După vizita în mausoleu, dansul rotitor... alături de semi/lune!

Suntem pregătiți pentru vizita unui loc cu pelerinaj permanent, cu lume multă și pestriță, pentru respectarea unor condiții obligatorii. În ritualul derviș, există și un expresiv *dans rotitor*, a cărui semnificație ne este descifrată, ca trăire a celor cerești, primite pentru iluminarea celor pământene, ne atrage atenția și asupra unei reprezentări sculpturale, din vecinătate. Ne spune că în lăcașele de cult islamice nu vom vedea imagini, ci doar scrierea arabă, de-o caligrafie specială –adevărată artă!-, apoi că și pe monumentele funerare nu vom observa chipuri. Turcia modernă are scrierea oficială cu caractere latine. Deși... scriptura pereților, este în arabă, puțini sunt cei care o mai pot descifra. Credem aici că toate scripturile sfinte ale lumii, fără tălmăcii cu chemare, fără predicatorii instruiți, nu își pot face funcția (Mare noroc a avut Napoleon- și odată cu el omenirea întreagă!-, când Champollion a descoperit, pe piatra... Rosetta, scrierea vechilor egipteni!). Mulțumim aici și ghidului nostru care știe bine acest lucru. Ne atrage atenția asupra triadei religiilor care au determinat mentalul religios, într-o succesiune recunoscută: iudaism, creștinism, islamism – concomitente și acum, dar cu intensități și număr de adepți în funcție de loc. Vedeți Spania de azi care își

recunoaște *tres culturas*, pornind de la ele! Pe Dumnezeu (pe limba tuturor, și în aceste trei religii, consonante!) nu este permis oamenilor a-L vedea, dar el se poate revela doar informal, intermediat prin mijloacele de comunicare subtile: orale, ori în scrierea momentului, care presupune o inițiere prealabilă, pentru descifrare semnelor și apoi a sensurilor cuvintelor, după lectură, dar și prin imagini povestitoare, celor ce sunt analfabeți și care trebuie să vadă ceea ce li se povestește! Despre icoane, iconoclastism, care au generat atitudini, inclusiv creștinilor... ne va fi spus mai multe în contextul cappadocian, cu argumente, preponderent turistice și... partizane crezului propriu. Ne va fi spus că scrierea arabă - când cu problematizarea utilității imaginilor, chipurilor, foștilor idoli!-, va fi apărut pe pereți, ca necesitate religioasă pentru islam, a fost într-un fel sincronă perioadei, când inspiratorii creștini trăiau criza iconoclastă (sec. VII-VIII). Pre-luarea din panteonul creștin a multor modele, fiind o evidență, dar rolurile lor, în noul scenariu religios, fiind diferite. Ne-a amânat o discuție mai aprofundată despre... politică și religie, mai mereu aflate, în toate timpurile, în conexiune directă. În moscheea complexului muzeal, dotat cu toate utilitățile publice, nu am mai zăbovit pentru că în program aveam inclusă o vizită specială, în altă zi, la superba Moschee din Manavgat, când vom reveni în Antalya, mai paradis, după cum se mândrea prozelitul sunit, distanțat de prea conservatorismul șiit anatolian, unde ne aflam acum și unde îmbrobodelile luxuriante, chiar și acelea făcute cu bun gust, ascundeau fețele frumoase feminine, dintr-un egoism și prea marginalizare a celor frumoase. Chiar m-a fulgerat un gând despre motivul iconoclaștilor și amânarea trăirii vieții... fizicului, dat în posesie pentru cazne și cu promisiunea, iluzoriei lumi de dincolo. Acea lume, doar în spirit, informală și sacralizată, desenată (ce caligrafii superbe cele arabe!), în greu descifrabilele scripturi, cu o limbă fixată în trecutul îndepărtat și

cu înțelesuri care se ascund în povești, legende cu presupuneri. Mereu canonice, prin actualizări permanente în concilii, sinoade etc. (obligatoriu să fie crezute, că doar se supun ordinelor puterilor zilei!). Facem poze, lăsăm cipicii de plastic- protectorii mochetei/covor, interioară!- colegele din grup își dau jos basmalele, admirăm curățenia interioară și superbul parc exterior, cu inscripționări în limbile turismului pentru toți, și... la drum!

Reintrăm la... *curs*! Lecția de... geografie, geologie, istorie, a regiunii de care ne apropiem: Cappadocia, pare o necesitate ca o parolă de intrare, obligatorie, după cum se va vădi, pentru cele ce urmau a fi văzute, pipăite, respirate...

„Priviți munții aceia îndepărtați, cu creste înzăpezite! Între acești munți vulcanici, care au erupt acum câteva milioane de ani, în partea asta centrală a Anatoliei, numită Cappadocia, s-au statornicit de câteva mii de ani, în preistorie, oamenii. Arheologii au „citit” artefactele găsite iar istoricii au identificat nenumărate stratificări culturale, ba ne-au și declarat că în Cappadocia s-ar putea vedea „leagănul civilizației omenești”. (vezi și titlul ghidului cumpărat, la popasul din munții Taurus: „Cappadocia leagănul civilizației”, propus de cercetătorul-scriitor Omer Demir s.n). Pe o suprafață de cca.20.000 kilometrii pătrați, această regiune sculptată în tuful vulcanic de agenții naturali, dar și de nevoile omenești, a păstrat mărturiile multor milenii de trăire ale oamenilor, într-o permanentă frământare socio-politică și religioasă. Despre acestea vă voi spune mai multe mâine, acum la trecerea graniței regionale, vă rog să observați acești cai albi și bruni, ce par vii, în decorarea acestor... porți de intrare, simbolice.

Vă spun azi doar că numele regiunii vine de la ocupația de crescători de cai a locuitorilor frigieni, pentru sporirea puterii marilor imperii care s-au înstăpânit de-a lungul istoriei pe aici. Perșii când vor fi făcut aici o... Satrapie au numit în persană locul: Katpatukya, adică „Țara cu cai frumoși”.

ora 4.30! ”. Au fost multe înscrieri. Parte dintre cei ai grupului plecaseră de acasă cu provocarea unei plimbări cu balonul! (ni s-a explicat că în aerul mai rece al dimineții, ascensiunea era mai ieftină, cu gaz ars mai puțin, apoi că tarifele pentru un zbor, invocându-se criza energetică globală, au devenit impredictibile!). Sosim în orașul Nevşehir (orașul nou...!; cu numele mai vechi Nyssa și mai târziu Muşkara!), aflat la circa 20 de kilometri spre vestul capitalei regiunii, orașul Kayseri/Cezareea. Această localitate, cu numele emblematic, își are de vreo două milenii amprenta lui Cezar, care a adus întreaga regiune, amprentată de elenism, sub protectorat roman. Apoi în secolul I e.n. a fost înglobată în Imperiul Roman care între timp renunțase la... Republică. Atunci, odată cu închinarea, fosta capitală Mazaka - statalitatea locală acceptând noua suzeranitate!-, își va lua numele de Cezareea, în onoarea lui Iulius Cezar (așa cum Traian, prin Dacia, va fi fondat Ulpia Traiana; cum urmașul său Hadrian, va fonda Adrianopolul, și cum Constantin cel Mare va da numele, mai vechiului Bizanț: Constantinopol, să fie acum modernul Istanbul!). Moda aceasta se va fi perpetuat prin milenii în multe locuri, uneori doar... pentru o vreme. Să ne amintim de Lenin/grad, Stalin/grad (cu varianta românească, pentru Brașov, de... Orașul Stalin, ori pentru actualul Ștei, de Dr. Petru Groza ș.a.m.d). Nemuritoare par orașele ce se revendică de la Alexandru Macedon. Eternă pare Roma, lui Romulus și alte nume cu încărcătura unor semnificații speciale. Așa va rămâne Cezareea Cappadociei/ Kayseri, ca scaun de putere informală a creștinilor luptători, pentru afirmarea unui crez revoluționar în istoria credințelor omenești.

Formalitățile de cazare sunt mult simplificate, prin valorificarea automată a datelor înregistrate la hotelul din Antalya. Programul pentru mâine îl cunoaștem deja: unii la prima oră în balon, ceilalți cu prelugirea odihnei după o zi lungă, bogată și solicitantă. Am renunțat la... balon, să pot nota câteva impresii, în ajutorul acestor consemnări de acum. Cina apoi, în aceeași notă a

abundenței și a provocărilor culinare pentru cele cu aparența unei noutăți, s-a petrecut cu graba impusă de nevoia unei recuperări rapide. Provocarea zilei de mâine trebuia onorată, cu toate energiile reîncărcate.

Nevşehir/ Cappadocia, Duminică, 8 mai, 2022

Sculare devreme, la îndemnul obișnuinței. De pe balconul, orientat spre răsărit, văd pe linia orizontului înroșirea unei promisiuni senine. *Trebuie să fie devreme!* Gândul își dă cu părerea, fără a consulta ceasul. Perspectiva din fața ochilor seamănă leit cu pozele din albumul-ghid cumpărat mai ieri și răsfoit în fugă. Deasupra unui imens furnicar, cu ochii ascunși prin ciudatele decupări - totuși în spiritul geometriei cu unghiuri drepte! - o puzderie de baloane colorate! Oameni în nacele, privesc din înalt, își ostoiesc curiozitatea cu ochii proprii. Da! Ei s-au sculat mai devreme, ajutați conform programării, de ghidul..., „dispecer”, aveau să aflăm. Privesc ceasul și constat că încă nu se făcuse de ora șase. Azi vom pleca să pipăim locurile doar la ora 9.00, să putem recupera și pe temerarii noștri Icari, reveniți la sol teferi. Am învățat cu toții lecția despre respectarea programului. La ora convenită, după toate tabieturile dimineții, cu igiena curentă și provocarea unui dejun printr-un bazar culinar, mai entuziaști și altfel echipați, se concluzionează: *suntem toți!* Autocarul nostru părea și el proaspăt dușat, cu Hussein pus la alte patru ace și la fel de surâzător. Sosise cu precizie elvețiană, să poată respecta și celelalte autocare, încolonate deja, nu departe, că nu eram singuri în marele hotel! „Hristos a înviat!, Bună dimineața! Cum ați dormit? Cum a fost în balon? Cine se mai înscrie și pentru zborul de mâine?” și alte politețuri de încălzire, urmate de sfaturi practice pentru ziua în curs, se rostogolesc mecanic, firesc și necesar.

„Programul de azi este pentru, și despre Cappadocia! Vom vedea de pe niște poziții dominante împrejurimile și pe drumul spre ele vom descifra relieful și istoria milenară a oamenilor înstăpâniți pe aici. Să mergem și să vedem...!”

Cu caii Cappadocieni (pe frunte!) cu cămile, ATV-uri, autocare, chiar baloane și ponei, și pe picioare... vezi ce vrei!

Pe aici vulcanii și-au făcut (de) cap acum câteva milioane de ani. Au rămas mărturie munții cu înălțimi de aproape 4000 de metri (vezi vârfurile lor: Erciyes Dagi, 3916 m., aflat în estul regiunii și Hasan Dagi, 3268 m., aflat la vest!). Din lava și cenușa lor timpul, cu lucrătorii lui neobosiți: vântul, apa, gerul, însorirea dogoritoare, au modelat geografia asta interesantă să ademenască oamenii, de când și ei au populat pământul să se înstăpânească și să-și potrivească traiul și nevoile vieții celor oferite de Marele Creator - cum s-o numi El, în perspectivă creaționistă, ori conform teoriei evoluției! Ceea ce a făcut natura și ceea ce au făcut oamenii, vom vedea cu ochii noștri în câteva ocheade doar, că tot întregul credem că încă nu este descoperit! Multe descoperiri încă nu sunt amenajate pentru vizită turistică și timpul nostru disponibil este prea mic pentru a vedea în amănunt cei 20.000 de kilometri patrați. Vom alege pentru posibila generalizare, doar niște semnificativi „purători de informații”. Printre obiectivele vizitate vom vorbi și despre oamenii istoriei, dar și despre îndeltnicirile cotidiene, unele venind dinspre tradițiile moștenite.” Așa și-a început prezentarea ghidul nostru și el cu un nume asor-

rtat genezei locului: Volkan! Am pornit spre un loc în care în prim plan era sculptor: mama natură. Forme bizare care semănau cu ceea ce mintea noastră luase în posesie și numise deja, se arătau modelate într-o aglomerare cu mare diversitate. În locurile, amenajate special pentru turism, din autocarele sosite într-un continuu urdiniș se revărsau continuu oamenii să-și imagineze cu mintea proprie pe unde se vor fi aciuat primii oameni, din zice-se copilăria umanității (după cum s-au pronunțat antropologii, inițiați în cele despre oameni, mai cu de-a amănuntul!). Mințile, cu imaginație mai bogată, vor fi botezat aceste creații și ni le vor fi propus și nouă. Ba chiar și împachetate mai multe la un loc, mulțumită inspirației. Credem că aici pozele cu care ne-am auto-servit, fiecare după voie, pot ilustra fericita potrivire a numelor încredințate. Hărțile cu detalierea amănuntelor pot fi... partituri, descifrabile de fiecare. Azi am văzut, până spre prânz, „Coșurile Zânelor”, „Valea Iubirii” și un site în care omul escavase pentru nevoile sale, aici doar pentru a ne dumeri, cum se putea lucra în tuful vulcanic, și de ce aceste lucrări omenești au rezistat mii de ani, într-o folosire permanentă. Oferta turistică, după alegerea grupurilor, cu gusturi și căutări diferite... pentru „minunile” Capadociei, pot fi puse în trei categorii: relieful dăltuit de natură cu formele lui bizare; bisericile dăltuite, cu frescele inspirate de scriptura creștină – foarte căutate de ... pelerinaje; orașele subterane, adevărate minuni arhitectonice, vorbind despre ingeniozitatea omenească. Noi am vrut să gustăm din toate acestea, grupul nostru fiind... creștin, cu deschidere spre cunoaștere, majoritatea va fi fost din rândul dascălimii școlită pentru iluminarea oamenilor! Întrebările adresate ghidului vedeau imediat interesul pentru înțelegera celor ascunse vederii imediate. Azi aveam în program, în mod special, cele ale naturii și după survolul matinal cu balonul (facultativ!) ne vom fi deplasat în punctele înalte, cu bună vizibilitate. Câteva imagini pot ilustra panorama acestor locuri.

După masa de prânz ne vom fi coborât într-un oraș subteran, săpat în adâncul tufului vulcanic, pe mai multe etaje, acum amenajat pentru turism. Pentru a ieși din perspectiva excepției, a vreunei posibile singularități rătăcite în peisaj, a urmat *lecția* despre lumea subterană a Cappadociei. Aceasta înainte de vizită, dar cu amănuntele asupra detaliilor viețuirii, chiar la fața locului. „Așezările subterane au apărut în preistorie și s-au menținut până în timpurile moderne. Au fost scoase la iveală, până în prezent, cca. 150 de așezări, între care 36 sunt considerate orașe. S-a identificat, în perspectivă istorică, că aceste așezări au fost locuite de hitiți, romani, *bizantini* (ghidul nostru făcea distincție, între romanii începutului și cei grecizați, după cca. 600 e.n!, când Imperiul Roman de Răsărit, cu capitală proprie la Constantinopol, și orientare religioasă proprie, în raport cu Roma îi va numi *bizantini*, de la numele vechii colonii grecești: Bizanț!). În perioada romanilor așezările au fost precum catacombele Romei (până la Constantin cel Mare, 312!), apoi au devenit propice răspândirii creștinismului, până la ivirea religiei noi, islamice – care s-a impus prin noutate și preluare inovativă din cele care au premers-o (iudaism, creștinism etc.). Veți vedea în orașul subteran, pe care îl vizităm, cum se putea trăi într-un climat vitreg al naturii (cu ierni aspre și veri toride), alteori într-o luptă a supraviețuirii, din motive de credințe. Despre fieful creștin al Cappadociei vom vorbi mâine, când vom vizita câteva din cele 400 de biserici, câte vor fi înflorit într-o perioadă de adevărată erupție creștină (vezi sfinții cappadocieni! s.n).” Spectaculoase imaginile de afară. Uimitoare cărările subterane - aflăm că evaluate la zeci de km de labirinturi, într-o etajare spre străfunduri în căutarea celor freatice, până la nouă etaje! O zi plină. Ne întoarcem în orașul, cu hotelul gazdă, la ora 18.15. La ora 19, cina, cu noile ei provocări. O plimbare scurtă prin aerul răcorit al serii și apoi, neapărat știrile Tv. (turcești... pentru imagini și vreun cuvânt deslușit; rusești - pentru imagini idilice de pace și liniște!; englezești (BBC și

CNN) cu și despre război; italiene - mai aproape de sonoritatea maternului nostru grai!). La culcare! că mâine mergem și pe la biserică, să ne punem în contact cu Cel de Sus!

Nevşehir/Cappadocia, luni, 9 mai, 2022

Ora 4.30! Un muezin cheamă la rugăciunea zorilor, îngânat de câinele - fără stăpân terestru!- care își recunoaște, în limbajul său universal, stăpânul, niciodată expus vederii. Omul locului L-a căutat pe El în unitatea treimică, relativ târziu, după ce va fi dat închinare mulțimii de zeități, într-o firească idolatrie. La începutul erei creștine (acum 2 milenii!) începe un proces unificator la doar trei ipostasuri. Se contopește Tatăl - cauză (de dincolo de timpul vremelnicului Cronos!), cu Fiul din sine, perpetuă trăire (viață, în timpul implacabil curgător, cu cronica scrisă: istorie!) și Legitatea (ca un *soft de operare*, cu capacitatea de-a se actualiza permanent, cu valoarea adăugată de experiență!) cea cu încifrări subtile, poate scripturi revelate, care își adaugă permanent noi rafinări (de aici atâtea răstălmăciri ale citirilor, și atâtea căi de urmat!... pe care le numim duh/spirit, la creștinii ortodocși, în gestiunea nemijlocită a Tatălui creator!). Apoi, după tatonării ale credințelor, și înfiriparea alteia dominante, oamenii îi vor fi spus Allah. Acum din faptul dimineții crainicul chema credincioșii la rugăciunea adresată, în semn de recunoaștere absolută, acestui Dumnezeu al Islamului, azi dominant în trăirea locuitorilor locului. Se anunță o zi însoțită, cu cerul senin și colorat de la prima oră de-o sumedenie de baloane cu nacelele pline de oameni dornici să plutească, scrutând ne/mărginirea cu sumedenia de mușuroaie omenești, scurmate în cenușa vulcanilor de odinioară. Azi este o zi a victoriei, reținută de calendar ca încununare a pă-

cii după al doilea măcel mondial. Dar poate fi aceasta o învățătură de minte, când învingătorii de altă dată nu învață un lucru pățit?, acela că cine scoate sabia, cine iscă războiul, de el și de mari plângeri are parte?! Ceea ce vedem aici în Cappadocia este, în ciuda atâtor războiri, o agregare a civilizației umanității, prin contopirea atâtor straturi culturale. Azi chiar avem de văzut un site consacrat UNESCO, unde se păstrează mărturia asupra fiefului primilor creștini, dintr-o perioadă înfloritoare. Pentru această amprentă multiculturală se impunea în prealabil un excurs asupra istoriei locului, căutând originea seminței omenești dată rodirii anatoliene. Ghidul ne sintetizează, într-o cronologie de patru milenii, principalele afluențe omenești.

„O așezare neolitică, veche de 9-10 mii de ani, atestă prezența omenească în lava eruptă cu milioane de ani în urmă. În perioada 3500-3000 î.e.n este atestat olăritul, țesutul și azi în tradiție (vezi Avanos, pe care îl vom vizita, după amiază!). Prima statalitate identificată este până în 1200 î.e.n (când dispare sub alte cuceriri!) Imperiul Hitit. Urmașii hitiților din Anatolia, în sec VIII î.e.n, au fost frigienii (renumiți crescători de cai, vezi și originea numelui Cappadocia!). Nu se știe de unde au venit în Anatolia, dar se cunoaște că aceștia au trecut și în părțile europene (o spune Herodot!). După frigieni au venit mezii, apoi persii, până la cucerirea macedoneană a lui Alexandru cel Mare, în 333 î.e.n. A urmat apoi fărâmițarea în statele elenistice, timp de 300 de ani, până când în anul 30 î.e.n., ultimul regat elenistic va fi fost desființat de Roma, după ce o vreme acceptaseră un protectorat roman. O perioadă de confruntări a cunoscut Cappadocia din cauza conflictelor între Roma și Regatul Pontului aflat la nordul Anatoliei centrale, pe litoralul Mării Negre. Apoi după ce în 313 e.n., Constantin cel Mare ajunge Împăratul Imperiului Roman reunit, după *experimentul* lui Dioclețian și își stabilește capitala la Constantinopol/Istanbul (330), **se legitimează creștinismul, ca religie oficială** (vezi și Niceea 325!, Teodosie 381!). În secolul

VIII (vezi anii 717-718) conflictul arabo-bizantin și în 726 declanșarea, prin lege, a perioadei iconoclaste (vezi împăratul Leon al III-lea!), când Cappadocia intră într-o perioadă de aproape un secol de frământări religioase, apar marile probleme, în rândul creștinilor practicanți, având în vedere marea răspândire a lăcașelor de cult supuse presiunii noului crez islamic, care împărțea ideea că icoanele sunt manifestări idolatrice și necanonice islamului. În 1071 în Anatolia migrează triburile turce selgiucide, cu o politică tolerantă care permite creștinilor manifestarea crezului religios propriu. Acest neam de turci venea dinspre ținuturile azere, mânat în transhumanță, în căutarea unor pășuni mai favorabile turmelor lor. La consolidarea puterii în jurul unui trib dominant și după lărgirea teritorială, consemnăm multisecularul Imperiu Otoman. Imperiul Bizantin, căzut în 1453, cu patriarhia organizării creștine dependentă de sultan, nu mai poate susține politic comunitatea creștină, însă politica otomană este tolerantă cu toate religiile. Dinamica demografică, separările etnice vor modifica semnificativ ponderea creștină, inclusiv în Cappadocia, unde se reduce permanent. În 1924, după abolirea *imperiului* (vezi primul război mondial!) se proclamă Republica Turcia și au loc și separări între etnici, în principal pe criterii religioase, (turci, greci, armeni etc.). Vă spun acestea ca să vă explicați ce s-a putut întâmpla cu cele peste patru sute de biserici din Cappadocia și despre importanța lor pentru patrimoniul umanității! – își încheie Volkan, ghidul, lecția pregătitoare, pentru excursia zilei.

În muzeul GOREME, în aer liber, aflat pe lista UNESCO

Pornim la drum la 9.30 spre o vale din vecinătate pe care o cercetăm până pe la 11.30. Aici densitatea lăcașelor creștine, în diferite stadii de conservare și multe incluse în traseele turistice impune niște răspunsuri la întrebări: când?, de ce? cum?. Adică de ce aici?, cu ce scop?, au apărut și au rezistat în peisaj?! Suntem în Cappadocia în partea central-sudică a Turciei de azi. Regiunea este în nordul Siriei și nu departe de locul aprinderii scânteii creștine evreiești, a creștinismului (Iisus Hristos, 33 e.n!). Toată zona aceasta fusese cuprinsă de Roma suverană în viitorul mare Imperiu Roman (vezi numele lui Cezar sălășluit în Kayseri/Cezareea încă din anul 17 î.e.n). Sămânța creștină pusă de Iisus Hristos (profet și sfânt! și pentru musulmani; Dumnezeu - omul, pentru noi creștinii!), nu putea rodi în lumea evreilor și nici nu fusese recunoscută la Roma (abia în 313 e.n., va fi adus în legalitate, cultul creștin!). Misionarii câștigați adepți ai noului Dumnezeu... vor duce, ca apostoli, noua lege a iubirii creștine în locuri mai ferite. Se consideră că alegerea Cappadociei, a văilor cu atâtea lăcașuri creștine (valea Avcılar, Goreme etc.) a fost făcută de Apostolul Pavel*, cel care fusese născut în Tarsul sirian, evreu și, ca fost soldat roman... cetățean roman, va fi cunoscut bine locurile propice din imperiu. Aici în Goreme, va fi întemeiat o adevărată școală. Acesta constatase locul potrivit pentru o însămânțarea durabilă, a doctrinei creștine, vizibilă peste timp, ca o adevărată școală doctrinară creștină. (vezi... sfinții cappadocieni!). Locul ferit permitea dezvoltarea în ilegalitate, apoi rezistența împotriva arabilor cu noua lor rafinare religioasă a islamului; contracararea schismelor interioare, precum iconoclasmul, dar și un isihasm al devoțiunii în izolare pentru comunicarea directă cu divinitatea. Coșurile înalte ale zânelor, scobite drept chilii, apropiiau fizic de Dumnezeu, pe care îl bănuiau, neapărat în cer, precum în închipuirea lui Simeon... stâlpnicului, dar tot din înălțimile acestor coșuri se putea observa apropierea potrivnicilor (zice-se că numele acestei văi, cu atâtea lăcașe crești-

ne, îi vine de la expresia: „gor...emi!”, în traducere „vezi?...da!”). Numele ar fi fost adoptat în perioada prigoanei arabe. Perioada de înflorire ar fi fost între sec. VI-IX, când Patriarhiile de la Constantinopol, Antiohia, Ierusalim, Alexandria, dar și de Imperiul Bizantin (care adoptase ca religie receptă, Creștinismul Ortodox!) susțin politico-religios propovăduirea religiei. Atunci în Goreme, care era unul dintre centrele majore ale creștinismului, se găseau aproximativ 400 de biserici.

*„În Cappadocia - leagănul civilizației”, p.19, autorul Omer Demir ne spune:„Sfântului Pavel i s-a părut mai bună zona Goreme pentru instruirea misionarilor...”

Parcurgem distanța Nevsehir spre așezarea Goreme, relativ iute, cu concentrare asupra celor spuse de Volkan. Ne atrage însă atenția o ridicătură în peisaj. „Această creatură semeată a nturii este o întăritură de apărare, adaptată de om pentru supraviețuire. Sunt mai multe astfel de „castele” de pe care se poate vedea departe împrejur. Și-au pierdut funcția de mult, acum aparțin ofertei turistice”. Chiar observam oamenii cocoțați pe numitul *castel* , ca pe un veritabil mușuroi de furnici. „Toată zona din față este transformată într-un muzeu în aer liber și nu demult a fost acreditată ca site UNESCO, pentru valoarea inestimabilă, vorbind despre cultura umanității.” Un indicator confirmă acreditarea în lista patrimoniului universal, din 1985. Pancarte în limbile de mare circulație și utilitate turistică: turcă, engleză, germană, franceză, ne lămuresc la fiecare pas despre specificul fiecărui lăcaș de cult. Aflăm despre: apariția lor în peisaj, sfântul patron și ceea ce anume s-a conservat (Cu munca restauratoare, migăloasă și tenace, a specialiștilor profesioniști ai muzeelor din zonă!). „V-ar trebui câteva luni bune de cercetare intensă, ca să recitiți în frescele păstrate, Noul Testament! Cred, eu doar m-am mărturisit sunit, că religia creștină, propovăduind prin imagini

învățătura, a anticipat perioada de azi când o imagine bună poate ține loc la multe cuvinte scrise! Apoi, din perspectivă pur lăică/rațională, iconoclasmul, condamnarea personalizării unor principii, în contestații idoli, nu sunt oare?, poziționari înguste, care denunță planurile secunde, pur informale ale artei și promovează neîncrederea în cercetarea științei? Dar eu sunt credincios, ca și voi și dincolo de orizontul cunoașterii - deprinse prin studiu, cercetare științifică! -, știu că este nevăzutul Dumnezeu, în care cred, Lui mă rog și în seama Lui mă las, ca om liber de toate celelalte, dar sigur sub ocrotirea Lui! Nu vă simțiți în siguranță, știind că undeva, nevăzut, aveți un ocrotitor? Voi îi mai spuneți și înger păzitor, nu?! Pășiți vă rog în aceste biserici bătrâne și să le priviți în cele două perspective! Ca mărturii ale începutului creștinismului, evoluției lui cu acumulările posibile, dar și trăind cu mintea starea oamenilor de demult, în condiția lor de oameni smeriți și uneori martiri pentru credința lor și cu nădejtile neștirbite într-o viață de apoi”. Ne-a ținut credinciosul musulman, o adevărată liturghie, înainte de-a ne provoca, pentru o poză de grup și de a ne da următoarea oră de întâlnire la steagul tricolor! „Fiecare în biserică se duce de bună voie și chiar se poate întâlni, informal, cu Dumnezeu, poate sta de vorbă cu El... Ne vedem la ora 11.30, la autocar și atunci dacă sunt întrebări, ne vom lămuri împreună...” Din prea mare ofertă de bisericii am ales pe cele cu anumite recomandări, ca mai bine restaurate, cu poveștile biblice iscusit deslușite de bătrânii zugravi. Nume multe din calendarul bisericesc se vor fi nevoit pe aici și noi acum le călcăm pe urme. Clipe de neuitat care s-au întipărit în memorie! Pentru suport ținerii de minte, m-am asigurat că multe informații sunt în cartea (album/ghid) cu care mă înarmasem zilele trecute.

Programul este program și disciplinarea noastră exemplară! Ieșim din muzeul în aer liber, trecem pe lângă o *stație de transport*, cu cămile, cai, ponei, măgari, dar și cu ATV - uri, spre par-

care plină ochi cu autocarele ce alimentaseră de dimineață *castelul*...cu oamenii furnici. În drum luăm din zbor câte o înghețată, vreun suc de rodii, pentru că soarele încălzise cenușa istorică de sub covorul cu vegetație săracă. Este ora de pornire spre orașul Avanos, un fel de Horezu de-al lor, renumit centru al ceramicii cu atestare milenară (voi fi întrebat ghidul cum s-ar traduce în turcă cuvântul „horezu” și spre surprinderea mea mi-a răspuns că cel mai aproape, semantic - în funcție de accent - ar fi

Lecția Alinei... despre meșteșugul țesutului, în lână, bumbac, in, mătase/inclusiv vopsitul textilelor

Istorie, vorbind despre căderea Constantinopolului?

**Aici un covor de rugăciune, cu sugestia Mecăii și o copie
țesută... după Kandinski!**

Alina ne-a prezentat o adevărată galerie de covoare, tablouri țesute- cu tematică diversă.

Cocoș! Cum să nu speculezi, forțând imaginația desigur, asupra... „Cocoșului de Hurezi”?!). La intrare în orășel o emblemă ceramică recomanda vocația olăritului milenar. Am mers în vizită, una de neuitat, la o fabrică de țesut covoare. Alt meșteșug cu mare tradiție (un fel de Cîsnădie a noastră, pe când și industria noastră textilă... duduia și când lâna oilor Carpaților nu era aruncată la lada istoriei postdecembriste!) Să ne amintim de ocupațiile din Cappadocia, cu triburi de păstori transhumanți, veniți în Anatolia dinspre Caucazul turcilor - azeri, de drumul mătăsii, care trecea prin vecinătate, să ne putem explica statornicirea meșteșugului aici în Avanos. Vizita are desigur un scop turistic dar și de promovare, în interes comercial, al unor produse de calitate... de la mama lor. O surpriză plăcută! Suntem întâmpinați

de Alina, o româncă cu copilăria prin Ostrovenii Râmnicului nostru, acum, de vreo 8 ani, cetățean al Republicii Turcia, prin căsătorie. Misiunea ei, instruită special și pentru turism, era să prezinte grupurilor de români (vom afla că nu sunt puține cele care trec pe aici!) produsele textile în lână, bumbac, mătase, de la materia primă, punerea în operă, la ofertarea pe piață. Am văzut aici, în expunerea detaliată cum se extrage mătasea din gogoșile viermilor de mătase, migala țestului în filigranul mătăsii, cu sute de noduri pe centimetrul pătrat, vopsitoria firelor cu vopsele naturale. Apoi marea expoziție de prezentare a modelelor de carpete, covoare de mărimi diferite. Zeci de covoare ne-au trecut prin fața ochilor într-o sală mare, noi pe margine tratați cu băuturi pe ales. Vor fi fost și cumpărători de covoare, dintre membrii grupului, care urmau să fie transmise ulterior și cu plata în rate. Am reținut modelele tematice, cu superbii cai capadocieni, în fir de mătase care pășteau superbe covoare, cu adevărat opere de artă. A urmat masa de prânz, dar gândul îmi era tot la superbe covoare, gândul zburându-mi în copilăria cu mama la războiul de țesut scoarțe, din lâna oilor familiei noastre, după ce tot ea o vopsea cu culorile naturii, cu coajă de arbori, cu flori ale câmpului, într-un meșteșug pe care îl știa bine. Prezentarea Alinei m-a adus în prezentul Turciei, care știe păstra o tradiție și mi-a prilejuit o întoarcere în paradisul copilăriei cu Mama... trudind la covoare. Mulțumesc, Alina! După prânzul cu de toate ne-am făcut de drum pe altă înălțime, să vedem din alt unghi o vale. Ne-am oprit și am făcut poze... să le luăm cu noi mărturii. La un mini bazar, cu de toate, am văzut locul pe unde trecuse nemuritorul poet persan Rumi. Cum să nu mă bucur că i-am călcat urmele? Trebuie să mă laud cu o poză tuturor celor care mai scriu versuri - de au, sau de nu au talent! -, cu dorința să calce pe urmele mai marilor, măcar pe poteca tuturor și sigur a anonimului cel mare, gata să ne țină minte, cu o amprentare în plus. De aici

vreau să vă povestesc în câteva imagini..., pentru că vorbele nu pot avea cuprinderea unei densități a locuirii, cu adevărat spectaculoase.

**M-au pozat, m-au vândut... amintire, să probez dictonul:
*veni, vidi, vinci.***

**Numitul....„castel” , în peisajul cu troglodiri antice și
urbanizare istorică**

Și poetul persan, trebuie să fi avut o muză inspiratoare!

Suntem zoriți cu întoarcerea la hotel pentru că în seara aceasta, a unei zile cu victorii prin calendare, ni s-a pregătit o surpriză. Una de neuitat! Să ne punem la ținută de seară că mergem la o „Seară Turcească”. Cred că aceasta merită un capitol special, în contextul cronicii/reportaj!

„Seara Turcească”, ca o victorie de... 9. Mai!

Venise înserarea unei zile dense cu multe agoniseli pentru cunoaștere și mai luminare. Cineva dăduse un ritm special zilei și cadențase riguros programul, să putem izbândi în toate cele dorite. Avea un gând ascuns cel ce ne purta stindardul tricolor. „Mergem la hotel, vă puneți la ținută de seară, apoi la cină să nu vă osteniți prea mult că mergem undeva! Unde? Este o surpriză inclusiv cu mâncare și băuturi, pe alese! Nu este azi Ziua Victoriei, la voi cu mai multe semnificații? Pentru victoria voastră, din 1877, „turcu plătește”, cum aveți voi o expresie și azi, că sunteți și în Uniunea Europeană (noi doar și în Europa!), vrem să vă simțiți bine, un pic mai turcește!”. Surpriza nu a ținut mult! La 20.30, îmbarcați în autocar, acum doar cei ce au dorit, numărați desigur pentru a ne întoarce toți în toiul nopții, trebuia să știm în ce constă surpriza să putem gusta, eventual participa, la evenimentul cadou oferit. „Azi Turcia vă oferă o *serbare turcească* pentru ziua voastră specială!” Pe drumul către locul surprizei... muzica a vorbit mai mult și ghidul nostru s-a arătat nu doar un vorbitor iscusit dar și o voce cu repertoriu muzical, inclusiv din șlagărele românilor. Apoi, se putea muzică antrenantă fără mișcare? Am înțeles sugestia de-a ne introduce într-un ambient de petrecere. Intrăm într-o parcare cu vreo șase autocare care sosiseră aproape simultan. Toți vorbeau românește. M-am dumerit imediat că industria turismului turcesc știe să-și atragă și

să-și formeze o clientelă anume. Ni s-a explicat, de Volkan al nostru – care părea aici de-al casei, că toți îl cunoșteau!- unde ne este locul în amfiteatrul interior cu vreo cinci alveole, dispuse circular în jurul unei arene! Păreau aceste intrânduri ca niște săli de mese, dispuse în trepte cu acces pe mijloc, pentru posibilitatea servirii clientelei - acum a noastră, plină de curiozitate... Ne așezăm la cele destinate după ce pătrunsesem în ciudata arenă, printr-un hol, ca un tunel alungit, cu multe încăperi de-a dreapta și stânga lui. Holul cu pereții și podeaua cu inspirate decorații antice și cu o iluminare cețoasă ascundea și el imaginea... amfiteatrului, care era în semiîntuneric. Imediat ne iau în primire niște fete tinere care ne ispitesc asupra băuturilor dorite, nu doar sucuri, ci și alcoolice! Un bufet, instantaneu, de întâmpinare?! Să ne bine dispunem, să ne înfrângem timiditățile și să ne acomodăm locului? Lângă cele lichide sosesc, asortate comenzi, cele solide, acestea potrivite de organizatori. Din adâncuri, de departe, părea că se aude o tobă. Zgomotul se amplifică și ne acoperă tot freamătul, lumina își crește intensitatea și în arenă apar niște tineri, care păreau acrobați de circ. Ei construiesc, instantaneu, la bătaia puternică a unei tobe mari intrată cu toboșarul în arenă, o piramidă de trupuri și cel din vârful acesta viu desfășoară drapelul cu semilună al Republicii Turcia! Aplaudăm salutul țării gazdă, cum vom fi făcut la final, undeva înainte de ora 24.00, când drapelul a reapărut pentru... la revedere, purtat de aceeași tineri. A urmat apoi un spectacol de ținut minte și în ce mă privește, iată!, de povestit. Au intrat apoi în scenă tinerii dansatori. Încep băieții, continuă fetele, într-o prezentare a portului și dansurilor tradiționale ale tuturor regiunilor Turciei. Nu lipsește dansul din buric, amintind de seraiurile sultanilor. Ca moment de amuzament sunt antrenați din public, evident din turiștii români de acolo, parteneri dansatoarelor acestea de elastic. Distracția este totală dar și uimirea, că cei aleși chiar se sincronizează, ba se și potrivesc... geniului. Ringul arenei se umple de dansatori și

pe neobservate apar sârbele, perinița, brașoveanca, ba și ritmurile cosmopolite cu toate speciile moderne și clasice: tango, vals, etc. Arena este plină ochi, ca o manifestare fizică, ca o odă a bucuriei! În momentele de necesară relaxare, vezi vârstele participanților!, câteva scene din obiceiurile curente ale vieții turcilor, ne rețin atenția în preajma scaunelor și meselor permanent reîmprospătate cu cele dorite. Nunta, bărbieritul mirelui, cererea în căsătorie, împodobirea miresei etc. (multe cu asemănări izbitoare celor din tradiția noastră!), ne trezesc un interes special. Încheierea, cum spuneam, am făcut-o mulțumind și salutând, drapelul Turciei, pentru darul special oferit Zilei de 9 Mai, și nouă oaspeților ei. Cu un Volkan transpirat de eforturile pe ring, și însoțiți de glasul istoric al Mariei Lătărețu (aflat în colecția populară a *ghidușului* nostru /aici cu conotația de... *uns cu toate alifiile!*) ne-am întors într-o veselie generală la hotel, când trecuse de ora 0.00 a următoarei zile.

Nevşehir/Cappadocia, marți, 10 Mai, 2022

Noaptea s-a stins aproape imediat, mai ales că mai zăbovisem cu niște concluzii versificate, dedicate ghidului nostru. Telefonul din cameră ne dă deșteptarea. Îl ridicăm din furcă, semn că l-am auzit. Intrăm în programul dimineții, care azi înseamnă și pregătirea bagajelor pentru întoarcerea în Antalya. Vom pleca pe la 9.30 pe drumul pe care am venit, dar cu alte obiective de vizitat în program. Husein ne ajută la bagaje cu dexteritate și o anume iuțeală, în semn de respect pentru colegii care așteptau și ei încolonați pentru accesul autocarelor lor la scara hotelului. Volkan ne numără, și el cu ochii la ceas. „Hristos a înviat!” „Bună dimineța!” „Azi ne întoarcem în... *paradis!*” „Avem drum lung, după cum îl știți acum, dar vom vedea lucruri interesante!” Este ca... nou, după petrecerea de aseară și numai zâmbet. I se

citește pe chip și o mulțumire, după ce l-am aplaudat sincer, imediat după salutul de întâmpinare.

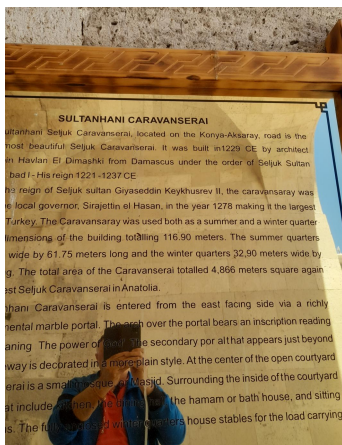
Pe aici trecea Drumul Mătăsii. În spate se zăresc munții, cu altitudini de peste 3000 m.

Harta aceasta adevărește traseul. Suntem la cca 45 Km. vest de Cezareea/Kayseri

Exteriorul pentru vehicule, marfă și animale/Interiorul cu arcade romane... amenajat pentru oameni, care aveau amenajate și altare, pentru diversele lor credințe- negustorii fiind de-o mare diversitate etnică, rasială și religioasă, pe foarte lungul drum al mătăsii...

Construcția... cubică, din mijlocul curții, ca un altar multi funcțional/Caravanseraul Sultan/hani de pe drumul Aksaray-Konya, construit în 1229

Impresionat de profesionalismul... reciclatului Volkan – din fost militar, în slujitor al turismului!- descoperindu-i, după... *seara turcească*, alte calități am avut imboldul să îi mulțumesc cumva și atunci, pentru a nu rata o idee venită din eter, i-am dedicat niște versuri inspirate de momentul de răgaz!

Pro Volkan (călăuzei noastre prin geografia, istoria, credința și cultura Turciei!)
Rog faceți-mi hatâr/Să aveți puțin *sabâr* (=răbdare!)/poate-un strop doar, de curaj/Să citiți, prea lungul reportaj!

Venit-am înaripați din Dacia,
Survolând marea și Tracia
Apoi, plutind ca într-un vis,
Iată-ne prin zisul *paradis*!

Precum Vergiliu ne-ai ghidat
Ne-ai adoptat și des ne-ai numărat

Ne-ai instruit, ne-ai (în)cântat
Ne-ai provocat și la dansat!

Ne-ai povestit în (s)tâlcuri și cu har
Și multe tu ne-ai dat în dar.
Ai condus programul/expediția
Ne-ai citit, (c)hitit, cu... intuiția!

Cu Hussein, la volan, bun omul!
Volkan? Ghid(uș) cu microfonul!
Prin Cappadocia cu Hasan/Vulcan
Ești *rara avis*, tu, Volkan!

.....

Al nostru, cu străluciri de cuarț,
Șlefuit prin Piatra Neamț,
Pe lângă Dochia și Ceahlău
Trecuse ...*zburător*, flăcău.

Român(c)a aflase... bine-rău,
Lăsase de sămânță: zână bună
Și pentru armia română-
Sub soarele moldav... o semilună?!

S-a adevărit spusa, firește
Cum că la noi: „turcul plătește!”

Venit-am, iată!, la închinare, cu motiv
Într-un răgaz de la Covid
Cu ruga/bir, ca în vechime, creștinește
Prin Cappadocia și tot... turcește!

Din nou, la turci trecurăm... *poarta*,

Să vezi cum mai e cu soarta!
Și cum se-ntoarse bine roata
Că noi turiștii facem... plata!

Cu cardu- o facem, ba și cheș,
De voie bună, nu peșcheș...
Nimeni nu-i prins cu arcanul
Liberi, singuri, dat-am banul!

Plătim aer rece, apa plată
Respirăm cu lire, euro... acum,
Le strecurăm și desărate,
Le facem vânturi, fără fum!
(concluzie? în treacăt doar, firește:
Luxul sub stele... se plătește!)

Îți spun, sunt sincer, ce-am simțit
Și pentru ce sunt mulțumit:

Cu steagul românesc în frunte
Aflat-am multe... neștiute:
Ca generale, memorabile impresii:
Ne-ai ținut un curs cu lecții.

Istorie, cultură și tainica tradiție
Religii/culte în vasta-ți erudiție,
Despre morală, bazarul cu negoț:
Să ne ferim de șmecher și de hoț.

În toate fim, răbdarea/sabâr
Că lumea toată-i cu cusur!
Să nu irosim vremea cu anii
Să nu uităm că: *time is money!*

Să ne bucurăm de viață
Cu gândul bun povață!
Rugă să dăm Domnului
În respectul... Omului!

În încheiere, ți-o spun, că eu te-am înțeles, și ție, pentru toate, Prietene Volkan, îți mulțumesc!/ **10 mai, 2022/ora 1.30** (o ciornă olografă i-am înmănat-o, cu rugămintea să-l salute și pe Hussein, cu care chiar schimbaserăm protocolar pentru o poză, șapca personalizată, cu bătrânul fes turcesc!)

Manavgat/Antalya, miercuri 11 mai 2022

După călătoria de întoarcere din Cappadocia, cu trecerea prin Konya, dragă lui Erdogan - mai marele republicii!- aflată într-o înflorire economică la vedere; traversarea munților Taurus, reveniserăm în ... *paradisul* regiunii Antalya, spre seară și ne-am dat repede odihnei în pregătirea pregustării, mai pe îndelete, cu regiunea litorală. Aveam pentru azi în program chiar ... capitala, orașul încărcat de istorie: Antalya - prin care împăratul Hadrian (urmașul lui Traian!) își zidise o poartă!-, că un oraș întreg avea deja prin Europa (Adrianopol!). Programul dimineții ne era demult clar și ne intrase-n reflex: scularea prin telefonul din cameră, prin grija recepției hotelului; dejunul cu provocările și dificultatea alegerii; îmbarcarea la ora fixată să nu creăm probleme coloanei de autocare! Iată-ne îmbarcați deja, numărați!

„Hristos a înviat!” „Bună dimineața!” „Sunteți bine?” Pornim la ora fixată. Este exact 9.30! „Acum ne deplasăm, cu toată viteza, spre orașul Antalya să-l vedem pe îndelete și să-i luăm pulsul trăirii economice. Pe aici nu se face doar turism! Încerc să vă conving, că doar v-am spus că eu fac și reclamă țării mele pe care o iubesc, înainte de România, pe care o iubesc și pe ea!”

Apoi, chiar ne-a demonstrat, iubirea specială pentru cele două țări de lângă inimă. La venirea noastră spre reședința antalyană de la Lake River Slide hotel, din Manavgat urmasem traseul lent, pe lângă frumoasa infrastructură hotelieră cu amprenta opulenței, rafinamentului arhitectonic și... desigur cu accesibilitatea rezervată bogaților lumii. Drumul nostru de azi, spre vest desigur, avea în dreapta lui munții și fâșia agricolă cu amintitele sere, mii de sere!- în care se trudea tot anul! Ni se semnalează un turn a-erian înalt, sofisticat, făcut nu demult pentru o expoziție mondială, tocmai cu scopul să arate lumii emergența zonei întru modernizare . Nu ne poate spune, statistic, cât mai este vizitat locul, dar faptul că și-a atins scopul este o evidență incontestabilă. Deplânge, totuși!, efectul pandemiei... „dar, ce să-i faci? Plânge toată lumea, plângem și noi, odată cu ea, că și noi îi suntem parte!”. Sentința lui ne era clară și nouă, experimentată de fiecare prin nefericita autoizolare, iar despre industria, numita HORECA, fusese o îndelungă tânguire publică și pe la noi! Ne deplasăm iute, cu piedici doar prin localitățile traversate din cauza semaforizării, dar și acestea ne dădeau răgazuri și dumeriri speciale. Majoritatea clădirilor par acoperite cu captatori de energie pentru punerea la treabă a ceea ce este din belșug: puterea radiației soarelui. Ne explicăm ușor și oportunitatea pentru agricultura în mile de sere, nu numai pentru orașele cu oamenii dedați celor unei igiene exemplare. Iată-ne în ...capitala litorală a Antalyei. „Noi avem pe aici și altceva decât turism! Dar care are o ofertă imediată, poate chiar tentantă turiștilor. Vă voi duce în vizită la... „Argos”. Numele dat de mitologie acelei creaturi cu mii de ochi cercetători, dar aici doar o întreprindere de confecții a hainelor din piele. Vă spuneam că eu fac și promovare lucrurilor frumoase ale țării mele, dar aici vreau să vă fiu de folos și dvs., care puteți găsi ceva frumos și demult căutat.” Iată-ne în holul, foarte aglomerat cu alți turiști, al celei recomandate. Ne-am urmat... comandantul cu tricolorul în spațiul eliberat de foștii vizitatori. Surpriză! Dar mai era surpriză, când și în alte locuri ne-au întâm-

pinat tot românce acclimatizate, chiar încetățenite, turcoaice? Surpriza era însă alta: Volkan al nostru, înainte de-a își fi găsit vocația slujirii turistice, fusese Șeful cel mare al întreprinderii, lucru constatat și prin primirea specială făcută ex-managerului, dar și nouă, oaspeții însoțitori. Se simțea ca o gazdă care inspirase și oferta turistică, avem această convingere. După protocolul cu un păhărel, cu licori pe alese, ne-a condus într-o sală de prezentare, cu o rampă centrală pentru parade ale modei! Gazda care ne întâmpinase și ne omenise ne-a ținut o vreme de vorbă, incitându-ne la un dialog viu și interesant. Ne anunță, să nu ne speriem că dacă se stinge lumina, este doar o foarte scurtă înnoptare, să vie altă... zi! N-a terminat atenționarea că s-a stins lumina și beznă a cuprins sala, apoi imediat o surdină muzicală ritmată și zgomot de pași... O penumbră de clar obscur și un fum cu transparență, profila o siluetă înaltă, cu mers sportiv ce se arăta din ce în ce mai clar, într-o iluminare progresivă! Ajunsă în capătul rampei de prezentare... lumina se aprinde pe de-a întregul și în fața noastră, erupție terminată: Volkan! Am aflat mai apoi că mai făcuse lucrul acesta mai demult pentru prezentarea hainelor din piele. Dar te puteai înțolii cu haine de lux, pentru toate gusturile, fără asortarea unei bijuterii? Iată-ne conduși și la expoziția cu prezentare/vânzare (inclusiv cu plata în rate!) a produselor din aur, argint, pietre prețioase, de la prețuri comune, până la cele exorbitante. Și aici, din nou, pentru toate gusturile și marea diversitate a buzunarelor. O armată de ademenitori, cu știința negocierii, între marjele necunoscute clienților, cu toată amabilitatea și ademenirea unor bonusuri, cunoscători a tuturor limbilor pământului - sigur și pe cea universală a comerțului! -, au toată insistența întru convingeri și disponibilitatea întreagă. Îți citesc repede gustul, darea de mână, într-o politețe nedisimulată. Doveda a reprezentat-o chiar numărul mare al turiștilor din grupul nostru care și-au cumpărat o amintire cu străluciri, de aici. Mi-am amintit, instantaneu, la vitrina cu cercei, că urma să botezăm

o Ioana, pe acasă și i s-ar potrivi niște cercei. Cum să stai pe gânduri? După experiența aceasta, una inedită, ne-am dat pre-umblării pedestre prin orașul vechi, cu străzi înguste pe unde căl-caseră cândva cetățenii Romei. La poarta, conservată în peisaj, amintind de viitorul împărat Hadrian, vom fi făcut un popas să refacem o punte peste timp cu cel care l-a adoptat, Traian al nostru – *cel drept*, consacrat în Imnul nostru!, și cu însemne ase-menea prin, Dacia (in)vinctă, pe la Adamclisii, Ulpia Traiana, dar și prin Forumul Romei! Cele vechi sunt bine conservate și puse-n valoare spre atracția atâtor vizitatori. Chipurile oamenilor, de toate vârstele, sunt luminoase. Înfofolirea, prea insistentă... a Anatoliei, aici pare inexistentă. Amprenta modernității, nu doar din cauza afluxului turistic, ci și din orientarea mai laică, sunită, este o evidență. Țărnul înalt al mării, aici a favorizat conserva-rea istorică a orașului. Îi vom fi observat, încă la venirea noastră, cascada, iar acum într-un golf, mulțimea ambarcațiunilor. Vizita noastră ne-a fost salută de atâția leandrii înfloriți și de atâtea alte flori iubitoare de soare. La una din terasele centrale, pe unde trecea și linia tramvaiului, am luat prânzul... *a la carte*, într-un zumzet cosmopolit, de parcă eram pe ziguratele Babilonului. No-roc cu faptul că româna era dominantă în acest caleidoscop mon-dializat. Am mai făcut cumpărături, aici oferta fiind mai gene-roasă și prețurile omenoase..., pentru că mâine va fi o Antalya, mai cu plajă, cu croazieră și dee...!, mai capriciile, mai luxul, costă! Ne-am recuperat autocarul din parcare subterană și mai umbrită și am luat-o pe ruta lentă, litorală și asta împodobită cu leandrii înfloriți, alături de înfloritoarea infrastructură hotelieră, de care privirea curioasă nu se poate ostoii ușor. La ora... militarizată: 18.00, suntem la hotelul L.R.S ! Începem din nou marea bătălie cu oferta bucătăriei turcești, cu cea a palmelor prin amfiteatrul care oferea un spectacol la care fusesem invitați, du-pă ce baloanele care împodobeau restaurantul atrăgeau atenția asupra unei serbări naționale, speciale. Știrile la tv., și-au pierdut

locul în programul unei seri întârziate în aerul răcorit de briza mării albe și un cer cu lună plină, dar permanent cu o semilună pe abundența stindardelor roșii de culoarea sângelui. Ne-am dat repede în grija lui Moș Ene, cu genele obosite de prea văzutele unei zile în... paradis!

**Toți privesc, în așteptare.../Se ivi o arătare...!/ca să vezi ce mai surpriză/ când intrarăm iar în priză:/ Prin ceața deasă
cu parfum,/înfoliot ca un păun/ pășea energic,
balansat/Volkan al nostru deghezat/În toate cele cu
scântei/Acum?Un Hercule, în piei...!///Bijuterii? Să facem
niște datorii?**

Ni s-au prezentat, într-o adevărată paradă a modei, hainele din piele și bijuteriile ademenitoare. Toate prețioase, prețuite scump, însă totul negociabil și cu perspectiva unor cadouri, drept bonusuri.

**Cu „stegarul” Volkan și Doamna „M” pe țărmul înalt al
Antalyei!**

**La... porțile lui Hadrian, împărat al Romei și prin
Antalya/portul ambarcațiunilor pentru plimbări turistice ...**

**Dintre pădurile de leandrii, de toate culorile am ales doar
aceste daruri!**

Manavgat/Antalya, joi, 12 mai, 2022

... Toate cele ale dimineții fuseseră consumate! Autocarul la ora fixată ne aștepta, metronomic. Ghidul, cu ochii la ceas, își finalizase numărătoarea și deja ne adresase salutul de fiecare zi, adaptat perioadei de dinaintea Înălțării. „Azi mergem pentru rugăciune la... Moschee! Vreau să vă prezint locul de închinare al Islamului și ritualul nostru pentru trăirea credinței...”. În bisericile, monumente istorice din Cappadocia, recapitulasem într-un fel despre apariția și înrădăcinarea creștinismului în Imperiul Roman, iar la vizita mausoleului derviş văzusem un interior și promisem câteva informații de la ghidul nostru. Eram din tabere cu convingeri religioase diferite, după cum remarcam undeva partizanatele noastre. M-am gândit să apelez, pentru împăcarea părerilor noastre, la un arbitru echidistant, neutru și care va fi călătorit prin lumea largă, va fi dus luptele cele mari pe toate câmpurile de bătălie, de toate felurile. L-am ales pe francezul Andre Malraux cu punctul de vedere, preluat din eseul scris, după 1957: „Rege, te aștept la Babilon” (vezi. rev. Secolul 20/nr.10-11-12 . 1976, p.69-85). O îmbinare de planuri ne poate da o înțelegere asupra a ceea ce vom vedea și auzi despre Moschee și mai ales în legătură cu ritualul. *Regele*, eseistului A. Malraux - mare filosof existențialist, om politic, fost ministru al culturii!- este Alexandru Macedon, discipolul filosofului Aristotel. Acesta cucerește lumea și se săvârșește la o vârstă cristică, fiind aproape zeificat, în peisajul elenistic înstăpânit pe trei continente. Dar să cităm *scripta* filosofului, în legătură posibilă cu vizita noastră, de azi, de aici, de la Moscheea cea nouă a orașului Manavgat.

Prin venirea macedoneanului Alexandru: „nepăsarea leneșă a Iranului lua locul solitudinii bătrânei Persii (...), sub soarele celor *O Mie și Una de Noapți*; unde cupolele albastre ale moscheelor

răsăreau la întâmplare în trupul orașelor, precum peruzelele de sub cenușile dezgropate...”. Zeificatul... Alexandru – cu atâtea orașe lăsate milenilor să-i poarte numele! - „ trăiește înconjurat de profeții și de semne prevestitoare. Încă la naștere... - în noaptea aceea s-a aprins în Orient o torță care va aprinde lumea”. Împăciuitor, el biruie lumea și îi caută împăcarea, conform predicției scitice: „când vei cuceri toată suflarea omenească te vei război cu pădurile... și poate statua în fața căreia visează Cezar, invidios... Va constata prorocirea și va spune, în culmea gloriei fiind: „Am cucerit totul, și nu posedăm nimic”. Concluzionează filozoful: „Nu dorea să posede, ci să cucerească. Ce urmărește cu politica lui, una din cele mai puternice din istorie? Să-i anexeze pe marii învinși fără a-i strivi, iar apoi să supună lumea stăpânirii unui rege-zeu. (...) Îl vedem divinizându-se în trepte.(...) Cine ar crede că strălucirea lui de zeu solar se datorește talentului istoricilor antici? Aceasta ar însemna că cea a lui Christ se datorește talentului Evangheliștilor. Invincibilitatea îl eliberează de condiția umană. (...) Nașterea lui misterioasă, învăluită de prevestiri, neagă ordinea lumii...”

„Va fi presimțit oare că, nimicind împărăția Iranului, oștirea lui sătulă de izbânzi a creat lumea în care va fi plămădit creștinismul? De la Ierusalim la Roma și nu de la Roma la Persepolis. Golul pe care îl lasă nu va fi umplut decât de Imperiul suprem și Roma nu este o aventură. Cu toate acestea ceea ce îl înlocuiește fără a-i succeda nu este nici Roma, nici creștinismul, **este Islamul. (...) Islamul a îndeplinit ceea ce Regele nu a avut vreme să încheie** – de la Lahora la Coloanele lui Hercule. Înlocuitorul tragic al lui Alexandru nu este moartea , ci destinul lumii...”

Concluzia filosofului, privind finalitatea unui proces al rafinării evolutive a credințelor în Islamism, care implică permanent previziunea profetică (la Islam cu o unificare a tuturor profeților, în... *purtătorul de cuvânt* Mahomed!), unicitatea stăpânului Allah/Dumnezeu (În Islam, fără separarea puterilor în ipos-

tasuri, cu evitarea conflictului... între ele!) și un anume fel de comunicare între credincioși și puterea supremă, prin cele formale și informale. Cele formale vorbesc prin gesturi statuate, prin expresia dată tuturor simțurilor, răspunzătoare de înconjurătorul cu relief propriu, și prin arta explicită... fără caricaturizarea chipurilor, ca idolatriile depășite de vreme și abolite prin lege. Cele informale, cu subtilitatea atâtor taine, sunt rezervate doar harului și acesta investit în oficianți: prin învățare, intuiții și îndelungi adaptări la mediul cu meditații.

Prin Antalya fuseseră perșii, cucerii de Alexandru, ca apoi urmașii principatelor elenistice, să aștepte Roma, să le învâluie cu legiunile puterii sale. Se însămânță, după cum am văzut dinspre drumul Damascului, creștinismul! Veniră arabii cu Islamul, fără stăpânirea imperială în timp a marelui Califat, dar cu înstăpânirea moscheelor în lumea globală a noii credințe. O stratificare, precum arheologia cu artefactele ei, cercetată prin adâncirea săpăturii în vreme, ne arată dedați credințelor diferite, simultan, dar într-un defazaj istoric al evoluției fenomenului. Iată-ne acum, pe noi cei ce încă mergem la bisericile cu icoane zugrăvite, intrând într-o moscheea, nou nouță, cu înflorări și cu înscrisuri ciudate. Altarele au orientări diferite, iar *vestea*, transmisă la creștini de clopotele din cupolele bisericilor, la moschei pleacă prin tânguirea, explicit omenească, direct din minarete.

Este ora 10.00. Suntem în orașul Antalyei, Manavgat, pe raza căruia ne vom petrece întreaga zi. Ne apropiem de o moschee, cu patru minarete. O construcție nouă de-o strălucire specială. Ni se spune că numărul minaretelor, înălțimea și împodobirea lor, toate vorbesc despre starea socială a oamenilor comunității și că moscheea, este o emblemă a mândriei locale. Îmi trece prin gând crezul săteanului nostru creștin, care știa să nu-și înalțe casa mai sus de turla bisericii, care trebuie să fie cea mai importantă construcție din peisajul construit. Lăsăm autocarul în parcare din vecinătate, după ce înainte de cobo-

râre se va fi făcut instructajul. „Afară este o fântână unde ... mă voi purifica printr-un fel de spălare. Rog să priviți cum o voi face. Apoi la intrare... ne luăm baticele pentru acoperit creștetul (valabil pentru femei!/ca și în bisericile noastre!), ne vom descălța, că în interior se intră pe covor (și noi acasă pășim pe covor descălțați, eventual cu papuci de casă - înlocuiți în anume situații cu cipicii de unică folosință... unde nu poți descălța șuvoiul turistic, cum ați văzut la mausoleul derviș! Apoi vom intra, de data aceasta toți, femei și bărbați și vă voi prezenta interiorul. Acum rog să priviți din exterior orientarea construcției, cu intrarea la Nord. În interior veți observa la Sud, ceea ce putem numi altar. La voi creștinii intrarea se face de la Apus, iar altarul îl aveți la răsărit. Femeile sunt separate de bărbați, din motive de... pudoare”. Intrăm, conform indicației, în sala mare a moscheii. Un covor imens, nou nouț, acoperă podeaua. Are marcate, matematic, locurile de așezare pentru rugăciune. „Să nu mai care fiecare de acasă... covorașul, conform cu ritualul care impune rugăciunile zilnice!” „Aici, cu fața la altar, stau bărbații, iar femeile stau la balcon! Orientarea Altarului este către Mecca, aflată după cum știți în Arabia Saudită. Acolo toți idoli vechi, adică credința în zei, a fost pietrificată în... marea piatră de la Kaba (cazută sigur din cerul, care cândva își expulzase și pe Lucifer!) și supusă lui Allah, care și-a ales purtător de cuvânt pe Mahomed. Apoi drept scriptură, să nu uităm, am primit scriptura Coranului, care are așa numitele *sure*, ca niște revelații primite în vis de...Profet. Cărți sfinte au toate religiile, dar să știți că există multe lucruri comune despre care acestea vorbesc ca, fiind revelate de la divinitatea supremă. Interpretările noastre diferă, uneori contrazicerile degenerază în schisme, ba chiar și în vărsări de sânge, despre care sigur știți cu toții!”. Separarea sexelor, sigur nu doar din motive de pudoare, este evidentă și în biserica noastră creștin-ortodoxă, cu altar accesibil bărbaților inițiați (separat de catapeteasmă de restul *bisericii!*), cu naosul - preponderent

masculin!- și pronaosul, pentru femei! Ce să mai vorbim despre egalitatea sexelor... într-o lume care își trăiește diferențele, ierarhizându-le arbitrar, uneori discriminând irațional, precum fundamentalismul extremist. Interiorul moscheii vizitate este splendid, iar ritualul, arătat de Volkan, fără a-l vedea pe viu, este greu de redat în cuvinte. El presupune o trăire specială și rezonanța privitorului ocazional cu cel pătruns de ritual, care aici pare imposibilă, când punctele cardinale ne arată diferit, tocmai axa directoare a credinței, din perspectiva imanenței terestre (unii pe meridian, alții pe paralelele Pământului!).

Am pătruns dinspre Nord, parcă în căutarea stelei octogonale a Sudului, undeva în aripa Moscheei

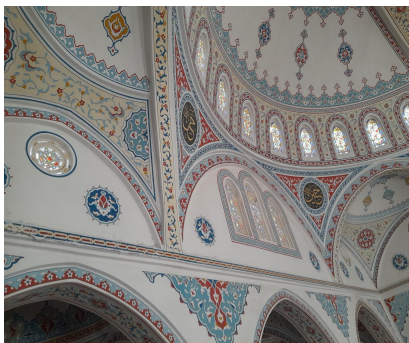
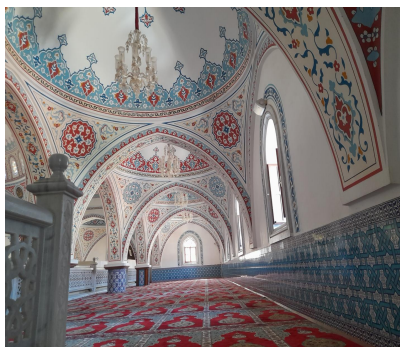

Să fi inspirat cândva palmierul, sveltul minaret?

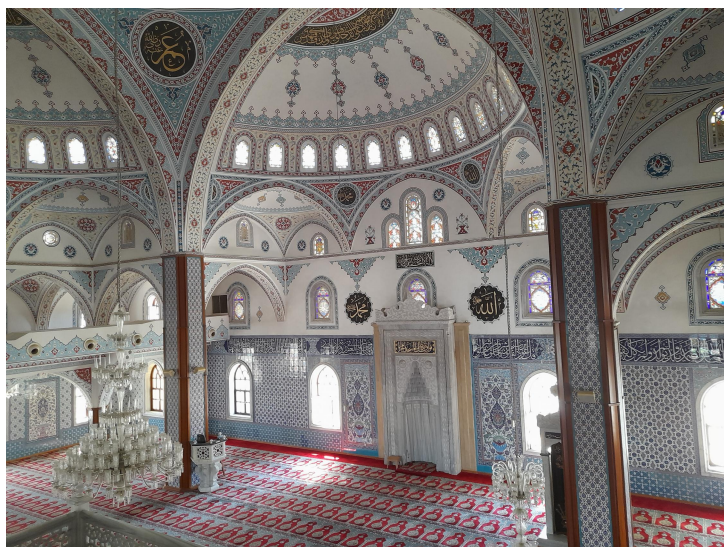
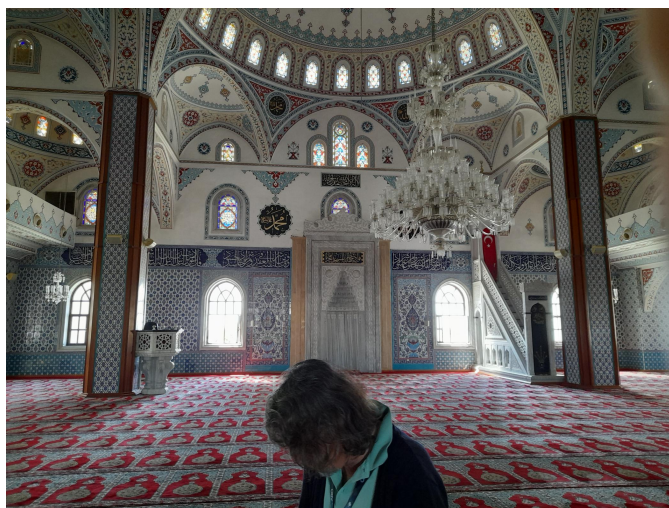
În Moscheea, cu numele proiectat pe cer, se intră numai după purificarea rituală (în dreapta, fântâna!) și după adaptarea ținutei la cerințele cultului.

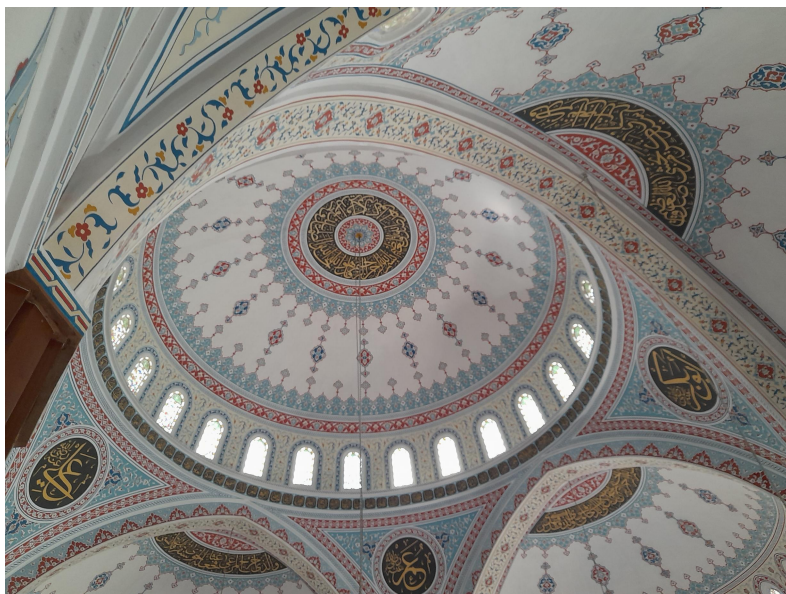
Mocheta, cu încadrarea covorașului individual, cu orientarea conținută, delimitează în mod egal suprafața celor împreună la rugăciunea din moschee.

Se remarcă balconul, rezervat femeilor!

Peretele sudic, cu altarul orientat către Mecca

Decorație diversă și medalioane cu scriere arabă!

Ne adunăm greu, după prezentarea ghidului, puși pe făcut poze, alții ascunși în amenajările anexe, impecabile și acestea igienei, pentru nevoile fiziologice. În cele din urmă ne adunăm. Suntem toți. Constată numărătoarea. Nimeni nu a plecat cu baticul împrumutat pentru intrare? Cine știe, de nu se va fi îndrăgostit cineva, de-o amintire materială! Ne grăbim să ne dăm plutirii pe râul cu același nume: Manavgat! În program aveam croaziera spre țărmul cu plajă al Akdeniz-ei/Mediterană, în spusa noastră, să ne convingem dacă într-adevăr este o mare albă. Râul, cu numele localității, este amenajat special pentru navigația turistică. Ne imbarcăm mai multe grupuri și ne căutăm pe cele două platforme etajate, poziția pentru a putea fotografia oferta generoasă a celor două maluri, dar și ambarcațiunilor care ne cărau pe noi turiștii curioși în ambele sensuri. O muzică discretă, șlagăre ale muzicii romantice românești, ne spune că suntem numai grupuri de români în această plutire de plăcere. Ne deplasăm către confluența râului cu marea. Facem comanda pentru masa de prânz, pe care o vom servi la întoarcere, chiar aici în legănarea vapo- rașului nostru și în aerul vânturat de mișcare și ceva mai răcoros decât ambientul unei zile călduroase. Ne salutăm cu cei în contracurent, dar și cu femeile care trudeau la sapă, niște ogoare vecine râului/fluviu, ba chiar și cu niște pescari, cu sugestia... firului întins! Ne debarcăm în vecinătatea confluenței cu marea, amenajată special pentru rostul croazierelor cu ambarcațiunile, nu puține, din folosul turismului. Vremea este însorită, nisipul ușor pietros ne ardea tălpile, dar marea fremăta răcoros și înspuma generos plaja. Pare cu adevărat albă. Nu este chip să stai desculț. Ori te scalzi în spuma albă, ori te dai înnegrii pe șezlongurile contra cost! Am avut imaginea unui joc de două persoane care s-au pus pe taifas și li s-au încins șlapii, înaintea finalizării conversației. Le-am privit cu mare curiozitate jocul involuntar, prea prinse în discuție, nu observaseră că deveniseră adevărați călușari, în ciudatele lor costumații..., numai bune de

baie. Am stat doar preț de-o oră și ne-am prăjit pe toate părțile. Am constatat, și la multă vreme după eveniment, că momentul fusese dezvoltat de epidermă și era clar mărturisit. Prânzul ne-a chemat din nou în plutirea râului, pe sensul spre izvoare și desigur spre hotel. Ne-am dedat și altor răcoritoare că după experiența cuptorului... mergea din plin și berea de la gheață. După preumblarea pe fluviul acesta, de doar 80 de Km., afluent al unei mări... imense, și după „rugăciunea” ghidului, în contemplarea noastră, ne-am întors în acasa noastră provizorie, să mai adăugăm câte un duș, și el răcoritor, o scurtă tolăneală și să ne reîncărcăm poftele pentru o ultimă cină, prin primitoarea Turcia. Măine suntem oamenii drumului, păsări migratoare de ocazie, care ne întoarcem la permanentele noastre cuiburi. A mai fost o ultimă vizită printr-un bazar local, că nu mai aveam în ce să ne punem cele cumpărate, și pregătirea de cu seară a bagajelor!

În plutire, de plăcere cu Doamnele „M” și „H”- cea cu adevărat un glob/troter!

În hexagoanele acelea depun turiștii lumii mierea globală!

Înspumarea ni s-a recomandat... mare albă (Ak/deniz! în zisa turcilor!)

Manavgat/Antalya, vineri, 13 mai, 2022

Ora 4.00! Recepția ne dă deșteptarea. La 4.30 suntem la dejun în restaurant. Lume multă. Nu suntem singurii care plecăm. Aflăm că azi, spre seară, alți curioși vor veni să ne ia locul! La 5.30 suntem deja îmbarcați, numărați și întâmpinați cu același salut și parcă cu o strângere de inimă, vizibilă în emoția ghidului. E semnul că ne-am plăcut și că regretăm despărțirea. Ne face invitația și pentru alte excursii, pe alte trasee, poate chiar prin vechea Troia, de ce? nu prin Efes, să ne reamintească și despre alte vremuri legendare. Ne mărturisește că este trist și din cauza

restricțiilor Covid, pentru care nu poate, și nu a putut veni în România, să-și vadă fiica iubită! Drumul acum printre leandrii înfloriți este rapid și impus de cekingul necesar îmbarcării, căruia îi adăugam și alte formalități pentru bunurile de lux achiziționate și care impuneau declarația. La ora 7.00 suntem în aeroport, sub supravegherea și ajutorul lui Volkan, care pare că lăcrimează discret. Îi strâng mâna și îi fac promisiunea că voi face o cronică acestei experiențe memorabile.

Decolăm la ora 9.10, din Antalya și aterizăm la 10.45, pe aeroportul din Otopeni. Tot în... *pasărea liberă* a companiei aeriene turcești. Avem locurile în rândul doi al avionului, pe dreapta, la geam. Aripa ocrotitoare, de altă dată, este mai în spate și am acum altă vizibilitate. Văd munții încă înzăpeziți pe creste, marea. Observ și Dunărea, apoi întinderea cu geometria galben-verde a Bărăganului. Da suntem acasă! Din cer România se arată frumoasă, roditoare. Ce ne facem cu sfinții? care stau între noi, iubitorii ei și Dumnezeu Atot/Făcător, pe care îl iubim! Dă-le Doamne, minte, înțelepciune, voință! să facă și din Grădina Maicii Domnului, un paradis oamenilor..., furnici lucrătoare și în deplină credință față de conducătorii înțelepți. AMIN!

Doamnele „M” și „B” (chiar organizatoarea excursiei noastre au zis că vor fi mucleș, cu condiția să fac eu povestea aceasta, din ceea ce îmi voi aminti, din ceea ce am pozat și aflat. Oare am reușit?

20 iunie.2022

EGIPT

Seniorii, în Egipt..., la o „școală altfel”!

Trecuse Paștele anului 2023 și trupurile noastre, primenite proaspăt cu o nouă înviere își cereau o înălțare adăugată înțeleșurilor lumii, pe care avem datoria să o dăm trăirii noastre, încă vremuind calea, înmulțind talantul. Cum să dăm socoteală stihilor care ne compun cu... aer, apă, foc și pământ, puse de-a împreună în complicata noastră alcătuire? Mitologia tuturor ne îndemna către zeitățile tărămurilor partajate să le facem închinări prin templele lor din propriile regate... împărății. Istoria va fi constatat că viețuirea are prezentul acțiunii, dar și viața de apoi a repausului, adică o continuitate (*fără sfârșit...* ar fi semnatificat-o Brâncuși!). Apoi că ceea ce a fost, trebuie să se mărturisească durabil și aici nu doar artele cu limbaj simbolic, ba chiar și documentele *judecăților de apoi* au nevoie de scribi pricepuți și mărturii durabile. Căutarea fiind durată hărăzită marilor înălțări - cum atestă atâtea ghesuri iraționale, cu pelerinaje, cu închinări (*înclinări* celor de afară, cu toate simțurile din dotare... să punem în așteptare mintea, dar să-i permitem inimii să-și facă rostul credinței!) -, ne-a ispitit gândul, chiar azi de Înălțare (într-o Joi/a lui Jupiter... probabil chiar supremul Zeus, Horus cel Mare... oricum mare judecător prin cerurile cu balanțele/care cântăresc... inimile trecătorilor între vieți!) să rememorăm motivele vizitei/excursie/pelerinaj a seniorilor vâlceni prin Egipt. Având în vedere că excursioniștii noștri au fost *seniorii*, în majoritatea lor dascăli, ne-am intitulat povestea noastră, în nota unui concept modern (!) al învățământului românesc.

Ca să alegem locul preumblării, tocmai în Egipt, va fi fost a-priori o dorință, un motiv care aștepta momentul. Ne-am hotărât imediat ce a apărut oferta, deși prin vecinătatea sudică, tot pe cursul Nilului, în Sudan, se pornise o răzmeriță cu mari vărsări de sânge, iar o atenționare grijulie, oficială, nu ne recomanda plecarea. Între 30 aprilie și 8 mai, 2023 (reperele plecării și revenirii în Râmnic) iată-ne cursanți la o „școală altfel”, despre al cărei motiv, povestim aici.

Din școala generală, pe vremea când se învăța cu temei și istoria antică, aflasem despre Egipt. Apoi, două din cele șapte minuni ale lumii vechi: Piramida lui Keops și Farul din Alexandria, erau semnalate pe acolo. Cartea Bibliei - în sine o bibliotecă!/ce bibliotecă fabuloasă și cea din Alexandria! - face nenumărate trimeri la Egipt, ca la un pământ al multor începuturi. Cosmogonia, mitologia, istoria (în toate domeniile ei de interes, inclusiv ale artei, religiilor), filosofia etc., susținute de arheologie și mărturiile atâtor lucruri durabile, prezente în relief de mii de ani, au făcut din Egipt un respectat trezorier al istoriei umanității, un martor al evoluției societății omenеști, venind de departe. Aflasem despre picturile rupestre... ale primilor oameni dedați... evoluției, apoi că oamenii, supuși credințelor într-un creator, făcând chiar ei Munții/Piramide, acolo unde aceștia nu erau în relief, pe platoul de lângă Nil, de la Giseh/Giza (regatul timpuriu... de acum vreo 5000 de ani!), să se dea vieții de apoi, cu altfel de picturi, cum vor fi părut hieroglifile, până la descifrarea lor de Young și Champollion, după milenii de așteptare. Vom fi aflat, tot ca pe o mare provocare, că vreo 63 de faraoni, își vor fi mutat cimitirul/necropola, săpându-și mormintele în munții existenți și dotându-le cu cele necesare vieții de apoi. Mare descoperire Mormântul lui Tutankhamon, aflat abia prin 1922, în complexul de la Valea Regilor/ o reală comoară de taine, puse la păstrare peste 3500 de ani, în cca. 5000 de obiecte..., povestind lumea veche! Fascinat de atâtea lucruri aflate, iubitor de istorie,

cum să nu-ți imaginezi o asociere cauzală a reliefului și o posibilă evoluție a climei planetei? Cum să nu le punem în raport cauzal, cu inerentele modificări în mersul vieții oamenilor și de aici cu o nouă așezare socială... din ce în ce mai structurată politico-administrativ? Aici vorbim despre *politică în general*, cu înțelesul *puterilor*, de tot felul, între care religia... ca putere informală în societate, este în determinismul balanței între iraționalul inimii simțitoare și rațiunea minții cu îndoieli și multă cercetare. Despre Nilul, ca fluviul cu apa vieții, și deșertul, ca un imens sarcofag, ascunzând sub dunele măcinate, sub munții pârjoliți de prea soare..., viața de dinainte, doar *morarul* Cronos și *barcagiul* Caron puteau să ne transmită poveștile/mituri, ori răbojurile în dodii adresate doar ochilor minții! Știam dinspre mitologia greacă că cei ai Argusului, vor fi fost și ei predați... păunului, pedepsiți de Hera, pentru ne/cuprinderea celor ascunse.

Am văzut în cele cunoscute despre Egipt, chiar umanitatea în căutare de sine, într-o perpetuă adaptare la condițiile prielnice vieții, o emancipare continuă a organizării sociale, tot mai cuprinzătoare, ba chiar și competiția cu natura zeificată și dominatoare, chiar ea cu panteonul ei într-o permanentă reformare. Urcușul (vorbeam românește... de *coloana fără sfârșit!*) în trepte spre înalt (cea mai veche piramidă a Egiptului este cea în... *trepte!* și săptămâna *genezei*, are vreo șapte, precum prima piramidă, de la... Sakkara/Djoser!), va fi generat și înălțarea structurii social-politice, tot mai lărgită, pentru și mai sus. Drumul cel lung al curgerii omenești, pentru emanciparea lui, întru umanitatea de azi, are personificată mărturia fluviului cel mare al planetei: Nilul. El, zeificat fiind, cu crocodilii săi (vezi Sobek, zeul Crocodil!), curgându-și apa vie, izvorâtă dinspre mijlocul ecuatorial al Africii, străbătând spre nord aprigul deșert al tropicului sub un soare și el foc viu (și El zeificat în Ra!), a adunat de nevoie, cum vor fi făcut și alte fluvii mari ale planetei, oa-

menii începutului să-și organizeze viața în din ce în ce mai pricepute și ierarhizate organizații socio-politice.

Marea șansă a umanității - cu meandrele curgerii sale, uneori uitucă, poate doar cu albia majoră spălată de marile viituri, să-și afle copilăria timpurie, una dovedită consistent, prin mărturiile durabile rămase vederii, ori puse sub mâl, sub nisip, în piramide, în munți, de zeii naturii și de oameni, **o reprezintă: Egiptul, Nilul, Piramidele, Hieroglifile**, descifrate și spiritul cercetător al omului modern, preocupat de căutarea vieții sine-lui său nemuritor!

Da! Omul și El, precum toți zeii puși la un loc, ai tuturor timpurilor, ascultă legea primordială inatacabilă... - de neabrogat -, a Parcelor/Ursitorilor. În urdinișul/ciclicitate, între viețile de aici și de dincolo, un balans continuu aproape matematic, înșămânțează potențialitatea să rodească viața trăirii în mișcare. Aceasta pe tărâmul ei ca o deșirare firului prin labirint, către apusul... curmării curgerii. Curmarea, precum zborul în înalt al evaporării solare, va plânge ploile izvoarelor unui Nil, să reverse undele fertilizatoare. Din nou șoimul/Zeul Horus cel Mare, cu sugestia zborului, cu ochiul său ager, îndumnezeit, privindu-ne din cerul înșorit..., ne va fi lăsat moștenirii pasărea-duh și soarele dreptății, să putem fi creștinii mântuiți și închinători Tatălui..., actualizat putere supremă. Aici, pentru taina din noi care are porunca credinței fără cercetare, suntem supușii puterii iraționale. Dar noi, seniori, în slujba rațiunii pentru care am cercetat îndelung, nu puteam să nu observăm Omul, care vrea să se elibereze, precum Prometeu, precum cel care învinge Sfînxul, precum Heracles, precum atâtea temerari slujitori științei, militanți eliberărilor din neputințele ignoranței. Iată un motiv pentru care noua știință: EGIPTOLOGIA, putea să ne invite... „la clasă”, poate în cea mai renumită, la Muzeul din Cairo. Apoi... „pe teren!”, pentru - cu adevărat! -, „școala altfel”, să pipăim cu mâinile Apostolului Toma, să vedem icoanele evanghelistului Luca, sculptu-

rile leului... Marcu, dar și apa de botez a reformatorului biblic... Moise, ba chiar și muntele/minune a lumii: Piramida cea mare și păzită, - întreagă *lume de apoi* (sălășluită la Giseh/Giza)! - de imensul Sfînx/ taină „pătrunsă de înțeles” (cum îl va fi văzut geniul eminescian!) învins, cu prețul orbirii, altfel cugetătoare, a lui Oedip. Iată-ne convinși acum că Planeta (în faptul globalizării trăirii noastre și al sincronizării ca o cerință existențială!) și-a asumat o conștiință a ei, prin oamenii ei inițiați în adevărurile recuperate prin muncă asiduă. Aceștia, să-i numim conform științei recuperatoare: *egiptologi*, au reconstituit mijloacele călătoriei în timp să ne redea tuturor calea redesenată a marelui labirint, cu atâtea cotloane culturale și civilizații. Instituțional chiar UNESCO se va fi arătat o conștiință a păstrării averii imateriale, cu probele materiale atent conservate și puse la dispoziție..., tuturor celor inițiați în căutarea scărilor înalte ale sinelui colectiv.

Ochii văd și atunci inima... cere! Este aici o reciprocitate mântuitoare între ochii privitori și cei ai minții, care îți pot da o stare de bine pe măsura răspunsului procurat mirărilor și întrebărilor care își așteptau adevărul căutat. Așa s-a născut hotărârea excursiei/pelerinaj inițiatic/răspuns întrebărilor, de-a merge în Egipt! Nu spre acest tărâm enigmatic plecase biblicul Iosif, fiul lui Iacov/Israel, să devină mare administrator Egiptului? Nu de aici? Cel scăldat de Nil, crescut de faraoni: Moise, va fi inițiat marea tranziție către monoteismul, luat de sămânță de aici și pus în *pământul făgăduinței*, după o revoluționară centralizare a puterii iraționale? Nu aici... după „fuga!” mântuitoare, va fi ucenicit cunoașterea revoluționară, Iisus Cristos, ca apoi să ne dea iubirea creștină? Vor fi fost și alte chemări profesionale. În ceea ce ne privea, pe câțiva dintre noi, dedați ingineriei, ne interesa valorificarea potențialului hidroenergetic al marelui fluviu. La Assuan, în cataractele Nilului, prin 1964-1971, se construise un mare Baraj (ca o veritabilă piramidă, pusă zăgaz apei!), care se-

măna cu barajul de anrocamente pus și el pentru o minune a hidroenergeticii, la Vidra, pe Lotru, iar centrala electrică de pe Dunărea noastră, de la Porțile de Fier, aidoma celei de la Assuan (de la „porțile de granit”!), avea aceeași putere instalată, în cele 12 hidrogenatoare. Pe Nilul, din aval de Assuan, o nouă barare pentru navigație și energie, avea ecluzele cu echipamentele montate de colegii români de la Energo/montaj! Motive vor mai fi fost și altele, dacă punem la socoteală experiența primei descinderi prin deșert; atingerea piramidei și mai ales ofertele speciale cuprinse în program. Refacerea unei lumii, reconstituind-o stihial; în zile cu zbor; plutiri și scufundări în ape; călătorii pe, și sub pământ; sub un soare mânat pe boltă de marele scarabeu, apoi la ora de clasă a Muzeului, cât tot Egiptul; sub îndrumarea unui S/alah (așa se va numi ghidul nostru!), toate nutreau marea voință de-a porni prin spațiu și timp.

Am fost, am văzut, am pipăit Egiptul și am plutit pe Nil. Taman după Paște, și înainte de ziua consacrată victoriilor, eram pe pământul ca o grădină înverzită, deja acasă. Am luat după cursul „școlii altfel” multe teme pentru acasă. Timpul rezolvării înțeleșului celor cunoscute nu poate fi cel al doar... Înălțării (azi este ziua... din calendar, consacrată doar prezentării celor săvârșite pe calea primită în dar, la înalta instanță din Cer!). Să ne oferim răgazul decantării, punerii lor pe balanță, apoi pogorârea sentinței cu acoperirea descifrării, când - de Rusaliile, roșii ca trandafirii, ori soarele răsărind de la Marea Roșie, peste deșertul roșu, ne va înflăcăra amiaza cu limbi de foc și noul duh al descifrării ni se va da pe față... lecție însușită la *școala altfel* - aici una relaxată, ca o meritată vacanță de vară! Parte din cronologia reportajului, este deja *on line* pe www.culturaarsmundi.ro, ca semn că deliberările în fața instanței supreme sunt în desfășurare.

25.05.2023

(vorbind despre Înălțare și Eroismul celor ce s-au jertfit!)

Egiptul? Cu adevărat *dar al Nilului...*, făcut umanității!

O concluzie, redundantă cumva, ne-a întărit-o numita noastră excursie/*școală altfel* prin Egipt. De la lecția de istorie ni se spusese, din vremea copilăriei cu școală... „pe bune”, că marea civilizație a Egiptului antic s-a datorat condițiilor prielnice de trai oferite de lunca Nilului. Vom fi aflat mai apoi că Herodot/484-425 î.Hr. („părintele istoriei”) care cunoscuse, la fața locului Egiptul, afirmase demult că Egiptul este *un dar al Nilului!* Am aflat apoi că Hipocrat/460-370 î.Hr, Platon/427-347 î.Hr, Arhimede/287-212 î.Hr.... (să ne referim la știință!) se vor fi perfecționat prin Egipt; că Alexandru Macedon/356-323 î.Hr, Iulius Cezar/100-44 î.Hr, Napoleon Bonaparte/1769-1821d.Hr. (mari conducători de oști!) își vor fi căutat gloria, adăugând stăpânirii și Egiptul; că zeitățile vechi, precum Zeus/ Jupiter/ Dumnezeu, vor fi surclasat puterea celorlalți zei, să dea forță centralizării puterii (vezi Olimp, Panteon!), dar că va fi existat și un faron al Egiptului, monoteist. Concluzia, la care ne referim, este o extensie a afirmației făcută de Herodot, privind Egiptul, ca dar al Nilului, azi constatându-l un dar făcut umanității, din care lumea și-a aflat, prin dovezi pipăibile, propriul început în urcușul civilizației sale. Umanitatea și-a aflat cheia vieții - prezentă ca însemn/simbol hieroglific, omului trecător, dar nemuritor, din perspectivă informală. S-a dumirit asupra evoluției social/politice în tandem cu natura prielnică și/sau potrivnică. Evoluția nivelului Nilului (nilo/metru), controlat în temple, dădea fiscalitatea administrației și predicția asupra *anilor grași*, sau *slabi* (vezi scriptura biblică, cu trimitere la Iosif!). Egiptul, ca dar material pentru puterile geopolitice ale lumii, a fost o țintă. Condițiile existențiale interne l-au arătat: când în căutarea de sine

de-a lungul Nilului mănos (centralizarea, prin unirea celor două țări/pământuri: din zona Deltei... de jos: Egiptul Roșu și de pe cursul superior, din Sud: Egiptul Alb), când în apărarea statului, aflat la răscrucea drumurilor pe uscat și pe mare, ale continentelor și mărilor, adică la asaltul permanent al... *punctelor cardinale*. O cronică – reconstituită din cele rămase, artefacte, inclusiv scrise și descifrate cu mare precizie (vezi lista dinastiilor identificate/vreo 30!, și precizarea perioadelor de acum aproape 5 milenii!) ne arată în posesia unui tezaur informal excepțional. Conștiința planetară, prin oamenii ei inițiați și în serviciul umanității fără frontiere (rase, prejudecăți religioase, emancipare fără discriminare de nație, de sex, dizabilități!) a văzut în patrimoniul material și imaterial al Egiptului: **un dar pentru întreaga umanitate** și o provocare făcută oamenilor să se cunoască pe sine..., învățând lecția scrisă și valabilă perpetuu. Nu într-o doară am făcut trimitere la Hipocrate, care va fi dat... *Jurământul*, ca pe un cod etic medicinei, valabil și azi, după milenii!; principiul lui Arhimeede și invențiile lui, valorificând legile fizicii, în folosul tuturor; Platon, discipolul lui Socrate/ 469-399 î.Hr., care îndemna la cunoașterea de sine, cu sentința uitată, când se invocă doar prima parte: „Cunoaște-te pe tine! și... *vei fi!*” Ce l-a determinat pe Alexandru Macedon? să împace continentele și să promoveze știința și cultura în Egipt, în măsură să reverse eolenismul unui sincretism benefic? (să nu fi fost acolo și gândul cultivat de marele Aristotel?/384-322 î.Hr., un alt mare geniu al umanității!); Iulius Cezar... apropiindu-și Egiptul, cu spiritul eolenistic al Ptolemeilor... să ducă, prin spiritul greco-roman, o civilizație strălucitoare... trăirii umanității! Pe Cezar, care în centralizarea imperială, autocrată, vedea în *interesul*, de orice fel, imboldul permanent la acțiune al omului, al oamenilor, în toate agregările și culorile posibile. Apoi inspirația generalului, viitor împărat, Napoleon Bonaparte, în luptă cu mamelucii islamului, să trimită oamenii de știință să cerceteze (în spiritul laicității,

tocmai impusă de revoluția franceză/1789!), să se lămurească lumea despre taina scrieri nedescifrată încă. Să nu-l observăm pe Napoleon I, ca pe un vizionar politic, imitând altfel (doar la-ic!) pe Carol cel Mare... inspiratorul Europei Unite? Al revederii codurilor juridice, instituind în locul zeităților din ceruri, *poli-tica corectă*, a forței de impunere a Omului, pe cont propriu? Pentru lumea globală de azi o conștiință a umanității, din perspectiva cultural-civilizațională, există. Ea este instituția UNESCO care ca exponent al ONU (țările lumii, aproape toate împreună... cu atributul națiunilor!) are însărcinarea să gestioneze patrimoniul umanității, între care și pe cel al Egiptului (inclusiv al celui risipit... de sămânță, prin marile muzee ale lumii, dar și prin piețele unor centre vremelnice ale puterilor geopolitice!). La școala noastră *altfel*, prin Egipt vom fi aflat, la tot pasul, implicarea UNESCO. Ne-am convins imediat că o conștiință planetară a înțeles că Nilul a făcut, nu doar Egiptului, ci întregii lumii, darul unei comori inestimabile. În această calitate de români, europeni, seniori cu conștiința apartenenței unei umanități fără prejudecăți, am căutat Egiptul, în căutare de noi înși-ne. Am fost, am văzut și ne-am permis concluzia...!

29.05.2023

Egiptul, regăsire de sine și apoi pe fluxul și refluxul oceanului politic... planetar

Cum s-a născut Egiptul, ca identitate personalizată a Nilului? și cum a devenit izvor de interes și cunoaștere a lumii, dintotdeauna? Pot fi întrebări firești, născute dintr-o minunare anume. Ce puteri speciale să fi avut oamenii -semenii noștri de acum multe milenii!-, să ridice în peisaj piramidele, ca niște

munți? Cum se puteau unii energiile fizice și cele intelectuale, să dureze în relief altare uriașe, cu coloane, obeliscuri și statui gigantice? Cum să teaurizezi atâtea taine în simbolurile, rămase fără răspunsuri - atâtea vreme! -, încifrate în scrieri, desene, în sculptură, în arhitectura templelor? Tradiția moștenită a credințelor vechi, mărturisită de ritualurile vii de azi (cu toată evoluția și ramificarea lor, trăind simultan, în urmași, diversificarea!) să nu fie ea ștafeta/obiect al cercetării, pe care noile științe - și ele iscate mai luminării! - să nu-l cerceteze? O incursiune în istoria Egiptului, pe valea Nilului, din perspectiva pământului întreg, ca simetrie a formelor (Egiptul... adevărind istoria umanității!), nu se poate valida decât pornind de la o cauzalitate generală, cu trimitere la fenomenele planetare.

Mari civilizații vechi, sunt atestate pe marile fluvii ale Planetei. Pe toate acestea au apărut statalități care au durat în geografia locului construcții gigantice. Unele au rămas în peisaj, precum Piramidele, Marele Zid (în China!), Colosseum (Roma!) altele, reținute doar în memoria scrisă precum: turnul Babilonului, Templul de la Ierusalim etc. Despre practicarea agriculturii, în lunca marilor fluvii, avem informații dinspre India (și ea moștenitoare a unei arhitecturi a proporțiilor gigantice și a unei ramificări a credințelor, luxuriantă!), care în scrierile vedice... ne vorbește despre agricultura Dunării, de acum 10.000 de ani. Apoi despre cum se comunica în antichitate, între regiunile îndepărtate..., trăim în prejudecata că marile civilizații trăiau izolat. Mitologia greacă veche, cu miturile vârstei de aur, ne vorbește despre un Zeus, care a transformat-o pe Io (frumoasa nimfă... atribut feminității!) într-o junincă (văcuță tânără!). Să nu uităm de taurul Apis, de vaca Hathor, care în Egiptul *regatului timpuriu* (acum 5000 de ani!) erau zeități remarcabile, precum și fiica, celei ascunsă de Zeus pe aici, Isis! Cum să nu observăm apoi *vaca sacră* din India, care a provocat în vremurile moderne (ale dominației engleze!) o rebeliune în armata britanică,

din partea indienilor statornici în sacralitatea vacii! Să nu remarcăm faptul că Hathor (zeița... cu însemnele puterii/ vezi soarele între coarne/ cum apare simbolizată!) alăptează copilul faraon.../ omul care își ia puterile creșterii?. Că șoimul/Horus îi dă însemnul cruciform al vieții, venind din cerul soarelui? (vezi artistul creștin, vorbind despre Dumnezeu/Omul, Iisus Hristos, ca despre... *Soarele dreptății!*) Primind darurile... pământului (vaca sacră) și ale cerului (șoimul... în ipostază simbolică de duh informal), adică trup și suflet, consacrarea omului din natură, și cu alte puteri specifice locurilor diferite, devenea Faraon peste oamenii lumii din scenă, apoi zeu în lumea informală, de apoi, cu drepturi depline la neuitare! Să nu observăm ritualurile religioase... dependente de lumină, altele de scrierea sacră încă prezente în credințele mondializate și ele?! Apoi că în heraldica noastră, a voievozilor muntenii, apare corbul cu crucea în cioc, iar o reprezentare veche de multe milenii, dinspre frescele egiptene, ne arată o pasăre neagră, care, cu pâinea în cioc (pâinea din cer... de toate zilele!) hrănește ... viața! Apoi că în stema moldavă... zimbrul, soarele și luna sunt împreună... ?Despre consacrarea simbolului crucii, ca probă a ființării vom face în altă parte o prezentare, sperăm cu argumente solide, inspirate de hieroglificele, povestindu-ne trăirea vieții, ca dar primit nu știm de ce, și de unde...

Faptul că planeta Pământ, își rotește rotundul în jurul soarelui, care îi dă lumina și căldura vieții, astăzi este un adevăr incontestabil. Că în rotirea aceasta multimilenară, apele oceanului planetar și uscatul nu au avut contururi fixate, sunt adevăruri demonstrate riguros. Și azi respirația cu foc a vulcanilor scoate noi insule, ridică noi munți. Și azi se produc deșertificări și unde, cândva, erau grădini apar întinderi de nisip. Și azi, prin topirea munților de gheață, apar zone înverzite noi, ba se și modifică hotarul țărmurilor. Știința, cu spiritul cercetării neostoite, va fi constatat și va fi datat, atare vremuri, în viața oame-

nilor atestați... *gânditori*, pe pământ. Pământul Africii, desprins continent din Pan/geea (Pan + Gee= întinderea compactă a întregului uscat, identificat mitologic drept *Mama*/Pământ, a materialității vieții!) nu a făcut excepție. Sahara va fi fost, înainte de pustiire, o largă întindere verde, cu ape și oameni... Compunerea stihială presupunea și alte elemente necesare... agregării. Apa din care se ridicase materia solidă exista. Aerul își făcuse propria sferă să comunice cu apa și pământul, în procesul legiuit numit viață. Dar fără imboldul focului apa nu fierbe, aerul nu se vântură, materia solidă nu se topește... Constatăm aici că în absența oricărui element stihial... viața nu este posibilă, apoi că în funcție de cantitate... totul se amplifică.

Istoricii, antropologii s-au pus de acord: nordul Africii, cu multe sute de mii de ani în urmă, era prielnic vieții oamenilor. Apoi, pe la o sută douăzeci de mii de ani în urmă, în faptul desertificării, oamenii s-au retras spre oaze și spre cursurile permanente de apă. Nilul, emblematicul meridian lichid al Africii, va fi concentrat o populație, din ce în ce mai numeroasă, pe măsură ce putea să folosească din ce în ce mai multă apă. O emancipare tehnică (vezi știința pompajului apei și irigarea culturilor!), juridică (vezi gestionarea conflictelor între atâtea interese vitale!), o mai performantă administrație, o mai mare abilitate politică (cu forță economică și militară!) vor fi rafinat cultural, cu atâtea straturi, o civilizație străveche, cea a Egiptului. Instituționalizarea, pe modelul bulgărelui de zăpadă în avalanșă, pare lămuritoare. Micile comunități (probabil pe legături de sânge!) și-au constituit arealul marcat administrativ și apărut: *nomele*, care și-au organizat funcționarea și au generat ierarhiile sociale. Mai multe *nome*, mânate de nevoia propriei lor existențe, au constituit uniuni de putere economică și politică, devenind regate. Nomele, regiuni componente ale regatelor, conduse de nomarhi, reprezentau o putere locală, care se supunea puterii centrale... Oamenii s-au așezat în societate învățând ceea

ce experiențele dobândite le ofereau înțelesul credibil. Inegalitatea poziționării, uneori... cele moștenite material și informal au generat inerentele ierarhizări între cei de jos și elită. Dovezile materiale ale lumii acelea de început, a Egiptului, ne vădese o elită înalt specializată. Preoți, astronomi, medici, scribi, ingineri, arhitecți, negustori, oameni politici remarcabili (conducătorii centrali și cei locali, șefii armatelor etc.) arătau înălțimea atinsă de-o civilizație înfloritoare. Agricultură, pescuitul, vânătoarea comune tuturor societăților omenești aici sunt acel decor al eternității care sugerează edenul... dat celor ce nu se ostensesc cu cercetarea și trăiesc în sânul mamei naturi cu atâtea zeități ocrotitoare. Această stratificare între oameni, uneori asumată oficial în caste, este o realitate și a vremurilor moderne... pe care o amenda și geniul eminescian, când cerea zdrobirea inegalității orânduirilor. O mecanică socială (propusă de matematicianul astronom, Spiru Haret), o știință a sociologiei (vezi D. Drăghicescu, D. Gusti!), o filozofie (vezi cele despre artă) G. F. Hegel, adăugate cronologiei istoriei, și alte domenii ale tehnicii ne-ar putea minuna special asupra Egiptului, studiu de caz despre copilăria unei lumii, conștientă de sine.

O cronologie a celor care au administrat, în formula statalității politice Egiptul, începe acum peste cinci milenii. Facem aici o rememorare, recuperată greu, mulțumită descifrării scrierii hieroglifice, care a putut da citire atâtor scripturi și muncii neobosite a atâtor arheologi din lumea întreagă!

Preotul Manetho, prin secolul III î.Hr., ne scrie lista, acceptată de cercetarea istorică, a celor 30 de dinastii de faraoni, care au fost stăpânii/zeificați ai Egiptului, începând cu anii 3100 î.Hr, adică din momentul unirii celor două regate existente pe cursul Nilului. Aflăm că între regatul din delta Nilului, înspre vărsarea în Mediterana, și cel din amonte, aflat în sudul cu cataracte, dominant la unire, a fost cel de nord, cu capitala la Memphis (Cairo... de azi!) și de aici, din nord, faraonii regatului timpuriu

(3100-2150 î.Hr.) au condus întregul. Așa se explică și marea necropolă de la Giseh/Giza, cu mormintele orânduite în piramide și alte amenajări mortuare (după poziționarea ierarhică în societate!) pe platoul înalt, neînundabil, pe malul de apus al Nilului. Pe malul de răsărit se afla capitala... vie, a vieții curgătoare în dinamica ei, și sub ocrotirea apei vii a Nilului. În întreirea procesului istoric, cu emergență, apogeu și declin, dar într-o anumite curgere a timpului care macină, remarcăm: Regatul timpuriu (cu capitala la Memphis); Regatul mijlociu (1850- 1600) – care preia controlul într-o perioadă de tranziție marcată de o secetă severă, de 140 de ani, mutând capitala la Theba, în 2055 î.Hr. (inclusiv necropola vieților de apoi..., în apusul Nilului locului..., în Valea regilor, reginelor etc.); Regatul nou (1550-1070 î.Hr) care reprezintă apogeul unei înfloriri și al unui impuls al centralizării zeităților (mare și revoluționară provocare religioasă!), care, peste multă vreme, va da lumii un monoteism religios, multi semnificativ. Înainte de consemnarea declinului, celor menționate, să subliniem valoarea adăugată de acestea, prin omenescul personalizat și reținut în fapte: primul faraon unificator: Menes (*cel durabil!*), va fi dat numele capitalei, și va fi ales necropola locală... vieții de apoi; Keops, Kefren, Mikerinos, după numele lor preluat de la greci (faraoni ai dinastiei a IV-a, a vechiului regat!), au durat în peisajul de la Giseh/Giza, marile piramide - păzite de nu mai puțin celebrul Sfinx!; Dinastia a XVIII-a /Tutmosis va fi dat dat, *ca excepție*, pe Hatshepsut (1473-1458 î.Hr.) - faroana reformatoare și emblemă peste milenii a egalității sexelor (vezi și Elisabeta I, țarina Ecaterina cea Mare, Regina Victoria), având în vedere mentalul înstăpânit al patriarhatului și marginalizarea... amazoanelor! Tutmosis al III-lea, „luptătorul” în timpul căruia, în 1425 î.Hr , Egiptul cunoaște cea mai mare întindere (din nord-vestul Siriei, până la cataractele Nilului sudic, al Nubiei, adică spre toate punctele cardinale și cu adaosul cultural și al ideilor de schimbare... Ex-

perimentul lui Amenhotep al IV-lea (1353-1336 î.Hr.) poate fi un exemplu, ca prim unificator religios în monoteismul său (re-formator, închinător soarelui și iubitor al feminității/ Nefertiti); Tutankhamon (1332-1323 î.Hr)/ sacrificat timpuriu ca o resurecție a politeismului, să fie tăinuit, cu toată comoara lui, vremurilor cu altă înțelegere a monoteismului; Dinastia Ramses... , cu mare vizibilitate pentru cel de-al II-lea (din Dinastia a XIX-a) este apogeul invocat. Între 1279-1213 î.Hr, cel mai longeviv, cel mai prolific faraon, este combatant la marea confruntare a antichității, de la Kadesh (1274 î.Hr), acolo ucenic doar, în calitate de prinț (fiind fiul lui Seti I, fost general de armată... întemeietorul noii dinastii!). Apogeul lui Ramses al II-lea se vedește peste tot. Monumentalitatea templelor gigantice, cu istoria încrustată în ele, (Luxor, Karnak, Abu Simbel), în mormintele din Valea Regilor, în mărturiile muzeelor/ inclusiv mumia-i supraviețuitoare ni-l arată ...cel Mare. Cinstirea Marii Regine, între atâtea soții, Nefertarii, ne arată educația specială primită de cel pregătit să fie militar, diplomat, slujitor oamenilor și zeilor, dar atent la slujbașii cu partizanatele lor. Primul mare tratat de pace, cunoscut în istorie, este cel cu hitiții (putere din Asia, mărginind la est marele Regat!) este din vremea lui.

După marele apogeu... începe frământarea prea plinului și competiția internă între multele agregări de puteri. Templele cu partizanatele lor doctrinare, tocmai încercate de schisme și re-poziționări ale patronului dominant, nu mai găsesc pacea conviețuirii. Nomarhii, vizirii - certați cu faraonii mai slabi - se văd mai puternici, și acum cârtesc la puterea centrală (multe uzurpări ne-au arătat caruselul ... dinastiilor, și re-poziționarea puterii zeilor, după cum și...Natura își arăta puterea!). Înruirile și apropierea de imperiile vecine (cu propria forță de lovire!) au hrănit dorința de schimbare și de satisfacerea altor interese. Geopolitica unei lumi care era vie și cunoștea vânturile puterilor va duce regatul Egiptului, multă vreme chiar el stăpân vasalilor din:

Nubia, Libia, Cannan, Siria, Fenicia, Creta..., la căderea lui... inevitabilă.

Să observăm ceea ce spune cronică. Între 1070-712 î.Hr., se consemnează tranziția prăbușirii, cu pierderea autonomiei de sine a Egiptului. Într-o enumerare rapidă consemnăm multele și vremelnicele stăpâniri pentru următoarele veacuri: asiriană, persană, greco/macedoneană, romană/bizantină, arabă, musulmană, franceză/ cât Napoleon a învins turcii mameluci, britanică... până în 1952, odată cu redobândirea autorității Republicii Egipt. Din punct de vedere al religiei să remarcăm faptul că toate imperiile au tolerat orientarea credințelor în conformitate cu înrădăcinarea mai veche. Până pe vremea împăratului roman, Theodosie cel Mare, așezat în noul centru de putere, ca Romă Nouă, la Constantinopol... credința în zei era garantată. În timpul acestuia (care dă Edictul de la Salonic, în 380 d. Hr, singura credință tolerată în Imperiul Roman, inclusiv în Egipt, rămâne creștinismul (cu dilemele lui, încă pe rol, privind arianismul!). Dar noile imperii care au urmat au adus, și impus oficial, o nouă credință, tot monoteistă: islamul. Acum, conviețuiesc împreună creștinismul ortodox/copt minoritar și majoritar credința în Alah, și el o divinitate care își va fi făcut ordine prin cerul său, unificând zeitățile vechi. Dar despre temple, biserici, moschei și simbolurile credințelor,... cu alt prilej. Să remarcăm călătoria noastră prin Egiptul Regatelor cu faraoni și zei pământeni ai Văii Nilului, pentru câteva milenii și faptul reîntoarcerii într-un Egipt, patrie: Republică modernă, emancipată după ascunderea sa, în mîlul istoriei și sub prăvălirile omenești provenite din marea invazie a planetei, rostuindu-și altfel viața, ca un Babel, căutând în adânc... înălțările!

31 Mai, 2023 d.Hr.

(În această zi, în 1279 î.Hr., a fost încoronat Faraon: Ramses al II-lea, cel mai Mare și longeviv, dintr-o istorie cu 30 de dinastii, el fiind în cea de-a XIX-a!)

Cu „Seniorii” vâlceni prin Egiptul modern și cel al Nilului, cu faraoni și piramide

Iată-ne porniți din nou la drum, pentru alt pipăit lămuritor al multor citite și provocatoare de mirări. *Ochii văd, inima crede...* și altfel nutrite mirările noastre, ne dau o anume de stare de bine și uneori bucuria împărtășirii unor trăiri unice, irepetabile. Cum să nu le povestim și altora? Nu dintr-o laudă despre noi înșine!, cât mai ales dintr-un prea plin al unei bucurii, generat de cele aflate și prin mărturisire, sperăm să fie de folos și altora.

Am pornit la drumul nostru spre sud, peste țări și mări și apoi prin Egiptul... Nilului, cu toate mijloacele moderne și... clasice: autocar, avion, vas de croazieră, șalupă, șaretă cu cal, caleașcă, călare pe ATV, cămilă, ba a existat și mersul pedestru, provocarea submarinului, ori a balonului... Mări de toate culorile: neagră, albă (Mediterraneană, în spusa turcilor, este... mare albă!) și roșie. Colorat se va fi arătat și pământul survolat, ori pipăit îndeaproape: verde... cu patrulater galbene de rapiță intens colorată, prin Bărăganul nostru, părăsit în faptul dimineții ultimei zile de aprilie; cenușiu, cu creste încă înzăpezite, pe spinările munților anatolieni; roșu și cu un meridian curgător în verde mărginit, sigur Nilul, cu vecinătatea la est și la vest a deșertului. În faptul dimineții, pentru trei ore, am fost purtați între penele de oțel ale păsării noastre, căutând drumul de la Otopeni la Hurgada. De sus, din împărăția lui Ra - zeul solar al Egiptului antic! -, vom fi fost atenționați, când vom fi trecut peste Cairo, care își avea la vest, peste Nil, necropola celor mai vechi faraoni, de la Giseh, cu însemnele enigmaticelor piramide. Da, am văzut din cer vârful singurei minuni a lumii vechi, supraviețuitoare peisajului: Marea Piramidă a lui Keops, faraon al regatului timpuriu al Egiptului, de acum aproape... 5000 de ani! Un prim obiectiv, de la distanță, îl atinsesem: piramidele există, le-am vă-

zut din cer. Sunt imense și probează peste vremuri marile energii ale umanității și țin în viață atâtea taine nedesluite, cu provocările lor permanente, să fie descifrate.

Hurghada, oraș la Marea Roșie, este la cca. 450 km., de capitala Cairo. Face parte dintr-o salbă de stațiuni ale litoralului, multe în curs de dezvoltare încă, a turismului de tot anul, la țărmul unei mări calde. Între deșertul de est și țărmul mării au fost ridicate artificial aceste oaze ale turismului, ca niște grădini ale paradisului, din poveștile arabe povestite în celebrele... 1001 de nopți de Șeherezada. Confortul modern, la standardele cerințelor globale, este riguros asigurat. O lume pestriță, globalizată, dar cu nuanțele afinităților față de sferele de influență, este în talmeșul vorbăriei, la tot pasul. Am observat, confirmându-se acest Babel, în lista ofertelor din imensele camere de hotel, diversitatea canalelor TV.: 23 arabe, 9 englezești, 8 rusești, apoi câte unul - inclusiv românesc! -, alăturat celor pentru: India, China, Iran, Germania, Italia, Spania, Portugalia etc. Bucătăria pentru toate gusturile, plaja cu toate dotările și organizarea serviciilor hoteliere la standardele cele mai înalte, cu programările onorate în timp real, cu precizie matematică. Aici am ajuns și ne-am ocazionat... cuibul preumblării prin Egipt la un hotel cu nume... despre destin: El Karma. Este prima zi a săptămânii noastre în Africa. Este duminică și după instalarea noastră aici, pentru doar câteva nopți încercăm să ne duminim cu locația și să ne facem planurile, la alegere, pentru zilele următoare: să ne înroșim abrupt, pe plaja Mării Roșie?, să vedem de aproape piramidele? Să pipăim, mai altfel, deșertul într-un safari? Să ne scufundăm cu submarinul să vedem corali și coloratul acvariu marin, în situ? Majoritatea alegem... cea mai lungă defilare a vieții pe întregul zilei de 1 Mai, 2023, cum s-a potrivit drumul nostru prin deșertul dintre Marea Roșie și Valea Nilului, numitul deșert al Estului. Drumul spre Cairo, capitala Egiptului, țară deșertică cu 100 milioane de locuitori, pe 1 milion de kilometrii

pătrați... peste 80% deșertică, a însemnat aproape 1000 de km, dus-întors, drum cât toată ziua, pentru o defilare memorabilă.

Ne-am lăsat în ocrotirea ghidului nostru, un egiptean foarte bun cunoscător al limbii române și informat foarte, nu doar despre istoria locului - una fabuloasă! - ci și în egală măsură: sociolog, expert în istoria civilizațiilor, un comunicator cu vocație, dar și un abil slujbaş al industriei turistice al țării sale. Numele, parcă o emblemă a dumnezeului arabic, majoritar pe aici: (S)A LAH! El ne-a oferit programele zilei de 1 Mai, iar majoritatea am ales lunga preumblare, de toată ziua, să ne fie o neuitată și irepetabilă... defilare. Una, care a meritat toate eforturile noastre...și avem datoria să le povestim.

HURGHADA, 1 Mai, 2023. Conform celor hotărâte..., cu „îngerul păzitor”/ ghidul nostru, suntem în recepția hotelului, la ora 1 și 30 de minute, să ne luăm micul dejun, la pachet, pentru drum. Plecăm în marea noastră defilare, la ora 2.00, îmbarcați într-un autocar, cu tot confortul, inscripționat cu numele multor firme internaționale de turism, între care și cea românească, care ne organizase excursia. Este miez de noapte, cu un cer înstelat cum rar ți-e dat să vezi. Pe larga autostradă prin deșert suntem într-o lungă coloană de mașini, majoritatea către aceeași destinație, spre Cairo. Pe la jumătatea distanței, într-o oază, le vom fi văzut aliniate într-o parcare, cu zumzetul celor îmbarcați vorbind limbile păsărilor/pasagerii lumii amestecate. Oameni, mașini, au nevoie de repausul fiziologiei și ne punem pe picioare, preț de 30 de minute, exact! Bezna deranjată de farurile coloanei de pe autostradă, sub firmamentul cerului înstelat, începe să se roșească. În dreapta noastră (mergem pe direcția nord-vest!), chiar dinspre Marea Roșie, la marginea orizontului, înroșit tot mai intens, se ivește nebănuit de mare și rotund... discul solar. Este ceva ireal, unic pentru privitorul rămas treaz în legănarea mașinii! Apoi roșul devine portocaliu, auriu și galben strălucitor.

Apar vederii pădurile de eoliene, fremătate de briza estului, care pleacă vibrație electrică printr-un păienjeniș de linii electrice prin deșertul cameleonic, răspunzând, oglindire poruncii celui ce va fi orbit firmamentul nopții, îngropată deja sub dunele de nisip, ori retrasă prin cavernele munților golași, prin care oamenii au strecurat potecile de asfalt... foarte bine întreținute. S-a făcut dimineață, bine, după orele 6.00. Vedem șantierele unor noi drumuri (chiar și cu 12 benzi!), în plină desfășurare. Ni se explică - de acum continuu, că nimeni nu mai doarme (*Nesun dorma!* Îndemna cândva și Puccini!), că răcoarea zilei trebuie valorificată din plin. Înainte de marele Cairo, capitala republicii, cu cei 26 de milioane de locuitori, ni se semnalează, nou-nouț, *Cairo administrativ*, pe dreapta drumului nostru, și în stânga marele cimitir, încă nepopulate, care vor fi închiriate la pachet. Primul semn că viața curentă și viața de apoi sunt văzute ca un întreg, moștenit de milenii.

Cine se scoală devreme..., dimineața, la ora 9.00, poate ajunge de la Marea Roșie, de la Hurghada..., la Cairo! Suntem avizați de îndrumătorul nostru, privind circulația prin cel mai aglomerat oraș al continentului african, care se bazează pe dreptul celui care a claxonat primul, indiferent de mărimea vehiculului. Viermuiala interioară... se confirmă, iar mersul nostru opintit și totuși repejor, arată priceperea unui conducător auto bine exersat. Trecem Nilul spre Apus, că numai la Apus, *peste apa... sâmbetei, aici a Nilului!*, sunt rânduite și acum, locurile de veci ale necropolelor. Acolo, la Giseh, faraonii Imperiului timpuriu al Egiptului, își vor fi ales locuirea veșniciei în marile piramide, după cum le observasem și din zborul nostru de ieri, tot în faptul dimineții. Fremătăm cu toții. De departe, pe platoul înalt (de deasupra albiei majore a Nilului!) se zărește vârful unei piramide! Ne punem pe picioarele noastre, urcăm pe platou în curgerea unui fluviu de oameni deșertat din coloana de autocare, acum aliniate pe platou, așteptând ostoirea noastră de Piramide, de

Sfinxul care le păzea... (despre acestea... vă vom povesti, mai pe larg, într-o incursiune prin istoria veche a umanității, pentru că, da!, aici nu este vorba doar despre egipteni și Nil, ci despre destinul civilizației omenești, cu atâtea afluențe culturale de-a lungul mileniilor!).

Revenim peste Nil, în orașul celor vii. Dăm fizicului masa prânzului, la Restaurantul..., „Cleopatra”, amintind de perioada greco-romană și dinastia Ptolemeilor... și chiar de balcanicul Alexandru Macedon, numai bun de invocat, privind elenismul unificator de culturi, continente, religii. Suntem în grabă mare. Ne strecurăm cu abilitate spre centrul capitalei Cairo. Trecem prin Piața Takrit, unde ultima revoluție, numita *revoluție modernă*, în 2011, va fi instaurat regimul republican din scaunul puterii de azi, al celui de-al V-lea președinte, după ieșirea de sub autoritatea britanică, în 1952! Unde să citim mai bine istoria decât la Muzeu? La ora 14.00 suntem prezenți la lecția de istorie. Vizita aceasta are și ea dreptul la o poveste specială, ca și noua știință, care servește istoria civilizației omenești: Egiptologia. Constatăm, în trecere doar, precizia cronologiei istoriei vechi și valoarea inestimabilă a unor colecții de artefacte, precum tezaurul lui Tutankhamon... o adevărată comoară, nu doar sub aspect material, cât mai ales vorbitoare, autentică, despre vremuri recuperate astfel. Trecem cu mare viteză, prea mare!, prin Muzeu, dar cu materialele de promovare luate la pachet, lecții pentru acasă. Suntem grăbiți pentru că mai aveam mult de defilat, pe drumul de întoarcere spre litoralul mării, părăsit din viul nopții, la Hurghada! Este ora 17.00, acum, plecați conform programului convenit, din Muzeu. Trebuie să ieșim din centrul capitalei, folosind claxonul. Ne strecurăm pe lângă Nil. Turnul Al Jazzira... ne salută din înalt, în arabă. Minaretele, și ele turnuri prin care strigă Allah, o mănăstire Coptă (creștin-ortodoxă!) ne vorbesc, în trecere, despre Dumnezeuul credințelor noastre. Peste tot, oamenii pe lângă care trecem se arată orășeni îmbrăcați

modern, ori cu o identificare a sexelor și crezului religios. Între orașul datat modernității, și cel al ruralului cu oaze, al luncii Nilului, diferența este evidentă. Îmbrăcămintea, în măsură să protejeze de soare, de vânturarea nisipului, seamănă cu cea a obștilor mănăstirești de la noi, predominând culoarea neagră a veșmintelor: robe..., mărturisind înrobirea unor vremuri, cu ierarhii și ascultări, autoritar rânduite!

Refacem drumul de întoarcere, pe lângă Noul Cairo, încă ne-luat în posesie de puterea administrativă, să aerisească supra aglomerata capitală, amintind și de istoria multimilenară, a primului regat unificat al Egiptului, orânduit lângă marele Nil... ca un hotar între felurile vieți, dar curgător: meridian planetar... spre marea cea albă (Mediterraneană!), cu izvorul în ținuturile veșnice, ale miezului de Africă... neagră, trecând prin deșertul roșu! Oare?, alegerea culorilor drapelului Egiptului (albă, roșie și neagră!) să nu facă din acestea, o hieroglifă semnificantă? Drumul este întrerupt de nevoile obișnuite, dar și din grija autorităților prezente pe traseu, să ne ofere certitudinea siguranței rutiere. La granița sudică, în Sudan, un conflict era în plină desfășurare și mii de refugiați fugeau din calea războiului... iar noi reveneam spre sudul, încins de soare și război. Este încă 1 Mai, ora 23.50, când vom fi terminat marea noastră defilare, întorcându-ne osteniți și bucuroși de cele... petrecute!

Ziua de 2 Mai, 2023, la Hurghada, conform programului convenit, ne-am împărțit să onorăm toate ofertele avansate la sosire. Am ales... cercetarea litoralului, unde hotelul care ne-a găzduit oferea o recuperare întremătoare, a zilei cu ... defilarea. Dimineața, cu razele soarelui, paralele, dădea valurilor strălucirea creștelor antrenate de reflux. O briză vântura morile electrice de vânt din vecinătate. Ciuperci/sombrero cu picioarele în nisip adăpostesc șezlongurile cu saltele roșii spre care ne îndreptăm pentru o tolăneală umbrită..., după ce vom fi privit,

prin ochelari și cu pielea atinsă de sărutul lui fierbinte, soarele, nu întâmplător intrat în conștiința lumii zeu suprem, ca un Dumnezeu. Nu! Nu îndrăznim să-L privim îndelung, să nu încălcăm cu urmările cunoscute, porunca! Ne luăm porția de Mare Roșie, după un botez cu apa ei calduță și totuși de un albastru-verzui, după care sub o *girafă*... pe post de duș, ne vom răcori și elibera de nisipul intrat în piele. Pâlcuri de palmieri și flori... roșii, mărginesc piscinele care ademenesc la o altfel de scaldă cu barurile de răcoritoare spirtoase și pentru hidratarea cu nectar și ambrozie..., ademenitoare ca niște celebre sirene. Da!, grădina aceasta, al U-ului prelungit către mare, al Hotelului (în fapt un complex de clădiri, care îmbrățișează frumosul paradis!) este de-o frumusețe specială, parcă desprinsă din poveste. Din nou, doar o plimbare prin ea, te arată în grădinile suspendate ale ... Babilonului, cu atâta ciripit cosmopolit. Este însă o stare de pace, tihnă ca într-un Rai... pământean. Ciudat acest rai cu atâția Adami și Eve... dezbrăcați, dar sumar emancipați modei, cu costumele lor înlocuitoare frunzelor de viță... veche. După amiaza, cu prea însorire, în răcoarea climatizată artificial, în nota întregului paradis al hotelului Karma, ne dăm odihnei, că din nou, la miezul nopții, vom pleca la drum, spre alte locuri și spre ultima mare piramidă a ... Egiptului. Egiptul modern și-a ridicat, chiar în albia Nilului, marea piramidă de la Assuan, adică maele zăgaz/baraj al Nilului.

3 Mai, 2023. De la Marea Roșie la Nil, apoi spre Assuan (orașul port, vaselor de croazieră fluvială!). Ne sculăm la miezul nopții. Luăm dejunul la pachet și ne imbarcăm la ora 4.30 în autocar – acum cel mai modern înlocuitor al cămilei, atât de necesară caravelor prin deșert. Deșertul din dreapta Nilului, în sensul lui de curgere spre nord, îl parcurgem tot cu o oprire într-o oază, spre sud-vest, spre Nil, pe care îl vedem apropiindu-se prin lunca lui. Constatăm repede apropierea de fluviul cu atâta

verde, când pustiul roșu-cenușiu și încetoșat de praful nisipos stârnit de variațiile de temperatură, în curenți de aer când fierbinți, când reci, rămâne în urmă. Ne familiarizăm, ore multe, cu vecinătatea Nilului, pe malul căruia urcăm spre Assuan. Orașul cu port fluvial vaselor de croazieră, unde urmează să ne găsim cușetele găzduirii, pentru următoarele zile, ne primește după cca 10 ore, de drum. Ne îmbarcăm pe vasul „Palace” unde prânzim cu un nesaț special, cu marea dificultate a alegerii meniului, între atâtea tentații culinare. Drumul lung, abandonarea trăistulelor cu ... dejunul, unor copii ieșiți cu ieduțul și măgărușul la poză, în oaza... repausului programat, ne-a provocat în mod special la masa prânzului. Oricum nu ne săturasem nici de privit agricultura din lunca Nilului, cu atâția măgăruși și haine de... *monahi* autohtoni, dar foarte puține femei, trebăluind agricultura. În vecinătatea mai înaltă din peisaj, același roșu arid. Satele și orașele care ne-au trecut prin față... cu un amestec de vechi și nou neterminat, dau înțelesul unei continuități neîntrerupte. La intrările unor clădiri publice, aproape peste tot, trei vase de lut asemănătoare amforelor, pe post de surse de apă... proaspătă ostoiesc setea trecătorilor! În vecinătatea Karnakului și Luxorului, amintind de Theba, noul centru al puterii Egiptului, ivit după tranșarea disputei cu hititiții, de la Qadesh, în vremea faraonului Ramses al II-lea, ni se promisese că vom reveni să vedem urmele istoriei „Regatului Mijlociu”, inclusiv cu necropolele din Valea Regilor și cele din Valea Reginelor și mai ales templele de pe Valea Nilului, însemne ale puterii zeilor, oamenilor, până prin perioada târzie a începutului creștin, când cu Împărăția Romei, care va fi cuprins, cândva, simultan și Dacia noastră!

În după amiaza de la Assuan, facem o descindere cu barca în susul Nilului să vedem un sat nubian (și aici... conceptul conservării, gen muzeu al satului, este un scop turistic!), dintre cele strămutate ale nubienilor băștinași, cu ocazia regularizării Nilului, prin construcția Marelui Baraj/în spusa noastră marea și

moderna „piramidă” de la Assuan. Impresionantă realizarea a-
ceasta hidrotehnică, pusă în cheile Nilului, tocmai pe aici strâm-
torat de niște cataracte și de aceea prielnic unui zăgaz urieșesc!
Are satul acesta turistic, de toate! Am pipăit cu mâinile un pui
de crocodil viu, părinții lui fiind captivi și adormiți într-o cușcă...
pe post de mini zoo! Întoarcerea în oraș, o facem pentru ...
cumpărături, la o ademenitoare prezentare de produse exotice și
mulți nu au rezistat tentațiilor. Masa de seară pe vas, apoi su-
pliment la bar...: un dans din buric și unul, inedit, cu un virtuos
derviş rotitor! Ultimul, superb!, ne-a răscolit amintirile de mai
an, când cu aceeași temerari Seniori, vom fi fost prin Cappa-
docia, și în drum vom fi aflat și despre derviși! Ne-am dat re-
pede somnului, legănați de Nilul, curgând pe sub paturile noas-
tre și prin mileniile și ele în adormire.

4 Mai, 2023, Assuan. Program dens. Dejunul pe vas, la 6.30
(rațiunea trezirii timpurii este răcoarea dimineții și evitarea pâr-
jolului miezului de zi!). O nouă prezentare de produse naturiste,
rare și foarte căutate. Chiar cumpăram... consistent și ieftin, de
la sursă! Între 8.30-9.40 vizităm cariera de granit, exploatată
pentru... obeliscuri și alte sculpturi gigantice. Avem dovada unui
obelisc neterminat dedicat mării faraoane Hatshepsut, singura
femeie, care a purtat - lucru excepțional! - sceptrul de Faraon,
marcând temeinic perioada!

9.45-11.30 vedem Marele Baraj de la Assuan, ca pe o mare
piramidă a vremurilor noastre. Imens, semănând, ca soluție teh-
nică, cu al nostru... de la Vidra (mai puțin proporțiile!), iar ca
înzestrare hidroenergetică aidoma celei de la Porțile de Fier, de
pe Dunărea noastră, cu cele 12 hidro/agregate, cu 175 Mw. Fie-
care. Lacul are o lungime de peste 500 de Km, cu coada undeva
în susul Nilului, prin Sudan. Amenajarea a presupus re/locările
unor monumente istorice, din patrimoniul umanității, aflate în
amonte și în aval de baraj. UNESCO, asumând conștiința uma-

nității a finanțat aceste lucrări costisitoare, cum au fost ca de exemplu cele de la Abu Simbel, cu colosalele statui ale lui Ramses al II și Nefertari! (și despre acestea în alt context, vom povesti mai multe!). După vizitarea Barajului, am fost pe o insulă în aval să vedem vestigiile salvate, tot de UNESCO, ale Templului Philae, amintind de perioada dintre sec. II î.Ch și II d.Ch, că tot am pomenit de stăpânirea „Romei” - și peste... Dacia cândva!-, care se întindea și pe aici. Ne întoarcem pentru prânz pe vasul, care se pune și în plutire spre aval, să vedem templele de pe malul Nilului, cu atâtea mărturii scrise cu hieroglife, multe citite de specialiști și servite nouă descifrate gata... După ceaiul de pe puntea vasului, de la ora 16.00, între 17.15-18.30 coborâm și vizităm templul de la Kom-Ombo, dedicat zeilor Krocodil (Sobek) și Șoim (Horus). La Edfu, greco-romanii (aceeași perioadă greco-romană, în care Imperiul Romei, încă credita toate credințele locale ale puzderiile de zei, o adevărată colecție zoolomorfă/până în 381 d.Ch, în vremea împăratului Theodosie, când se proclamă unicitatea creștină!) vedem încă un *nilo/metru* (în traducere modernă: un post hidrometric pentru urmărirea permanentă a nivelului apelor Nilului!) și recunoșteau încă, marea diversitate a zeilor și a credințelor marelui imperiu roman, recunoscător afluenței celor ce l-au precedat! Revenim pe vas, pentru o seară specială, de-a împreună cu un grup spaniol, aflat cu noi în croazieră!

5 Mai, în croazieră, în drum spre Luxor. Ne sculăm pe la ora 5.00. Scoborâm de pe vas și ne îmbarcăm, doi câte doi, în câte o caleașcă să mergem să vizităm Templele, nu puținilor faraoni, care și-au durat însemne puterii pe malul Nilului. O adevărată întrecere, de parcă erau anticele care de luptă, pare coloana de calești care ne transportă la primele ore ale răsăritului spre coloana... coadă interminabilă ce își aștepta intrarea, prin filtrele bine păzite, spre o nouă destinație. Aglomerația permitea

vederea siluetelor cele mari. Noroc cu pliantele și cu povestea ghidului, foarte documentat. Facem fotografia de grup și ne grăbim să ne întoarcem, către 7.30, să luăm micul dejun pe vas. Apoi vizităm, pe îndelete Luxorul, azi un oraș cu vreo 400.000 de locuitori, care respiră modernitatea. O superbă biserică coptă - una asemenea o observasem și în orașul din amonte, de la Assuan!- ne atrage atenția prin frumusețea ei. Aleea sfîncșilor... dintre Luxor și Karnak este în drumul nostru. Seara pe vas, ne facem bagaje, achităm datoriile, pentru că dimineată, revenim în autocarul care ne-a adus pe malul Nilului, dis de dimineată... că ne așteaptă locuri noi și drumul de întoarcere la Hurghada.

6 Mai, pe vasul de croazieră, PALACE. La ora 6.30, cu bagaje făcute, luăm dejunul pe vas și-i mulțumim de găzduirea sa. Ne reaşezăm în autocarul pregătit lângă cheiul portuar. Ne grăbim spre *necropola* faraonilor (vreo 63 de morminte identificate și pregătite pentru turism), adică cea consacrată de *regatul mijlociu*, nu în piramide, ci chiar în pântecul munților... pe numita Vale a Regilor. Vizităm trei morminte, la alegere, după ce inițial vizitaserăm, cu prezentare, un atelier al meșterilor tradiționali în granit, alabastru, etc., să ne ademenească și ei cu amintiri semnificative. Trecem apoi, cu aceeași grabă pe la Coloșii lui Memnon și pe Valea Reginelor, pe la Templul ridicat de Hatshepsut... Renunțăm să vedem din balon Valea, aici cu densitatea ei de temple, din cauza programului și a unei nebulozități a prăfuirii, stârnită de curenții prea dimineții! Ne înarmăm cu prospecte, fotografii și cu impresia lăsată de marea afluență o-menească, venită din toate colțurile lumii. Ne întoarcem la Luxor pentru prânz, apoi luăm ziua toridă în parbrizul autocarului, să fim la ora 19.00, la Hurghada, la El Karma. Îi mulțumim lui Salah, pentru însoțire. El, predestinat S+Alah, mâine, preia alt grup spre ocrotire.

7 Mai, 2023 Hurghada și retur... Otopeni.

Noi, temerarii seniori, rămași cu atâtea impresii proaspete, sub cerul grădinii de vis, vom petrece ultima noapte, cu tihna unei dimineți nezorite și numai bune de așezarea impresiilor... Contemplăm grădina înviorată de noapte, mai dăm o raită pe plajă, facem bagajele și la ora 15.00, după prânzul amiezii, plecăm spre pasărea noastră, care ne aștepta pentru zborul întoarcerii, pe la ora 19.20.

Din nou, peste mări și țări, spre acasă noastră dragă. Pe la 22.00, aproape în faptul zilei, atingem pista aterizării pe Otopeni. Cum să nu-ți iubești țara ta cea verde, după ce ai cunoscut deșertul și pârjolirile miezului de ziua? Apoi, seniorii, din mai multe locuri, s-au împrăștiat să ducă vestea sosirii și multele impresii.

Egiptul, muzeul *in vivo* al umanității

Am fost, precum în tradiția pelerinajelor la locurile speciale ale umanității, în Egiptul de azi, care este cu adevărat un trezorer al lumii planetei, păstrător al dovezilor devenirii prin ere al societății oamenilor de azi. Nu se șterg ușor impresiile „școlii altfel” de pe Valea Nilului, unde plecasem la drum cu o mulțime de întrebări culese din scripturile cercetate - cu sentințele mai mereu contradictorii!- iar acum acestea s-au înmulțit. Fiecare constatare nouă își cere un răspuns actualizat, pus de acord cu ultima sentință definitivă, garantată de mai noile dovezi ivite în probatoriu, pentru dobânda cunoașterii. Diferențele dintre „adevăruri” își puteau primi repede explicația, acceptând faptul că erau rostite de oameni încredințați, unii chiar obligați prin jurământul partizanatului... fără cercetare! Istoria s-a scris și încă se scrie să slujească, în principal, puterea de lovire a politicului în confruntarea lui pentru administrarea geografiei terestre, pe care

azi o numim *savant* geo-politică. Apărarea spațiului vital, uneori extinderea lui după modificarea condițiilor existențiale, ori exacerbând orgolii omenești, pot pune taberele în confruntarea unor „adevăruri” diferite... Anacronic pare azi, în mileniul III (to-țuși.... cre(ș)tin?!), războiul din Ucraina, între slavii, cu toții oamenii acelui-ași Dumnezeu!

Egiptul se recomandă, în substraturile începuturilor sale de societate consolidată și administrată performant, chiar cu scrip-tura/document, acceptată *global* (din această încadrare a vremii... căutăm răspunsurile actualizate, la întrebările noastre!): un amestec de rase, o placă turnantă între continente, o stratificare culturală bine păstrată, un mozaic religios cu evoluție istorică bine conservată. Egiptul își are, și în modernitate, propria am-prentă a vechimii multimilenare. Aceasta apare ca un meridian verde printr-un deșert imens, cu oamenii din peisaj ai prezen-tului și simultan cu cei zeificați, ori doar în așteptarea unor noi înființări în templele și în... sălile de așteptare ale pământului. Prezentul, trecutul și perspectiva sunt în scenă, așa cum toate triadele zeităților de pretutindeni gestionează puterile trăirii tim-pului și veșniciei (așa cum și subtila treime creștină, aici în co-loritul coptic, respiră ritualul trăirii fenomenului!). Amestecul primordial: al Africii, din inima ei izvorând Nilul, cu popoarele Mării Mediterana (cu Europa și Asia Mică, țărmurind-o!), cu enigmaticii pieritei Atlantida (să dăm aici și amprenta globală a... mai depărtării!) care poartă în nume marele ocean; al deșerturilor arabice în căutarea văii fertile din generoasa deltă a marelui fluviu, și câte altele vor fi fost o plămădă a Egiptului care lua un start în istoria scrisă. Ca loc de trecere între mari depărtări să adăugăm aici și Canalul de Suez, apărut în geo-grafia planetei, devreme, modernizat în 1870, între Mediterana și Oceanul Indian pentru navigația pe Marea Roșie.

Vânzoleala marilor imperii, fiecare probând o înflorire a apogeei, a marcat civilizațional întreaga lume... Este greu de

partajat, altfel decât într-o cronologie, contribuția fiecăruia în marele amestec, știut fiind că cele necesare erau firesc asimilate, iar altele se impuneau doar vremelnic. Faptul scrierii, ca moment revoluționar în evoluția societății omenești, a fost cercetat special. Mare provocare ne-a fost scrierea hieroglifică și în legătură cu ea doream să găsim acele lucruri comune cu celelalte scrieri, apoi chiar cu scrierea limbii proprii. Cercetările specialiștilor, privind scrierile vechi (vezi disputa asupra priorității ivirii, ca de exemplu doar: cel între plăcuțele *de la... Tărtăria* și tablele de lut ale vechiului *Sumer*, încă prezentă în „folclorul” nostru, local!), consemnate în analele istoriei, lasă să se întrevadă și aici fenomenul evoluției, prin impunerea semnelor/simboluri unor alfabete performante. Ne-am întrebat ce ar putea să aibă comun semnele sunetelor/literelor, cuvintelor noastre latine, cu hieroglifile? În ce măsură în hieroglifile semnul grafic avea acoperirea fonetică, a sunetului... cuvântului? Venirea lui Alexandru cel Mare și apoi a Romei în Egipt, începând cu 332 î. Hr., ne-au oferit cheia pentru citirea celor scrise despre Egipt, din multe perspective ale cercetării. Numele locurilor, oamenilor, mitologia, religia, ocupațiile, chiar și Biblia (Septua/ginta!) primesc culoarea elenistică și perspectiva descifrării prin spiritul greco-roman, cu rafinamentul lui incontestabil.

În căutarea ultimului răspuns, acceptat unanim, la o anume întrebare, trebuie să fii sincron vremii acesteia cu viteze de schimbare amețitoare. Posibilitățile de aprofundare ale amănuntului, grație tehnologiilor moderne cu softuri ale procesării în timp real, sunt practic nelimitate. Dar riscul prea fărâmițării poate scăpa din vedere întregul. Atâtea științe și-au procurat moșia proprie și intră în scenă cu punctele lor de vedere, slujindu-și domeniul de definiție. Nu cumva, ceea ce contează în adevărurile lor, nu este decât acel numitor comun, în care se pot toate aduna în susținerea unei sentințe acceptate ca valabilă? Da! Ne-am zis, în pelerinajul nostru, „școală altfel!” prin Egipt, să iden-

tificăm cu simțurile noastre, punând la bătaie datele, cunoștințele și experiențele proprii, acel numitor comun al diversității, în slujba unei cauze de mare utilitate oamenilor, trăind tocmai o necesară umanitate planetară. Ne-am propus să-i observăm pe acei oameni, care au slujit în viața lor omenirea, în generalitatea ei, și au văzut în Egipt acel loc care poate fi un purtător de cuvinte (cuvânt/ dacă reducem dumnezeirea la numitorul comun al unui singur zeu!), agreate ca adevăruri omeneste posibile!

Când pornești la drum ai cu tine cele necesare împlinirii ... misiunii! Dorința de-a găsi ceea ce căutam (răspunsurile!) presupunea să avem nu doar curiozitatea, ci și întrebările! De ce atât de titrata civilizație greco-romană, care marchează atât de clar civilizația modernă din scenă!, are atâtea trimiteri la Egiptul antic? De ce Alexandru cel Mare și-a ales necropolă orașul din delta Nilului unde o minune a lumii vechi proiecta lumina călăuzitoare marinarilor: Farul din Alexandria?, iar cel mai mare tezaur de *scripturi*, pentru toate științele vremii, al lumii vechi, era Biblioteca din Alexandria? Ne puneam firesc întrebarea, știind că discipolul lui Aristotel, cunoscuse titratul Babilon, curțile persane și ajunsese până în depărtata India, ba chiar străbătuse și Anatolia care își revendică și ea, prin Cappadocia..., așezarea din primordial a societății oamenilor. Apoi, de ce?, cel mai... *drept* Împărat al Romei – cu extensia maximă a imperiului!-, Nerva Traian, nu a ales pe Nil orașul să-l personalizeze? (Pe Nil își are un templu, unde oferă daruri frumoasei Isis!), ci... Ulpia Traiana Sarmizegetusa, din țara Hațegului și a Daciei? De ce nu și-a adus la Roma vreun Obelisc și și-a durat propria lui, și a noastră, Columnă? Apoi, văzând în scriptura... veche și nou testamentară *școlirea* lui Iosif, a lui Moise și apoi a lui Iisus din Nazaret, în Egipt, de ce marele templu al monoteismului iudaic și-a găsit locul în altă parte, deși apar în istorie, acum descifrată: un Amenhotep al IV lea, și un Tutankhamon, ca înainte mergători monoteiști? (Dinastia a XVIII-a, sec al XIV î.Hr/Am-

enhotep-Akhenaton). Dinspre Ptolemei aflasem că geografii și astronomii vor fi măsurat lungimea meridianului pământesc, ca apoi, după aceea ... să se conteste chiar faptul că pământul este rotund. Despre mumificare, care presupunea o chirurgie performantă, despre mersul cerului (din grija astronomiei!), despre știința irigației, despre arhitectura unor forme gigantice și punerea lor pe poziție, cu o inginerie specială vădită în piramide și temple, nu aveai cum să nu te minunezi și mai ales să nu dorești să pipăii, nu doar cu văzul, cu auzul (acum când cele virtuale se pot și falsifica!), ci cu încredințarea față-n față și cu punerea amprenteii care te face părtaș adevărului dovedit?! Faptul că ceea ce aflasem deja din diversele abordări ale *scripturilor*, de tot felul, ne sugera că aceste ar putea fi o verigă intermediară doar, între o sursă mai veche, și poate mai lămuritoare în cele căutate, motiva pornirea spre marele muzeu al umanității, cum ne sugerase Andre Malraux când văzuse această instituție a muzelor, ca pe un muzeu al ghesului imaginației: „muzeu imaginativ”! Se poate oare, altfel?, în cercetarea cu noianul de date, adunate clăie și aparent fără legătură între ele?, fără acea scânteie care dă firava mocnire ca apoi să erupă vâlvătaia? Este nevoie de inspirația care se poate isca din amănuntul ocolit, ori neobservat în ascunderea lui! Este nevoie de a căuta și în propriile păreri, cu aparența adevărului, când noi dovezi impun actualizarea... Așa ne-am motivat imboldul!

Multe din cercetările mai vechi, cu concluziile aferente, nu avuseră la dispoziție noile dovezi. Științele mai noi ivite în peisaj în veacurile din urmă precum: sociologia, etnografia, antropologia, politologia; reșezarea conceptelor și rafinarea cercetărilor celor aflate în act de milenii, precum filozofia, teologia, mitologia... au restabilit și reevaluat raportul între știință și religie, între subiect și obiect, între cuvântul/nume/ concept și fapta-verb în desfășurare procesului cu viața *in actu*! Între virtualitatea... informală, care poate genera artificial ubicuitatea pla-

netară prin tehnologia digitală, și unicitatea persoanei reale aflată încă în scenă... există provocarea momentului pentru redefinirea lui Argus al antichității, al lui *Big Brother*, mai recent!, pentru golirea sinelui robotizat, invadat de proceduri și cenzuri, proprii automatizării din afara omenescului cu adâncul lui. Este mare nevoie de acel numitor comun care nu se lasă aservit, luat de avalanșa cea mare, înainte de descifrarea sensurilor adânci ale omenescului din gena lui..., care se vădește în subtilitatea artei sub toate formele ei de expresie. Ea, arta, știe să tănuiască, mai altfel decât interesele imediatului - prin muzele ei... inspirate, prin oamenii ei chemați!-, firea noastră omenească din afara timpului... Iată un motiv de-a vedea cu ochii proprii muzeele din aerul liber ale Egiptului, dar și informația sistematizată de instituțiile de profil, unde specialiști din lumea întreagă (în slujba omenirii, cu adevărat!) s-au arătat providențiali cunoașterii noastre de sine.

Toate sunt până la o vreme! Toate au un termen de garanție când cele materiale, în forma lor dobândită, se supun vremii uzurpatoare. Rezistă cele scrise... cumva, pe ceva, poate cu scopul să vorbească după timpul uzurpator. Rezistă cele puse la păstrare, tocmai să-și facă rostul la un soroc anume (să se vădească norocul urmașilor!). Mare noroc cu preoții templelor, slujind zeii și prin ei oamenii, că la înnoirea stăpânilor politici au pus împreună scrierile, să se poată citii istoria, arta, adică timpul, solidificat temeinic în temple. Mare noroc cu tainele și cei care au știut să tănuiască (inclusiv în artă!), anticipând profetic vremurile prielnice descifrărilor! Ce ne-am fi făcut noi astăzi cu atâta scriptură hieroglifică pusă pe zidurile și coloanele istoriei? Cine să fi fost inspiratul, care în delta Nilului, va fi scris Piatra de la Rosette? Neapărat vreun scrib din elita vremii! Ce anume să-l fi determinat pe generalul Napoleon Bonaparte (pe atunci doar militar, luptând în delta Nilului!) să pună pe drumuri oamenii de știință să cerceteze... Egiptul?

Să ne minunăm aici de constatarea că două nume din istoria lumii au contribuit, indirect, la reînvierea scrierii hieroglife, după 1400 de ani de ascundere a celor consemnate, în scris și în artă, despre Egiptul faraonilor. Întrebările care ne pot arăta premisele unei recuperări istorice, ne ajută să observăm terenul favorabil... Dacă în 332 î.Hr **Alexandru cel Mare**, chemat zisese să pună ordine în lume, nu aducea cu sine și scrierea elenă? (care avea în sine, ceva de la izvoarele celei a Nilului!) și cancelaria lui Ptolemeu al V-lea prin 196 î.Hr., nu dădea porunca?, conform cu tradiția administrării, prin intermediul templelor Egiptului? (Apoi respectul Ptolemeilor față de modelul de toleranță al Imperiului Persan, față de noii supuși, care păstra și, tradiția celor cucerți!), apoi dacă nu s-ar fi scris, în piatră durabilă, porunca executivă? Inclusiv și pre limba supușilor și cu semnele proprii elitei locale?, ar mai fi fost posibilă, oare?, cea care a atras atenția: Piatra Rosette? Acum știm că aceasta a declanșat avalanșa! Stela originală s-a copiat și va fi fost îndemn la cercetare și asupra altor „documente”, de același fel, din multele temple ale Egiptului. Apoi **Napoleon Bonaparte**, cel care venise cu alte ... treburi politice (trimis general de armată, să supună Egiptul!) dacă nu va fi pus preț pe „bolovanul” inscripționat ciudat?, și îl va fi rezidit în fortificația lui?, cum o făcuseră și alți războinici, înainte, în fortăreața tocmai în dezmembrare? Probabil nu s-ar fi declanșat marea avalanșă, recuperatoare, din 1799! Interesul general al lumii, pentru cunoașterea de sine, va fi mobilizat lumea intrată într-o zodie a rațiunii proaspăt înscăunată, tocmai revoluționată prin vestul Europei, liberalizată peste Atlantic - să se consacre cumva... drepturile omului eliberat din prejudecăți impuse religios! Râvna cercetării acestei *pietre* este o dovadă a repoziționării cercetării necesare, în raport cu canoanele anacronice tocmai abolite.

Ar fi de constatat, în legătură cu descifrarea esenței dintr-un noian cu atâtea chipuri precum principiile zeificate, procesul

punerii de acord al diversității - cu mulțimea ei de ochi care își revendică ubicuitatea spațio-temporală! - într-o dobândire a unității, a acelui numitor comun, bazat doar pe întreprinderea punctelor de vedere, prea diferite temporar să poată fi concomitente! Dar se poate oare intra în rezonanță cu aceea esență, fără a fi fost apriori acordat ca receptor? Ne-am pus această întrebare în legătură cu dovedirea sensului ascuns al hieroglifelor. Vorbeam mai sus de contextul... imperial, personalizat de un elenism larg cuprinzător cultural-spiritual și de mai noua vedere, la fel de neîngrădită a spiritului cercetător, care tocmai se eliberase dintr-o detenție milenară. Prilejul se ivise în secolul al XIX-lea și spiritul enciclopedist își găsisese oamenii pregătiți să cerceteze... *piatra* găsită de căpitanul francez Pierre Françoise (Bouchard), din solda viitorului împărat Napoleon. Piatra... devenită celebră, în „rostogolirea” ei a ajuns în 1802, la Londra (să fie și azi... magnet al British Museum), stârnind curiozitatea mai multora, după ce Napoleon la Paris, ceva mai înainte, o prezentase... lumii științifice. Primii oameni, care se vor fi dovedit chemați pentru o misiune excepțională, au avut îndrăzneala a ceea ce sălășluia deja în ei. În 1814, englezul Thomas Young se apucă de descifrarea înscrisului *pietrei*. Venea cu o pregătire teoretică polivalentă, avizat fiind în mai multe domenii: fizică, optică, medicină, matematică. Fenomenul fizic, fiziologia vieții, abstractul matematicii îl recomandau unei anume... căutări. Face un pas important, într-o muncă de cinci ani, în care descifrează anumite semne care serveau funcția fonetică (a sunetului)... din reprezentarea în scris a numelui (PTOLEMEU)! *Un pas mic*, va fi spus cel care va fi călcat prima dată pe lună, dar imens pentru istoria umanității! Cuprinderea lui s-a oprit la poarta închisă, dinspre această imensă comoară omenească : limba vorbită! Cel născut în 23 Decembrie 1790, Françoise Champollion (care avea doar 9 ani, la data descoperirii Pietrei/Stela Rosette!) are o chemare specială către limbile vechi (dispărute) și își însușește

șase dintre ele, inclusiv copta, din tradiția Egiptului și, în plus, îndrăgește și istoria cu o atracție specială pentru Egipt și mitologia lui. Domeniilor cunoașterii, proprii lui Thomas Young, Champollion le adaugă cunoașterea fenomenului lingvistic (limba ca organism viu... cu propria ei evoluție!). El se apucă prin 1821 de descifrarea hieroglifelor Pietrei Rosette. În 1824 își publică rezultatele cercetării sugerând cercetătorilor căile folosite. El pornește de la constatarea lui Young, privind funcțiile fonetice ale unor semne și descoperă alături de acestea pictogramele înțelesurilor unor cuvinte (altele decât numele proprii... și redatate prin semnele fonetice!), ba chiar și însemnele, ca niște operatori ai acțiunii și ai indicării stării! Își exersează apoi, prin 1829, într-un pelerinaj în Egipt, abilitatea pe marile texte ale templelor, iar în anul final al vieții sale lasă umanității o gramatică și un vocabular ca instrumente de lucru... tuturor egiptologilor interesați. Iese din scena vieții în 1832, la 41 de ani și împreună cu tânărul faraon Tutankhamon, răposat la doar la 18 ani, cu marea comoară (5000 de obiecte!) din mormântul său, au dat umanității imensul tezaur al cunoașterii despre sine (despre acest Faraon, în alt context, vom semnifica importanța prezenței lui în istorie!).

Hieroglifile ne apăruseră ca niște semne *primitive* cândva (aici cu cu falsa etichetă peiorativă a neîndemânării și a timidității picturilor rupestre, incipiente artei!), dar cele aflate ne-au arătat departe de o rafinată complexitate, cu încifrări atât de subtile și multi funcționale. Se vădea în acele ciudate reprezentări o grafică/artă cu de toate: alfabete fonetice, semne heraldice, operatori în interiorul cuvântului, redundanțe interesante, caligrafii impecabile, scene rituale cu sugestii clare, o evoluție a ierarhiilor zeităților cu funcțiile lor schimbătoare - după cum dinastiile își alegeau alți patroni cerești. Apoi chiar mesajele târzii, cum s-a arătat chiar cel de la Rosette, are în el conștiința faptului că este nevoie de intermedierea unor punți de înțelegere,

între etapele istorice. Cum altfel între limba vechiului Egipt și mai noua limbă adusă de greci, să atașezi mai populara *demotică*? (cu scrierea de mână de pe papirusuri..., care va inspira grafia islamului, de mai târziu!). Puntea de trecere între hieroglifile ca pictograme și alfabetele cu semnele fonetice o putea asigura *demotica* și iată că Piatra Rosette le avea pe cele trei, împreună! Pentru a înțelege această necesară tranziție să ne amintim de etapa în care, acasă la noi, prin secolul al XIX-lea, am trecut de la grafia chirilică la cea latină și textele acelei perioade conțineau semnele grafice în ciudatul amestec al obișnuinței și al înnoirii! Concluzia asupra descifrării hieroglifelor este clar formulată de scriitorul John Ray în cartea sa „Piatra de la Rosetta și renașterea Egiptului Antic”: Înainte de Champollion vocile din lumea antică proveneau din Grecia, Roma și din Biblie. Acum egiptenii începeau să-și facă auzită propria voce...”.

Grecii le-au spus *hieroglif*, adică scriere sacră, semnificând înțelesul, pe care îl dădeau vechii egipteni textelor lor scrise: de... „cuvinte ale zeilor”. Ei considerau că scrierea era făcută pentru oameni, de zeul Thoț, încă de pe vremea lui Osiris care va fi fost regele dintr-un început, și înainte de-a fi fost *canonizat* (în tradiția Egiptului, la moartea lor, faraonii erau... zeificați!). Să remarcăm aceeași conotație a *cuvântului*, după mai bine de trei milenii, în Biblie! Noul Testament, în Evanghelia, după Ioan, spune clar: „La început a fost cuvântul/Cuvântul era de la Dumnezeu/ și... Dumnezeu era cuvântul!” Apoi importanța scrisului, ca probă a durabilității, se impune decisiv... ca orice poruncă divină. Consacrată de latini (*Scripta manent!*); sanctificată... *scriptură*, de religii; autoritate asumată olograf... în justiția omenască, unde semnătura persoanei, respirând divinitatea proprie este asumarea deplină. Despre cum au apărut semnele grafice, cum și-au luat chipurile, cum s-au orânduit în cuvinte, în cartușe (casetele cu nume!), cum și-au spus povestea în plan (de la

dreapta la stânga, și de sus în jos... numitorul comun trebuie căutat împreună cu toate verigile înlănțuite în timp și spații, căutând suprapunerile culturale și chiar ciocnirea (dialectic... desigur!) a civilizațiilor. Să spunem aici că au fost identificate pe numita *piatră*, circa șapte sute de hieroglife, care indică fiecare un sunet (vezi ... fonetica!) sau un obiect (o pictogramă cu semnificație anume) și elementele indicatoare specifice... gramaticii!

Am pornit pe urmele celor doi, invocați mai sus (Champollion și Tutankhamon), observându-i împreună, slujind informal în *altarul* marelui Muzeu din Cairo. Acolo informația fericit organizată oferea răspunsuri la întrebări și genera altele proaspete... că *niciodată nu-i sfârșit înaltul spre care porți a inimii făclie*, ne reamintește și acum un poet român! Muzeul acesta este și el o dovadă a grijii omenirii pentru trecutul său după cum aflăm despre cine l-a pus în peisaj.

Cuvântul... *muzeu* ne vibrează în minte acele inspiratoare cu templul lor pe Acropolele Greciei: *muzele*. Cum se puteau insinua ele în ochii interiori, cu sugestia frumuseții lumii de afară? Apoi cum provocau ele respirația verbului fiecăruia, să rostuiască formele tuturor artelor? Dincolo de teoretizările atâtor științe, cu scripturile lor..., uneori ascunse de veacuri, ori în așteptarea intermediarii tălmăcilor, acordul propriu cu muzele, ele însele topite în opera meșterilor, poate scurta drumul cuminecării/descifrării rostului tănuț, avem acum această convingere, cu riscul asumării unei prejudecăți. De la distanță... văzusem povestirile consemnate în scrieri a celor văzute la fața locului de alții, ba văzusem și filme, imagini oferite tot de intermediari. Ni se păreau o sugestie, un îndemn, ca la un spectacol premers de-o incitantă uvertură, ori vreun sumar program de sală, după ce cheia unui afiș te îndemnase la mai interiorizare! Se poate, oare? , cu spiritul cartezian care te domină, să accepți adevărul despre viețuirea pe cale, fără pipăitul lui Toma, cel *necredincios*

altfel? Cum să mergi în pelerinaj (aici chiar partizanii creștini... vor să vadă moaștele, locurile sfinte, obiectele sacre, deși în *softul* lor au și dezlegarea încredințării... fără cercetare!), cu toate mirările iscate informal? Să te încarci, tot informal, mai întâi, într-o îngreunare a poverii?, având posibilitatea să mai descarci din povara lor, să sistematizezi noianul, prin confirmarea simțurilor personale, puse în acord cu muzele proprii?! Nu trebuie consultate și acestea, care vor vedea prin tine, vor pipăii, vor mirosi aerul, vor lua temperatura locului cu altă încredințare? Cum să te încredințezi, dus doar cu vorba, de vreun avocat intermediar? Tocmai în cauza pe care tu o trăiești, cu toate consecințele adevărului căutat, fără a avea mai întâi perspectiva a ceea ce vrei să înțelegi? Trebuie făcută... *cercetarea de teren* pentru descifrarea, în dinamica procesului..., a istoriei/ *descărcarea arheologică*, ar numi-o specialiștii. Înainte de-a vedea *dosarul*, acesta trebuie întocmit, ne-a trecut în minte despre rostul Muzeelor, ca instituții, la dispoziție, cu dosare de tot felul, cu atâtea probe la dispoziție! Iată-ne, cu gândul acesta, pipăind Egiptul: printre piramide, în capitalele lui istorice - de la Abydos, Memfis, Teba, Alexandria ba și prin Axiopolis/!-, prin imensele temple adăugate de dinastiile ce vor fi condus regatele! (vreo 30 de faraoni, vor fi pus împreună mărturiile, numai în amplasamentul Luxor-Karnak!). Este plină de vestigii Valea Nilului, să completeze imensul *dosar*, a peste 31 de dinastii de faraoni de-a lungul mai multor milenii.

Am văzut la lucru... viața neschimbată a agricultorului și pescarului, viețuind natura cu Nilul, cu soarele de foc și deșertul vecin. Am văzut carierele de granit din cataractele fluviului, și chiar obeliscul... *nerecoltat*, de la Assuan, al faraonului femeie, Hatshepsut/marea excepție a regulii, de unde se spune că a fost luat și suportul înscrisului Pietrei de la Rosette. Am văzut posturile hidrometrice-*nilo/metrele*, care puneau de acord evoluția nivelului fluviului... cu fiscalitatea administrativă, dar și Barajul

cel mare, construit în sec al XX-lea, cu alte consecințe asupra vieții! Urbanizarea - sincronă cu viața felahilor istorici, la vedere în măgărușii de povară, în secerătorii spicelor, în oalele de lut cu apă, în bărcile pescarilor, în satele nubiene...!- viață vădit emancipată în marile orașe cu milioane de oameni, familiarizați cu ultimele cuceriri tehnologice (metrou, aeroport etc., și furnicar de oameni în marele Cairo!), două stări ale vieții, la vedere și azi, par un muzeu în aer liber, vorbind despre trecut, prezent și anticipând perspectiva. În ceea ce privește veșnicia, slujită de toate templele și de cele din *sălile de așteptare* ale mormintelor de toate mărimile (inclusiv de muzeele lumii păstrătoare de mumii egiptene!), ea își are oficianții săi în credințele cu locașele vii, cu ritualurile lor prezente (mii de minarete islamice, cupole de biserici creștine, temple, sinagogi etc.). Dar aceasta își are mărturisirea cea mare a piramidelor și pe cea din mastabaua nobiliară, a mormintelor din deșert, a celor din ascundere în Valea Regilor, a Reginelor... Dar veșnicie mai predictivă decât cea a informației, pusă în tainele artei, nu poate exista! Ea nu se lasă devastată de căutătorii de comori, adică de materialul perisabil! Poate fi doar ascunsă de profanatori, ori pierdută vremelnice, fără inițierile speciale, în spatele vălului lui... Isis! Destinul multor mumii, cu doar inima... ceas interior neîntors de doctrinele schimbate între timp, nu poate asigura ceea ce creierul, amânat peste milenii să dea virtualului funcția lui extirpată abrupt, demonstrează efemeritatea materiei, în formele ei puse martore vremelnice. (Are dreptate latinul: *Tempus edax rerum!*). Cum să înțelegi instituția Muzeului, de orice fel ar fi el, dacă nu ai chemarea pentru înțelesul celor văzute? Apoi te întrebi, când constăți că instituția aceasta există, cum a apărut?, din inspirația cui? Și mai ales în interesul cui? În firea noastră, trăind cu prioritate materialitatea, pare utopic să fii interesat de ceva care nu procură dobânda materială! Ce imbold, de dincolo de egocentrismul persoanei sus puse, putea să pună în mișcare interesul

unei cunoașteri a înnobilării cultural-spirituale, care să treacă dincolo de orizontul limitat al particularităților: naționale, rasiale, lingvistice, religioase, ba chiar geopolitice? Dorința de emanciparea a omului, prin cunoașterea cu înțelesul profund (Imbold al căutării de sine al unei elite, urcând pe scara intereselor ierarhizate... piramidal, în ascensiunea ei spre vârfurile... sfințirii!), trebuie să fi fost cheia acestei înalte conștiințe a umanității...!

Am început recunoașterea, prin pipăit, a Egiptului. Un vechi sfătuitor ne-a fost *părintele istoriei*, Herodot (484-425 î.Hr.), care cu vreun veac și mai bine, înainte de instalarea urmașilor lui Alexandru în Egipt, fusese... *un turist*, cu mare băgare de seamă asupra piramidelor și consemnase cu vădită uimire cele văzute. Mai înainte de el, chiar misteriosul Homer, făcuse vorbire, epopeic... de Egipt, prin Iliada (vezi Cântul al IX-lea unde ne vorbește despre Theba, cea cu o sută de porți!). Hipocrat (460-370 î.Hr.)... însuși, își va fi permis ... „o bursă de studii” pe acolo, apoi nenumărați alții vor fi venit... să vadă minunile lumii. Cum să nu vezi mai întâi Piramidele? și paznicul lor imens, gata să te chestioneze, dacă ai venit pregătit la întâlnirea cu istoria, mitologia, cu provocările tragediei? (vezi cea a grecilor, cu Oedip, primul provocat și într-o lucidă introspecție a omenescului!), ba și despre provocările științei și ale priceperilor demiurgice?! Furnicarul de oameni, din faptul unui dis de dimineață, ne spunea că o lume pe toate graiurile păsărești, se minuna de faptele oamenilor de demult, parcă mândrindu-se că oamenii au creat acele minuni! Același roi de oameni, cu zumzetul lor pestriț peste tot. Printre imensele coloane ale templelor, cu urechile în căști și ochii pe scrisul pereților, pe combinațiile zoomorfe ale statuilor sunt gata să-și ducă acasă o nouă fotografie, vreun filmuleț, cu ghidul în preajmă interlocutor, substituind faraonii, scribii, arhitecții, sculptorii! Am trăit senzația călătoriei, aievea, acolo printre faraonii neridicați în panteon, adică aflați acolo

prezenți, în timpul lor istoric. Da, ei mărturiseau generațiile, în cele trei mari piramide de la Giseh/Giza: Bunic, Tată, Nepot/Keops, Kefren, Mikerinos (după cum i-au numit grecii!). Ei mărturiseau... și schimbările de mode, de macazuri, prin Dinastiile, cu propriile lor credințe și revoluționările pământene, și noile proiecții ale cerului. Acolo au pus ... într-o magazie istorică și ... luntrea solară (*sâmbetistul* Caron?!), să treacă Nilul, dinspre capitala cea vie, spre înveșnicire. Au pus alături: faună și floră, tehnologii, ritualuri și credințe, o viziune sincronă a acelor vremi despre univers și locuirea omenească în el, cu drepturi și obligații. Lucrurile/artefacte, lăsate de zestre în impresionante colecții, vădesc iubirea de frumos și armonia unei ordini cosmice asumate și respectate. După acest pipăit, împrăștiți cu firea locului... puteam să mergem în sălile muzeelor. Cauza cercetată de noi, putea fi pledată specializat, de Egiptologia, cu avocații ei performanți. Muzeul de istorie din Cairo... putea fi *casa* lor recomandată de o expertiză referențială.

Capitala de azi a Egiptului, Cairo, cel mai populat oraș al Africii este centrul politico-administrativ care prezintă cartea de vizită a prezentului. Așezarea lui este doar peste Nil de marile piramide, ca o continuitate a vechilor capitale apărute în Regatul de jos. Renașterea... Egiptului, cu tainele vechimii sale, va fi fost posibilă odată cu trezirea interesului umanității pentru valorile ei. O știință specială, *Egiptologia*, ca domeniu special al cercetării istoriei antice va fi pus pe drumuri oamenii de știință, fără culoare rasială, etnică, religioasă, dar cu expertize diverse și cu un entuziasm al aflării tainelor, special. După isprăvile lui Thomas Young și Françoise Champollion, următoarele două veacuri... consemnează avalanșa științei, și apariția mijloacelor de împărtășire a cercetărilor. Se va fi creat chiar un *Serviciu Special pentru Cercetarea Antichităților Egiptului*. Primul lui director va fi fost arheologul Auguste Mariette. Acesta luase contact cu Egiptul în 1850 când cercetase la Abydos (capitala veche, o-

raș sfânt dedicat lui Osiris!) și făcuse impresionante descoperiri, bine conservate în splendide basoreliefuri, vorbind prin artă despre viața Egiptului Vechi... de peste 5000 de ani. Nevoia conservării, păstrării și expunerii interesului public cereau imperios instituția Muzeului. Insistențele lui August Mariette (1821-1881) se vor materializa după... douăzeci de ani. În centrul orașului, lângă Piața Takrit, se ridică azi Muzeul, promovat idee, de Mariette. Arhitectul, francez și el, Marcel Dourgnon (1858-1911) și noul director al *Serviciului*, egiptologul francez Gaston Maspero (1846-1916), vor inaugura impunătorul edificiu, de interes lumii întregi, în 1902.

Am fost, am vizitat Muzeul Egiptean, după ce ne minunasem de Piramide și ne-am primit multe răspunsuri, dar și noi întrebări. Am intrat în grădina Muzeului, unde în bronz ne-a întâmpinat August Mariette să ne spună bun venit celor... de deasupra. Acolo sub marmura mormântului se așezase, să fie de temelie făptuirii sale, lăsată dar omenirii. Fațada construcției, cu o simetrie pe care o văzusem la templele... pipăite, străjuită sugestiv de cele două Isis, povestea unirea regatelor Nilului cu însemnele lor. Două statui/coloane, sugerând Papirusul și Lotusul, Șoimul și Cobra, Albul și Roșu, își dădeau dualitatea împreunării, iar drapelul Egiptului, de deasupra, mărturisea triada tuturor principiilor dominante, adunând și negrul fertilității Nilului! Ghi-dul... ne povestește, în cască, spre a ne putea îndruma în concurența zumzetului tuturor limbilor pământului. Ne atenționează că Isis... ne poate spune multe din cele ascunse în cele 100 de săli de expunere, ca spații largi plasate pe două etaje, dacă cor-elăm privirea cu spusele avizate ale însoțitorului, fără a rătăci grupul propriu, încredințat propriei limbi. Prezentarea, riguros organizată, are în vedere cronologia dăruită parterului după cum istoria a descifrat-o, iar la etaj, colecțiile artefactelor, inclusiv mumiile, parcă într-o suspendare a timpului. Peste 150 000 de piese expuse (multe așteptându-și privirea, întârziată prin depo-

zite!) își au povestea lor sub vălul lui Isis, posibil de aflat... după lungi cercetări, dar greu de ținut pasul pentru că arheologia și cercetarea neîntreruptă adaugă noi obiecte, noi descifrări. Să observăm doar faptul că cei plecați ... în eternitate, înainte de 1922, nu vor fi văzut vreun obiect, din cele 5000, adăugate colecției de Antichități, aflate în Mormântul lui Tutankhamon. Englezul Howard Carter, descoperise mormântul – după 6 ani de cercetare în Valea Regilor!- abia în 4 noiembrie 1922. Impresionantă sinteză oferă Muzeul! Dăruiește tuturor celor ce îi trec pragul pe lângă răspunsuri și minunări neașteptate. Curtea exterioară este plină de monumentele egiptologilor, care s-au dedicat, ca adevărații preoții ai unor credințe: *științei cunoașterii*, să ne lumineze cu darul ei. În Interior, ca într-un altfel de templu (panteon... celor ce s-au ridicat, oameni fiind, deasupra oamenilor!): Champollion, Young, alături de Ramses, Amenhotep, Tutmosis, Hatshepsut, Nefertari, Nefertiti ș.a.m.d., povestesc scrierea, arta, religia, dar și știința unor meșteșuguri, unor ritualuri. Cum să nu ne oprim, o clipă mai mult, în fața reginei Nefertari, care se desfăta cu Senet-ul vremii sale (joc de societate cu vechime de peste 5000 de ani!), fiind iubitori ai șahului? Cum să nu te minunezi, de chipul monoteistului Akhenaton/ Amenhotep, semănând cu cele înalt înflăcărate, ale lui El Greco, din fresca ortodoxiei răsăritene? Cum să nu te minunezi în fața atâtor nestemate adunate și oferite să ne fie în posesie, măcar pe durata vizitei? Informațiile, cele mai prețioase, se puteau lua și acasă pe suportul materialelor, în toate formele lor de prezentare. Aflăm că și alte muzee ale lumii împrumutaseră originale, uneori doar copii, să ducă vestea omenirii despre Egiptul, care îi aparține, ca parte a întregului!

Fiind vorba despre muzeele adăpostind colecții și informații sistematizate să semnalăm în trecere și altele, pe la care am trecut, în fuga mare, în drumul nostru labirintic... prin cel mare, exterior, al întinsului Egipt, cu atâta viață în curgerea Nilului

său protector. În Cairo se află Muzeul de Artă Islamică (Islamul fiind azi crezul majorității locale!), cu peste 102.000 obiecte, vorbind despre cultura și spiritualitatea - nu doar a arabilor! -, despre Coran și credința monoteistă a lui Mahomed, mondială desigur - inspirată de monoteismul iudeo-creștin, care la rândul-i datorează mult monoteismului unui faraon, la vremea lui eretic! Să uităm că interesanta caligrafie a scrierii arabe își are inspirația în papirusurile scribilor în *demotica* egipteană, adică cea populară? (apoi de ce... egipteană, când *demosul* vorbea grecește despre ... popor?). Să amintim că ideea apariției acestui muzeu este din 1880, iar ivirea lui în peisaj s-a făcut în 1903 (să putem observa simultaneitatea, cu cel servind ... *Egiptologia!*). Este cel mai mare din lume, slujind Islamul, cu obiecte adunate din spațiul credinței lui Allah. Există unul, foarte important, și la Istanbul! Creștinismul, supraviețuind în Egipt, prin religia creștină a coptilor își are Muzeul Coptic din Cairo, cu 16.000 de obiecte specifice cultului. Pentru creștinii vizitatori/turiști în Egipt, care vor fi descifrat și devenirea creștină... din vechile credințe, Muzeul le devine o punte spre propria lor credință de azi, și cheie descifrării aceluia *numitor comun* (invocat de noi!) în ritualul și inventarul obiectelor de cult prezente în uzul curent (cărți, statui, icoane, potire, vestimentație, etc.). Apare în peisaj în 1908, purtător de cuvânt al istoriei religiei creștin ortodoxe copte, proprie Nilului. Cultul viu este vădit de frumoasele biserici de pe Valea Nilului, după cum ne-am minunat de turlele celor noi, de la Assuan, Luxor și Cairo, pe lângă care vom fi trecut!

Am continuat să ne minunăm de Egipt ca de un mare muzeu viu, cercetând locurile pregătite special să ne vorbească pe posibilitățile noastre de-a le pricepe. Cel mai asaltat, fapt constatat statistic, este platoul Piramidelor, cu Sfînxul păzitor. În acest loc este în pregătire, și pentru ... interesul turistic, un mare Muzeu... care să valorifice marea afluență. Aici, la Giseh/Giza,

poposisem înainte de-a vizita Muzeul de Egiptologie, de la Cairo, cel care ne-a îndemnat să vedem locurile provenienței multor artefacte de pe Valea Nilului, alegându-i din plutirea croazierei, malurile.

Marele Baraj de la Assuan, va fi trebuit să salveze, altfel civilizația nubiană și artefactele descoperite cu ocazia șantierului hidrotehnic. Eforturile internaționale, prin UNESCO, pentru salvarea templelor din amonte și aval sunt bine cunoscute lumii. Assuan, azi un oraș cu aproape 300.000 de locuitori, aflat în zona nubiană care se învecinează la sud cu Africa ... profundă, își are în cataractele de granit ale Nilului, marea atracție a istoriei. Aici omul a durat atâtea temple, cu cele recoltate din carierele de granit, iar ... azi prin marea acumulare/ Lacul „Nasser”, a regularizat lungul curs spre Mediterana, al fluviului, dând predictibilitate pânzei freatice a avalului și să creeze în amonte o oglindă de apă lungă de 500 de Km., înspre îndepărtatele izvoare din inima continentului. Prin 1912, egiptologul britanic Cecil Mallaby Firth pune bazele Muzeului „Elephantine”, pentru adăpostirea artefactelor găsite... și instituie grija specială pentru marile temple, nu puține, din vecinătate. După decizia construcției marelui complex hidrotehnic al barajului, cu inevitabilele lui consecințe asupra vestigiilor antichității (vezi Abu Simbel, Philae etc.) și impactului social al strămutării atâtor sate nubiene din zona inundabilă, solidaritatea umanității, s-a arătat la înălțimea așteptărilor. Simultan lucrărilor marelui șantier au început, prin 1960 și lucrările de salvare, pe alte poziții, ale templelor și construcția Muzeului... Nubian (tot un fel de... , *muzeu al satului*, de pe la noi!/ în satul nubian vizitat am constatat atâtea lucruri comune cu tradiția noastră, dovedind că baza trăirii omenești, venind de departe, este greu schimbătoare în ruralul... înrădăcinat al naturii umane și în sânul mamei... natură!). În 1997 se inaugurează Muzeul Nubian, din Assuan. A adunat în el peste 3000 de obiecte și a salvat/conservat/prin evocare

- retrăire a celor memorate! - viața atâtor sate nubiene intrate sub apele lacului. O imensă grădină botanică, ca un parc exotic, parcă într-un schimb în natură cu granitul plecat în plutire pe Nil, vorbește lumii de continua pendulare a valorilor de toate felurile, inclusiv omenеști, între locuri și ere, după obiceiurile oamenilor cu meșteșuguri, ori sofisticatele gusturi/mode și ele în fluxul și refluxul, în tactul marelui pendul! Acestor file ale istoriei și cu adăugări recente... li se adaugă și Muzeul mai vechi, dedicat trecutului înnegurat și enigmatic, vorbind despre această poartă sudică înspre inima Africii, pe înțelesul lumii întregi, sosită în pelerinaj... turistic, la Assuan.

În fostul centru politico-administrativ, al înfloritoarei capitale regale a faraonilor, Theba, mărturisită azi de satul Karnak și modernul oraș Luxor, ne-am aflat din nou într-un imens flux al curiozității. Muzeul local, pus de ajutor și interesului turistic global, a fost conceput după un plan, din 1962 și a fost inaugurat în 1975. Sprijinul Muzeului Brooklin, din New York arată și contribuția ... *lumii noi*, la acest proiect, atât de necesar în ... societatea cunoașterii! Statistic, în zona aceasta a vechii Theba, este al doilea loc de mare ... pelerinaj, după Piramide, al Egiptului. Atracția veșniciei, nutrită ca o speranță a vieții de dincolo, adânc împărtășită de lumea veche, fascinează! Munca a peste 30 de faraoni... înveșnicită în imensele coloane, cu scriptura pe ele, măreția arhitecturii, îngemănările sculpturale geomorfice, ori în omenescul încoronat cu aura zeilor, copleșește! Trăirea ceremonială, a gloriei, într-o perioadă de mari războaieri, ca bucurie a victoriei de sub oblăduirea unor zeități prietene, cărora li se cuvin marile ofrande..., este aici chiar marcată printr-o *cale a victoriei* (vezi pe cea dintre Luxor și Karnak!). Impresionantă, cu adevărat, Aleea Sfincșilor, inițial cu chipurile berbecilor, înlocuite apoi cu cele omenеști (revoluționară fiind și perioada emancipării omului, în tipul Dinastiei a XXX-a, confirmată și de răspunsul aflat, pus pe seama lui Oedip!). Credem că de aici s-a

ivit inspirația spectacolelor moderne nocturne, de sunet și lumină, unde modernitatea, stăpână pe virtualitate, își ia la întrebări zeitățile! O mai făcuse teatrul antic grec în celebrele-i tragedii, cu oamenii în dispute cu zeii și ei umanizați în fireasca evoluție cultural-spirituală! Să credem că umanitatea renăscută, după traversarea *deșertului* rațiunii, prin evul de mijloc, nu își dorea replicarea însemnelor unor vremuri victorioase, emblematice..., păstrate în peisaj împotriva tuturor potrivniciilor? Așa ar trebui înțeleasă mutarea uneia din cele două obeliscuri, ale lui Ramses al II-lea, de la Luxor, la Paris, în 1832! În 1836 a fost plasat - să consacre *o concordie*, după sângeroasa revoluționare, a întregii lumi (vezi cea de după 1789!), în Place de la Concorde! Destinul sacrificiului omenesc, în folosul celorlalți oameni, este o încoronare a eroilor, către Champs Elisees, poate printr-o „Calea a Eroilor...” precum spre *obeliscul* brâncușian al... *fără sfârșitului*, pe poziție la Târgu Jiu, din 1938, vorbind tot despre o războire a omenirii și despre eroism, într-o abstractizare a artei moderne. Să se fi inspirat Brâncuși, de la vreo muză inculcată (*adormită?!)* în „darul” făcut de Egipt pentru... *orașul luminilor?* Longevivul stăpân al Egiptului, Ramses al II-lea/ cel Mare, din dinastia războinică, amintind de Kadesh (tranșarea disputei cu puterea hitită a Orientului!), își va fi marcat prezența pe tot cursul Nilului, dar în apropiere, pe malul vestic al fluviului, își va fi înveșnicit regalitatea... alături de urmași. În Valea Regilor și a Reginelor, peste 63 de faraoni își vor fi ales așteptarea reconstituirii lor viitoare. În ... luxoasele lor morminte, fiecare în parte un adevărat muzeu de artă, și unele chiar depozite bancare înainte de vandalizările profanatoare, sunt dovezile sufletului/spirit, nemuritor, în zestrea atâtor cuvinte scrise, atât de divers. Cum să nu te încerce gândul acestei ubicuități a faraonului zeificat, în aceste cuvinte tănuite, care ne așteaptă pe fiecare după propria-ne inițiere? Să fie însă posibilă inițierea, fără muzeul, cu atâția inițiați special aleși să ne învețe? Credem că acestor ne-

cesități le vin în întâmpinare muzeele, celor ce își doresc o minimă încunoaștințare asupra celor văzute și întrebătoare. De aici și o anumită specializare a acestor instituții necesare învățării aprofundate când își prezintă specific învățătura. Theba își dobândise marea înflorire în vremea dinastiilor războinice, când fiecare nouă victorie militară, îi adăuga un templu nou. Dominantă figură, între atâția faraoni, a lui Ramses al II-lea și a zeului războiului Montu, dar și slujirea marilor zei dominanți, inspiratori, slujiți permanent în aglomerația atâtor temple. Numai templul zeității supreme, Amon, în timpul dinastiei a XIX-a (căreia îi aparțin și Ramseși!), avea 81.322 de persoane (preoți, gardieni, muncitori și țărani!). Aici chiar avem marea sugestie a muzeului în aer liber, povestind imensa suprapunere a erelor, cu acumulare culturală în atâta împădurire cu coloane uriașe de piatră, crescute spre cer (vezi imensa întindere a Sălii Hypostille!), a lacului sacru (arătând Nilul, în veșnicia lui curgătoare, dar și în bălțiri pentru botezul său benefic sfințirii locurilor și oamenilor!), apoi necropolele și coloșii, povestind și ei despre enigmatica, mai de departe Troia, a eroului Memnon. Aflăm aici câți au contribuit la faima locului, încă de demult prin consemnările lăsate (Homer, Iezechiel, Herodot, Ptolemeu, Septimiu Severus etc.), apoi despre egiptologii modernității de toate neamurile care au slujit la edificarea muzeelor: francezi, britanici, germani, americani, italieni alături de cei ai lumii arabe. Cum să nu îți ostoiști imaginația despre mumificare și să nu treci pragul Muzeului Mumificării de la Luxor? Fascinat de priceperea omenească, într-ale chirurgiei, după provocarea Muzeului din Cairo, cu cele găsite în mormântul lui Tutankhamon, nu ai cum să nu te minunezi, că în vremurile moderne... transplantul organelor este o procedură medicală de succes! Că se conserva trupul și organele vitale..., perisabile rapid altfel, și se salva informația despre persoană/duh supraviețuitor, pentru altă viață posibilă! Ceea ce ne-a atras în mod deosebit atenția, din pro-

cedura îmbălsămării, au fost perioadele impuse unor proceduri necesare conservării corpului fizic, pe care în tradiția noastră carpato-danubiană, le regăsim în calendarul pomenirilor celui deja înhumat (dar despre acestea în altă abordare... tematică!).

După impresionantul muzeu larg cuprinzător al malurilor fluviului, din vecinătatea bătrânei capitale, ne-am pus în plutirea Nilului, spre vărsare. Vom fi văzut în fiecare templu adormit de vreme, și în fostele centre ale regatelor faraonilor, cu înflorirea lor scuturată în cronicile scrise de artă nemuritoare, cu ochii închiși de legănarea valurilor, chipurile atâtor oameni cu aură de zei pe care îi desenasem interior, așa cum primii creștini îi vor fi spoit pe murii bisericilor să-i facă sfinți înnoiți și slujitori unuia dominant. Când deschideam ochii, din locurile înverzite de pe maluri, minaretele și turlele bisericilor, cu vădită înnoire, îmi dădeau întărirea visului.

Departe în delta mai largă, unde Alexandria luase locul vecilor înfloriri de la Abydos, Memphys, Theba, etc., la distanță și de modernul Cairo (capitala de azi a unei Republici, care a renunțat la regi!)... un italian, poate cu nostalgia Romei, dragă lui și nouă, celor ce respirăm cu maternitatea latină limbajul viețuirii profunde, a pus bazele în 1892, Muzeului Greco-Roman. Trebuia pusă și o punte între culturi și civilizații, de folos tuturor, cum se va fi dovedit și *semmul... de circulație* al Pietrei de la Rosette. Arheologul Giuseppe Botti a dat Egiptului, în 17 oct. 1892, prin muzeul din Alexandria, o panoramare necesară a civilizației greco-romane, care a intrat în contact cu cea egipteană și a determinat minunatul sincretism, prin care Vechiul Egipt s-a putut face cunoscut lumii, determinând direcții în crezurile omenirii, cu ritualurile încă vii în trăirea curentă. Credem că datoria pelerinajului, pe care egiptenii trebuiau să-l facă la templul lui Osiris, la Abydos, odată în viață..., seamănă cu datoria creștinilor de-a merge la locurile sfinte și a musulmanilor ... la Mecca, ca o datorie sacră și aceasta! Alexandria s-a

dovedit, prin puterea iradierii sale culturale, mai mult decât un „Far” minunat, pentru marinari, adică un far al culturii și civilizației planetare, aici adăugăm desigur și *scriptura* tuturor științelor-zeități autentice și muze inspiratoare, ale celebrei Biblioteci.

Vorbind despre Egipt, în întregul său, ca de un mare Muzeu Imaginar, unul cu viața întreindu-și anotimpurile, să nu uităm să dăm mulțumire soarelui, apei, pământului și respirației atâtor zei, în stare să pună stihiiile împreună și să înnobileze Omul! Fi-ți!, măcar o dată în viață, pelerinii acestui Egipt plin de taine și răspunsuri! Despre „Ce este omul?” și cu argumentele Egiptului, cu altă ocazie!

20 iulie 2023

Duhul Egiptului pogorât de Rusalii

Azi, în faptul Rusaliilor ne-am văzut asaltați de roșul intens al trandafirilor ce păreau focuri coborâte și amirosind înnoirea incendierii... Noptile din urmă fusesem bântuit de gândurile iscate de cărțile vânturate în căutarea răspunsurilor la multele provocări ale celor văzute prin Egipt, unde, imediat după Paște, căutasem prin mormintele golite de locatarii lor iluștri: taina învierii. Imediat ce dimineața mă va fi însulițat, direct în inimă, cu discul de jărat al soarelui, am uitat de orgolioasele sentințe ale atâtor științe în disputa lor, privind adevărurile omenești posibile, din sarcina antropologiei, prea slujind egocentrismul omului modern și secularizat. M-am simțit eliberat de cohorta ielelor înfuriate de indecizia mea, privind ne/subordonarea imediată unei științe sectoriale anume, după iluminarea carteziană și maxima emancipare, prin tehnologiile demiurgice, ale omului. Ba chiar luat pe sus de imaginație, ca de-o ceată de călușari, simți-

ndu-mă tămăduit de îndoieli dau frâu liber celor iscate, așa din intuiție, ca un ecou tropotitului și clinchetelor de clopoței. Iată-mă intrat în alaiul care îndemna să ascultăm altfel tainele din adâncul nostru, uneori scriptură într-un calendar popular al tradiției, cu ceva puncte de intersecție cu cel al altarului creștin, impus... canonic.

Să intrăm, cu o credință păgână, în alaiul tămăduitor al imaginației, ca o fixație pe retina cu memorie (ca a unui ochi dumnezeiesc, al vreunui bătrân Horus, al mai tinereului Amon/Ra, poate al Soarelui Dreptății... creștinat și El și atotvăzător!) și apoi să ne încredințăm că trăim autentic, fără timp, veșnicia. Cu călușarii la poartă, chiar am avut senzația aceasta, deși Mutul încă nu voia să ne vorbească explicit... făcând doar semne și jucând nedeslușit scenariul tănuț. Toiagul înflorat... arăta Soarele, exuberanța cuprinsese mulțimea îndemnată să asculte... vibrațiile clopoțelilor și să vadă simfonia culorilor... Ceva venit din-spre înalt... însuflețise imaginația!

Căutasem, zile și nopți în șir înălțarea, să vedem mai bine, prin lărgirea orizonturilor (fiecare sferă cercetată interior, își cerea o rază mai mare, însă, generând exterior, o ceață și mai densă!), dar creștere în înalt a piramelor va fi dat adâncimilor tainele bine ascunse, iar fețelor exterioare, luminate din cer, le va fi dat reflecțiile orbitoare. Atinsesem maxima Înălțare, într-o Joi (cu mitologia ei, amintind de Jupiter/Joe, și de o întâlnire de... taină!) și ceva ne-a atras atenția că preaplinul nu mai adăugă, cum nici redundanțele nu sporesc înțelesul, dar că mai multele căi, urcate distinct spre vârf, generatoare cardinale, în punctul cel mai de sus - numitor comun! - se pun de acord și slujesc împreună. Finis coronat opus! Acolo, în vârful Piramidei, toate vedeau Duhul adevărului căutat, din cuprinderea vederii spre toate punctele cardinale și mai ales spre nesfârșirea mai înaltului, unde drumul nu mai era posibil pe trepte, ci numai în zbor! Ce-

rul, de mai sus, cu judecata Lui: sentință, generator *efectului de vârf*, va revărsa peste oameni, la plinirea vremii: duhul cel nou.

Da, chiar azi, de Rusalii, ne-am amintit cum ne-am întâlnit cu Piramidele și ni s-a scântieat gândul, posibilei cosmogonii a Pământului. Trecusem Nilul, de la Cairo pe malul vestic, spre platoul de la Giseh unde se află necropola faraonilor și a înalților administratori ai Regatului unit al Egiptului, de acum peste cinci milenii. Urcam, apropiindu-ne platoul, când pe linia orizontului apăru punctul celei mai înalte piramide, unul minuscul (mult mai mic ca boaba spumei... ar fi spus un emblematic poet!). Urcam și la fiecare pas apăreau și alte puncte care creșteau neconținut, devenind movile, apoi ditai munții cu o geometrie triunghiulară, să vădească lucrul bine făcut și întrebător curioșilor. Acolo... la poalele platoului, chiar se va fi pus iscoditorul Sfînx, să se arate păzitor tăinuțiilor din mormintele, ca niște săli gigantice de așteptare. La începutul urcușului, noi oamenii văzuți spre vârfurile abia ivite pe platou, păream niște giganți. Dar sus, la picioarele Piramidelor-Munți, rolurile inversate ne arătau niște furnici printre nisipul pustiitului de viață supranatural al platoului/tărâm rostuit vieții de apoi. Soarele dimineții, ivindu-se de peste Nilul hotar între tărâmurile, roșu și rotund, vădea pe platoul înroșit parcă ivirea primordială a pământului din ape. Către amiază, cu soarele în vârful piramidelor, o inundație aurie și orbitoare ascundea siluetele gigantice de parcă dispăruseră din peisaj. Gândul la interdicția că pe Dumnezeu a-L vedea nu este posibil oamenilor, face loc unei anume identificări. Dar piramidele nu au fost dintotdeauna să ne strige în miez de zi interdicția! Am trăit aievea acel miez de zi când totul era lumină și chiar piramidele se ascunseseră în lumină. Le vedeam doar cu ochii închiși. Da, concluzionez azi, cu inima însoțită și îmboldită special de Rusalii, că poate exista un moment când un Duh însoțit din cer poate isca iluminarea fără umbre. Apoi faptul că te poți ascunde în orbirea prea luminii, ori în bezna a prea lipsei ei,

cum să nu te ia de minți? Piramidele locuite în beznă, ori mormintele săpate adânc în munți, peșterile dăruite de natură, vorbesc, paradoxal, despre soarele prezent prin absență, adică despre alternanțele pendulate continuu, respirații cu flux și reflux, albe și negre, zile și nopți. Ce personificări cu iele și călușari, orele nopții și ale zilei, în paradisuri grădinate sub soare, ori în spațiile tenebroase ale nopților, când luna cu lumina ei de împrumut, lipsește! Ce destine sub zaruri... sorțile!

Oamenii croiți părți distincte, complementare jumătăți: zile și nopți, Tatăl/ Cer și Mama/ Pământ, își primesc de Rusalii duhul cel nou, care le primenește inima cu o nouă durată. Iată-ne după chipul părinților noștri dintotdeauna, ipostaze solare, din lutul însuflețit și mereu, mereu de Rusalii înflăcărați, ca niște trandafiri, pornind dansul tropotit și săltat în alaiul cu clopoței, cu toiagele în mâini, semne ale puterii primite pentru anul înnoit pe Calea... Vieții. Venim din vremuri ascunse temeinic, poate chiar prin Piramide, însă în mod sigur în mintea noastră temătoare de iele și atâtea interdicții/prejudecăți. Venim dinspre veșnicia fără sfârșirilor, prin lucrarea Duhului, mereu primenit de Rusalii. Inima noastră îi bate tactul în fiecare din noi, sigur în piramidele și mormintele celor plecați să adeverească și viața de apoi.

4 iunie, 2023

Ce este OMUL?

Fiecare om, pus în fața întrebării, va da răspunsul imediat ori după o mai lungă căutare. Unii se vor privi în oglindă, alții vor căuta pe cel din față. Specialiștii - în antropologie, etnologie, sociologie, mitologie, teologie, filosofie, etc... !-, vor credita cercetarea care ar putea să vadă mai cu... ochii minții. Mai toți vor spune, cu vorbele judecătorului roman: Pilat din Pont, ori cu

cele ale eseistului Friedrich Nietzsche: „Ecce homo!”. Întrebarea aceasta își va primi răspunsurile... punctelor de vedere și al momentelor diferite, când ochii exteriori și cei interiori își pot asuma sentința. Este în interesul (întru... res-ul/ cel al definirii lucrului, lucrării?) cunoașterii să observăm ceea ce ne-am asumat că suntem într-o perspectivă a istoriei, a religiilor, ca o evoluție spre omul social și apoi chiar a acestuia în societatea lui, din ce în ce mai ... emancipată, mai sof(t)isticată. Câte domenii de cercetare tot atâtea definiții specifice; poziționări, pe scara ce lărgeste orizontul, tot mai lămurite cu cât înălțarea este mai sus; cu apropierea mai mare de taine, cu cât se coboară mai în adânc! Putem face o retrospectivă istorică, cu ajutorul artelor, mitologiei, religiilor etc., asupra... culorii și conținutului întrebării. Ce va fi fost? Ce a devenit OMUL?, ca într-o foaie de parcurs spre modernitate, unde putem vedea și prin zestrea primită.

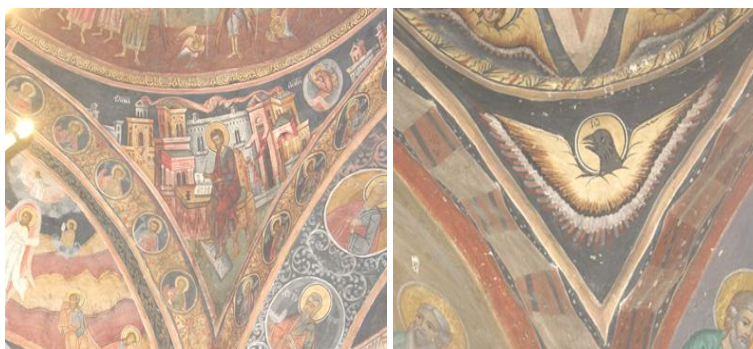
Răspunsul, mai cuprinzător și mai mulțumitor este acela care te găsește, pe tine întrebătorul, pe aceeași lungime de undă a înțelesului propriu, cu cele aflate de la alți oameni, de s-ar putea într-un consens al unor domenii diferite de cercetare. Să observăm că răspunsuri la întrebare sunt multe. Vremea le-a dat și le-a consemnat în felurite scrieri, în mituri și în arta, altfel vorbitoare. Numai o definire a mitului, în legătură cu Omul (vezi Alexis Carrel „L'Homme cet inconnu”, Paris, 1935), ne pune la dispoziție, adunate în peste două milenii, peste cinci sute de răspunsuri (vezi Victor Kernbach „Dicționar de mitologie” Editura Științifică și Enciclopedică, București 1989), în care omul se întrevede, într-o emancipare continuă prin epocile șerpuite spre „trestia gânditoare” a lui Blaise Pascal, spre omul secularizat cu drepturile sale de om nou, sieși Dumnezeu (vezi Nietzsche), asumându-și existența în lumea deschisă, scoasă din ascundere (vezi Heidegger), către cel emancipat tehnologic, trăind ubicuitatea clonării informatice într-o virtualitate ca un tărâm simultan celui al pământului, acum pipăit pe de-a întregul. Între

extremele poziționării sale OMUL, cândva obedient total, subjugat naturii, mai apoi în modernitatea de azi în postura stăpânului absolut și arogant... , va fi urmat procesul istoric al unui drum sinuos; își va fi scris chipul și isprăvile pe bornele păstrate în peisaj, în arhitectură, sculptură, pictură, dar și în scripturile atâtor profeți... vizionari, ori în epopeele unor fapte legendare. Invocăm aici moștenirea celor vechi, vorbind despre oamenii uriași care au ridicat construcții uriașe și vor fi lăsat scripturile mitologiei, epopeele... vădite de arheologie, altceva decât niște ficțiuni ale imaginației.

Am privit acest album cu imagini de aproape, încercând să cobor în vremea lor. Am măsurat cu privirea măreția copleșitoare și ea încovoiată de timp. Am citit cu fascinația copilului basmele, legendele, amintirile din copilăriile altora. Am cercetat bibliotecile să observ păreri contrare, partizanatele, dar și neostoirea dorinței de cunoaștere a oamenilor din toate vremurile. M-am minunat de cutezanța eroilor, care înfruntau zmeii, mai încolo chiar pe zeii cei mulți, care luau chipuri omenești. Apoi pus pe învățătură să mă educ și să împărtășesc și altora ochii minții proprii, aceștia și-au mărit acuitatea. Am deprins și alte limbaje, am asumat traiul prin munca proprie cu ombilicul familiei tăiat și în altă relaționare socială extinsă. Fenomenul, procesualitatea lui și căutarea răspunsurilor, cereau alte instrumente ale rațiunii să se sincronizeze simțirii vieții din scenă. Credem azi, cu vocea firii dată imaginației din străfundurile cu agonisiri, dar dând celor raționale dreptul probelor, ca unui avocat la judecata de apoi, să poată fi dată o sentință definitivă, valabilă în cer și... omenește posibilă, pe pământ! Iată de ce vom răspunde (asumându-ne sentința, în mod personal, dar apelând la avocații celebrii cunoscuți!) la întrebările multor vremuri despre: „ce este OMUL!”

În copilărie o experiență personală s-a gravat pe cortex! Dus de mână la biserică l-am văzut pe... doamne, doamne... și am

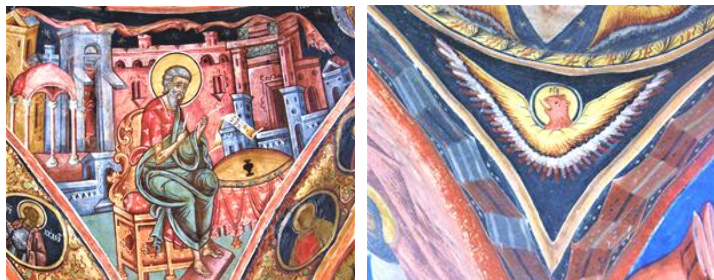
făcut și eu ce făceau părinții și bunicii: se închinau, făceau mă-tânii, plecăciuni, pupau mâinile celui înveșmântat ca un împărat; pupam, ridicat pe brațe, icoanele acelea: chipuri din tablouri cu halouri de lumină în jurul capului. Mulțimea de pe pereți, cu chipurile aidoma icoanelor, mă privea cu insistență dar..., lucru curios, deasupra mea observam: un cap de leu, un cap de taur , unul de vultur, și unul de om (fiecare la un punct cardinal!) iar în cercurile ce le cuprindea: câte o carte, și toate într-o înșorire... cu aură!

Evangelistul Ioan/fresca din 1817 , cu hieroglifa aferentă a... vulturului

Evangelistul Luca/fresca 1817, cu chipul zoomorf al... vițelului; mai jos, evangelistul Matei (fără emblema zoomorfă!) și în dreapta evangelistul Marcu, cu chipul Leului

În decorul frescelor, de la începutul secolului al XIX-lea, ale Bisericii Sf. Voievozi Mihail și Gavril, din Robești, am descifrat, cu ochii copilăriei, încă hieroglifile pereților cu poveștile lor cântate și predicate de împărații... momentului, vorbindu-ne despre... doamne, doamne!

Din înaltul Naosului, Doamne, Doamne ne veghează, ne binecuvântează, cu cartea la îndemână

Cinstitele daruri, purtate spre altar pentru sfințire! În altarul, masculin prin excelență, Maica supremă, și Mai Marele Domn Savaot, asistă la sacrificiul suprem al dumnezeirii care ni se dă trup și sânge de împărtășanie!

Nu pricepeam deloc ce se întâmpla acolo unde se vorbea... cântând, și la anumite vorbe noi cei prezenți ne închinam. I-mitam tot ceea ce vedeam și nu aveam voie să întreb cu voce tare, că se supăra doamne, doamne... Unul imens, de deasupra capului, ne privea din înaltul cupolei pe toți oamenii prezenți acolo într-un freamăt ostoit, dar parcă și pe cei alungați ai pereților care îi căutau cerul. Mă va fi impresionat și citirea, din cartea aceea cu coperti metalice aurite, într-un fel anume și faptul că cel îmbrăcat ca un împărat va fi sărutat-o și o va fi ridicat spre cel de deasupra, care chiar sugera că l-a ascultat și era de acord cu cele citite. Mă urmăresc și acum acele momente ale copilului trăind primele drumuri la biserica satului.

Un sobor de preoți oficiază o slujire în preajma cărții cu coperte aurite!

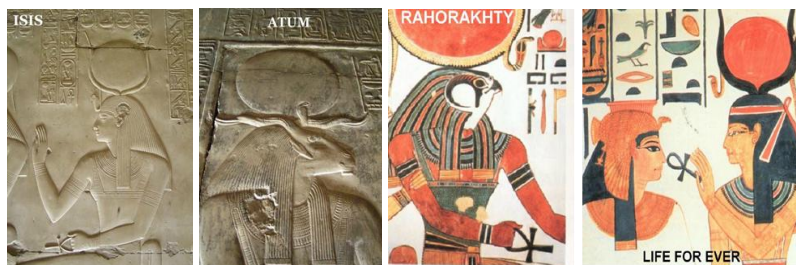
Multor întrebări le voi fi primit răspunsul, dar recunosc aici că fără curiozitatea aprinsă atunci de cartea aceea, și mai ales de ceea ce spunea ea acolo unde, după ce fusese citită melodios cel care o purtase foarte ceremonios, va fi venit să o povestească, pe înțelesul oamenilor, cu alte cuvinte. O carte scrisă/citită, apoi răs/tălmăcită cu gura, reda din memoria interioară înțelesul cuvintelor descifrate, în mod sigur de un inițiat special, m-am dumirit mai târziu. Predica refăcea, în sens invers, un drum spre ivirea izvorului, dar totul părea că avea loc chiar acum, într-o ciudată repetiție, a ceea ce sigur va fi fost cândva. Mă fascinase lucru acesta. Îmi amintesc acum alegerea copilăriei la întrebarea adulților cu privire la: ce vreau să mă fac, când voi fi mare. Răspundeam instantaneu: „eu mă fac popă!”. Prea mare fusese provocarea, trăită de copilul la vârsta jocului, să nu mă joc mai serios. La vârsta aceea, pot răspunde aici, că omul copilăriei: este adulmecare a înconjurătorului; este ceea ce trăiește cu participarea lui naivă în natură, experimentând cu toate simțurile devălmășia unui întreg, care sigur are undeva un doamne, doamne și o mulțime de alți sfinți, prin preajmă. Înveșmântat special, să însoțesc preotul cu o lumânare în mână pentru prezentarea numitelor daruri ce urmau să fie sfințite în altar, remarcasem și scenele desenate pe pereți altarului, cărora dincolo de sugestia imediată nu le pricepeam rostul, sigur tăinuit și el.

În altarul Bisericii Sf. Voievozi din Robești, fresca este zugrăvită în prima decadă a secolului al XIX-lea. Iată aici trei oameni!, în trei momente istorice, vorbindu-ne despre taine: Iisus se dă pe sine „miel” de tăiere; Spiridon, la Niceea, face proba compunerii stihiale; iar Iona se dă pe sine Chitului pentru asumarea neascultării, privind cetatea Ninive!

Care să fi fost trăirea umanității, în jocul copilăriei sale? M-am dumirit mai târziu. Am cunoscut răspunsul alegoriei lui Rudyard Kipling (1865-1936), în copilul Mowgli, trăind „societatea” regnurilor amestecate ale junglei, pline de mistere. (vezi „Cartea Junglei” apărută în 1894!). Am cercetat în Egipt, cu contemplația altei vârste, pereții templelor, pădurea coloane-

Soarele, zeitate supremă, cu mult înaintea de-a deveni doar aură... celor din ceruri

lor, piramidele, lăzile de zestre ale... muzeelor vădind antichitatea, cu ochii care văzuseră cândva în copilărie aurele sfinților în lumina lumânărilor.

Temple, obeliscuri, lacuri sacre...

Morminte în Piramidele deșertului cu... Sfinx păzitor

Morminte în Valea Regilor în paza lui Anubis, azi... în cea a Muzeelor

Păduri de... coloane cu străjerii la porți

Fără călăuză, prin labirinturi... greu se desfășoară firul călăuzitor (aici un egiptean... autentic!) prin spațiu și timp

Locuri de „pelerinaj” și de cercetare a artefactelor lăsate să ne fie de zestre... tuturor

Multe intersecții ale planurilor îmi arătau soarele, nu doar halou al sfinților, ci pus întreg între coarnele, taurului, berbecului, vacii sacre, rostogolit de scarabeu, ori luminând central tronul lui Tutankhamon! De departe, sosite în creștinismul de acasă, nu rămăseseră decât Leul evanghelistului Marcu, pasărea /Vultur a lui Ioan și Vițelul lui Luca (și el un iconar vestit prin Egiptul Nilului, închinător la Apis, la Hathor!). Mielul, simbol al sacrificiului pascal, care va personaliza Omul/Iisus prin sacri-

ficiul său, nu va fi fost, oare?, în chipul omului revoluționat și gata să se sacrifice, darul Egiptului? Al unei lumi evolute social, stabile și într-o efervescență cultural-spirituală?

Chipuri zoomorfe ale maternității, vaca sacră a vechimii, divinitate a lumii (Hathor, Isis...)

„Soarele dreptății” proorocit creștinismului și adevărat început de mormântul lui Tutankhamon

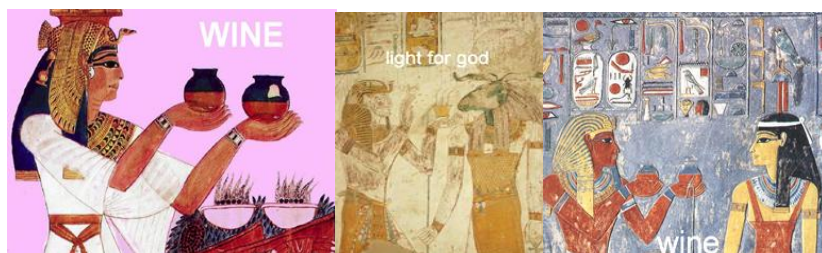
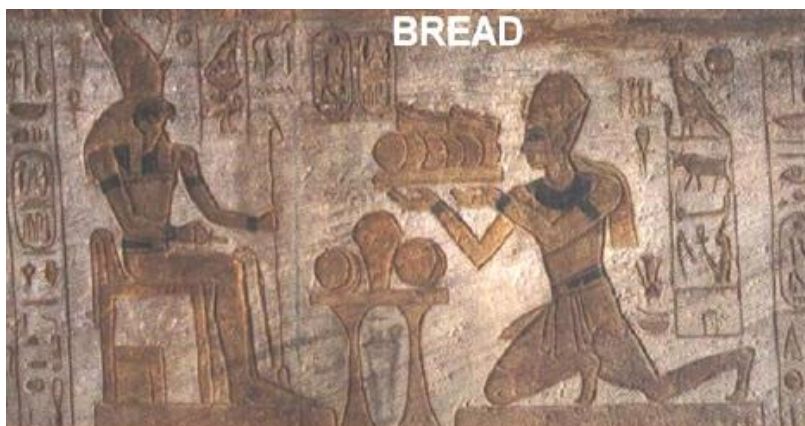

Amen/hotep al IV-lea/ Akhen/aton, faraonul poet, profet al monoteismului creștin primordial

Ofrandă a turmei ascultătoare, eruditul crescut în Egipt, își va fi asumat cunoașterea veche, rezervată celor ageri (să ne gândim doar la monoteismul, încă sub zălogul temnițelor și mormântul faraonului niciodată aflat, iar mai târziu la catacombele Romei și orașele subterane ale Cappadociei!).

Insistăm asupra copilăriei și adolescenței lui Iisus prin Egipt, fără a-l fi uitat pe Moise și el un „dar al Nilului” (consemnate de Biblie), de unde vor fi primit firesc spiritul locului și conștiința revoluționării omului preexistentă aici, în monumentalitatea cu minunarea peisajului și în scânteia înnoirii din mintea poetului, faraon, Amenhotep. (despre revoluționarea și resurecția mono-teistă a Egiptului, în alt context!). Ne-a străfulgerat provocarea proverbului ... că nimeni nu poate fi profet în patria sa, între ai săi. Va trebui, oare?, să te afirmi departe și să te întorci erou din pribegie, să schimbi cele împietrite și rămase în urma rotației firești a lumii? De ce să rămâi în urma carelor cerești mari și mici? Faptul de-a nu rămâne de căruță, de-a nu te lăsa pe tânjală se înfiripa mai greu în conștiința comunității fără germenii înnoirii, adus de vânt de departe, ori de vreo pasăre duh, în cioc. Tot așa voi fi constatat inerția societății (v. mecanica socială, intuită de Spiru Haret!), psihologia poporului român, având ca bază o experiență a trăirii, înstăpânită durabil în mentalitate (v. Dumitru Drăghicescu!), care avea nevoie urgentă de un catalizator al înnoirii adus să altoiască fertilitatea pământului în așteptarea seminței, precum așteptase, cel al fâgăduinței, darul Egiptului, al Babilonului, al logosului elen, al epistolelor dinspre Roma, trimise acasă și de fiul risipitor Pavel.

Daruri, aduse ierarhic de cei supuși, celor sus puși: pâine, vin, lumini ș.a/într-un ritual al celor două lumi puse împreună, pentru sfințirea darurilor și dănuirea pomenirii și a serviciului ... divin

Ce este Omul? Este continuă devenire în durată primită viețuirii, în timpul cu ... trei fețe! Este cel numit și hărăzit vieții celor două lumi, cu timp și veșnicie. Metafizicienii și teologii pot da răspunsuri cu argumente lămuritoare. Pentru emblema supremă, OMUL... fiu al Lui Dumnezeu, (așa am fost încredințați prin botez!)... școala ne-a lămurit că este și personalitate istorică, o treaptă pe traiectoria evoluției societății. Acesta este motivul abordării fenomenologice în binomul cauză-efect, și al observării treptelor - să le numim într-o anume formalizare: ere,

epoci, piramide cu trepte, scări, coloane... colonne! Omul acesta s-a arătat la sorocul potrivit jertfă asumată, în logica dreptului roman, deja înstăpânită peste lumea largă, cu Roma caput mundi! Prielnică era pe pământ centralizarea puterii Cezarului (cel ce va fi trecut Rubriconul/ ce zaruri ale sorții!), de ce să nu fi fost impusă și în cerul cu zeii, care puteau frânge imperiul? „Ecce Homo”! Îl va constata OM pe așteptatul Mesia, pe cel contestat de neamul său, Pilat din Pont. Ne reamintește despre această perioadă chiar Crezul, simbol al creștinismului! și acesta dând seamă despre ceea ce este Dumnezeuul născut OM și pătimind omenește, întru revoluționarea lui înnoitoare, după vreo trei veacuri de așteptare (vezi Edictul de la Mediolanum/313 e.n și Sinodul de la Niceea din 325 e.n din vremea lui Constantin cel Mare!). Totul după învingerea inerției la schimbarea erelor, cu tranzitarea deșerturilor și înnoirea radicală a lumii, care se împroprietărise cu un spirit/duh, înainte/mergător (Ce nume Ioan! Botezător, apostol, evanghelist, scărar, gură de aur, cap retezat - ca preț al schimbării supreme!). Acest OM, în geneza lui - proces istoric!-, credem că își primise proiectul: „liceul și academia” Greciei, lumina Alexandriei - cu „farul” cărților ei, reflectând marea cea mare și întreaga afluență milenară a Nilului, apoi voința premergătoare renașterii: logosul omului, în căutarea de sine. Actul nașteri Omului Nou, pentru o eră nouă, presupunea asumarea acțiunii și destinul tragic (atât de experimentat prin arenele teatrului grec!/v. Sofocle, Eschil, Euripide...), al celui ce se da pe sine (cel adunat din întreaga lume cunoscută). Luați mâncăți... acesta este trupul meu, vor fi rostit cei cunoscători întocmirii lumilor noi: Purușa, Osiris și revoluționarul Iisus (cel invocat la întronarea erei noastre!). Iisus, omul nou, confirma finalitatea procesului epocii greco-romane și al ideii monoteiste egiptene dusă în exod de semiții iudei...

Totul se cere reproiectat, reșezat și reactualizat, dacă se urcă o treaptă. Lumea își rafinase și scrierea să ușureze scripturile, actualizând vechi testamente, epoei eroice, traducând spre folosul mai multora istoria veche să-i fie de învățătură. Să observăm chipul omului, în Egiptul din vremea Exodului - ca o epopee biblică a trecerii: între ere, între țărmurile de mare... înroșită, prin deșertul ars de soarele și el roșu !-, doar prin sângele sacrificiului, care împodobește pe porți vestea mântuirii din robie, ca un Paște înnoitor! Da, Egiptul ne putea spune - prin vechile lui mărturisiri (testamente în pietre durabile...,!) despre copilăria umanității: Ce era OMUL înainte!

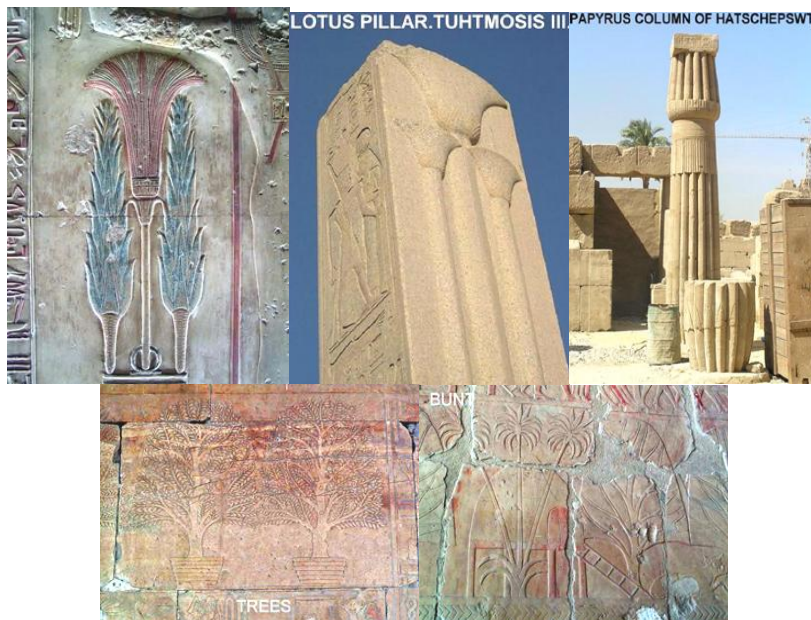
Animalele întregii faune, posedând omul vechi, vor fi răspuns: din văzduh, din ape, de sub și de deasupra pământului, de pe cerul cu un astru dominant, ori din puzderia de stele a firmamentului nopții, că ele, împodobind exterior și din temerea lui interioară, ele sunt însuși Omul cu: soare, lună, șoim, ibis, cobră, șacal, taur, vacă, crocodil, pisică, leu, berbec, alături de toate vocile onomatopice ale ecoului din preajmă.

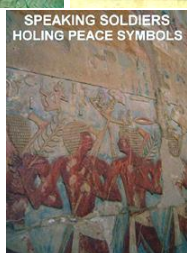
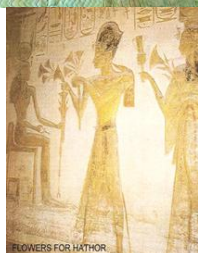

Puterile omului se întregesc cu cele ale faunei să-i amplifice puterile și trăirea...

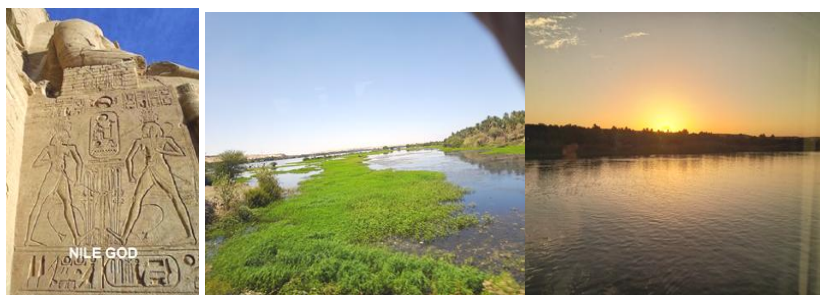
Nici vegetalul, cu viață în sine, nu își va fi refuzat împodobirea necesară, ori pâinea cea de toate zilele care se da împrumut Omului, cu imboldul cunoscutei porunci din cina unei înserări a spicului, gata să se dea morarului și cuptorului altei nașteri. Iată și Omul-Pomul, din memoria tradiției românești, cu

**Flori de dar omului-pomului, din cer și de pe pământ,
oferite de arta nemuritoare**

numele vechi egiptene ale: lotusului, papirusului, sicomorului, ale cedrului, bradului treflat, stejarului ... adică întreg regnul (nu de aceea regat al viețuirii celor verzi, în lunca Nilului, cu cele trei anotimpuri?: două maluri și o traversare ca un Paște, ori o sâmbătă a trecerii prin zilele numărate!). Acum, în determinismul vieții culegătorului, vânătorului și pescarului, Natura din vecinătate cu mineralul ei, și el perceput ca având inteligența reliefului tăinuită, ne încredințează (prin vocea autorizată a antropologului!): OMUL este parte a naturii, cu dependențe nelămurite, și nepartajate încă între atâtea părți luate ca parteneri lumii sale. Azi se poate vedea încă, în zoomorfismul, atât de frumos sugerat de arta primitivă și atât de bine deslușit de cercetătorii avizați asupra miturilor și religiilor începutului.

Între maluri El, Nilul, privește târâmurile cu oamenii trecători și statornicii dinspre Apusul celor înveșniciți.

Ce era OMUL, acelor vremi primitive? (Aici cu înțelesul începutului traiului său în devălmășia Naturii, cu toate cele din preajmă zeificate, sfințite,enerate/ să-și trăiască apropiierile, să-și vindece spaimel, să-și câștigel aliații etc.). Omul era un slujbaș al Naturii dominante, personalizată, de care depindea viața lui. Toate îi condiționau viața și pe toate le slujea cu o simțire specială, într-o devoțiune și un respect autentice. Azi i-am spune spirit ecologic în care Natura este Șeful suprem. În altă

spusă, a istoricilor civilizațiilor, s-ar putea zice că acel Om își trăia o Epocă de Aur!

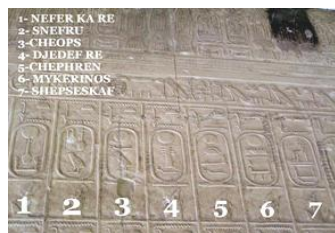
Între casa timpului și a veșniciei: o judecată... nemurită în scriptură

Pacea domnea între specii și între oamenii Raiului, neajunși în societatea cu războirile dintre ei. Este plin cu dovezi Albumul Egiptului vechi, pe pereții mormintelor, templelor, pe obeliscuri, coloane, pe papyrusurile scribilor cu chipurile zoomorfe, care încifrează răspunsurile privind Omul. Nu ai cum să nu constăți că în ruralitatea sa, acel acasă al copilăriei, rămâne o zeitățe vie și veșnic iubită, și cu gândul la ea, în momentele de tihnă, re-trăiește raiul începutului! Acolo unde omul cu cap de animal/ povestind despre ce fel de viață este vorba, prin jocul culorii și însemnelor simbolice ale ciudatei scripturi, uneori apare și carușul altfel vorbitor.

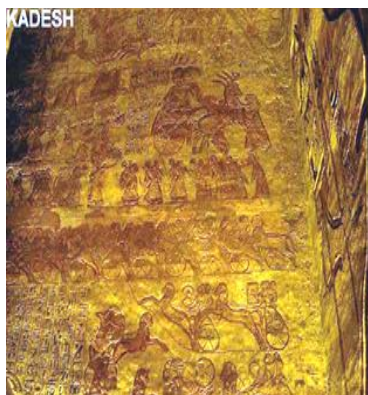
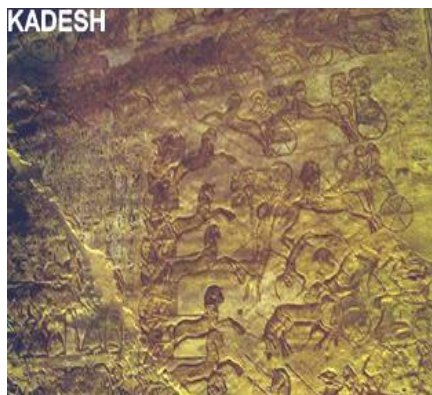
S-a scris, într-o rafinare continuă a pictogramelor, ideeo/gramelor, până la abstractizarea simbolurilor/semne grafice cu tâlcuri sonore încifrate. (s-a scris în/pe piatră, pe papirus, pergamente și hârtie...)

Numele persoanei și-a câștigat dreptul la cartea de vizită/cartuș, un fel de înveșnicire a celui care pus... în sarcofag; a câștigat ubicuitatea scripturii și unicitatea timpului și spațiului propriu. Mare șansă pentru omenire cartușul lui Ptolemeu al V-lea, care a devenit cheie (alături de cel al Cleopatrei..., mai târziu!) pentru descifrarea hieroglifelor!

Ca într-o sămânță, cu numele Persoanei, acum singură, (canonizare cu dumnezeirea, care își asumă cuvântul scripturii... mai târziu!), se anticipează revoluționarea omului și alungarea animalului din societatea sa, care își descoperise alt chip! (Despre Numele... oamenilor, ca parte a lor nemuritoare... cu alt prilej!).

Până la epitaful modernității, cu portrete și alfabet, numerație a semnelor, sunetelor și cifrelor, povestind calendarul cosmosului, societatea mai avea de urcat... trepte. Ce polisuri/și politici administrative, cu ierarhizare socială, va fi adus urbanizarea în cetățile cu o sută de porți precum Teba!; mulțimea templelor, cu inițiații lor în altfel de cunoaștere!; agorele și teatrele publice! Ce regăsire de sine a omului erou, luându-se la trântă cu destinul, și chiar cârtind vremelnice precum cei vădiți eroi, profeți! De pe această treaptă a emancipării sale nu doar omul, ci și zeii, cu toții, își vor fi luat chipul omenesc! Să semnalăm, în trecere, eroismul unor oameni care vor fi făcut posibilă această treaptă. Și mai ales prețul plătit pentru noua revoluționare.

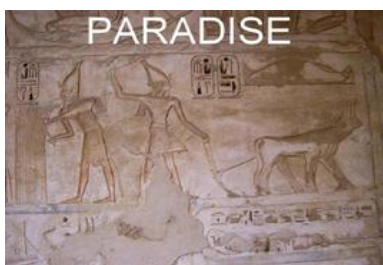

Marea războire de la Kadesh, povestită de Ramses... pe zidurile Thebei: o ciocnire a Orientului cu regatele faraonilor, înainte de războiul troian. Istorie slujită de scriptura artei.

O perspectivă a treptelor istoriei umanității ne-a fost oferită de multe domenii ale cercetării. Cea a imaginației creatoare de mituri, credințe, ritualuri, într-o așezare socială, din ce în ce mai largă și ierarhizată, ne vorbește despre mai multe „epoci”, cu mitologiile lor asociate (vezi Karen Armstrong „O scurtă istorie a mitului”... editată de grup Nemira, la ORION, în 2022!).

În fiecare epocă putem face „portretul robot” al unui anume chip omenesc, și cu o anumită raportare la ... divinități/divinitate. După vânători, agricultori și agregările civilizațiilor timpurii (observabile într-o continuitate a ... albumului egiptean, cu valea Nilului prielnică Naturii și organizării sociale în regatele ei timpurii/cu cronicile aferente ale atâtor dinastii faraonice!), mitologii, cu lupa științei, vor fi identificat „epoca axială” (o perioadă a definirii coerente a osiei cerului, acel axis mundi care aici caracterizează epoca!) pe temelia greco-romană, care va fi pus omul stăpân în societate. El își va fi oferit chipul și zeilor și se va fi declarat, într-un orgoliu al superiorității față de celelalte foste partenere, chip al Tatălui din cer, coborât Om mântuitor! Ieșit din marea grădină zoologică și din cea botanică se va fi îndemânat cunoașterii de sine!

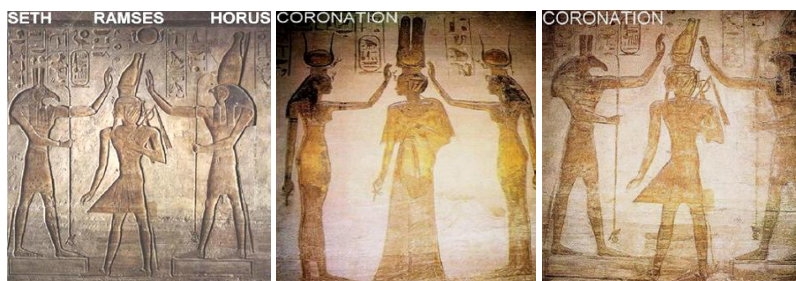
În copilăria lumii, prin Raiul ei terestru, cu vânători, pescari și agricultori...

Urbanizarea... înmulțește sfincșii, templele, zeii și slujitorii partizani, ai acestora

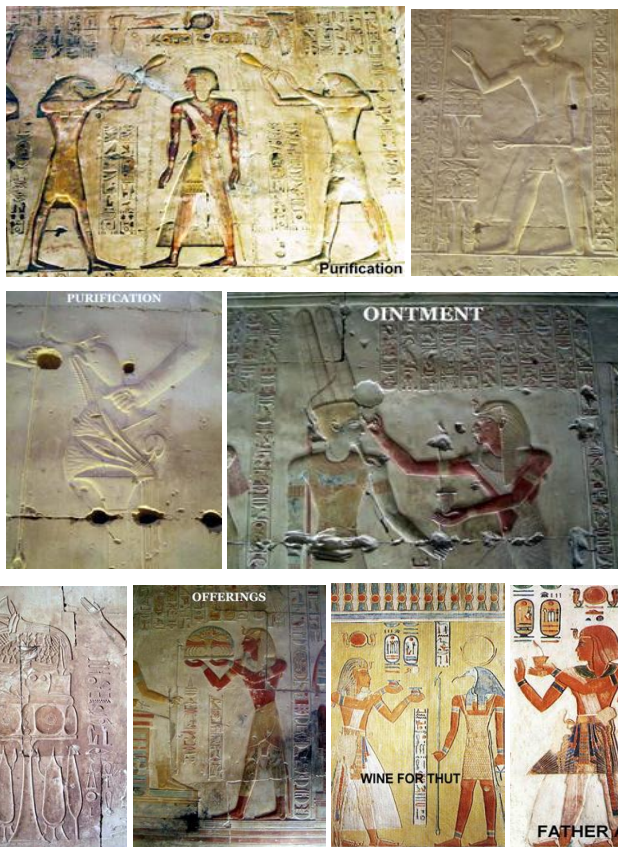
Să-i observăm Omului trecerea, cu atâtea măști, prin „avocații” renumiți pledând alegoria... în dodii, a mitologiilor! Homer povestitorul despre Teba Egiptului, cea cu o sută de porți, cu alei de sfincși - cu capete omenești și de berbeci!-, considerat doar un orb... vorbitor, va fi inspirat pe Oedip, să uzurpe marea taină a Sfincxului, vădindu-i acestuia cele trei chipuri ale omului, cu cele trei fețe pe calea vieții (vezi și inspirația metaforei poetului filosof, Lucian Blaga!). Ce reîncăpățănare omenească în vremea dinastiei a XXX a a regatelor Egiptului (a elenismului!) pe o cale a victoriei, la Luxor, cu aleea înnoită a sfincșilor în/omenești! Ce tragică scenă pentru preotul Laocoon și a fiilor săi, prevestind căderea Troiei - nebăgat în seamă de ce-

tatea Troia, care nu și-a luat în seamă profeții, pe ai săi! -, cu un mileniu înainte de Alexandru cel Mare! Omul vizionar, sub sugrumarea înlănțuirii șerpești, ori Prometeu, titanul favorabil oamenilor, înlănțuit sub paza vulturească, în vârful muntelui, anticipau eroismul premergător repoziționării omului în lume. Ce destin pentru insubordonarea lui Iona, profetul rebel... înghițit de chitul mării! Ce tânguire tragică și resemnată a Antigonei (și ea neluată în seamă de ai săi!), în fața destinului încă dominant și în autoritatea legiuită, a prea multor zei... anacronici! Omul s-a găsit atunci, în înainte/mergători, în dimensiunea sa tragică, a cunoașterii de sine, parcă în altă păcătuire, semănând cu cea din Edenul, cu pomul cunoașterii interzis primilor oameni! Să uităm prețul plătit de Socrate, cel cu îndemnul cunoașterii de sine?, condamnat de cetatea zeiței înțelepciunii și ea cu bufnița vederii nocturne, trează zi și noapte? Ce luptă mai... muncită, mai eroică, decât a lui Heracles/Hercule! Să credem că fără să învingă: leul, hidra, mistrețul, păsările, caii și toate celelalte încercări, va fi putut convinge Puterea supremă... să-i recunoască eroismul și să fie promovat în cerul vremii? Știam, tot de la egipteni, că regele/faraon avea susținerea zeilor, apoi pentru viața de dincolo, chiar devenea zeu!

Zei dominanți ai fiecărei dinastii încoronau regii/faraoni, aici și o excepție feminină, pe de-a întregul: Hatshepsut sub protecția zeitelor Hathor și Isis

Apoi că la romani, zeul zeilor, își avea în împăratul Romei (aceea caput mundi!), pe Pontifex Maximus...? Să observăm că OMUL, era în chipul și asemănarea omenească, a creatorului său!

Ritualurile au : purificări, tămâieri, mir/ungeri, oferirea de daruri (pâine, vin, flori ș.a), candelă, lumânări/torțe (becuri??), premergătoare consacrării cu „împărtășania” și „binecuvântarea” și înmânarea sceptrelor puterii și ale împodobirii/încoronării persoanei cu Puterea

Dar să nu uităm că Heracles va fi coborât și în Hades, să se arate pildă eroică și lui Ulise, lui Iisus, lui Eneas, Vergilius, Dante, Goethe... și atâtor martiri, prin închisorile modernității!

Schimbarea își are bi/frontul ei, cu contrariile din scenă și legile proprii. Înnoirea presupune asumarea unui sacrificiu (a-cela în care eroul..., ucis în lupta împotriva apărătorilor celor învechite și anacronice, devine zeul/sfântul din cer, atunci când muncile lui își produc roadele! Câte răstigniri crucificate nu vor fi îngemănat omul, considerat tâlhar, pe Crucea, consacrată simbol al vieții? Câte capete nu va fi ghilotinat revoluția franceză? Câte ruguri nu va fi aprins revelația falsă, a dumnezeirii năzărite, prin miezul de noapte al evului de mijloc? Să observăm, în marile mituri din tezaurul umanității, chipurile omenești emblematice, toate răspunzând, într-un anume fel, prin calitatea lor omenească... întrebării. Unii vor fi dat chiar numele tenacității necesare oamenilor, și unui anume model de urmat, ca fel de-a fi! Să enumerăm în trecere câteva nume, care se pot dovedi emblematice definirii omului: Orfeu, Icar, Ghilgameș, Enchidu, Osiris, Isis, Moise, David, Rama, Sita, Buda, Lao Tzi, Iisus, Constantin cel Mare, Justinian, Mahomed, Calvin, Luther, Nietzsche, Dostoievski... Fiecare își are povestea proprie și poate particulariza chipul unui om remarcabil în marea galerie a portretelor celebre.

Albumul... scripturii invocate al artei ne ilustrează secvențe ale ritualului vechi și triadele puterilor personificate, pe care le observăm după milenii în trăirea sacralității, și azi, dar cu alți „actori”, pe alte scene, în altă regie. Cele trei generații din scenă apar împreună: trecut, prezent și viitor. Mama tuturor... germînând sămânța tatălui și suflarea divină, soft legiuit (sofie...?!), sunt treimea necesară tuturor înființărilor.

Ce este omul, epocii axiale? Al acestei eflorescențe cultural-spirituale a elenismului, fortificată juridic de pragmatismul stăpînirii romane? Marele cercetător, din epoca modernă; G.W.F.

Hegel (1770-1831), studiind „fenomenologia artei”, are convingerea profesorului de filosofie că arta este premergătoare mitologiei, religiilor și filosofiei, ca apariții în procesul istoric. Își oferă sentința după ce va fi colindat cercetător cetatea Romei, cu cele eterne ale ei, și va fi pronunțat cu autoritatea celui de la catedră. El observă ștafeta Greciei antice în transmiterea peste timp a chipului uman (acel mixt al preluării sincretice cultural-spirituale!): „Precum în artă grecii au putut primi niște îndemnuri tehnice, cu deosebire de la egipteni, tot așa a putut să le vină și începutul religiei din afară; dar grație spiritului lor independent, ei le-au preluat și le-au transformat și pe unele și pe celelalte” (v. Hegel „Despre artă și poezie!” din colecția „Biblioteca pentru toți”, Editura Minerva, București, 1979). Ieșind din vârsta copilăriei Orientului, din vârsta de aur a istoriei omenirii, marele filosof german ne pune-n gardă (v. op. cit.): „... cu vârsta tinereții trebuie apoi comparată lumea grecească, căci acolo se formează într-adevăr individualități; (...) acolo domnește conceptul libertății frumoase; (...) în opera de artă sensibilul poartă pecetea și expresia spiritualității”. Lumea greacă, o lume a adolescenței omenirii? M-am privit în oglinda propriei adolescențe și voi fi plecat și eu corăbier terestru... departe de acasă. M-am întâlnit cu liceul și academia celor superioare. Am trudit la geometria lui Euclid, Thales și Pitagora. La istorie, care ne-a scos în lumea mult mai largă, am aflat de Alexandru cel Mare, care îl va fi avut și el „diriginte” pe Aristotel (dintr-un colectiv didactic impresionant cu profesori... unul și unul! Cu toții greci!). Fizică, Metafizică, Politică... dar și practică, nu ucenicind prin războaie, mă arătau, prin multele școli, în căutarea Omului moștenit. Tocmai prinsesem răgazul unei păci vremelnice, după două măceluri mondiale - comparabile cu cel de la Kadesh, pe vremea lui Ramses, ori poate al Troiei - acum atestat valid după repunerea în drepturi, ca document valid, al Iliadei!- acum toate cele aflate mi-au alimentat imaginația și au grăbit o ma-

turizare. Am început să mă încredințez cine sunt, ce puteri am și să mă observ în stare, pe cont propriu, să-mi port crucea, ba să cutesc asumarea familiei, adică o veritabilă sfântă familie, în care să-mi iau în serios responsabilitatea. Acum cred că adolescentul este omul care se construiește pe sine, în curentul societății cu regulile ei de curgere spre limanul împlinirii mature, gata să se sacrifice pentru cel/cei ce-l urmează. Interesante vârstele celor ce-au mântuit lumea lor revoluționând-o, chiar și dintre tinerii celebrii căzuți eroic în lupta contrariilor. Apoi nevoia de-a acționa pragmatic, dincolo de fantezia tinerească și experimentul creativității înnoitoare al modelor, ne-a impus o așezare în tiparele legiuite canonic, cu abolirea cântirilor și consacrarea automatismelor devenite reflexe, rutine și sfaturi didactice, pedagogice, pentru noii veniți. Tată de familie devenit, vreun tutore altui ucenic Ion, lângă o bornă de trecere, suntem gânditorii care acum cugetă și încă există ca învățători tuturor copiilor și adolescenților ce îi urmează valuri, valuri.

Omul în diversitatea chipurilor sale, chipuri ale creatorului niciodată văzut cu ochii însoriți, este ceea ce se lasă văzut în icoanele nemuritoare, în eroismul și martiriul înălțător, în talantul înmulțit lăsat de zestre urmașilor, și în numele bun memorat de cele făptuite trainic.

15. August 2023

TUNISIA

Jurnalul unui *pelerinaj*, prin... Tunisia!

Am stat mult pe gânduri, cum să numesc povestea unei vizite de studii, cândva o numisem „școală altfel”, făcută cu seniorii vâlceni prin Tunisia. Șirul zilelor cu povestea lor specială justifică... jurnalul, și chiar faptul de-a da vestea spațiului public de unde veneam, acredita jurnalistul, dar, ce legitimare să aibă pelerinul?, care trebuia să-și schimbe permanent acoperământul, după cerința locului și momentului? Poate că istorisirea de aici, va lămuri până la urmă pelerinajul, acel ceva făcut dintr-o datorie, poate sub ascunderea, care poate da o întărire în plus celui ce te-ai atins de cele văzute, prin locuri vizate doar cândva.

În urmă cu multe luni se pusese la cale plecarea spre Tunisia și seniorii noștri (eram toți doritorii, în concediul permanent, de care trebuie să se bucure... pensionarii!) nu își făcuseră datoria vieții de-a vedea ceva anume visat și niciodată mai de aproape. Fiecare, întrebat fiind, după nostalgiile vremii cu anume profesii, își mărturisea propria dorință. Ținta ne era comună în generalitatea ei: Africa, chiar Tunisia, cu o ofertă turistică însă diversă, și aici multe cărări ni se puteau despărți. Sahara, cu oaze și dune; Medina arabă, a fiecărui oraș cu bazarul furnicarului cu zumzet al tocmelii; țărmul marin cu plaje îmbietoare; muzeele povestind o istorie cu partiturile la dispoziție ale artefactelor, ori site-urilor cu marca UNESCO; tihna unei odihne cu toate cele la dispoziție, ca într-un paradis proiectat de oameni pentru alți oameni - mai dintre cei cu dare de mână!; locașele de cult... cu chipul lor viu și felul în care alți oameni caută divinitatea supremă și câte alte dorințe nu ne puneau în dificultate, privind a-

legerea cea bună. Spre sfârșitul iernii anului 2024, o furtună peste continente va fi adus dinspre Sahara o ninsoare de praf care ne spunea că prin ceruri totul este posibil. L-am văzut, l-am pipăit, l-am spălat și dat la o parte cu ștergătoarele ochilor cu... parbriz. Da, am concluzionat repede: dacă mergem pe acolo, trebuie să o facem în zbor, iar ochii, gura și alte posibile atingeri, trebuie protejate cu cele potrivite, după cum observasem și portul obișnuit al celor din vecinătatea dunelor. Ziua plecării se apropie într-un sfârșit de lună Mai. Lăsăm pisicile și câinii să aibe grijă de cele de acasă... cu răcoare, în paza lor strajnică, iar păsărilor, din cuiburile de sub streșini să-și învețe puii care vor fi ieșit din ouăle sparte ale ultimului Paște. Măine, dis de dimineață pornim la drum și vom număra zilele și impresiile să dăm temei jurnalului.

Vineri, 17 mai, 2024, Râmnicu Vâlcea/ România

Este dimineața răcoroasă a unei zile de-a lungul Oltului. Nu a răsărit încă soarele pe la 4.30. Ne sculasem mai devreme și acum așteptam în fața sălii sporturilor „Traian” autocarul, să ne ducă spre locul unui zbor, în mersul soarelui. Traian? Numele împăratului ce va fi supus Dacia, după cele trei războaie ale Romei cu ... Decebal, nume păstrat simbol al statalității moderne a României. Zice-se că acel Traian, *cel drept*, născut pe câmpul iberic, în viitoarea (V)/Andaluzie, este cinstit pentru darul unei civilizații înnoitoare, adusă pământului bătrânelor amazoane ale Daciei! Remarcăm, în trecere doar, că Râmnicul are o *cale a lui Traian* și chiar o statuie, în fața Arhiepiscopiei Râmnicului. Facem precizările, pentru că pe Traian, chiar cu o statuie, îl vom reîntâlni și pe acolo unde vom merge. Ne dăm drumului legănați terestru cu privirile încetoșate de noapte, privind printre gene ivirea zilei cu zborul, cu prilejul schimbării vremelnice a cuibului. Iată-ne în aerogara..., port aerian cu numele unui oltean, ca al unui Icar al vremurilor noi: Henri Coan-

dă. Sala de așteptare freamătă. În costumele de camuflaj, cu însemnele armatei spaniole, o mulțime de militari - veniți pe la noi, precum demult legiunile altui imperiu, cu *limesuri* pe aici – își povestește impresiile și nerăbdarea întoarcerii acasă. Aflăm că fuseseră la un exercițiu NATO, de-a împreună cu alți oșteni europeni, între care și români gazde și acum se întorceau pe pământurile catalane, după cum destinația le era Barcelona! Treceam prin filtrele purificatoare în lumina zilei și a cerberilor nevăzuți din cutiile lor negre și vigilente. Iată-ne în chiar imensa pasăre zburătoare, migratoare într-un arc diagonal conform geometrizării pământului sferic cu... paralele și meridiane. Ne arcuim între paralelele 45 și 30 (N-S) și meridianele 26 și 10, urmărind mersul soarelui dinspre răsărit și întreg, pe deasupra norilor. Ciudată comprimarea timpului! Plecăm la 11.30 și sosim pe aeroportul tunisian Monastir, la ora 12.07, dar martorul meu de pe brațul stâng îi spune ceasului de la gara aterizării, că este în urmă cu 2 ore, și îi jură că a numărat cu vreo 7200 de secunde în plus. I se atrage atenția, chiar de la soarele de deasupra, să-și schimbe poziția pentru o vreme, să-și potrivească altfel ritmurile, celor vieții de pe aici. Ne convingem imediat să ne punem alți ochelari și să mai dăm jos din cele prea groase și mai închise la culoare. Ni se impun - sigur porunca soarelui din cer! -, alte acoperiri, să le numim pelerine necesare unei convertiri speciale. Chiar sfinții pământeni ai locului, să-i numim vameși, ne vor fi marcat intrarea într-o altă legiuire cu condiționările clare.

Localizăm pe o hartă poziția aeroportului Monastir, pe țărmul estic tunisian al Mării Mediterane, chiar în cuprinderea golfului Hammamet. Nu departe de aici, tot pe litoralul mării, plin cu stațiuni, este orașul Sousse, unde ni se pregătise șederea pentru o săptămână. Un autocar ne preia, numărați bine, și ne transportă într-o împrejmuire bine păzită precum un vremelnice Neptun românesc, cu o împodobire care își merită numele de împrumut: Bellvue Park. Ne convingem, pe românește, despre splen-

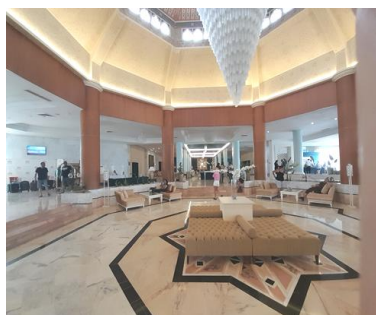
didă panoramă observată, după ce ne vom fi luat cuiburile în primire în splendidul Hotel Sentido. Și turismul nostru, dedat serviciului acesta internaționalizat, își va fi numit multe ale sale cu numele: Belvedere. Formalitățile pentru cazare fac din nu prea lunga așteptare, momentul familiarizării cu imensul hol al hotelului, după primirea plină de zâmbete a gazdelor noastre, în majoritatea lor bărbați în spațiul acreditat public. Ne luăm camerele în primire și imediat ne informăm ce legături cu lumea largă avem. Canalele de televiziune sunt de limbă arabă, franceză, germană și engleză... Din balcon mi se confirmă denumirea parcului; masa de prânz, cu de toate ne pune la încercare gusturile. O vizită apoi grăbită prin grădina... hotelului. Numitul *parc* ne arată apropierea de țărmul cu plaja proprie și toate serviciile incluse. Recunoașterea ne spune că suntem pe mâini bune. Observ chiar niște pisici, prietenoase și cu înțelesul universal al lui... pis!, pis!, cu torsul și tremuratul cozii! În babelul omenesc al vocilor, constat un consistent grai românesc, nu doar dinspre grupul seniorilor noștri. Deși ziua această, prelungită pentru noi cu vreo două ore ale sculării de cu noapte, ne cheamă la odihnă ceva mai repede, imediat după cina serii cu finalul ei la ora 21, adică 23 pe la acasă rămasă departe.

Am făcut recunoașterea ... *parcului*, cu palmieri, piscine și a plajei în faptul serii

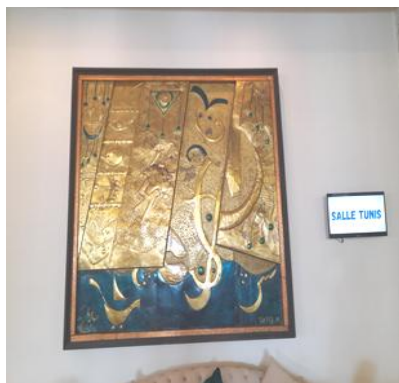
Soarele plecat spre mai apus, golise piscinele, șezlongurile și doar întârziatăii se mai înspumau... artificial, unii dansând pe versurile și melodia clasică a celebrei: „Când vine seara...!”, pe spusa noastră.

Interior și exterior de 5 stele ale hotelului Sentido

SENTIDO, perlă a litoralului tunisian, din Bellvue Park al Sousse, la Mediterana. Locul invita la o fotografie-amintire, neapărat în doi!

O metaloplastie, din holul Hotelului SENTIDO, ne vestea vecinătatea unei săli de conferințe, într-o cuprindere a nivelului cu multe spații multifuncționale: recepție, baruri, spații comerciale, schimb valutar...

Sâmbătă, 18 Mai, 2024 Tunisia, Sousse, Bellvue Park, hotel Sentido

Ne trezim dintr-un somn odihnitor, după ceasul de acasă, potrivit după ora Tunisiei. Arată doar 4 și 50 de minute. Un ciripit de păsărele răzbate prin ușa balconului deschisă pentru răcoarea dimineții, mai altfel decât cea a aerului condiționat. Zorii par pregătiți să asiste la ridicarea din mare a globului de foc. Noi de ce să nu asistăm la eveniment? Panorama de sub priviri, ușor răcoroasă, cu palmierii în freământul acustic al unor păsări care nu se arată, pare din ce în ce mai strălucitoare. Mă trec tot felul de gânduri inclusiv cele iscate de întrebările despre locurile acestea. Pe acasă ieri, tocmai 17 mai, cu trimitere la istorie, prin 1395, trebuie să-și fi amintit lumea de Rovine, unde pe Jiu, Mircea cel Bătrân/marele voievod, va fi înfrânt pe turci. Făcusem legătura, aflând că și pe aici turcii se înstăpâniseră multe secole și își vor fi pierdut hegemonia cam în aceeași perioadă cu cea asupra noastră (1878, după Congresul de la Berlin, România/1881, Tunisia își primește protectoratul... francez!). Despre francezi, adică una din marile puteri ale Europei, în secolul națiunilor, putem considera că ne-a fost cu adevărat o soră ocrotitoare în ginta de la care ne revendicăm și ne-a fost o protectoare, mai altfel decât Tunisiei, intrată direct sub controlul politic în marele sistem colonial francez. Constatasem că apelând la limba franceză, foarte prezentă în spațiul tunisian, primești fără alte intermediari răspunsurile la întrebări. Zilele care au urmat m-au convins repede! Privind palmierii parcului, cu zumzetul ascuns în cuiburile de sub coaja lor uscată, m-a săgetat gândul cu scrierea arabă, deși în logica foneticii (adică semnul grafic cu corespondent sonor!) vocalele nu se leagă între ele precum consoanele, ci par de-a dreptul un roi pe deasupra celor fixate în relief. Priveam scrierea unui text și chiar aveam proiecția copacilor înrădăcinați prin verdele parcului, iar ciripitul zburătoarelor ascunse îmi sugera că sunetul se absoarbe în vi-

brații, se stinge în ecouri, dar gura rostirii precum scriptura suport, rămân vederii și doar mintea acordată mai poate sonoriza imaginile. Undeva în depărtare se profila un minaret. Sigur de câteva ori pe zi, el va slobozi sunetele articulate, iar urechile în așteptare vor îngenunchea la rugăciuni. Apoi doar vederea lui va sugera sunetele muezinului și chiar mesajul unei porunci... așteptate. Încă aștept ivirea din mare a Soarelui și meditația mea pare o căutare a motivelor speciale ale adorării lui diferite, în timpul anului/anotimpurilor/zilei și al poziționării pe rotundul cel mare al Pământului. Îmi trec prin minte tot felul de nume legate de locurile acestea și legătura lor cu țărmurile de dincolo de mare. Hanibal plecat cu elefanții prin Europa, dar fără să bată la porțile Romei; Augustin, mare filozof născut pe aici, dă Romei să o veșnicească o doctrină creștină universalistă, iar el urma să dobândească *fericirea* nemuritoare; Scipio care devine erou al Romei, aureolat cu atributul gloriei, drept „africanul”; Bellisarie, bizantinul, eliberatorul locurilor ocupate de vandali și câte alte nume venind spre vremurile noi, precum Habib Bourghiba... , dar și contemporana noastră Ons Jabeur, sportiva care ține la loc de cinste Tunisia în lumea unui sport cu vizibilitate... Multe, multe îți trec prin minte, într-un răgaz cu așteptare și aparent fără legături anume între ele. Da, ne-am convins: numele nu se uită și ele vorbesc tainic din cenușa arderii atâtor povești despre ele. Vorbesc doar celor atinși, ca un polen secret, și ei cu materia cenușie, nutrindu-se din tezaurul ca o necesară stare de veghe. Uneori un chip, într-un bronz anume, readuce în memorie numele, reconstituie o istorie, rescrie o poruncă, dă imboldul unui fel de-a fi, demult consacrat soluție valabilă. Mă opresc din zbgunguiala gândului. O lumină ca o tangentă, chiar luciul mării - aici țărmul este chiar spre est! - bate gongul : se va naște o nouă zi! Stupii puilor, în cuiburile palmierilor, și-au întetit ciripitul. Să fie păsări duhuri care dau slavă Stăpânului suprem ce se va ivi? Îmi amintesc de întâmpinarea ierarhului superior în bise-

ricile creștine, și cântarea dedicată de slujbași subalterni și strălucirea acestuia ca un soare al dreptății, ba și de înscăunarea pe tronul special din naos, chiar și numai a tabloului în lipsa celui în carne și oase pământești. În sfârșit ceva apare. Se ivește rotund, ca o naștere însângerată de foc, un disc ce îmbracă în purpură marea și țărnul, apoi își pune haina de aur, se face nevăzut celor ce insistă să-L privească. Îi spunem de la balconul dintre palmieri: bună dimineața, Tată ceresc! Bună dimineața și ție, Tunisia!, Mamă bună, a tuturor, celor din grădina ta!

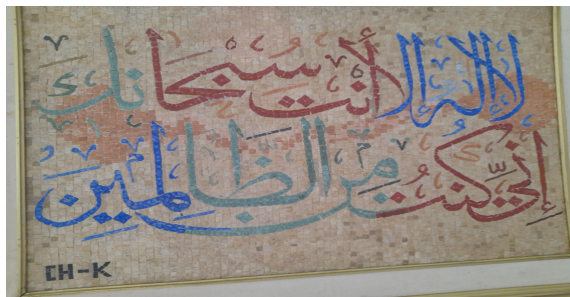
Ne dăm apoi cu treburile, punând ceasul să respecte pasul programului convenit.

**În tulpinile ca niște stupi, Palmierii ciripesc, rugăciunile
dimineții**

Același text în grafia arabă, venind parcă dinspre demotica hieroglifelor, alăturat aici celei cunoscute de noi, a alfabetului latin, ne sugerează aici celebra Piatra Rosette, prin care s-a putut descifra scrierea hieroglifică

Consoanele înlănțuite, ca niște palmieri, pentru cripitul păsărilor-vocale. Aici mozaicul cu grafia arabă este o adevărată operă de artă!

Scularea cu întâmpinarea soarelui și chemarea la rugăciuni, slobozite din minaretele palmierilor, ne-a adus chiar la începutul mesei/dejun, unde am zăbovit ceva pentru că oferta supraabundentă nu ne putea decide alegerea. Ora 7.00, locală, pentru încă neadaptarea noastră, era chiar târzie. Ziua toată a fost dedicată cercetării mai în amănunt a parcului și a funcționării atât de prietenoase a găzduirii noastre. Între baia de soare și din mare, înainte de prânzul în imensul restaurant cu de toate, ne progra-

masem întâlnirea pentru preumblările prin Tunisia, unde alegerea celor importante, se va fi dovedit dificilă, după cum și gusurile noastre, pentru ceva anume, puneau probleme consensului. În ce mă privește, având consumată experiența deșertului, prilejuită de Egipt, alături de mulți dintre seniorii prezenți aici, am ales ofertele care ofereau noutățile și neapărat Carthagina. Vom fi rezervat o zi specială Sf. Constantin și Elena, când voiam să mai facem o baie de soare, pe plaja locului și să ne odihnim după ziua cu deplasare mai lungă la Kairoun, un centru reprezentativ al Islamului din Africa. O tânără ghid, tunisiancă, studentă prin Anglia, angajată temporar în serviciul turistic de acasă, ne consiliază inspirat privind felul de-a fi al locului și asupra unor sensibilități proprii ale oamenilor ce nu trebuie rănite, din necunoaștere. Oricum, mâine ne-am propus o ședință de ... piraterie în rada unui port din vecinătate, dacă vânturile, valurile, oamenii și malurile se vor pune fericit de acord (se anticipa o furtună... potrivit!).

Rezolvate fiind cele legate de agenda zilelor următoare, ne vom pregăti de soare, în cele ușoare, pe șezlonguri, sub umbră. La plimbarea prin parcul hotelului o cunoaștem pe Rabia, care are în grijă florile. Robotește alături de o armată bine instruită: peisagiști, barmani și distribuitori - direct la șezlonguri, la mesele de la terase -, animatori de tot felul (muzică, dans), pentru toate vârstele, oameni ai... securității (de tot felul: salvamari, ordine locală s.a). Peste tot mișună oamenii cu marcajul clar al rolului în munca lor și sunt gata, imediat să-ți vie în ajutorul solicitat. Rămâi uimit cum același om, luând comanda de la cei tolăniți pe o pajiște, pe plaja întinsă, rezolvă fără greș solicitarea... Am intrat în mare, am făcut poze, înainte și după prânz. Seara ne-a invitat la spectacol. Puteam alege între mai multe oferte simultane, după vârsta artiștilor. Azi copiii turiștilor, antrenați de o animatoare vor fi atrași familiile să-i vadă ucenici pe scenă, în altă parte un saxofonist, cu o combină muzicală atră-

gea cu repertoriul lui internațional, pe romantici, iar animatoarea pune în mișcare dansul vârstnicilor încurajați și de barul la dispoziție pentru înfrângerea timidității, ori a ghesului de început. În altă parte o larmă deconspira vreo competiție sportivă, sosită pe calea video.

E prea de dimineață pentru cei veniți de departe. Gazdele își fac... programul

Doamna „M” cercetează parcul, cu pisici, reguli de securitate și florile Rabiei

Rabia ne-a dăruit zâmbete și floare la ureche... în faptul dimineții

Plaja și piscinele, pregătite exemplar... așteaptă invazia zilei

Suprasolicitarea plajei, a cerut și gazonul, întâlnirii cu ... Soarele

Ne-am ostit dorul de pisicile lăsate acasă. Acestea păreau surori bune...

Înainte de prânz un prim botez... în Mediterana locului

Se programează agenda zilelor următoare prin Tunisia...

19 mai, Duminică, Sousse- Tunisia, zi furtunoasă cu pirați

Aseară ne-am întins până la închiderea zilei cu... Karaoche, dansuri din buric, antren - cu cele romantice și îmbietoare la dans, după ce cina fusese cu vin alb, vin roșu, iar barurile din hol nu ne-au ținut nici ele pe sec. Ne-am amintit de vremurile cu alte cărți de identitate și oricum fără pașapoartele necesare, că doar pentru îmbrățișarea națională nu trebuiau, și am experimentat dacă mai aveam ținerea de minte a pașilor și a desenelor jocurilor, ele fără frontiere și atunci. Chiar vom fi constatat și le vom fi spus tovarășilor de drum, atunci cu toții *tovarăși*: „moșilor ce tineri vă dați!”. La revenirea pentru somnul dintre zile, am mai întârziat la știrile TV, cele despre războirile din Ucraina, Gaza și rebeliunea din Noua Caledonie, cu președintele Franței ajuns acolo să împace lucrurile prin îndepărtata colonie. Iată-ne prinși de duminica de aici, că cea de acasă începuse cu vreo trei ore mai repede. N-am închis ochii bine că se și făcuse dimineață. Somnul fusese acompaniat de ploaia observată în cele udate, spre ajutorarea gazdelor. Prognoza chiar vorbea de o furtună care ar fi făcut jocul nostru de-a pirateria imposibil, din cauza valurilor. Cu gândul unei zile întregi pe acasa de aici, nu grăbim dejunul și ne pregătim să mergem la plaja cu marea altfel înspumată, ori pentru baie la piscinele cu chemarea lor precisă. (aveau marcate toate intrândurile cu trepte, cu adâncimile potrivite vârstelor!). Am văzut neapărat marea și nu părea atât de furtunoasă, dar am ales șezlonguri lângă piscina care chiar oferea în plus , începând cu ora 10.00, programe distractive cu animatorii angajați speciali (pentru toate vârstele, dar la mare cinste fiind copiii!). Facem poze pentru... viitoare dări de seamă, orientăm șezlongurile ori „pomii”- umbrele, pentru reglajul termic propriu, completând cele de la bar oferite la discreție, ori intrând în piscina cu apa de-o limpezime impecabilă (recirculată permanent, filtrată, și atent supravegheată!). La prânz ajungem după

ora 13.00. Nu terminăm bine, că ni se aduce vestea că... totuși, anulata afacere cu pirații va avea loc și pe la ora 14.00 să fim gata de ... marea aventură, una de pomină, care își merită povestea ei, și trebuie ținută minte, mai ales pentru cei ce se pot lăsa ademeniți de nepriceperile celor din imediata noastră vecinătate.

Suntem în hol toți cei doritori de aventura... contra cost. Organizatorii se agită să explice acel „la loc comanda!”, intempestiv, pus pe seama valurilor! Ghidușa locală întârzie din cauza unui taximetrist, iar ofertantul local nu vrea să amâne pentru altă dată aventura (ar pierde ocazia unei alte taxări cu alt grup, și insistă că sunt condiții prielnice!). Purtătorii noștri de grijă, veniți cu noi de acasă în mod special, organizatori, se agită de formă, că ei nu gustă aventura aleasă și oricum nu se țin de grup! Îmi trece prin minte o vorbă de acasă, reținută de înțelepciunea populară că... „strigoii sunt dintre ai tăi, din neamurile tale, și nu trebuie căutate cauzele neplăcerilor la alții!”. Reușim să ne punem într-un autobuz vechi, neclimatizat, ca într-o conservă ticsită și ne deplasăm pe cheiul portului Sousse, unde niște corăbii, așteptau *marfa* piraților. Dintre cele multe, două se pregătesc pentru numita croazieră, anunțată cu programul detaliat dinainte și cunoscut de majoritatea plătitoare cu o zi în avans. Corabia noastră pare de... *second hand*, făcând comparația cu cealaltă. Ne îmbarcăm pe puntea superioară cu entuziasm și plini de energie. Ne luăm cârpele de pirați (și astea contra cost!), ne îmbrădăm cu ele să intrăm în jocul, demult început. Corabia se leagănă ușor, deși încă nu a pornit în larg. Cealaltă pornește înaintea noastră și se depărtează repede de noi. Pornește și arca noastră, și nu este a bunei speranțe. Valuri încep să ne legene, din ce în ce mai insistent, că tot ne-am dat curajoși pe puntea de sus, așa că mulți își pierd echilibrul chiar ținându-se cu mâinile amândouă. Unii se amuză, alții țipă, câțiva dau la bobocii mării! Din larg, corabia mai acătării, ce pare mai puțin legănată, s-a

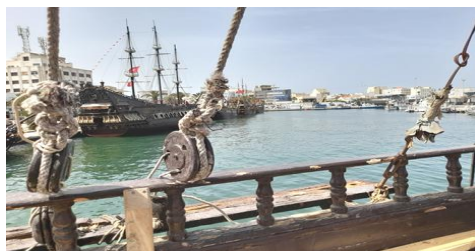
întors înapoi. Chiar dintre noi, câțiva cu privirile înspăimântate încep să țipe la cel cocoțat mai sus la timonă: „Înapoi! Înapoi!... Vreți să ne omorâți!” Dacă nu aş fi văzut suferința în exercițiu aş fi crezut că ceea ce se întâmplă face parte din regie, mai ales că însoțitorii deservenți, erau numai haz și voie bună. Cum să se întoarcă? Nu se întâmplaseră încă cele din oferta programului: Înghițitorul de flăcări, fachirul, serviciul de bord, care presunneau și ele o miluire specială, apoi repertoriul muzical nu își făcuse auzită oferta. Știau organizatorii că au clienții din România și repertoriul fusese asortat din plin cu manelele lui Guță, Salam, Adi de la Vâlcea... Gusturile nu se discută! Mi-a plăcut croaziera pentru că nu am rău de mare, indiferent de mărimea valurilor, dar suferința celor din preajmă m-a îngrijorat. Am apreciat străduința celor ce lucrau în condițiile nefavorabile și ei, fiind angajați la datorie, dar responsabilitatea organizatorilor, privind calitatea serviciului plătit nu am observat-o. Să înțelegem că pirateria își are și terestru... piraiții ei travestiți în tot felul de oameni de... bine-rău? Le-am mulțumit tinerilor „piraiți”: marinari și însoțitori de bord, care s-au străduit să ne ofere o croazieră liniștită, dar pe care marea prea agitată, și corabia prea veche, nu le-a permis-o și nu din vina lor!

Făcând haz de necaz acum, evenimentul acesta cred că va rămâne o bună ținere de minte în logica zgârieturilor care rămân cicatricii permanente, aici probabil pe cortexul celor ce au hrănit bobocii din mare, tocmai din lipsa pungilor de sprijin la îndemână. Scurtarea croazierei, acum ca o binecuvântare, a însemnat apoi căutarea celui responsabil cu conserva carosată a drumului de întoarcere în paradisul parcului cu dobândirea liniștirii, a concluziilor finale pe care le încadrăm la senzații tari, cum au fost cele ale celui ce înghițea flăcările. Le-am înghițit și noi, de-a împreună cu el iar în seara minunată care a urmat, le-am stins cu de toate, inclusiv cu re trăirea momentelor, pentru cei ce au lipsit, într-un haz de necaz, al râsului cu sughițuri. La masa de

seară am stins jarul flăcărilor cu vinurile casei și ne-am pus pe propriile balansări, acum de voie și pe acompaniament de chitară, la chemarea dansului. Amețiți de legănarea... plăcută acum, în graba unei anunțate porniri mai matinale, ne continuăm legănările în camerele noastre unde Moș Ene, prezent pe la gene, ne va fi atras pe alte meleaguri de vis.

Tihna marină, între plaja pe nisip și... piscină.

Liniștea dinaintea... prea legănărilor din larg

Pirații... de ocazie vor experimenta răul de mare. Nu acum, pentru că marea și corabia sunt încă liniștite. Mai încolo vor hrăni bobocii marini.

Prin locul acesta ne-am regăsit liniștea, după aventura croazierei cu... pirații

În căutarea Islamului și a... înaintea-i premergătoare: ROMA

Luni, 20 Mai, 2024, ora 5.00. Tunisia, Sousse. Consemnăm în jurnalul nostru. Ne-am trezit zoriți să respectăm agenda zilei. Acasă, la Râmnicul nostru din Oltenia României, credem că s-a pus de sărbătoare. Cu secole înainte Mircea cel Bătrân/ocrotitorul cel Mare și... de drept, orașului domniei sale (1386-1418) îi va fi eliberat un certificat de atestare - chiar din fieful său de la Cozia, devenit și loc de veci! Da. Orașul Râmnicu Vâlcea într-un 20 Mai își va fi primit documentul, iar noi de aici, din depărtare, îi spuneam... *la mulți ani!* Nu ne permiteam o cinstire de vacanță... statică, așa că în programul școlirii noastre întârziate, mai *altfel*, ne-am pus în plan o lecție specială pe urmele credinței majoritare azi, a locurilor de aici: Islamul, și să observăm fapta istorică a eroului de la Rovine, încă necanonizat (de beneficiara acestui serviciu, chiar instituția bisericii noastre creștine!), personalitate istorică a neamului, care va fi salvat de la convertirea noii politici suverane, a Imperiul Otoman, *cică doar*, până în 1878!!!, asupra-ne, a neamului românilor. **Să ne facem și noi că nu observăm dimensiunea uriașă a domnitorului, negat de marii beneficiari, ce îi refuză trecerea lui în sinaxar?!** Un anume spirit civic nu ne rabdă lipsa de reacție, tocmai după atâtea lecții altfel, văzute prin lumea largă! Creștinismul, cândva și pe aici, impus de Constantin cel Mare, Teodosie și chiar teoretizat dogmatic de Fericitul Augustin (beatificat pentru acest merit de Biserica Romano Catolică) este înlocuit de islam, prin secolul al VII-lea d.Hr. Noua credință a lui Allah s-a impus locurilor acestea într-un anume context geo-politic și va fi convertit societatea printr-un proces istoric, cu transformări cultural-spirituale, marcate vizibil, nu doar în mentalul viu, dar și în artefactele ca niște borne pe lungul drum al umanității, aici existente în peisaj. Trebuia neapărat să le vedem, să

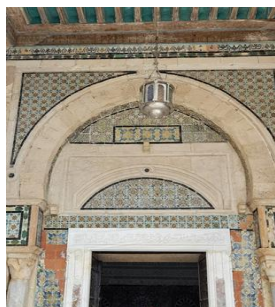
le pipăim, să le aflăm povestea și mai ales să observăm pe cei ai locului cum le trăiesc înțelesurile, modern, ori în credința care nu-și permite cercetarea și ascultă sub magnetismul dogmei, ori bagheta profetului... O cale de urmat, mai mereu cu direcția spre veșnicie este viziune profetică. Prezentul... imediat, fiind greu de pus în cadența nouă (imensa inerție trăgând de la spate masa socială!), deși îl caută, toate religiile mondiale din scena lumii de azi, au preceptele neactualizate și defazate față de adevărurile științelor, care au mai lămurit parte din minunile, cândva doar revelate. Noi, seniorii, inițiați cu povara științei, tocmai venisem pe aici și cu pipăitul, dar și cu altfel de aparate critice, puse în dotare de-o anume experiență practică...

Iertare pentru introducere! Iată-ne pe drumul zilei, cu imboldul de-acasă!

În palmierii de afară zumzetul duhurilor-păsări rostește rugăciunea de început a zilei. Parcă bănuiesc plecarea noastră la marea Moschee de la Kairouan și într-un pelerinaj în tradiția islamică pe la niște locuri marcate de o tradiție, spirit practic al trăirii credinței locului. Ne-am grăbit masa de dimineață la ora 6.00, iar la orele 7.00, grupul scindat pentru două trasee distincte se suise în autocare. Unii dintre cei care căutau vederea, o dată în viață, mergeau spre Sahara, cu câteva oaze, lămuritoare asupra vieții în insulele din nisipul, ca o cenușă, a arderilor focului ceresc. Facțiunea în care mă aflu, cu experiența deșertului de mai an prin Egipt, optase pentru lecția despre islam, cu o trăire în pielea pelerinilor, travestiți de ocazie. Drumul se desparte de litoralul estic, spre interior. De-a dreapta și de-a stânga plantații de măslini rodesc fructul teascurilor pentru aurul lichid al locului, un căutat produs de succes pentru exportul Tunisiei. Livezile își delimitează conturul proprietăților prin naturalele garduri de cactuși.

În orașul Kairouan suntem conduși spre un site UNESCO, povestind despre prezența Romei pe aici, cu imensele ei rezer-

voare de apă și apeducte uriașe, dovezi ale priceperii deosebite ale civilizatorului roman.

După vizitarea locației, intrată pe lista UNESCO, de la Kairouan, am fost în pelerinaj pe la Moscheea ZAOUIA, dedicată lui Abou ZOMAA AL BALAWI, „frizerul”, consacrat „sfânt”, pentru oficierea tăierii împrejur a primilor prozeiți întru Islam

Tânărul tunisian, translatorul de serviciu dinspre engleza ghidului specializat turismului către limba română (altul, pentru că ramificarea gusturilor noastre au cerut doi interpreți!), ne informează că orașul cu foste vestigii romane: Kairouan este un oraș musulman, sunit, cu o moschee bine clasată între cele mai reprezentative ale lumii. După Mecca, Medina și Ierusalim aici era localizat un centru de greutate al Africii, convertită la Islam. Explicațiile faptului acesta trebuiau căutate în geografia și condițiile istorice speciale ale genezei acestei credințe prin sinteză

pre/islamică din cele dominante anterior și adoptarea ca o reformă necesară, în noua organizare socială și aceasta, cu extindere de la clan, la trib, la stat, către centralizarea imperială. Centralizare care în informalul/spiritualității va fi urmat procesul centripet al coagulării principiilor (vezi politeismul cu mulțime de zei, într-o mare diversitate specifică, regional!), în unitatea monoteistă a Dumnezeuului unic, într-Un El, cu definire, trăire și scriptură, diferite de la loc, la loc.

Islamul, după tradiția abrahamică – vezi Avraam/Abraham (Biblia/Cartea Cărilor vs. Coran!), se revendică de la Ismael. De la trib, la uniunea de triburi, către unificarea religioasă, se căuta liantul unui neam/popor; se impunea găsirea unei chei a identității proprii și apoi consolidarea. Puterea se putea afla în numărul mai mare al celor mânați de același interes, acționând într-o unitate, cu un liant anume al coeziunii. Lumea, trăind dispersată între cele prielnice vieții și cele vitrege, depindea de permanenta legătură între acestea, iar negustorul priceput, *providențial*, va fi știut să găsească drumul prin deșert, să cunoască nevoile diferite ale oamenilor și să-i știe aduna. Se va fi găsit OMUL puternic (bogat din rodul comerțului!), cunoscător al celor ce depindeau de el, al autorităților informale care îi făceau diferiți, dar și al acelor idei după care își duceau viața. Soarele... dominanta cerului, care pârjolea deșertul, nu putea orienta drumurile prin deșert. Mersul sub călăuzirea stelelor și lunii, putea da alt calendar iar lumina lunii putea fi torța nopților prin deșert. *Soarele Dreptății*, zeificat în religiile pre/islamice, și ales zeităate unică de creștini (cu acte în regulă abia prin secolul al IV-lea d.Hr.) nu putea fi privit în focul deșertului, iar noaptea se oglindea în lună și firmamentul cerului. Apariția istorică a călăuzitorului, prin lumea cu deșerturi (a negustorului Mahomed), omul vizionar asupra mersului lumii oamenilor, trăind în concret viața, i-a dat acestuia aureola autentică a personalității. El a putut fi omul chemat să revoluționeze istoria politică și să refor-

meze crezul monoteist, venind dinspre iudaism (vezi Abraham!), inspirat de creștinism cu cele necesare (vezi Iisus, revendicat profet!). Mahomed, omul vizionar/Profet, îndrumă oamenii prin viața cu deșert; le dă reguli inspirate de la Allah (cu numele lui adunate de la înaintași, din alte înrudiri ale sacralității, cu scripturi puse-n slove de vreo 5000 de ani) și cu experiențele necesare viețuirii oamenilor reglementează: pelerinaje, rugăciuni, posturi, dar și o structurare a dogmei sale, în Coran (preluat din oralitate, după moartea lui!). El, Profetul Mahomed, va reuși să dea începutul religiei mondiale de azi, cea islamică și în cuprinderea întregului nord al Africii și Tunisia, unde Kairouan este o amprentă puternică. Știind că în Carthagina... fenicienii aduseseră tradiția semiților coloniști cu zeitățile lor, respirând aceeași sacralitate; că reforma creștină centralizase puzderia de zeități într-un monoteism creștin prin creștinarea târzie și juridică a Imperiului Roman (vezi dominanta bizantină!); că economia fusese bazată pe comerțul performant, inclusiv pe căile deșertului spre piața neagră a deșertului, ne-am explicat repede aderența la reforma cultului islamic, după intrarea în sfera politică arabă, apoi cea otomană, respirând același islamism și prin meleagurile Tunisiei!

Iată-ne poposind la un loc consacrat pelerinajului. Aici un officiant al circumciziei (tăierea împrejur, din vechiul legământ iudaic, al poporului ales cu Iahve, preluat ca „botez” - în tradiția creștină prin scufundare în apă! (vezi crezul consacării... „sfântului prepuț”!) -, de lumea musulmană, adică semnul concret al apartenenței de cult. Intrarea presupune un ritual al purificării și dovada unui respect anume. Ne conformăm regulilor. Pelerinii autentici și credincioși trăitori, se disting ușor din mulțimea pesetriță.

Aici, în semn de cinstitire a „frizerului”- oficianul cultului!- s-a clădit Moscheea, iar locul circumciziilor, încă funcțional, își avea o planificare anume, anunțată public, adică este *in actu*, unei credințe vii.

În „frizeria”, ca o sală de operare a botezului-circumcizie/tăiere împrejur, exista o anticameră și vecinătatea moscheei, cu altarul orientat spre Mecca

Orașul Kairouan își are în miezul central numita Medina (centrul vechi...arab!)

Eram încă înaintea amiezi, când îndreptându-ne spre Medina... locului, cu marea Moschee, povestind începutul islamului ca o tranziție dintre pre/islam și creștinism, auzim tânguirea unui muzezin dintr-un turn pătratic, din mijlocul unei adevărate fortărețe cu ziduri de cetate. Ghidul ne spune că este, în tradiția religiei locului, chemarea la rugăciunea, care marchează un moment al zilei - acum pe cel al sfârșitului dimineții. Ne face o scurtă și necesară prezentare a celor esențiale despre Islam. În ceea ce privește rugăciunile, că tot fuseseră chemați credincioșii la ea, ni

se spune că „Rugăciunea/Salat”, este unul dintre cele 5 fundamente ale dogmei, alături de: „Profesiunea de credință/chahada” - pe care o invocă tânguind din minaret muezinul ca pe o chemare la rugăciune. Se recită formula: „Nu există altă divinitate în afară de Allah, iar Mahomed este Profetul său!”; „Postul anual/Ramadanul” - în luna a 9-a din anul lunar, cel cu 354 de zile repartizate în 12 luni/ localizare variabilă însă, în calendarul solar, cu anul de 365 de zile! Postul însemnând abținerea de la mâncat, băut, fumat (legat de cele... fizice) între răsăritul și apusul soarelui!; „Pomana legală/zakat” , ca o purificare. La început era o zeciuială din venitul propriu, în folosul general al societății, ca mod de luptă legiuit, împotriva sărăciei și mizeriei!; „Pelerinajul/Hadždj” obligatoriu, o dată în viață la Mecca. Ni se sugerează procesul sincretismului, raportat la fundamentele dogmatice. De la pre/islamici s-a împrumutat pelerinajul (vezi Egiptenii cu... Abydos); de la iudaism, postul; de la creștini războiul (în legătură cu cruciadele, schismele, martirajul etc.). Iar numele divinității supreme, în limbile diverse, pentru creatorul suprem este El (în Canan), Indra la Brahmani, Zeus la greci, Jupiter la romani. Pornind de la semiticul (comun evreilor și arabilor): El, atașat zeului devine *El ilah*, care în pluralul ebraic este *Elohim*. În arabă *ilah* înseamnă Dumnezeu. *Al ilah* înseamnă un zeu oarecare printre alți zei, iar *Al...Lah* înseamnă Dumnezeu prin excelență. În subtilitatea nuanțelor importante sunt clarificările Coranului/scriptura revelată a acestei noi credințe. Ni se lămurește despre Coran, scris după moartea lui Mahomed, precum Noul Testament, după Iisus Hristos, că scriptura lui revelată/inspirată, este un *cod moral* care trasează comportamentul în viața cotidiană, dar și *cod religios* care lămurește o cosmologie a creației și evoluției lumii. Este *operă poetică*, *cod juridic* și o *cronică istorică* a popoarelor semite. Văzut ca o culegere de tradiții și *moduri de acțiune* (suna!), care se revendică de la viața concretă a Profetului, ne poate da cauzalitatea

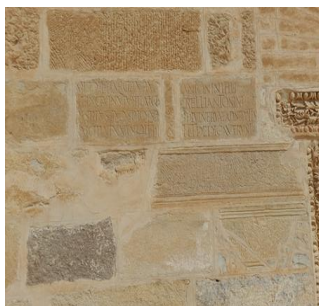
facțiunii prozeliților, între *suniții* pragmatici și *șiiții*, adepții unei linii proprii, în litera inflexibilă, într-o anumită interpretare a *surilor* Coranului (114 capitole/surate cu 6200 de versete!). Despre Coran, semantica spune că este **declamare a cuvântului lui ALLAH** (vezi Ev. După Ioan, din Biblia creștinilor: „... și Dumnezeu era Cuvântul...”), cuvântul lui Dumnezeu și garantează autenticitatea revelațiilor. Coranul începe cu sura „fatiha” cea mai recitată de credincioșii Islamului: **„O musulmani, credeți în Allah, în Profetul său, în cartea pe care El i-a trimis-o și în scrierile revelate înaintea acestei cărți!”**

Din minaretele acestea încă fără rotunjirea timpului, islamul de început, chema la cele cinci rugăciuni ale zilei, prin Kairouan. Se observă și difuzorul modernității să dea glas mai în largime chemării.

După lecția introductivă, cu autocarul așezat lângă multe asemenea, ne apropiem de aglomerația străzii, adevărat bazar, către locul de unde se slobozise chemarea. Iată-ne la poarta cu cerberi, a Moscheii-cetate cu ziduri, pregătiți să intrăm în uniforma pelerinajului. Informal, eram acum, cât de cât, introduși în cele reguli de bună purtare, ba chiar și în cele ale dogmei, primite ca un program necesar, ca o partitură, înainte de prezența

in actu, pe viu, ceva mai adânc în istorie, cum ne vom fi con-
vins imediat după intrare. Zidăria cu materiale... refolosite, din
mai vechile temple, mi-au adus în minte, instantaneu, bazilica
noastră din începuturile timpurii ale creștinismului, de la Den-
suș, din Hațeg, unde coloanele templelor fuseseră puse în tem-
elia construcției. Romane erau cele de la Densuș, tot romane
erau și cele aduse aici și puse în altă rânduială în cetatea-mos-
chee din Kairounul Tunisiei. Momentul punerii în temelie al ce-
lor vechi ne marca o cronologie a procesului istoric, pe care o
vom fi observat și în altfel de arcuire a cercului bizantin, într-o
ștrangulare a arcadei să dea specificul arab.

**Edificiile romane rezidite, în alte case ale lui Dumnezeu, cu
nume și reguli... noi. O pădure de coloane își va fi aflat
replantarea într-o casă a lui Allah**

Am luat act de ceasul rugăciunii înaintea amiezii și am fost pelerini, apoi am fost edificați privind arta covoarelor locale. După amiază eram așteptați, la mai adâncimea istoriei, cu Roma stăpână, chiar într-o vizită la Traian, care ne aștepta să ne salute și să ne arate o splendidă comoară de mozaicuri, recuperate dintr-une ruine, să ne vorbească despre mitologia vremii sale, în curs de creștinare. Despre această întrevvedere povestim imediat în fila jurnalului zilei, dedicată după amiezii.

Cuvinte încrucișate, crucificate, într-o... altfel de cruciadă

Ciripitul din vecinătate, semnal deșteptător și chemare la rugăciune, în spusa *lecției altfel*, de ieri, mă reține pe orizontală,

într-o agitație a gândurilor punând întrebări noi, probabil formulate de cerberul nopții rămas treaz să ordoneze cele aflate ieri. Își face loc constatarea: azi în calendarul de acasă, 21 mai, este însemnată cu roșu sărbătoarea creștină: Sfinții Constantin (Împăratul!) și... Mama sa Elena! În reflexul dobândit îmi fac în mod automat semnul crucii, dublat de rostirea interioară doar: „în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, Amin! Fiul din mine fusese demult botezat creștin și lucrul acesta l-am aflat mai târziu de la Mama, care îmi va fi însămânțat cuvintele, după sonorizările ambigue și silabisiri mai mult murmurate. Constat acum că Mama lipsește din formula de întâmpinare a zilei. Îmi amintesc imediat că ieri, dedat lecției despre Islam, am promis ca azi, 21 mai 2024, aici în răgazul unei sărbători, cu o poveste anume, să iscodim cuvintele/sfintele, adică în ascunzișul lor nevăzut (Dumnezeu... fiind ele, nu își arată fără revelații anume, fața ascunsă, adică tâlcul din adâncul tainitei lor, al cuvintelor!). Cele aflate ieri, despre un anume dumnezeu, cu propriul purtător de cuvânt, Profetul, în taina nopții tocmai pe terminate-unde numitul cerber va fi deslușit în schimbul lui de veghe... ceva!- mă obligau acum la taifasul celor nou adăugate, cu părerile mai vechi, luând martoră știința cu sentințele ei, dar și gura lumii (slobodă, cu intuiții, dodii, răstălmăciri, experiențe...). În zilele de odihnă, precum duminicile, consacrate contemplației și evaluării celor petrecute anterior, dar și de reîncărcarea energiilor pentru ceea ce urmează... se acționează în general, dar azi, fiind una cu dedicație specială pentru Constantin și Elena, va trebui să le contemplăm numele, dar și faptele lor! Ei fiind în *monitorul oficial* al instituției creștine, trebuie să îi revedem și prin faptele lor. Aici voi fi constatat demult că în definirea *ubiquității* creatorului suprem (cel prezent peste tot în spațiul timpului viu/adică nemuritor), începutul și sfârșitul, ideea, fapta și opera sunt concomitente! Nu însă și celor trecători, prin vremea lor, le este posibilă prezența într-un moment anume, în mai

multe locuri deodată. Dar sfinții? Chiar Constantin și Elena cetățeni (cetatea cerului!) în spațialitatea informală, nu au și ei ubicuitatea lor? Nu sunt ei în cele zăvorâte în nume și semnificația faptelor lor, legitați canonizate deja și puse imperativ în sinaxar, să le respectăm, conform cu angajamentul asumat moral? (În statele islamice chiar cu efecte juridice ferme, în binomul celor laice dependente de sacralitatea instituționalizată a locului!). Aflasem demult că realitatea concretă își rezolvă supraviețuirea dincolo de fenomen, intrând în poveste, că lucrurile de mare preț se pun sub chei, cifruri, să nu fie risipite de cei ce nu le pot desluși. Mai aflasem de la un filosof, retras pe la Păltiniș, că primim prin împărtășire cuvintele și acestea mult mai încolo ni se explică ce caută ele în zestrea noastră.

Ne-am luat cu vorba? Ce treabă să aibe sfinții de azi cu religiile, istoria și cu lecțiile noastre altfel, prin Tunisia?, cu credința lor mai altfel decât a noastră? Înainte de a observa o posibilă legătură, am fost îmboldit de antropologie, care privește umanitatea în procesul emancipării unei specii, își are o scară a devenirii pe pământ și o anume raportare la univers. Din perspectiva evoluției Omul, atestat de ceva milioane de ani, pe planeta de aproape 5 miliarde de ani, va fi dobândit treptat *supremația* între celelalte ființări, să-i spunem *în/omenirea*. Comunicarea în mediul de viață s-a realizat prin simțurile din înzestrare, pe care le observăm nu doar la om. Limba de comunicare, graiul articulat este estimat ca apariție acum 100.000 de ani. În graiurile prezentului sonoritatea lor pare în armonie cu cea a mediului din vecinătate. (varietatea folclorului românesc, spre exemplu, recunoaște ușor zona de proveniență specifică după sonoritate, mai apoi *după vorbă...*, *după port*, după ritm, după cartea de bucate, ca să implicăm aici simțurile din dotare!). Comunicarea între semenii de același fel, ai marii diversități, impunea și teaurizarea experienței. Ținerea de minte necesară, a unui volum de informații din ce în ce mai mare, în comunități

mai extinse numeric și spațial va fi impus alte instrumente. Apare firească comunicarea prin imagini cu linii și culoare... dar încă insuficientă nevoilor crescânde ale dezvoltării sociale. După pictograme, hieroglife, acum 5000 de ani (speculăm o scară a timpului, pentru a remarca procesul acesta care scurtează duratele pe măsura creșterii cultural-spirituale a umanității), apar alfabetele fonetice (adică sunetul și imaginea sunt simbolizate în anumite semne care au în ele și alte convenții!). Acestea sunt niște codificări, convenite, cu reguli de folosire, dar pentru folosirea lor este nevoie de inițiere prealabilă, atât pentru cel care le scrie, cât și celui ce le citește. Dacă se pierde codul... , dacă nu l-am deprins (scris și citit, uneori exersat prin lectură!) ne paște reculul, numitei an/alfa/betizări (*n-ai care n-ai parte*, ar duce în aforism constatarea!). Accesul la *sfintele/cuvintele*, dintotdeauna a fost rezervat doar elitelor, între care cele politice și religioase. De remarcat traducere grecească a hiero/glifelor, adică ceva sfințit în grafica aceea ciudată, care va premerge demotica și mai încolo șerpuirile scrierii arabe. Unii puteau să le citească și să le predice la alții, asigurând întotdeauna că cele din scriptură sunt cuvintele lui Dumnezeu. Cele auzite se puteau memora pe moment și se impregnau câte puțin în cele definitive. Ritualul asigura însă... repetiția care este Mama învățaturii! Mai puternic putea să fie simbolul, permanent sub priviri, uneori amuletă cu rol protector..., cu condiția ca acesta să fie puternic înșămânțat în fiecare. Miturile, profețiile, faptele apostolilor, liturgiile săptămânale, calendarele cu agendele lor publice, și câte altele nu codifică imperativele vieții sub paradoxul marii libertăți a cunoașterii, care zice-se că ne face liberi! Liberi ca păsările cerului suntem... dacă putem zbura cu propriile aripi, dacă sfintelor/cuvinte și simbolurilor le putem descifra tainele. Formidabilă sinteză în alfabetul fonetic, cu doar câteva semne grafice, care va fi revoluționat planetar scrierea veche cu mii de pictograme, pentru cuvinte, poate doar silabe, pentru verbele

sugerate în propoziții etc. Apoi monopolul - asupra scrierilor, numitele cărți ale credințelor-!, pus de instituțiile care își impun propria descifrare, uneori manipulând sensul cuvintelor, ori deturnând tâlcul miturilor, impunând moduri de viață, ierarhii sociale, ba chiar structuri statale, să nu impună îngrădirea libertății, golind-o de sensul care cere propria dumerire, după propria convingere, propria cercetare? Să observăm doar marele scandal al apariției tiparului (sec. al XV-lea), cu impactul lui prin citirea diferită a scripturii, cu patru evanghelii, interpretări dogmatice diferite (vezi. Arie, Schismă - orient-occident! -, Protest, Ecumenism vs. Panslavism etc); pentru Islam să remarcăm cele trei variante ale Coranului (Medina, Siria, Irak) și opoziția șiiită vs. sunită! Azi fiind la ordinea zilei confruntarea între carte, tipărită clasic și mediul virtual, care a limitat analogicul, în favoarea digitalului. Am lungit introducere despre alfabet, sub presiunea unei recunoașteri necesare pe care o datorăm gazdelor noastre cu strămoșii lor. Fenicienii, cei cu colonia prin Cartagina de aici din Tunisia, din interesul lor pentru gestionarea negoțului vor fi cei care vor fi dus sinteza alfabetului fonetic simplificat peste tot, alături de alte instrumente necesare. Apoi vocația de „curea de transmisie” între locurile diferitelor culturi și religii, au păstrat-o prin califatul arab înstăpânit și pe aici, ca într-o obligatorie poartă de trecere a unui du-te vino permanent al împărățiilor.

După rătăcirea între atâtea generalități și speculații, acolo unde aparatul critic al științei nu le susține, iată-mă îndemnat să mă întreb de ce sfinții de azi, cu sinaxarul susținut de povestea vieții lor, se cheamă Elena și Constantin? Faptul că au existat ca persoane anume fiind consemnat în cronica timpului, constatăndu-le notorietatea prin ceva anume. Ei au trăit vremea lor, într-un loc anume, și le-au dat acestora o noutate prin faptele lor. Să trecem însă dincolo de particularități și să le observăm numele prin generalitatea lui. Cum s-ar citi el ca o etichetă pusă

oricărui om? Observasem în citirea numelor de Hanibal, Ramses, Hatchepsut o încifrare a unei divinități, precum bătrânii zei: Baal, Ra, Hator și faptul că ocrotesc omul care le va fi primit în dar la un moment dat. Apoi că în chiar numele primite de noi la botez ca înainte/mergător = pre/nume, ales în tradiție, cu ajutorul calendarului cu sfinții, consemnați în perioada nașterii. Aceasta trebuia să însoțească numele pământean, de sânge, moștenit din generație în generație, după caz în arborele tatălui, ori al mamei după cum în realitatea socială a momentului tatăl, sau mama, se bucurau de o mai mare vizibilitate, era mai de văză!

Constantin fiul și Elena-mama, au fapte de-a împreună care au marcat spațiul și timpul. Numele lor, speculându-le semantica, ca o încifrare a sintezei: mitologiei, istoriei descifrate, valorificând o moștenire veche, cu recurențe periodice actualizate necesar (recursuri istorice?), în simbolul crucii, pot fi cheile acelor principii ascunse chiar după personificarea și canonizarea lor. În faptul dimineții, chiar înainte de răsăritul soarelui, remarcasem lipsa numelui Mamei, în dorința zilei invocată sub gestul reflex al crucii. Ziua de azi ne invoca numele Elenei, pentru faptul de-a fi fost doar mama istorică a lui Constantin cel Mare? O înaintașă a acesteia, povestită de legende și epopei, cu origine zeiască, o Elena, frumoasă nespus, va fi declanșat războiul troian. Cu spiritul ei colonizator, apoi se va fi revărsat pe toate țărmurile mărilor să le elenizeze. Să nu fi fost El (solara divinitate centralizată a cerului!), duhul însămânțat peste spuma și țărmurile cu valuri în cadență, adică peste cea născută Venus/Afrodita, din maica Cibeles, ori din rămase grelele pământului, precum Gee? Precum viitorul export de amazoane, realizat de El/isa (Didona) să populeze Cartagina, tot în faptul legendei? O poveste cu nașterea Venerei chiar văzusem într-un mozaic, chiar ieri. Elena, în vecinătatea podului peste marea cea mare, *elenizată* cândva, dă temeiul înnoirii în fiul său Constantin. O nouă sinteză stihială, sub greutatea unui simbol special, procesată

printr-o lege specială, a iubirii, este readusă în lumea oamenilor căzuți în dezbinări de tot felul. Așa trebuie văzut semnul crucii pe scuturile de luptă care să vindece dezbinarea fostului mare Imperiu Roman, împărțit de Dioclețian. Așa trebuie văzută concilierea claselor sociale, trăind războirea credințelor diferite, în ascundere prin catacombele Romei. Conștiința lui *in hoc signo vinces*, probată eroic în luptă, prin unificare imperiului, trebuia să reactualizeze, cu dovezi palpabile, crucea răstignirii de la Ierusalim, simbolul cu istoria lui, cu scriptura lui și mai ales cu încifrările mult mai vechi, teaurizate în *ankul* egiptean, în pomul cunoașterii, din edenul biblic. Elena, este rădăcină a elenizării, post troiene, mai apoi a elenismului, ca sincretism cultural-spiritual al mai multor imperii, aduse sub același „dumnezeu” pământean. Elena susține legiferarea creștinismului, într-un centru anume, tocmai prin viitorul Constantinopol. Elena dă temei simbolului crucii, ridicând-o din ascundere, să fie semnul dominant al unității diversității nu doar stihiale, ci a vieții care se supune implacabil legii iubirii.

La țărm de mare valurile nasc mereu mamele. Soarele și vântul le împlinesc avântul/ Venus, era chipul frumos al Iubirii cu paternitatea în arborele genealogic al zeilor dominanți. Ea venea din primordialul Uranus în legea firii mărturisind androginul, cu schimbarea în vreme a polilor de putere...

Constantin, în onomastica obișnuită pare un cuvânt compus. Prefixul „con” sugerează împreunarea, adunarea mai multor părți, în lucrarea de-a împreună. (con/siliu, con/gres, con/topire, con/cordanță, etc.). În cazul de față, operând asupra lui „-stan” ne obligă să semnificăm această rădăcină, care ar putea să descifreze semnificația numelui. Să observăm în numele unor state această rădăcină devenită sufix și care pare a semnifica, țara, pământul, ținutul, moșia, locul avut în administrare etc. (Pakistan, Afganistan, Kurdistan etc.) Apoi să observăm că numele primit de oameni, în multe limbi ale pământului este sonorizat la fel. În spațiul românesc, unul pastoral, definit ca unul mioritic (de la cuvântul cheie: mioară, elementul esențial al turmei străbune, care a dat libertatea de mișcare omului păstor!), sălașul viețuirii stabile al turmei – în perioada ne/transhumanței se cheamă stână! Între *stan* și *stân(a)* să observăm căciula voca-

lei „a”, care dă vocalei o sonoritate locală, cum se întâmplă și lui „i” când îi înlocuim punctul cu căciulă. (facem aceste precizări, valabile și pentru sedilele lui „ș” și „ț” pentru a ilustra specificitatea locală, surprinsă grafic în limba noastră. Numele unui om anume, persoană în unicitatea sa, se legitimează prin fapte, care confirmă, sau nu numele cu care a fost investit. Sfântul nostru din calendar, Constantin, ajuns Împăratul Imperiului Roman, are mai multe confirmări ale ... nu doar al unificării de pământuri despărțite (Dioclețian 284-305 d.Hr împărțise imperiul între patru tetrarhi; 2 imperatori, 2 cezari, spre cele patru puncte cardinale). Constantin aduce împreună, credințele din imperiu, scoțând din ilegalitate creștinii, apoi încearcă să le dea mersul comun în înțelesul scripturilor, convocând Conciliul/Sinodul de la Niceea din 325 d.Hr, în componența celor 318 ierarhi ai bisericii creștine organizată în Imperiu. Deși neangajat religios, face din aceste reuniri ale celor dispersate, misiunea numelui investit. Puși împreună, Mama Elena și fiul său Constantin devenit Împărat și re/împroprietăriți cu simbolul recuperat, povestind unitatea stihilor prin logica iubirii, devin piatră de hotar afirmării legale a creștinismului și azi religie mondială, dar și izvor Islamului la trei veacuri mai târziu, să fie azi împreună pe globul cel mare. Am spus povestea coborând în timp dincolo de ivirea islamului, observat ieri. Măine vom merge mai încolo să fim mai aproape de zeii cei mulți de prin Cartagina.

După zăbava cu gândurile despre sfinții de azi ai sinaxarului, să spunem aici cum am contemplat sărbătoarea de azi, bucurându-ne de soare, apă, adieri și poveștile celor ce se vor fi întors din focul Saharei. După dejunul, negrăbit de vreo deplasare, am luat cu asalt plaja dimineții, apoi ne-am retras la locuri sub palmieri și cu verdeață în vecinătatea piscinei, aglomerată azi și cu antren special cu copiii în prim plan. După amiaza la taclale cu cei veniți cu impresii proaspete din Sahara, dar și despre cele văzute și de ei la El Gem, arena și azi, aflăm că a fost asaltată

de turiști. Înspre seară mai completăm cu ceva soare, unul mai blând, trupul eliberat de povara celor scurte, dar nelăsat mângâierilor venite din cer. Seara este specială. Constantinii și Ele-nele noastre așteaptă un La mulți ani! Și chiar sunt gata să ne suplimenteze supra/abundentul cu toate bunătățile incluse, ale gazdelor, cu tortulețul lor, să nu ne fie de caznăori depășiri ale glicemiei ci doar anafură de cuminecare, udată de stropul de vin al împărțășirii depline. Petrecem apoi restul serii la un cabaret în care ne-am continuat sărbătoarea până către ziua ce venea.

Orașe albastre, pe țărm de mare. Cartagina și Tunis... de poveste.

Același ciripit prin palmierii dimineții ne zorește trezirea. Azi 22 Mai, 2024 trebuie să coborâm mai adânc în istorie. Locul ales pentru această ispravă se află doar la 130 km. Harta care arată drumul între țărmul estic cu Sousse și golful Tunis - unde se găsesc bătrâna Cartagina (cu numele ei arab acum:...) și Tunis, capitala de azi a statului modern: Tunisia!- lămurește ușor oferta turistică și agenda zilei. Scularea la orele 5.00, dejunul la 6.00 și îmbarcarea la 7.00 în autocar, sunt riguros respectate.

Ghidul tunisian, ne aduce o surpriză. În prelungirea englezei sale către limba română a noastră, nu mai apelează la „expertul” nostru de acasă din recuzita organizării noastre, ci ne face surpriza, una frumoasă ca și Alexandra, româncuța prahoveancă,

studentă prin București la limbi străine, acum într-o practică de sezon prin industria turismului de aici. Semne frumoase ziua are!

Ghidul tunisian și ajutorul său Alexandra, localizându-ne geografic în peisaj

Dimineța este albastră, cu mare, cer și chiar orașele călii, tot albastre, urmează o vreme litoralul numai spre nord, cu soarele filtrat prin geamurile fumurii numai din dreapta. Lângă mine Doamna „M” a îmbrăcat o iie românească cu fir albastru, Alexandra, ucenica ghidului... în albastru.

Prima oprire în traseu, în faptul dimineții într-un oraș albastru, cocoțat pe un țărm înalt și parcă numai în alb-albastru, precum stindardul Greciei. Chiar vom fi aflat că nu doar întâmplător, când vechii greci colonizaseră în peste 150 de locuri, din-spre ale lor, inclusiv culorile dominante. Spațiile înguste ale țărmului înalt lasă la distanță autocarul. Avem un timp la dispoziție să pipăim orașul, și el cu Medina, specifică culturii urbane arabă, înstăpânită ca armonică principală. O luăm la pas, pieptiș, pe o străduță cu comerțul de târguială în floare și cu expunere prelungită de afară în interioarele cu gazda îmbiindu-te neîncetat să-i treci pragul.

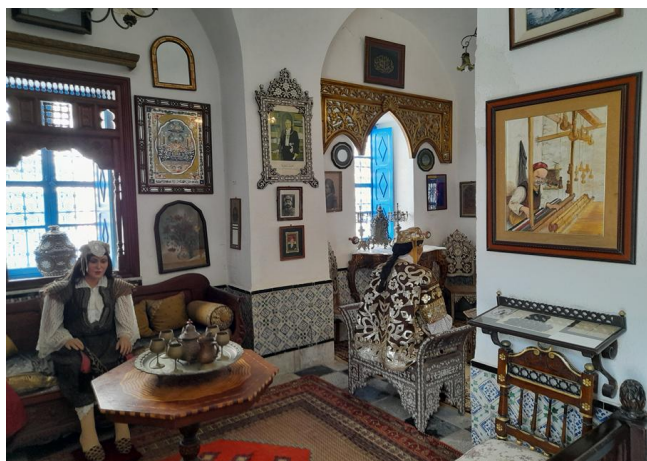

**În orașul albastru...respirăm doar azurul absorbit prin
inspirație**

Orașul își are în oferta turistică și muzee private, un fel de case memoriale oferite dinspre vreo personalitate a elitei locale. Vom fi vizitat casa unui fost magistrat ca pe o mărturie a vieții cotidiene, prin cele expuse sugestiv, folosirii lor.

Am grăbit trecerea noastră prin cele albastre să ne putem adânci în istoria Cartaginei, pentru mulți dintre noi scopul principal al venirii pe aici. Legenda, pe care o vom fi găsit scrisă în limbile pământului și expusă la vedere, își primise în uvertură tâlcul lui Mihai Mustățea, ca un ajutor dat ucenicei Alexandra. Credem că parte a *școlii altfel*, a noastră a Seniorilor, ar putea fi reamintirea tâlcului întemeierii a mai tuturor cetăților noi, ca niște descălecări în pământuri noi, neumblate și spunem noi neînsămânțate.

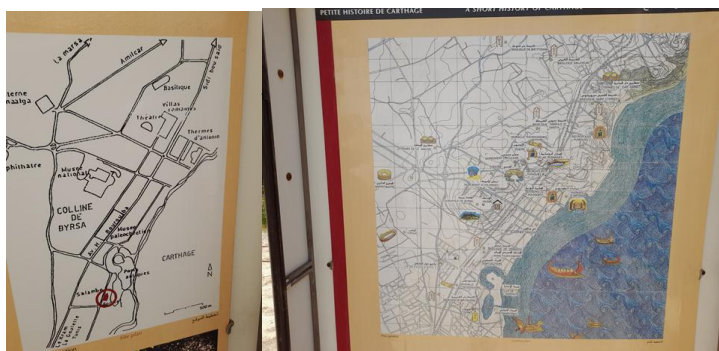
Legenda povestită și completată cu istoria reconstituită, de seniorul nostru cu nume de arhanghel, își are dreptul la formula cu... *a fost odată... demult*. Noi am anticipat negura timpului, undeva, cu trimiterea la amazoana șefă Elissa/Didona și la cele 80 de amazoane (poate vestale, semințe nerodite încă, fecioare nezdrobite...) . Mihai sincron matriarhatului timpuriu, pune în târgul dobândirii moșiei, pielea unei vaci. Neapărat și aceasta sacră, completăm noi, precum mitologica Hathor zeificată prin apropiere și mamă nu mai puțin celebrei Isis. Astfel atributul de amazoane al fecioarelor aduse, să rodească pe aici și să alăpteze creșterea înnoirii , s-ar potrivi în logica legendei? Apoi faptul cumpărării locului de la băștinași, este în tradiția cunoscută din scriptura iudaică, ca legitimare fermă, incontestabilă, după cum aflăm de cumpărarea pentru... îngroparea/însămânțarea Sarei/ fostă Sarai, de către Avram-Abraham, devenit apoi Avraam, pe ramura înnoirii în pământul făgăduinței. Fenicienii veniseră aici cu tradiția proprie a obiceiului pământului de proveniență și legenda confirmă faptul. Apoi ideea transformării pielii vacii, pentru mai cuprinderea pe unde trebuia trasată brazda de hotar, poate trimite la firul altfel tors, să dea destinul cetății, prin imprevizibilul labirint al istoriei.

Cetatea își avea doar pe uscat 35 de km., iar în vârful colinei Byrsa, templul zeului fenician Esmun. Porturile comercial (în exterior) și cel militar, circular, găzduia 220 de corăbii militare, deservite de mercenari plătiți.

Dominant în cerul cu zei, în generația a treia... cum localizează legenda troiană perioada lui *acel odată*, era Zeus (grecul cu pașaportul roman, pe numele lui Jupiter, în cel egiptean de Osiris/Ra...), care își travestea iubitele în vaci, cum chiar ascunsese prin Africa, chiar pe Io (travestita Europă!). Așa ne

împinge imaginația să citim istoria cu ... pielea vacii. Lung trebuie să fi fost firul când locația a presupus ziduri imense să adăpostească în larg și în adânc, atâtea cotloane, atâtea straturi arheologice, prin atâtea veacuri. Povestea noastră de aici, putea localiza pe acel odată chiar cu trei milenii în urmă, după cum încearcă Vergiliu să reconstituie epopeea altei întemeieri, tot cu trasarea unei brazde de însămânțare a unei noi cetăți. O brazdă anume, cu semănături presupune așezarea stabilă, ca un legat de pământ, după zbenguiala începutului de vânători și culegători din cele ale grădinii primordiale. Presupune o casă și o stăpâna a acesteia, cu soțul așezat și El, pentru rodirea pământului lucrat. Taurul, Bourul... de pus la plug, chiar în stindarde este considerat de multe legende, pentru acest ev agrar (un fel de Cain... biblic), emblema dominantă. Colina luată în posesie de fenicieni, să o facă *orașul nou* Cartagina, și-a primit de la greci numele de Byrsa, care ar onora taurul primordial, care ar fi trasat brazda începutului, să-i fie casă Elissei și întregului neam împământenit aici. Apoi deprinderile comerțului, depășind trocul de început, prin folosirea monedelor, instituirea împrumuturilor, creditărilor diverse vor fi împrumutat de la acest loc cu pionieratul financiar cuvântul Bursă, acum o cetate anume într-un alt fel de Imperiu cu altă sevă suport... a banilor!

**Un adevărat muzeu în aer liber, completat și de cele cu...
interioare oferă: planuri de situație, schițe și afișajul,
vorbindu-ne prin scriptura globalizată...**

Prin Tunis, capitala modernă a Tunisiei, cu inima arabă a unei medine ... labirint

Este trecut de miezul zilei și încă nu ne putem ostoi curiozitatea despre Cartagina. Peste tot înscrisuri lămuritoare lângă dovezi pipăibile cu privirea de-aproape, ori călcate cu sfială în interioarele actualizate (vezi Catedrala Sf. Louis!), în muzeele locului. Punctul cu belvedere te îndeamnă să faci poze, iar potecile pe unde au trecut cartaginezii, romanii, vandalii, bizantinii,

arabii și turcii, coloniștii francezi, cu câte un semn anume, ne adaugă și urmele noastre acelui mare anonim al umanității, ve-

nind către azi, dinspre ceea ce a fost odată. Un cronicar celebru, chiar Strabon, vorbind despre apogeul Cartaginii, ca un centru al lumii vechi, ne lămurise apriori: în secolele IV-III î.Hr., Cartagina a fost cel mai bogat oraș de pe țărmul Mediteranei, fiind întrecut doar de strălucitoarea Alexandria, devenită capitală a excepționalului mix civilizațional, elenismul, ca o contopire a celor acumulate și puse împreună de Alexandru cel Mare (europa, orientul asiatic, valea Nilului spre adâncimea sudică a Africii!). În acest oraș-stat, pe picioare proprii, după căderea Feniciei sub perși (sec VI î.Hr) locuiau cca.700.000 de oameni, între care mulți sclavi (marfa cea mai prețioasă a negoțului pe mare!). Importanța strategică a poziției, ca un vameș între estul și vestul Mediteranei, o scurtătură a trecerii spre Sicilia din vecinătate, Malta și chiar spre peninsule Italică și Iberică, a fost

ilustrată din plin de mersul istoriei, cu supremații politice, datorate atuului geografiei în câmpul confruntărilor de tot felul. Chiar amestecul credințelor, în asocierea lor cu putere de lovire a statelor amprentate de evoluția societății, aici este o cronică la vedere și dată spre citirea cu înțelegere a celor ce își caută eliberările. Venisem aici, îndrumați de Traian, să căutăm băile romane ale lui Antonius, să constatăm că Iulius Cezar, va reda după incendierea Cetății, aura unei cetăți reprezentative... pentru istoria lumii, adică a noastră a tuturor! Nu vom fi remarcat, mai ieri, urmărind isprava lui Constantin cel Mare, și destinul Troiei, renăscută Bizantium în vecinătate, apoi Constantinopolul... Istanbulului de azi? Alte loc strategice, cum vor fi fost și Alexandria, Cartagina, Veneția, ori insulele mediterane: Creta, Rodos, Malta își pot adăuga legendele, cronicile scrise, să poată întregii o... *școală altfel*, spre vindecarea uitării de noi înșine!

Scriem în cartea de impresii a catedralei Sf. Louis (un Ludovic al IX-lea!) și el un rege francez, cruciat târziu, răposat eroic pe aici și apoi canonizat. Ne grăbim pașii spre masa de prânz cu temele pentru acasă luate la noi în impresii memorate și multele poze. Pe malul golfului, în vecinătatea atâtor mărturii istorice industria turistică este la înălțime. Ne grăbim spre capitala Tunisiei, azi republică, aflată pe locul unde arabii au pus temelie *medinei* lor, la cca.11 km. O autostradă rapidă ne arată portul (La Goulette) cu sarcini multiple. Un ditai ferrybout, mulți etajat, povestește despre același turism, precum și coloana de autocare în dublul sens, înspre și dinspre Cartagina/ acum: Sidi Bou Saidi, La Marsa, Gamarath. Iată-ne în orașul Tunis. Ghidul tunisian, secondat de Alexandra își intră în rol.

Tunis, capitala Tunisiei, o țară cu 163110 km.2, are o populație de cca 12, 5 mil., de locuitori. Capitala în care am intrat are aici cca.660.000 locuitori, iar împreună cu conturul împrejurimii sale peste 1,2 milioane. Își are în centrul vechi, numita Medina, un nucleu veritabil de urbanism concentrat tipic arab, declarat

obiectiv de interes mondial, din 1979, și introdus în lista UNESCO. Cartierele componente își arată perioada apariției în peisaj. Se recomandă, pentru o viitoare descindere aici cartierul Le Bardo unde se află sediul administrativ al guvernului, dar și muzeul Bardo, renumit pentru Mozaicurile, opere de artă (cu care luasem contact și încă mai aveam o promisiune surpriză!). Ni s-a dat liber la mișcare apoi, preț de o oră, cu atenționare specială privind labirintul aglomerat și foarte întortocheat al... medinei. Parcurgem per pedes (am observat chiar o protecție însoțitoare a grupului cu un telefon permanent la ureche și sincronizarea noastră cu oprirea mașinilor la trecerile de pietoni!). Impresionant Bulevardul Habib Bourghiba, cu chipul modernității, nu se deosebește de ceea ce cunoaștem. Inscripțiile sunt în limba franceză și în șerpuirile arabe. Iată-ne în fața unui fel de arcuire/poartă! Este poarta franceză! De aici ne strecurăm care încotro prin medina arabă! Ne-am lămurit repede. Poarta franceză separă nucleul interior, orașul vechi arab, de conturul citadin, cu urbanizare adusă chiar de colonistul francez, sosit „protector” pe aici prin 1881, până prin 1956 când se intră în tranziția către Republica independentă sub primul ei președinte, tocmai Habib Bourghiba, cu bulevardul care îi amintește numele...până în poarta franceză, ca un arc de triumf.

Sensurile de parcurgere ale porții ne poate arăta conservatori ori cu deschidere către modernitate. Am parcurs-o spre adâncimea furnicarului, plin de viață, fremătând ca un stup, apoi în căutarea prezentului cu altfel de clocot, respirând centrifuga globală. Impresiile sunt greu de surprins într-un reportaj, al unuia grăbit și cu ochii la ceas, și temerea unei rătăcirii posibile, când fiecare străduță semăna cu alta, iar expunerea mărfurilor acestui bazar imens, ciripind neîncetat atragerea atenției, tragera de mânecă la exprimarea vreunei dorințe, insistența negocierilor, toate făcând timpul dat cheltuirii rapid consumat! Nici spațiu, loc de întors, în strânsura căilor labirintului nu puteai găsi să poți lua cu tine imaginile mai altfel vorbitoare. Oricum impresia imediată dă senzația unui clocot de-o intensitate greu de uitat, dacă ai trăit în fierberea aceea unică. Timpul a trecut aproape instantaneu că a trebuit să grăbim pașii și apoi să așteptăm întârzierii, sigur luați de curentul medinei. La întoarcere, copleșiți de impresii, vom fi mărturisit ceva din istoria locului, așa cum Mihai ne va fi introdus prin legenda întemeierii Cartaginei, vom fi dezvăluit devenirea modernă a Tunisiei, devenită

Mihai, ghidul nostru, de ocazie, pregătește expunere zilei...

Republică, iar mai apoi revoluționată și ea, precum pe la noi se fisurase cortina geopolitică prin 1989, la ei se întâmplase debarcarea din 1987, a regimului Bourghiba, iar în 2011, o împri-măvărare arabă va fi pus de-o nouă revoluție, cu puterea înscă-unată de acum. Drumul de întoarcere a trecut pe autostrada, fără poticniri, ca vântul dar cu noile gânduri impresionate de cele văzute.

Darurile oamenilor... fac grădina paradisului

Iar și iară freamătul sonor al palmierilor și trezirea, cu gândul în inerția zilei de ieri, mă trece pragul zorilor. Este ora 5.00 (reamintim: 7.00 al meleagurilor românești, pe care bioritmul în inerția lui îl are programat: gong al zilei!). Un imbold anume îmi impune să pun în scris azi, 23 Mai, 2024, impresiile lui ieri, tocmai calenda care împlinea visul cel mare de-a ajunge, o dată în viață, la niște locuri mai altfel sfințite. Numisem parcă venirea pe aici un fel de pelerinaj și chiar intrasem, mai altfel în rol, așa că ghesul unei scripturi mă pune imediat la treabă. Reconstituim firul zilei prin Cartagina și apoi prin Tunis, ca o comprimare a mileniilor. Călcasem pe urmele lui Hanibal, ale lui Antonius și Hadrian – cel adoptat de Traian al lor și al nostru, pe vremea când Imperiul Roman își atinsese cuprinderea maximă!- și le aflasem isprăvile. O zi superbă ne purtase pașii printre ruine, iar mintea se pusese să reconstituie virtual siluetele ascunse, în umbrele nevăzute. Baza de date proprie, secretă și disponibilă după anumite toane ale inspirației, se pusese la taifas cu cele văzute pe panourile dăruite să lămurească cele privite și foarte cercetate de alte minți. Schițe, planuri de situație, imagini reconstituite, dau și ele o mână de ajutor secretarului meu interior, care se îndemână imediat cu mâna dreaptă să șerpuiască olograf, de la stânga la dreapta, impresiile.

Pare ciudat că cele arabe au sensul inversat, dar aici deși priveam înapoi, desfășuram firul în sensul numai înainte curgător... conform convenției axei timpului cu săgeata căutând viitorul... *La lucru!* Îndeamnă custodele labirintului interior care îmi desfășoară ghemul lui ieri... să ne fie de dar, mai conștientului de... mâine, ca o mărgea/mătanie anume, să se dea numărătorilor la momentele de tihnă. Bazarul de afară, cu cele expuse de alții să ne atragă anume atenția, are lipici, trageri de mânecă, de limbă (chiar forțam câte o întrebare ghidului, să suplimenteze cele codificate, nu în limba română!). Ne vom fi convins, pe viu, despre babelul, din orașul vechi al Tunisului, privind freamătul păsăresc, cu ciripiturile ciudate și un dans continuu al mâinilor, ca o pantomimă cu înțelesuri mai altfel. Cronica am pus-o apoi în jurnalul din carnetel, cu marca zilei sale. Să o marcăm cu o imagine și aici!

Arheologii au spus: peste adâncul Cartaginei, Roma a pus propria urmă!

Consemnată fiind impresia lui ieri în care imaginea golfului Tunis rămâne mileniilor multe pe retină, și prin cele oferite în dar - condițiile prielnice pentru porturi performante și punct strategic, celor puternici!, dar și cu destinul Cartaginei care va fi concurat Alexandria... Ptolemeilor, și va fi inspirat... *Noua Cetate a lui Dumnezeu*/Roma, prin concitadinul Augustin, să privim înaintea azi, spre alt Paradis am plecat spre căutarea altor daruri ale zilei.

După dejunul dimineții - impresionantă grijă a gazdelor noastre tunisiene să fie pe placul tuturor!- programul convenit demult, trebuia să ne ducă spre alt golf al țărmului estic mediteranean al Tunisiei: Hammamet, chiar în stațiunea litorală cu acest nume. Dintre multele stațiuni posibile ale golfului, toate la înaltul standard turistic, marcat cu înstelarea hotelieră, de ce a fost ales locul acesta? Nu era el tocmai surpriza promisă și tănuită, pentru amplificarea curiozității? Ne pornim înspre acolo, doar cu ghidul tunisian, ajutat un pic de „expertul” propriu cu engleza lui și de „ok”-urile noastre, din rom-gleza de acasă, având în vedere mai francofonia din noi. Prima surpriză: chiar la Hammamet ni se alătură și Alexandra, care își avea aici reședința locului de muncă. Oare de ce? tocmai de aici făcuse naveta către Sousse, studenta româncă, ajutor de ghid tunisianului? Aveam să aflăm răspunsurile în mai multe feluri și foarte repede. Alexandra, angajată ca translator de engleză-română, pentru sezonul vacanței sale de studentă în România, însoțea grupurile de turiști români, aflăm că nu puține, pentru această locație, în special, dar se punea la dispoziție și pentru alte destinații în situații anume. Însoțise pe seniorii care aleseseră Sahara și întreg grupul înspre Tunis și Cartagina, unde mai primise și ajutorul nostru, cum remarcase Mihai Mustăța (pentru necuprinderea în aria semnificațiilor speciale, ale sensurilor cuvintelor cheie!). Aici, la Hammamet, în această perlă a litoralului, prestația ajutorului de ghid, cu lecția locului bine cunoscută, va fi fost impecabilă,

Intervențiile ghidului titular, tunisian, erau doar sporadice și ca urmare a unor întrebări adresate direct. Surpriza, cu adevărat mare, ni se va fi oferit imediat și cu deslușirea celorlalte răspunsuri.

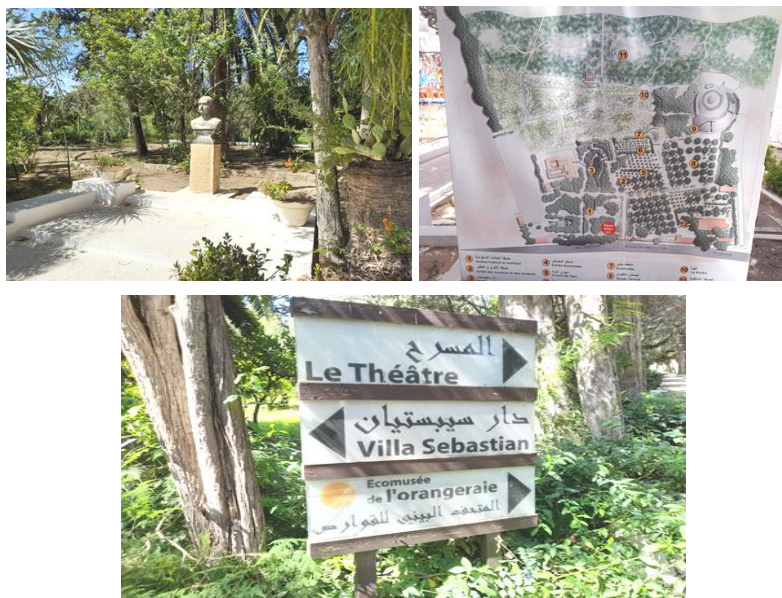

Alexandra, ne conduce prin grădina, dăruită lumii, de românul ... Sebastian

Istoria locului, cu descifrarea surprizei, ne lămuresc repede de ce noi, vizitatorii români, cu tână româncă pe post de aproape ghid, pe picioarele ei suntem aici. Și de aici să spunem că începem școala altfel a zilei.

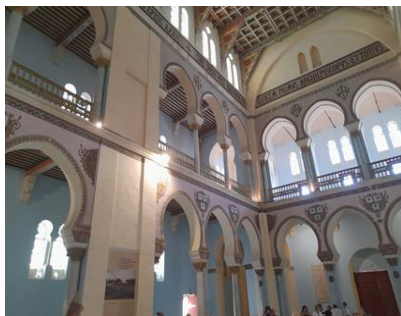
Un român, unul mondializat mai repede cultural, Sebastian Demetrescu, dar „rătăcit” geografic dincolo de fruntariile țării, se împlinește material prin America și își cumpără un fel de „casă de vacanță”, de câteva multe hectare, pe țărmul foarte disputat de tot felul de *interese* ale locului acesta (unele și în atenția întreprinzătorilor vecini..., sicilienii!). Își construiește o casă după gustul său rafinat, care să poată deveni (cum este acum!), locul care pune-n valoare o inspirată sinteză a moștenirii tre-

cutului (vezi mozaicurile!); dar și o poveste a inferențierii celor vechi, cu gusturile vremii sale, într-un sincretism al stilurilor, al utilităților celor casnice. Toate într-o grădină, de poveste, imaginată și oferită mai apoi... grădină a paradisului. Ne-a trecut imediat prin minte sentința românească, pentru finalitatea dărnicii: „*cu dar, din dar se face... Raiul!*” Dărnicia românului, devenit om universal, s-a manifestat în timpul vieții, el găzduind ieșirile în peisaj, aici lui George Enescu (în perioada lui pariziană!), dar și ale poetei ciliene, Gabriela Mistral, laureata premiului Nobel pentru literatură, în 1940, cu monumentul trecerii ei pe aici și prin istoria literaturii. Donația proprietății, statului Tunisia, proaspăt independent să fie în folosul umanității, l-am constatat dar autentic făcut tuturor.

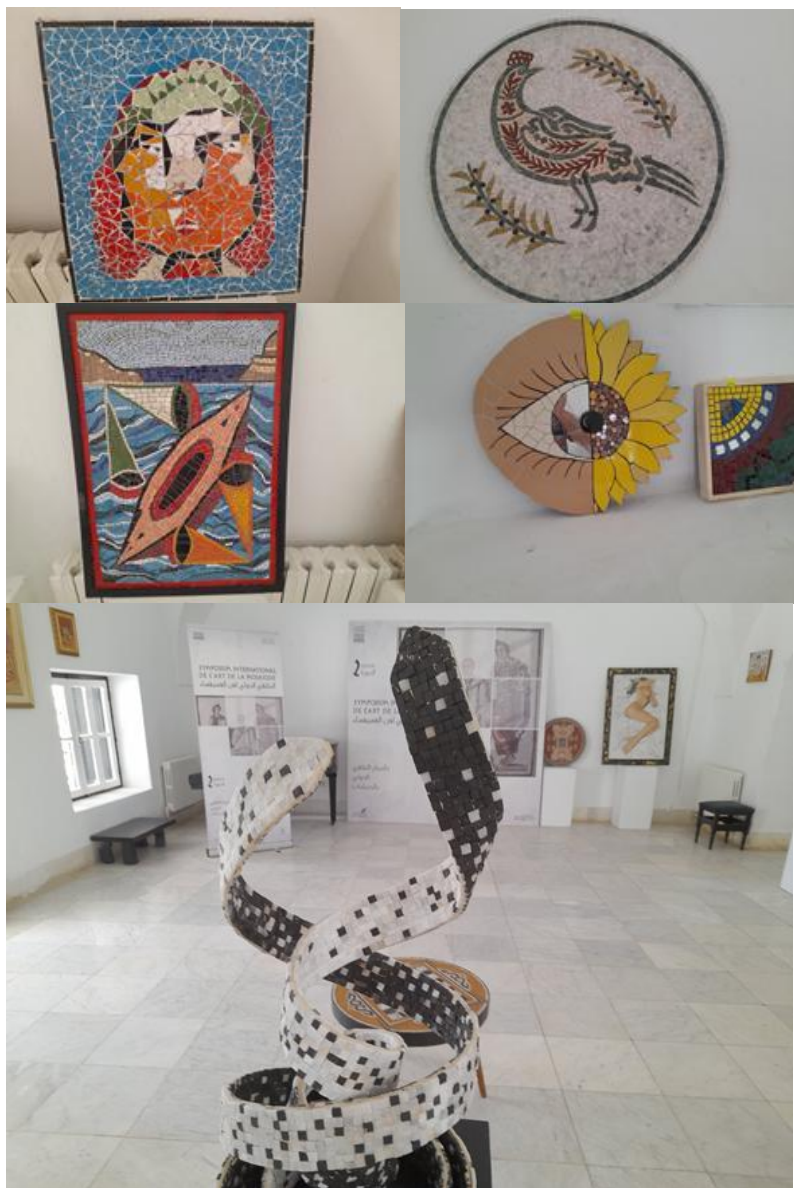
Am început vizita prin grădina de dar și nouă, amenajată pentru multe gusturi, cu de toate. Trecându-i pragul casei, am găsit un adevărat muzeu de artă și am revăzut arta imaginii con-

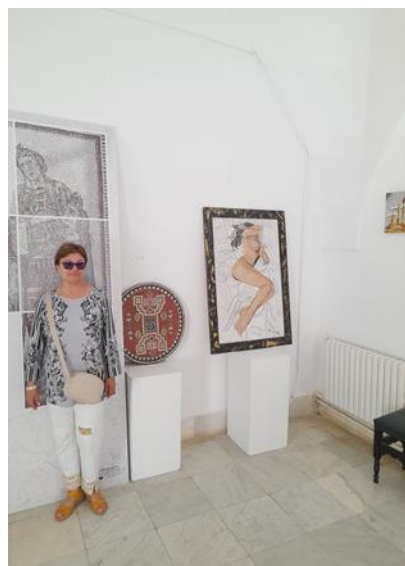
struită cu migala bobîțelor de mozaic, folosită și pentru alte mesaje decât cele ale mitologiei, alături de alte exponate de scul-ptură și afișajul lămuritor.

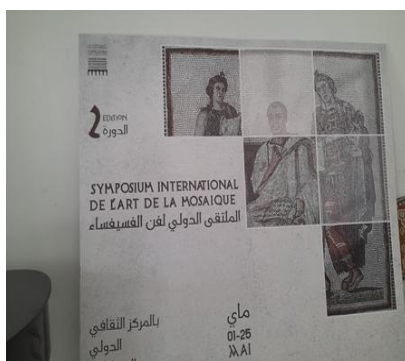

Arcuirea intrării aidoma celor ale catedralei Sf. Louis, din Byrsa... cartagineză

Cum să fim surprinși de faptul că aici au loc simpozioane internaționale dedicate artei mozaicului, cu tradiția ei milenară?

Prin lărgimea grădinii cu verdeață, ce pare o grădină botanică lămuritoare cu multe, ne conduce Alexandra, pe aleile cândva colindate de poeta laureată Nobel, și cinstită de Statul Cilian al Americii de Sud, prin diplomații lui, veniți la post pe aici. Nu ratăm niște fotografii cu cactușii luxurianți, ori lângă palmierii plantați care povestesc prin înălțime începutul grădinii acum de folos public umanității pe de-a întregul. Pentru protejarea ei de asaltul amintitelor interese, primul președinte ales, al primei republici Tunisia: Habib Bourghiba îi va fi consacrat utilitatea publică, de interes mondial. Atenția specială dată contribuției românului Sebastian, am remarcat-o prin grija pentru cei veniți din patria mamă a donatorului. Darul său, făcut Tunisiei, care o dăruiește lumii, chiar este pe potrivă spusei cu... *dar din darul care face raiul!* După o cercetare, una pe îndelete și cu o mândrie anume, aflăm că vom schimba din mers programul zilei, cu prânzul după amiezii pe aici, să vedem și celelalte atracții din Hammamet, în pericol de-a ne lipsi de ele, de prea lunga ședere prin Paradisul lui Sebastian.

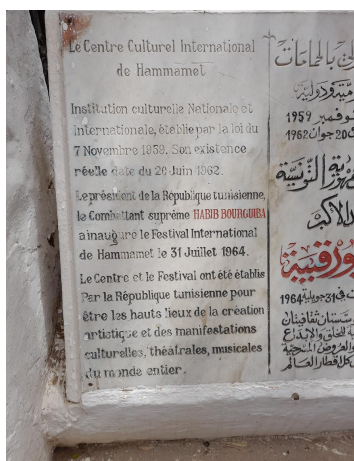

Poeta Gabriela ne invita la un cenaclu...

... Alexandra, spre sere și alei cu cactuși, palmieri și oranjerie, apoi spre ieșirea din parc, să dăm mulțumiri tuturor celor ce au oferit darul acestei grădini

Să dăm mulțumiri lui Sebastian Demetrescu, lui Habib Bourghiba , administratorilor actuali și însoțitorilor noștri ghizii, alături de cei ce au gândit surpriza!

Am continuat apoi cu cele ale după amiezii, tot prin Hammametul zilei de Joi, 23.Mai 2024, dar asta este altă filă a jurnalului nostru.

Prin Medina Hammamet, ca printr-un Disney land

Așa prizonieri de război, plini de veselie, mai rar!

Plimbarea începută prin stațiunea litorală, cu grădina ei de dar, se prelungise mult, dar parcă am mai fi zăbovit, că tare fusese minunată surpriza, neprinsă în mod intenționat în programul de ansamblu, în care plimbarea prin ... *medine* era trecută la priorități. Eram doar ... *seniori*, trecuți de vârsta când parcurile de distracții te cheamă, să-ți retrăiești copilăria. Dar cum anume arăta o inimă arabă, în culcușul modernității cu oaspeți din toată

lumea, putea fi un ceva interesant. Iată-ne scoborâți din autocarul care ne pusese în fața unor elefanți, pe post de care de luptă, cu războinicii călare. Aflăm că aici este intrarea înspre Medina Hammamet. Ne bulucim repede să părem prizonieri de război, cu fețele europene evidente, luați în captivitatea istoriei de marele Hanibal, când cu epopeea trecerii Alpilor. Butaforia, înghețată pe poziția unei porți de intrare fixase istoria, devenită legendă, în monumente, iar noi fremătând viața cu entuziasm, chiar nu păream înspăimântați. Parcă întâmpinam fericiți noii cuceritori, cu telefoanele moderne pe post de orice, inclusiv aparate de pozat, ori de dus instantaneul momentului la mii de km.

Vorba bună a călăuzelor noastre va fi înduplecat paza intrării. Le va fi spus portarilor că suntem marfă vie pentru târgul, și aici un bazar cu de toate – de ce nu ar fi și cu fețele unor oameni frumoși, chiar dacă vârstnici și ... vârstnice? Plini de curiozitate pipăim și „șenilatele cu trompă”. Ori luăm numerele la sandale... călăreților cu sulite?

Apoi am fost apoi dați în grija lui King Kong... înstăpânit peste Medina

Mondializarea și-a impus prin comunicarea video noile zeități fantastice ale puterilor primordiale. Omul-maimuță, într-un regres al prea abundenței disponibile, atenționează că forța brută, de tot felul, devine o dominantă cotidiană. Ne-am convins imediat în bazarul păzit de maimuță, că toate rugăciunile negoțului: cu ... *mai lasă!*, ori, *mai dăm!* erau în slujirea zeului cel mare *banul* (cu toate numele lui cele mari, în ciudate echivalențe!). Un neîncetat ciripit se arăta, adevărat babel lingvistic, de-a împreună cu fluturarea mâinilor-aripi, și ele vorbind muțenia cu înțelesul demult fixat, în comunicarea secretă a viețuirii.

Carthage-Land un cuvânt-punte între erele cu milenii multe

Ofertele pentru cei veniți robi de bună voie, turismului mondializat și el, cunosc apriori gusturile și ele globalizate și vorbind, instantaneu prin ultima tehnologia a respirației,

informația. Mitologia cu legende, istoria cu cele descifrate, tâlcul religiilor - venind spre un ecumenic numitor comun!-, informația trăirii imediate planetare, adunate dintr-un altfel de bazar, își au în fiecare receptor o rezonanță, o minunare anume, poate un răspuns așteptat ghesului care te-a adus pe acolo. Cuvintele cheie, demult în baza de date, deschid imediat porțițe de intrare celor căutate anume. În furnicarul locului, chipurile tuturor vârstelor și neamurilor omenești, de toate culorile și cu penajul pădurilor de proveniență, par vesele și gata să cânte o anume bucurie. Credem aici că și-au acordat fericit recepția pe lungimea proprie de undă.

Nu mergem în aqua-park. Marea cea mare ne fusese permanent la dispoziție. Alegem o altfel de Medina, cu intrarea pe la elefanți și ieșirea pe la cai. Ne-am întrebat imediat care să fie tâlcul acestei încifrări. Riscăm în continuare o explicație, fan-tezie a inspirației desigur, speculând o afluență de legende, spre un răspuns parțial.

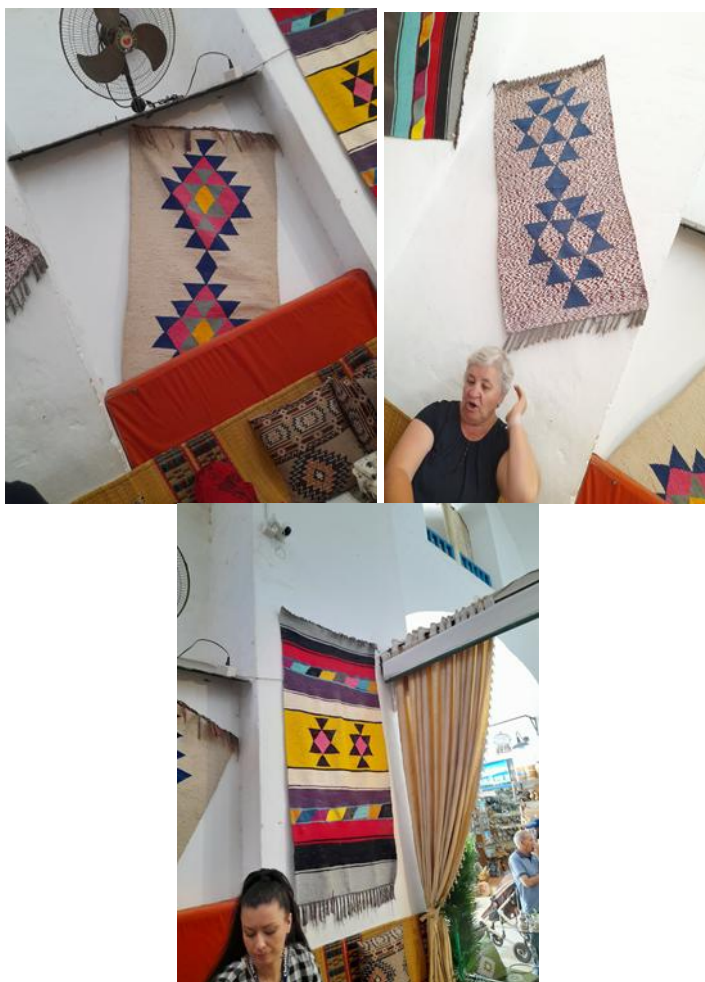
În grădina zoologică cu animalele, personificând puterea omului devenit stăpânul cugetător al marelui lanț - firul emancipării omenești prin ciudatul labirint pământean, viețuind continuu timpul! -, să observăm o succesiune a blazonului/simbol, zeificat în cele din compania, de-o importanță esențială omului. Vaca, cu sacralitatea ei remanentă și azi, pe unde castele structurării sociale o cer, ne vorbește despre generalitatea laptelui maternității, esențială copilăriilor de tot felul, inclusiv matriarhatului istoric. Carthagina își va fi stabilit casa amazoanelor, pe întinderea... deșirată a pieii vacii. Altă legendă va fi trasat conturul Byrsei/Cartaginei, prin brazda bourului, povestind viața cu roadele pământului, muncind ogoarele. Moșia s-a lărgit prin puterea eroică a elefanților și o corăbierilor pricepuți. Viteza societății în propria emancipare a cerut cavaleria – superbi caii arabi!-, până spre revoluționarea modernă industrială, ori contemporaneitatea imediatului informatic, cu instantaneul

în scenă de sub puterea unui gând anume... din ceruri ascunse vederii și de aceea doar năzărite virtual. Cum a fost marcată urma firului istoriei? Scripturile sunt la dispoziție. Medina Hammamet, pe care am vizitat-o, pare o construcție artificială, pentru o sugestie turistică, care ne spune că începuturile Cartaginei (Carthaginei/Land), ca putere remarcabilă reținută de istorie, începe cu elefanții lui Hanibal, și se continuă până la cucerirea arabă cu... caii (vezi Medinele..., centre urbane ale vechimii arabe!). Dincolo de conturul, ca un nucleu central, stau inelele următoare ale marelui arbore (vezi de exemplu *poarta franceză*... spre modernitatea înconjurătoare, a Tunisului!).

Am intrat în Medina, printr-o gură de pește, amintindu-ne de chitul biblic al lui Iona. Se observa imediat așezarea în peisajul turismului fără frontiere. Apariția unei clone, cu fardurile noi mode, ascundea chipul celei mai de demult, bine păstrat în Tunis. O vedem repede dumeriți deja de rostul ei. Ne oprim, în semn de... „pipa păcii”, la o *narghilea*... pentru răcoritorul suc, vreo cafea, vreun ceai. Observăm covoarele care împodobeau localul ocazional și foarte ospitalier.

Ghidul tunisian ne oferă o amintire, iar Doamna M soarbe cu... *narghilea*ua limonada, ascultând povestea locului spusă de Alexandra... de la ghidul, aici fotograf de ocazie

După ce ne răcorim la taifasul cu multe lămuriri, despre cele văzute în bazarul pentru... turism, ieșim din „chitul”... *medină*, salutând caii de la ieșire. Ieșisem din filmul uriașei gorile, și *landul* de joacă pentru copilăria tuturor vârstelor. Trecuse de mult miezul zilei și un prânz special ne aștepta undeva lângă

portul (și acesta cu oferta turistică pentru aventuri cu pirați!). Am grăbit pasul... să dăm ascultare șoriceilor care ronțăiseră deja dejunul ... dimineții. Fructe de... mare și pești, pipărate toate, cer tăriile albe să se potrivească gusturilor. O ținem tot într-o veselie, pe care o continuăm pe tot drumul de întoarcere la Sousse. Îi mulțumisem Alexandrei, care va fi rămas locului, să-și împlinească practica turistică pe tot cuprinsul sezonului.

Programul serii, după o descindere pe plaja încă plină și de dată la tot felul de acțiuni antrenate și antrenante, este sub eticheta „seară tunisiană”! Începe cu mult dans de cadâne (celebrele dansuri din... buric!), numărul de circ cu dansul cu tava de sticle pe cap, într-un echilibru dinamic, fără cusur. Să fie vreun avertisment că cele tari și fără măsură se suie la cap? Un număr de virtuozitate susținut de o tamburină și de o goarnă țipând arăbește, vădesc antrenamentul unui moment special și de mare efect. Seara se încheie într-o veselie generală, cu muzică de dans clasic, din șlagărele lumii tuturor și lumea pestriță de aici s-a dedat repede, fără invitații speciale... jocului de-a împreună. Schimbăm locația din arena devenită cabaret, în salonul cel mare al holului unde un saxofon, cu alte ritmuri invita și el la un legănat mai altfel.

Paturile din camere, aidoma acestor șezlonguri mobile, invitau la odihnă!

Nu refuzăm nimic, mai ales că leagănul ultimei nopți de vară tunisiană, cerea propria uvertură.

Aproape de sfârșitul zilei, cu orarul ei ferm ne retragem picioarele din scenele jocului, lăsând mai largimea celor mai vioi și ceva mai tineri.

Să nu confundăm niciodată țara mamă, cu păstorul ei netrebnic!

Vorbind despre locurile baștinei noastre, ca despre binecuvântate plaiuri mioritice, să observăm în cel care ne paște turma de mioare, sub metafora unui neam de oameni respirând spațiul și hrănindu-se cu roadele pământului: păstorul! În înțelesul organizării politice a societății acestui pământ mioritic, să ne fie baci vrednic, avem STATUL. Adică cel ce trebuie să aibă în pază STÂNA și STAULUL, în deplina lui pricepere și băgare de seamă. Face?, ori nu face treaba bine?, păstorul care a primit misiunea aceasta, zice-se chiar de la ... mioare? (olteanul se întreabă cu... Machea?!, exprimându-se cu toată dilema, adică în-doiala, asupra a ceea ce constată.). Iertare pentru această introducere, care ne-a fost sugerată de-o experiență recentă, în care am putut face o constatare. Cum te poți simți ca în rai/paradis, la marginea deșertului, peste mări și țări (vezi Tunisia!), iar în grădina ta verde ca un rai, să te simți ca în bolgiile infernului, în care dracii cu tridentul îți înfig colții fără să observe că ai același baci ca ei? Să relatăm aici mai jos, cronica, filă de jurnal, aici chiar o călătorie peste mări și țări, unde putem da un temei sentinței titlului ales, parcă un semnal atragerii atenției celor ce mai pot fi numiți oameni de bine din sâmbria baciului suprem, care ar trebui să fie responsabil de tot ce mișcă în țara asta și să reacționeze imediat, până nu sfâșie lupii turma năpăstuită de paznicii nepricepuți.

24 mai, 2024 ora 5.00, Sousse, Tunisia . Scularea ne grăbește mișcările. Ascultam păsărețul din palmieri care parcă știa de plecarea noastră în faptul zilei. Ne spunea el *la revedere*? Cine o poate ști? Sigur vom povesti multor doritori experiența noastră, despre ospitalitatea Tunisiei... Mai avem la dispoziție doar o dimineață însoțită și atâtea de făcut în programul zilei. Multe trebuiau să încapă în prea strâmt! Până pe la 7.00 (ora dejunului/deschiderea... restaurantului!), ne zorim cu făcutul bagajelor cu atâtea lucruri adunate în plus față de venirea noastră, și consemnarea impresiilor lui ieri în carnețel. Coborâm în parcul dimineții să vorbim cu palmierii, să revedem pisicuțele și gazdele noastre, cu roluri precise scrise pe halate, în faptul muncii lor.

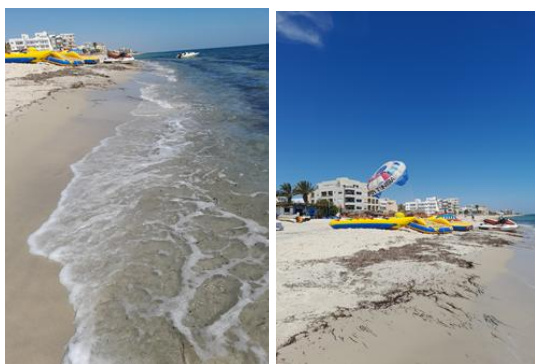

Plaja în așteptare, piscinele pregătite... ne spun despre neliniștea nopții și a palmierilor în zori

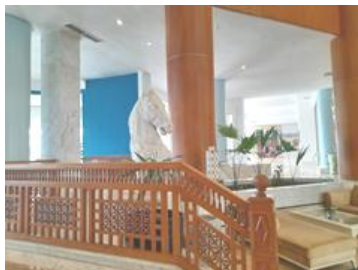
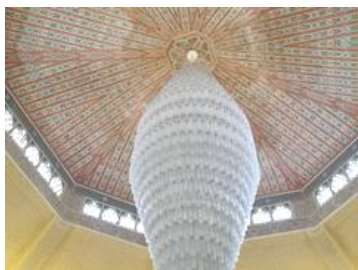

Plimbarea prin parcul liniștit al prea dimineții ne-a adus și pofta dejunului. Am fost printre primii în restaurant și ne-am bucurat de întâlnirea cu oamenii care avuseseră grijă de noi... permanent. Am avut și răgazul să ne luăm rămas bun, că la vremea prânzului n-ar fi fost posibil de prea aglomerație. Ne-am zorit apoi la plajă să completăm cu ceva ultraviolete epiderma și să atingem marea de aici cu palmele noastre, apoi am zăbovit un timp la piscina interioară să ne impregnăm retina cu o ultimă impresie. Am spus țărmlui tunisian rămas bun, i-am mulțumit și ne-am anunțat zborul!

Predarea camerelor, ca peste tot în lume, în preajma prânzului, ne-a reunit în holul cel mare al înstelatului nostru hotel Sentido, unde la ora programată și precis onorată, 15.30, trebuia să ne suim în autocar, pentru un tur al Sousse (să adunăm și alți români !) înainte de plecarea spre aeroportul din Monastir. O ciudată și contradictorie stare: între plăcerea lui aici și intraductibilul dor de acasă se citea pe chipurile noastre. *Fie vremea bună - rea, tot mai bine-n țara mea!* Mă bântuie un gând despre grădina de acasă, tocmai pe aici într-un paradis artificial și cu zâmbete obligatorii, toate pe nota de plată și sub clipirile nevăzute ale unui ochi a toate văzător, tocmai Zeul locului.

Am plecat spre aeroportul cu herghelia pegașilor, gata de zbor. Rămâi cu bine Sentido!

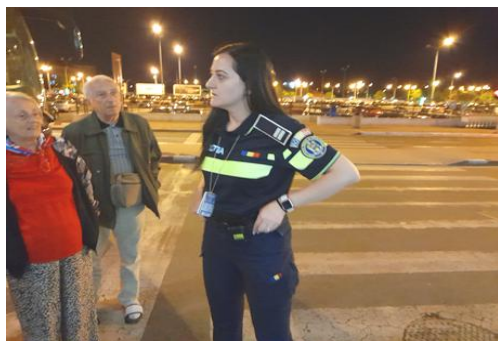
Trecem și pe la alte găzduiri din Sousse și ne aducem alături și alți tovarăși de zbor. Toate formalitățile din aerogară s-au

petrecut, sincron cu sporovăiala impresiilor cu ceilalți tovarăși de drum, adunați de prin alte locuri ale litoralului. Părerea unanimă! O vacanță de vis, poate o rechemare, cândva!

Este ora 19.07 (ora Tunisiei/ 21.07 ora României!) . Decolăm pe un cer senin cu soarele urmându-și, invers nouă, învăluirea pământului cu veșnicia zilei lui. Intrarea într-o înnoptare rapidă este accelerată și de ivirea unor nori negrii și cu o turbulență săgetată de fulgere. Trecem de bariera lor spre nemărginirea de deasupra a soarelui care își transformă auriul în portocaliu și apoi tot mai sângeriul... pământiu. Înțelegem că pasărea noastră de oțel, numitul pegas, urcase în cer la multe mii de metri deasupra pământului, și că scăpasem de furtuna care-i zgâlțâise bine penajul. Ni se sugerează să ne slobozim din centurile de siguranță. Dedesubt, ne șoptește o voce din ciocul păsării noastre vorbitoare: *am survolat Sicilia și urmează călcâiul cismeii Italiei*. Apare din ce în ce mai dens firmamentul stelelor pe cerul adevărind noaptea. Sub noi, cerul eliberat de nori, lasă întunericul mării și contururile vizibile ale marcajului electric. „Priviți! Acolo ne pune luminile ei în ochi, Tirana, capitala Albaniei ! Vom survola țările balcanice, spre Dunărea noastră și vom ateriza la București, dar priviți în dreapta să vedeți luna!”. Îndemnul este însoțit de stingerea luminii interioare să putem trăi un moment unic. Da! Din întunecata Mediterana se iveau o lună plină, ca o Afrodită blondă. Pari cuprins de-o hipnoză emergentă pe măsura rotunjirii din ape a astrului nopții. Goana peste țărnul balcanic, reaprinderea luminii interioare, ne readuce la realitate. Ne punem centurile, inspirată decizie, că tocmai ne coborâsem aproape de pământ. Atingem pământul, pe pista de la Otopeni, cu o smâcitură să o ținem bine minte! Asta să fi fost îmbrățișarea patriei de acasă? Nu am înțeles aplauzele celor ce vor fi primit bobârnacul! Mulțumeau oare echipajului pentru aterizarea pe o pistă problematică? Ori o făceau pentru trezirea mai altfel din amorțeală? Constatăm, în trecere doar, un bobârn-

ac ca pe un *bine ați revenit acasă*, că cei mai mulți pleacă, fără întoarcere și se înstrăinează iremediabil. Oare de ce? Întrebăm aici Păstorul neamului mioritic! Când va fi în măsură să ne dea un răspuns celor ce încă plecăm și încă revenim! Ne scoborâm repede, procedăm ca oriunde, ne recuperăm bagajele. Sosisem la ora 23.30 (adică după un zbor de cca. 2 ore și ceva, trecând peste țări și mări: Tunisia, Italia, Albania, Macedonia(de nord!), Bulgaria – Mediterana, Adriatica) și am început să cronometrăm mersul prin iubita și primitoarea patrie! Totul a fost bine cu depășirea cenzurii Schengen, dar melcuirea va fi început în iubita noastră țară, cu grija ei legiuită și dată în paza unor roboți care știu matematic litera reglementărilor (nu contează cât de bine/prost făcute!) și le aplică fără vreo empatie anume față de măriile sa turma, adică fără cea mai mică înțelegere a spiritului legilor! Am cronometrat! În patria globală, a umanității, riguros reglementată cu respectul slujitorilor pentru cei sluiți, totul s-a întâmplat firesc, fără neplăcerile gratuite ale lipsei bunei creșteri, ale aroganței validate de diplomele fără acoperire. Am ieșit din aeroport, am așteptat autocarul, care nu avea documentele în regulă (titularul spune că le avea!), poliția aeroportului l-a oprit vreo 3 ore, într-un loc unde era interzisă oprirea câteva minute (pentru clarificarea corectitudinii documentelor!). Noi seniorii, cu toții de vârsta a treia, sechestrați în miez de noapte, de autoritățile care aplicau legea și formalitățile pe pielea noastră. Au apărut și niște tineri care ne explicau că o să ne țină acolo până dimineața, să se clarifice situația. Argumentele celor cu probleme de sănătate nu contează! De vină este proprietarul autocarului, adică Vilextur, susțin unii, alții spun că sistemul informatic, neactualizat în on line, este de vină pentru sechestrarea noastră. Plecăm pe la ora 3.00 și ajungem la destinație la Rm. Vâlcea la ora 6.00! Ce altfel de școală altfel putem invoca, atunci când la tine acasă ești cobai, iar la alții trăiești ca în rai? Nu cumva Păstorul cel mare, Statul Român, nu bagă de seamă

ce slujitori are în Stâna lui și ce servicii prestează în Staulul, tot mai împruținat de mioarele, fugite de aici, ca dracul de tămâie, să nu fie mâncate de râie, ori trântite la tot pasul de lupii hămesiți ai corupției, ori batjocoriți de toți analfabeții cocoțați în demnități pentru meritele partizanatelor. Încheiem aici jurnalul, cu o școală altfel, constatând frumusețea inegalabilă a grădinii de acasă și blestemul încă ne/mântuibil al Păstorului nepriceput!

Seniorii..., la miez de noapte, („vinovații fără vină”), judecați de autoritatea tânără, exercitând tortura fizică celor albiți de vreme. Trei ore vor fi exercitat cu succes misiunea blocării celor sechestrați de procedurile ambigue și aplicate fără discernământ, ba chiar și fără politețe!

Exodul biblic... ca o mare trecere, dincolo de ficțiunea parabolei!

Între a fi și a nu fi - vezi zisa lui Hamlet! - ca o dilemă asupra unei căi, fie și una a înțelegerii celor spuse în dodi: în arta cu întrebări, în științele fără aparat critic lămuritor, în cele scrise fără note de subsol, adică fără lămuriri speciale!-, ne punem și noi întrebarea, asupra Exodului/Ieșirea, din Biblie. Ce se ascunde în spatele parabolei?, care operează cu minuni incredibile - puse în scripturi ca porunci!, și cu ficțiunea, care nu își ia părtaș fenomenul istoric susținător? Faptul legendei, ca fundament al unei întemeieri, ne este clar? Cum descifrăm modelul altor întemeieri celebre, precum Carthagina, Roma, aici fiind vorba de *pământul făgăduit* evreilor să-și întemeieze statul/statele – Iuda și Israel ?!

Dilema invocată, cu referire la viața cu două tărâmuri, între lumină și întuneric, între aici și dincolo, între cele la vedere și cele ascunse, poate fi percepută ca o provocare a trecerii între cele opuse, aici privite ca puncte de plecare și de sosire, posibil de observat între ceea s-a exprimat în scriptură și ceea ce s-a priceput/înțeles. Invocăm în cele de față scriptura întrucât referințele principale pentru „a fi” sunt chiar incontestabilele (prin angajamentul slujirii!): Biblia și Coranul, care impun canonic ascultarea, fără cercetare! Pentru cei angajați prin *jurământ: dura lex... sed lex!* Dar problema stă în „a nu fi!”, pentru că în marea trecere între puncte (le putem nota simbolic și cu celebrele *alfa* și *omega*!) încifrarea inițială își pierde sensul, uneori își șterge urmele, iar absența cititorilor/inițiaților condamnă realitatea ascunsă la tănuire, uneori la minunările peste fire, supranaturale. Cum refacem puntea acestei treceri, ascunsă sub cuvintele chei, rămase *supraviețuitoare*? (chiar acest cuvânt vorbește de sorocul de dincolo de trecerea definită ca durată/viață

pe tărâmul soarelui!).

Ești în realitatea simțurilor, apoi treci în odihnirea lor, în paza celui ce îți oferă visul, poate coșmarul nopții (pentru cea veșnică să-l numim profanare!). Ești aici, în prezentul zilei sub soare (să ne numim trecerea... prin lumină: *zilire*, cu lira limbii care o trăiește sonor!) și te muți apoi în noaptea cu orizontala somnului, uneori a întregului *timp întins o... veșnicie!*

Faraonul - omul Far Egiptului, după spusa grecilor!- , sub soarele Zeu, reflectă lumina tărâmului vieții regatului/imperiu, ca putere supremă investită de zei! Ființă fiind se mută la veșnicie pe malul celălalt al unei curgeri simbolice, povestind viața: însăși fluviul Nil. Să remarcăm faptul că Omul-Faraon, al tărâmului vieții, devine... sfințitul de pe tărâmul celălalt, intrat în ceata zeilor! Are loc trecerea între zi și noapte (aici privity simbolic!), dar și între realitatea vie și cea informală, ultima cu înveșnicirea garantată, cât simbolurile vor putea fi descifrate în timpul fără hotar. Trecerea își are salvată în legendă povestea, iar în ritualurile exercițiul curent, dar cu semnificațiile uitate. Trecerea se face dinspre Răsărit spre Apus, respectând arcu solar pe bolta zilei. Terestru, Faraonul călătorește tot spre Apus. Apa o trece cu *B/arca solară* (aici confirmându-se înțelesul cuvântului Faraon, recepționat de greci!/ preluând și valența de călăuză, vădită în farul marin, precum celebra minune a lumii de la Alexandria, aflată la vărsarea Nilului în Mediterana!). Să remarcăm aici că în trecerea săptămânală timpul se sfârșește Sâmbăta, iar apa Sâmbetei, este ca un Nil, meridian viu al Africii, unde pe malul de apus, în deșertul saharian era localizat tărâmul celălalt, unde chiar erau depuși în Piramide, în mormintele tănuite. O nouă ivire a soarelui, nou nouț, este chiar Ziua Soarelui în spusa noastră Duminecă (zi de rugăciune... a Domnului/englezii numind-o explicit ziua soarelui: Sunday!). Să atragem atenția și asupra *Sabatului* cu tradiția contemplației pure: *non acțiune* fiind, iudaismului, apoi împărtășită și de *Islam*, cu

ritualul săptămânal în chindia zilei de vineri, unde localizăm și *vinerea mare*, a răstignirii, ca una a săvârșirii!

La un sfârșit anume, legendarul Noe află de iminența potopului. Că se tolesc ghețurile și că cele ascunse sub calotă, ca niște pământuri verzi - precum o tentantă Groenlanda... azi, devin tărâmurii înnoite și făgăduințe de ... raiuri terestre. Este sfătuit... de sus, și ca un adevărat Profet se încredințează vizionar asupra urmărilor. Urmează porunca: să construiască celebra Arcă! Potopul îneacă uscatul, dar Arca, cu cele îmbarcate, este Arc plutitor între lumea veche cu uscat și cea cu noul uscat. Ea, Arc/a, este viața pusă de sămânță, în păstrare, peste vremea potopului. Cu Arc/a trece potopul, dinspre lumea veche pierită/ îneacă, spre lumea nouă. Corbul cel negru i-a confirmat noaptea ca o trecere prin potop, iar porumbelul cu ramura înmugurită ivirea luminii înnoite, ca o promisiune de lume nouă. Arc/a, *arc* peste ape, este și aici un vehicul simbol al unei treceri istorice, pusă într-o legendă care legitimează prevederea și sfatul înțelept al Profetului.

Să observăm, mai de aproape, cum a lucrat pilda aceasta în vecinătatea noastră... creștinată de milenii. Duminica, în ziua Domnului, creștinii se îmbarcă în Biserică. Aceasta, *casă* a Domnului, își are corpul ca o navă plutitoare, uneori și cu clopotnițele pârând catarge. Creștinii trăiesc aici, ritualic, o trecere simbolică dinspre cele profane, către cele informale, în dialog cu o prezență nevăzută din cerul informal, intermediată de *marinarii de serviciu*, oficianții celor primite, revelate de scripturi.

Să mai constatăm, din lumea artei, că trecerea *eroului*, care și-a dat viața unei cauze asumate (altfel nu se înscrie în concept!) trece apa Jiului (la podul de la Tg. Jiu) și este depus pe masa tăcerii, pe malul stâng, în sensul curgerii. În arca sa personală este purtat apoi, ca într-o ladă de zestre, spre răsărit pe Cale, spre acel loc unde fără sfârșit sunt începuturile ascensiunilor solare,

cum fără sfârșire este viața operelor, în înțelesul lor, pus în ele de Constantin Brâncuși. Inspirată numirea dată piesei sale de teatru, de Ion D. Sârbu: „Arca Bunei Speranțe”, de acest fost ucenic șlefuitor cândva mărgelilor/romboedrelor Coloanei, acel monument al Ansamblului unei mari treceri..., în fapt a fiecăruia dintre noi, între târâmurii. Să observăm ritualul, în descifrarea trecerii vremurilor moderne, *că toate sunt până la o vreme*, adică au un termen de garanție. Cel din scena momentului judecă, pune etichete și uneori în graba mare își asumă reușitele, adică doar pe cele bune. Pe cele bune le adună și pe cele rele le pune în spinarea *țapului ispășitor*, ori, într-un obicei certat cu respectul mediului larg cuprinzător (acum conceptualizat ... știință a trăirii normale în mediu: ecologie!) *le dă pe apa sâmbetei!* Aici desigur nu cu sensul propriu, ci în spusa sentinței latine cu *finis coronat opus!* Când timpul s-a oprit în loc și momentul se solidifică în borna monumentului, iar procesul și-a aflat punctul terminus, acea judecată a celui *apoi*, va hotărî adevărul și sentința finală: cele bune... să se pună de zestre!; cele rele să fie date spălării temeinice, de/pe ape! Judecățile sunt relative, conform cu instanțele cele înalte din scenă și cu legile revelate, dinspre autoritățile supreme... recunoscute la momentul referinței, în lumea de dincolo a... zeului/zeilor din Cer. Cauzele schimbărilor legilor și a instanțelor pământene ne vorbesc de adevărurile relative și frecventa rotire a polilor și a liniilor de forță... pământene, de unde concluzia că *toate sunt până la o vreme* (că tocmai vorbeam de soroace, termene de garanție, de grație, de ispășire, de decantare a celor grele, de lămurire a celor subtile etc.), că o rotire permanentă alternează lumina, cu întunericul și face dintr-o circumferință coexistența principiilor opuse, pentru dialectica filosofilor și permanenta navetă a bărcii solare! Încă o dată ne convingem că între stările opuse, în balansul lor permanent (de aici credem că balanța este cântarul chemat să evalueze și cantitativ greutatea sentințelor!), adevărul

este relativ la durata cu prescriere. După o vreme, asupra celor scrise să se poată face un apel, dincolo de timpul decantărilor temeinice, pentru posibilele recursuri și apeluri necesare rescrierilor adevărului/actualizării lui permanente. Un singur cuvânt care își pierde sensul, ori este tradus greșit într-un alt grai (vezi încurcătura după prăbușirea *turnului babel!*), pierderea unui semn, a vreunei virgule... poate arunca înțeleșul pe sensul inversat (vezi aici rigorile impuse în scrierea Coranului!). Între ce a fost și ce va fi urmat se află trecerea. Singură ea, Calea aceasta, ne poate povesti (prin răbojul propriu, ca un fir printr-un labirint!) acțiunea schimbării cu istoria ei riguros studiată, cu arta care și-a transmis explicit sensul simbolurilor pe post de chei la îndemână. Restul poate însemna contemplație statică și acceptare comodă, fără cercetare, cu toate riscurile unor manipulări și arestări în noaptea minții, una a unei ignoranțe care nu servește trăirii întru sacralitatea Dumnezeului adevărat, care îl vrea pe Fiul său, Om liber, eliberat din tenebrele necunoașterii, dus fiind ... de minți, arestat castelor sociale... inferioare.

Să constatăm că și Jiul, și el un meridian lichid prin Oltenia de sub munte, trecând printre munții Vâlcă și Parâng, străjuind defileul precum coloanele gemene de la porțile templelor egiptene, își are propria memorie cu oameni eroi și oameni trecuți în rândul sfinților, ca să-i numim aici doar pe cei din vecinătatea Mănăstirii Lainici (Ioan Dragalina... generalul erou,/Irodion și Visarion monahii Mănăstirii Lainici, canonizați!) alături de mulții anonimi ostași căzuți în luptele războiului de reîntregire și muncitorii puși la temelia uriașei realizări tehnice: „Bumbești – Livezeni”. Impresionantă cale a eroilor..., meridian în lungul Jiului/Viului, calea urmată, dinspre izvorul nașterii sale de la Petroșani, de... *coloană*, venind rostogolire de mărgele spre Tg. Jiu, să se așeze coșciug peste coșciug, într-o înlănțuire fără sfârșire, a celor puse de zestre de mulțimea fără număr a eroilor... ,venind, venind pe apa dinspre munte, cum va fi plutit

dinspre izvoare un profet celebru pe Nilul Faraonilor, emblematicul Moise. Să constatăm cele două căi ale celor două lumi care își povestesc prezentul (curgerii permanente!): a Jiului - surrând viața! - și pe cea a contemplației în alinierea monumentelor pe Calea Eroilor, cu nava/Arcă a bisericii „Petru și Pavel”, în cuprinderea unui spațiu pentru tărâmul celălalt, adică unul de Duminică și de preumblare prin larga panoramă, *ca o biserică în aer liber* (învocăm aici sugestia sculptorului Vlad Ciobanu, privind semnificația *Ansamblului* de la Tg. Jiu!) , cu orientarea altarului la Răsăritul de dincolo de catapeteasmă/biserica amintită, acolo unde osia cerului, *axis mundi* (în spusa filozofilor!) se ivește ca o scară de înălțare la Creator.

Pentru că am vorbit de plutire și de ape noian, potop, și despre cele curgătoare să observăm plutirea pe acestea a omului special, reținut de scripturi și cercetat de istorie. În Profetul Moise, chiar numele primit este o taină, apoi viața lui pământească este plină de fapte puse într-o ascundere de basm, ori poate într-o încifrare a scripturilor care îi conferă nemurirea cu provocarea vie a căutării celor ascunse. Să-i observăm în-trarea în viață, amintindu-ne de legenda lui Noe, și de arca lui. „Arca lui Noe, cu capac și unsă cu smoală” - așa o descrie un observator!, pentru a nu-i fi afectat interiorul de înecul potopului de afară, precum o sămânță sub coajă să-și păstreze puterea însămânțării viitoare, noi observând și rolul cojii, dată cu var a oului, pentru viitoarea eclozare! Locul nașterii lui Moise este în ambiguitatea care multiplică localizarea. Școlirea lui, în casa Faraonului, unde apare miraculos adus de apele Nilului; refugiul madianit, în Hebron, la Ietro, unde își descoperă altă ramură a obârșiiilor, sunt episoade de epopee. Despicarea mării cu toiagul, traversarea deșertului, impunerea tablelor de legi și războirile pentru dobândirea pământului făgăduit, toate par faptele care legitimează, peste veacuri... drepturile istorice ale unui *popor ales*, cu credința lui monoteistă, după asumarea jurământului ascultării. Cartea Ieșirea/Exodul, a Bibliei, revelațiile din surele

Coranului, ne pun la dispoziție încifrarea. Remarcăm versetele coranice, cu reluarea celor biblice la o distanță milenară. Provocarea citirii planului ascuns ne pune la dispoziție „vocea din adâncuri”, chiar în mileniul trei al modernității! (dialogul omului modern/ vezi Toschris, cu „vocea din adâncuri”/chiar cea a Vechiului Testament, ne este dăruit de Petre Cichirdan în aparițiile sale editoriale din 2024/ vezi „Raiul după Cain!” și „Raiul după Christos!”, Editura *Intol Press*, Râmnicu Vâlcea/ a se observa și asumarea... TOSCHRIS, a autorului, om al mileniului 3!). Încercarea de a stabili contextul realității istorice, al leșirii... evreilor din robia Egiptului, cum se legitimează pentru sine... *poporul ales*, ne impune să recitim împreună și *basmul* la îndemâna oralității, care se încredințează fără cercetare asupra unei realități încredințate de ascultarea Dumnezeuului unic!

Să-i observăm nașterea lui Moise! Ne povestește... „vocea din adâncuri”: „Ea (...) născu un fiu pe care nu l-a declarat, iar după trei luni l-a abandonat între trestii, la malul râului, într-un coș de papură ca un sicriș, uns cu lut și smoală ca o corabie...”. Nu cunoaștem numele ei, al mamei secrete, neamul este sugerat de cauza pe care o va sluji... viitorul Profet. Apa, „corăbioara”, vârsta ne vorbesc despre un nou început, care se formează întru cultura unei credințe anume, de la curtea Faraonului (definit ca lumina supremă a locului!). Maternitatea îi este accentuată de laptele unei doici din neamul supus/robit. *Corăbioara*... își începe Calea în sensul curgerii râului dinspre izvor... către vărsare. Chiar Moise... își va fi primit numele, ca fiind *cel scos din ape*, unii l-au numit *darul Nilului*, alții, descifrând altfel epopeea Eneida, a lui Virgiliu l-au numit, după limba egipteană veche: *fiul lui Enea*!- un Ascaniu, deturnat de pe calea găsirii altui *pământ făgăduit*... Ascaniu, niciodată devenit Iulus, putea fi lăsat garanție Faraonului, de eroul troian (aflat, în trecere spre viitoarea Romă, prin viitoarea Carthagina, la curtea fenicienei Elisa/Didona!). Am invocat aici ipoteza lui Ioan N. Mateescu din „Convergențe/MOȘ ENE alias MOSENe....”, Editura „CETA-

TE”, Deva, 2015. O noua ordine a lumii, după *războiul troian*, trasează propriile căi, pentru planul istoric.

În cazul lui Moise, dincolo de incertitudinea maternității și a felului cum a ajuns la curtea Faraonului, să observăm sub simbol, legătura lui cu apa: vine pe apă, ostioiește setea turmelor păstorilor cu apă, despică apele mării, slobozește izvorul din stâncă.../ în legătură cu această stihie personalizată. Să constatăm că mama lui Ascaniu, troiana Creusa va fi pierit în focul care a ars Cetatea și a pus în plutare Exodul salvator, spre *pământul făgăduit* din Latium-ul italic, al viitoarei Roma (legenda îi promite un loc tot *cu... lapte și miere!*). Putem citi parabola războiului ca a unei secete care pârjolește? iar prin migrația turmelor și oamenilor, chiar Exod salvator, care te alungă de acasă... o vreme? Să ne amintim aici, tot cu ajutorul Scripturii, de prorocirea lui Iosif, în Egipt, la curtea Faraonului, privind cei șapte ani de secetă severă și de *Exodul* lui Iacov, acceptat de Faraon. Venea de acasă (viitorul loc al revenirii!), dinspre locul pârjolit de foc, către apa Nilului. În propria taină a sacralității Egiptului - faptul credinței într-o zeităate unică, acel monoteism revendicat de poporul ales!-, avem provocarea să deslușim *întâietatea*, care a revoluționat lumea veche. Revoluționarea este dinspre Faraonul Amenhotep al XIV-lea?, ori dinspre Avram/Iacob/Iosif? Această întrebare, s-ar putea lămuri cercetând contextul istoric al celor prinse în scripturi! Faptul marelui Exod, localizat temporal, ar putea să dea un răspuns...

De unde venea coșul, ca o arcă simbolică? Dintre pădurea de...trestii (ce metaforă a filozofului Blaise Pascal: *omul trestie gânditoare!*), în procesualitatea constatată că... *totul curge!* Aici Nilul, chiar zeu fiind, cu apa lui vie, spre marea cea mare; curge dinspre popoarele, trudind pământul (mulți robii ai războaielor dintre imperii!), spre Marea cea Mare, cu mulțimea popoarelor ei: *popoarele mării!* Să observăm aici, în povestea despre *Ansamblul...* „Calea eroilor”, invocat mai sus: romboedrul, mărgea a coloanei care leagă pământul cu cerul... și este stivuit

coșciug, peste coșciug, ca o suprapunere continuă a lăzilor de zestre, într-o continuitate a curgerii orizontale pe Valea Jiului, spre o înălțare statică, fără sfârșire terestră, precum veșnicia momentului înghețat: *axis mundi*/osie cerului, și cu simetria adâncirii în adânc al celor fărâmate de Cronos și puse în numărătoarea clepsidrelor.

Venea de sămânță, Moise, izvorâtă din pământul istovit de muncă, pe scenariul lui Noe, să înființeze o lume nouă, după propria luminare, eliberată de cele vechi, să dea turmei îndrumată prin deșertul ignoranței, noile legi puse sub autoritate unui Dumnezeu (care unificase diversitatea și impusese cu forța de lovire ascultarea!). Revedem filmul acestui proces peste veacuri la ivirea Islamului sub autoritatea Profetului Mahomed!

O nouă voință venită pe ape, semn de pământ fiind, nu se va confrunta cu apele să le supună? Varianta lui Moise/Ascaniu, nil arată fiul lui Enea, troianul și al mamei Creusa, pierită în flăcările Troiei, un adversar direct *popoarelor mării*, cu toate valurile ei. Moise avea toate puterile să se facă ascultat de mare și să-și spintece trecerea prin ea. Fiul unei seminții robite în Egipt, sub blestemul de-a fi ucis dacă se năștea băiat, când devine conștient de sine, și de protecția unui Dumnezeu... de pământ, se va lupta *cu marea* să-și elibereze poporul supus, de popoarele mării (Egiptul, ca învingător, în alianță cu punii, etruscii, aheii...etc./popoare ale mării, va fi adus în robie cca. 600.000 de sclavi *la atât se estimează numărul celor participanți la Exod!*). Moise, ca împuternicit de Dumnezeul unic, este stăpân al apei (apa ca simbol al vieții, și putere dată celui investit cu puterea supremă!). Într-o posibilă parabolă, o anume realitate se poate pune în păstrare. Încercăm aici (sub rezerva ipotezelor, desigur!) să expunem păreri, de la lume adunate, și/sau reinterpretate, repovestite (după altă recitare a lor, prin ochii care au văzut urme, și alte păreri – toate aici sub rezerva ne/cuprinderii întregului și al cronologiilor aproximative!).

Moise ajunge *întâmplător* (!) - la Dumnezeu/Allah, nimic nu este *întâmplător*!- și este crescut de mic (!) în cultura și spiritualitatea Egiptului (venit de la trei luni de zile de la naștere, crescut la curtea Faronului, cum putea deprinde pe Dumnezeul unic al lui Iacob, dacă educatorii lui erau de la Curtea Faronului?). Apoi iată-l, matur fiind, fugit de la curtea noului faraon, și devenind revoluționarul și profetul Dumnezeului unic (nu Cel, asumat de mic, de la curtea fostului faraon?/să se fi întâmplat cumva vreo resurrecție, spre politeism, între timp?). Întâmplarea, cu acreditarea scripturilor (vezi Biblia/Torra, Coranul) în planul realității istorice, cu o anumită geografie a puterilor politice și religioase ne pune în situația să reactualizăm evenimentele cu altă descifrare. Să observăm că invocata „chemare a pământului”, a sângelui cu maternitatea proprie a acestui pământ, spre pământul făgăduit de peste mare, trece obligatoriu ca drum... cu sensurile de dus/întors pe la aceeași răscruce geografică a Țării Madian, din zona Horebului, localizat de scriptură. Madianiții, urmașii din vreme ai lui Avraam/Abraham, cei de pe ramura lui Ismael, fiind cei ce îl vor fi cumpărat pe Iosif, fiul lui Iacov (acesta fiind pe ramura lui Isaac!). Iosif, inspirat Profet (vezi visele lui ... revelate și adevărate!) remarcat de administratorul Faraonului, Potifar, devine autoritate recunoscută la curtea Faraonului (tălmăcind inspirat visele/viziuni.... cu adevărarea previziunilor!/ vezi simbolurile folosite pentru adevărarea mesajului în limbajul curent al sacralității locului!). Iosif... adevărat profet în credința Dumnezeului lui Iacov (Israel = *cel ce s-a bătut cu... Dumnezeu!*) este prin sine o adevărare a credinței Egiptului, care îi va fi dat crezare și îi va fi urmat sfaturile/impuse acțiuni de Faraonul...momentului. Peste câteva veacuri, în care evreii lui Iacov au trăit într-o... diasporă liber asumată a supraviețuirii în pământul mănos al Nilului, starea lor s-a schimbat (să fie din cauza consecvenței asumate prin jurământ la Monoteism?/ după resurrecția politeistă a Egiptului?), căzând în

robie, alături de atâția alți sclavi, ca recolte ale războirilor victorioase. Iată acum perioada lui Moise, cu refugiul lui în Țara Madian, să scape de autoritatea Faraonului... succesor celui ce l-a protejat anterior. Să ne amintim „vocea din ascundere” a dialogului virtual...

„Moise a fugit și a locuit în țara Madian. A șezut lângă o fântână și fetele preotului din Madian, Ietro, au venit să scoată **apă** și au fost alungate de păstori. Fire dreaptă, Moise, le-a adăpat turma. Drept recompensă Ietro, i-a dat de nevastă pe fiica sa Sefora... cu care Moise a avut un băiat, Gherșom („sunt străin aici”/semnificația numelui!). În Egipt situația era foarte grea, iar Împăratul Egiptului care voia să-l piardă pe Moise, murise”. (vezi . P. Cichirdan „Raiul după Cain...”/Ed. Intol Press, Rm. Vâlcea, 2024, p.57). Să observăm că între venirea lui Iosif, vândut fiind de frații săi și afirmarea lui ca Profet credibil la curtea Faraonului (îl suspectăm aici, ca rege al Egiptului, pe vremelnicul revoluționar monoteist, Amenhotep/Akhenaton 1372 -1334 î.Ch. - soțul celebrei Nefertiti și tatăl nefericitului fiu Tutankhamon... răposat de tânăr!- și datarea Exodului, pe vremea lui Moise, în jurul lui 1250 î.Ch, vor fi trecut câteva generații. Până la acest eveniment major al istoriei lumii vechi se vor fi întâmplat confruntări majore între imperii, azi cunoscute, precum războiul de la Kadesh, 1296 î.Ch., între egipteni și hitiți, încheiat după o lungă confruntare, cu un tratat de pace, abia prin 1267 î.Ch..., pe vremea lui Ramses al II-lea (cel Mare), tocmai în *următoarea dinastie* a Egiptului, (următoare celei a monoteistului Amenhotep al IV-lea!); conflictul troian, încă fără o datare explicită, alta decât constatarea lungului conflict de cca 10 ani, făcută de Homer, în cunoscuta-i Iliada!

Credem că Exodul/Ieșirea biblică a evreilor din robia Egiptului s-a întâmplat într-un moment prielnic, într-un context istoric al așezării în peisaj al puterilor războinice dominante. Nu a fost un eveniment spontan de nesupunere colectivă, cum s-ar

putea interpreta superficial scriptura. Conform geografiei politice, în preajma anului demarării Exodului, pământul țintă al Exodului, *pământul făgăduit* (revendicat și ca moșie cumpărată... pe vecie, pentru Sara ca semn al maternității prin însă-mânțarea de sine!/ vezi VT), din Canaan se afla în cuprinderea imperiului lui Ramses al II-lea. Acest pământ mănos, pe țărmul Mediteranei, la vest de întinderile deșertice, fusese continuu disputat de neamurile felurite și pe aici se intersectau interesele marilor puteri dominante, care își aveau vasalitățile locale plătitoare de biruri. Între aceste puteri locale, susținute de puterea dominantă, au loc conflictele pentru stăpânirea... revendicată (și azi este la fel cu zonele de protecție de sub marile... *puteri garante!*). Evenimentul istoric, Exodul biblic, a avut loc *ca o evacuare convenită*, între marile puteri ale momentului! După Kadesh și căderea regatului Ugarit (probabil și a Troiei, cu mulțimea robilor duși în captivitate... evident și spre Egipt!), putea să urmeze și o eliberare convenită- pentru instaurarea păcii geopolitice, pentru marea masă a populației robite!-, între *Imperiul Hitit* și cel Egiptean, al lui Ramses al II-lea. Întreaga istorie, documentată prin descifrarea scrierilor lăsate în textele diverse (stele, papirusuri, scrisori, consemnările istoricilor vremii...) ne descriu *pământul făgăduinței*, unul permanent disputat, cu *orașe state* (colonii marine/ca vectori ai puterilor mării, slujind în milenii numita *Talasocrație* - o succesiune de puteri maritime, ale *Imperiului Mării*, azi clar definită. Putem observa o periodizare a puterilor maritime, asociată cronologiei: egeeo-cretană; feniciană (cu suport egiptean și etrusc!); greacă (vezi colonizarea prin cele cca. 150 orașe-stat); romană (v. *mare nostrum!*), apoi italiană (venețiană, genoveză), vikingă..., otomană, până spre marea colonizare de dincolo de mare, pe oceanul planetar (iberici, britanici etc.). Aici pe țărm popoarele pământului, trăind din roadele pământului se războiesc cu popoarele mării, trăind din negoț și știința navigației. Despre istoria veche

a Egiptului, o știință creată special... egiptologia, lămurind multe prin descifrarea hieroglifelor să amintim în trecere, sumar, despre Imperiul Hitit, care va fi marcat, pe scena lumii vechi în mod sigur, cauzalitatea Exodului biblic și apariția înfloritoarelor state evreiești: Israel și Iuda.

Imperiul Hitit (conf. Historia.ro) este considerat de origine indo-europeană. A migrat în mileniul III î.Ch, din sud estul Europei înspre Asia. Este remarcată o perioadă înfloritoare, ca o mare civilizație într-un apogeu de cca 500 de ani, cu centrul în Anatolia Turciei de azi și cu întinderea dominației prin Irak, Siria și pe litoralul nord-estic al Mării Mediterane. În perioada sa de înflorire, simultană celei a Egiptului de sub dinastiile lui (XV III-XIX), între imperii se produce confruntarea de la Kadesh, fără impunerea unui învingător. În jurul perioadei 1200 î.Ch. , civilizația umană a fost marcată de o perioadă de declin prin dispariția simultană a mai multor imperii înfloritoare din Orientul Mijlociu și regiunea estică a bazinului mediteranean – eveniment cunoscut sub denumirea de „Colapsul epocii-bronzului”! În jurul anilor 1215 î.Ch., se estimase una dintre marile invazii ale popoarelor mării. În această perioadă agitată dispare Imperiul Hitit, supraviețuiește cel Egiptean. Antropologii... studiind istoria și dinspre alte unghiuri, (vezi Brita Lorentzen, Univ. Georgia, USA) au identificat în anii 1198, 1197, 1196 î.Ch., o perioadă de secetă severă, continuă, cu mari efecte sociale. Corelarea contextului climatic, cu cel social-politic, cu datele istorice descifrate ne poate permite sentința: că Exodul biblic a fost o evacuare, ca urmare a unui demers politic de un anume interes, condiționat de o realitate care își impunea porunca!

Suntem de acord cu constatarea, altui cititor al scripturii, om al secolului XXI, care vede în Exod, o evacuare consimțită apriori și o traversare nu doar a mării, a deșertului (luate ca metafore doar!), ci a unei noi emancipări sociale și juridice, într-o statornicie care va transforma cortul umblător al chivotului, în

altarul statornic al Templului/Timpului așezat. Școala administrativă din titratul Imperiu Egiptean a fost pentru viitoarea organizare a unui popor în mișcare, poporul lui Iacov, după o perioadă de 435 de ani de viațuire în Egipt, un model de organizare viitoare. Un proces similar vom constata și în veacul al VII-lea, d. Ch., când Mahomed, va emancipa triburile beduine, într-o statalitate evoluată, în baza unei constituții (Coranul!) și a unei ... mișcări istorice (pentru aflarea locului prielnic înființării! dar și a realizării prin luptă a... celor profețite!), de la Mecca, la Yatrib/ Medina. Să constatăm, alături de gânditorul modern TOSCHRIS, că Exodul s-a urnit, într-o legitate anume, cu repetiție în istorie, după cum reiese din cele consemnate. Un fapt similar, de înțelegere politică va fi fost, peste veacuri și eliberarea evreilor, din robia Babilonului, prin voința Imperiului Persan. (538 î.Ch!). Dumnezeu își transmite, prin mesagerul său Gabriel, mesajul, adresat *păstorului* Moise, pe care îl reluăm aici (din op. cit, vezi p. 57, 58): „... Moise păștea *turma lui Ietro*, (să vedem în *turmă*... chiar populația de sub ierarhia... socrului/ dată conducerii omului, instruit la curtea Faraonului!), ierarhul Madianului, lângă muntele Domnului, la Horeb (să remarcăm că refugiul, din fața faraonului ostil lui Moise, este în afara Egiptului, dar într-o țară aflată sub ascultare, însă sub păstorie/ ierarhia lui Ietro! s.n) (...) „Îngerul Domnului i s-a arătat într-o flacăară de foc, care ieșea din mijlocul unui rug (...) Am venit, spune îngerul „să izbăvesc” pe poporul meu și să-l scot din *țara aceasta* și să-l duc într-o *țară în care curge lapte și miere* (trimiterea la Egipt, unde trăiau în robie... cei care credeau în Dumnezeul unic, al lui Iacov/Israel/ apoi țara Canaanului... pământul făgăduit s.n), În țara în care trăiesc fără credință în Mine: canaaniții, hetitiții, fereziții, heviții și iebusiții” (...) „Tu, Moise **vei merge în Egipt, la faraon și-l vei convinge să lase poporul Meu să plece.**” Apoi constată Toschris, susținând înțelegerea evacuării cu consimțământul faraonului (cu toate

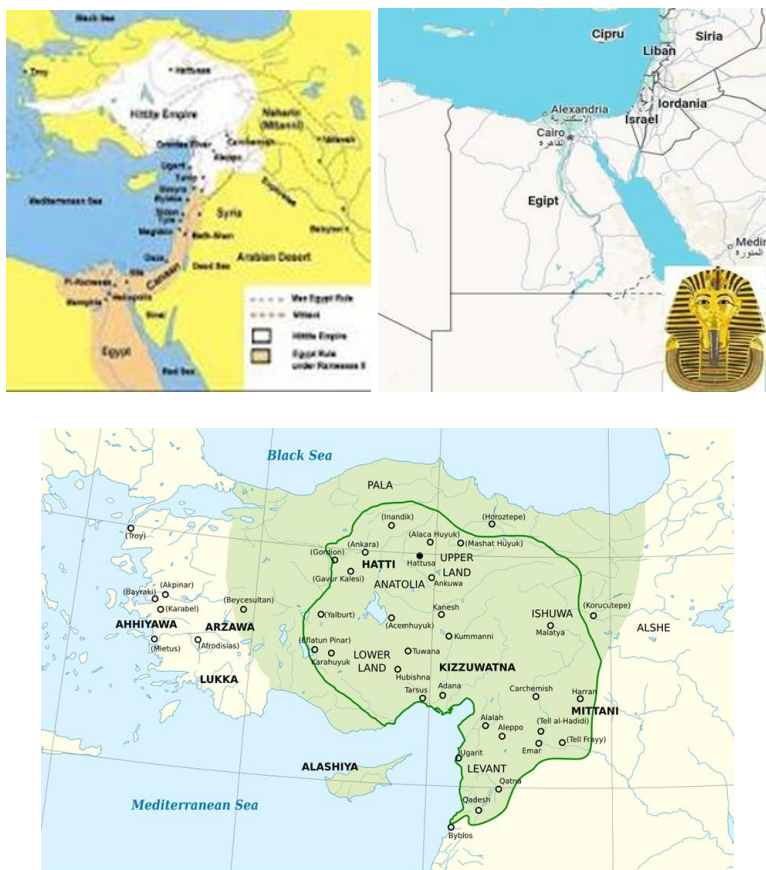
bunurile agonisite în timp!): „Evacuarea din Egipt s-a făcut cu înzestrarea cu averi cu care fiii lui Israel să poată exista în continuare în locurile destinate! Egiptenii i-au înzestrat cu argint și aur. Astfel fiii lui Israel nu au fost nici refugiați, nici emigranți!” Ridicarea unei statalități remarcabile, dominante, în următoarele veacuri (vezi David și Solomon, sec XI și X î.Ch.) pot confirma înfloritoarea statalitate, a Israelului și relațiile prietenești cu Egiptul (Solomon, căsătorit și cu fiica faraonului; fenicieni... participanți la construcția Templului din Ierusalim; regina din Saba descriind opulența, iar Psalmii, vădind emanciparea morală și spirituală, a unui popor statornicit!). Scriptura (vezi Torra din... V.T!) ne confirmase, apriori Exodului, că Avraam/Abraham, cumpărase la Mamvri, în Hebron (chiar în pământul Madianului... moștenit pe linia lui Ismael!), pământul (neacceptat ca dănie, ci cumpărat cu 400 de sicli de argint!) înveșnicirii/loc de veci pentru Sara și acesta se autentifica, de drept... de veci!, pentru maternitatea fiilor lui Isaac, Iacov, Iosif... cei ce vor fi făcut legământul cu Dumnezeu unic, care se va fi arătat și cu fața lui întreită la Mamvrii, în Hebron. Iată un temei juridic, al făgăduinței lui Dumnezeu, făcut neamului său ales.

Revenirea din Egipt, consemnată în Biblie (vezi. Cartea a-III-a a Regilor, cap.6 „Casa lui Dumnezeu”) este încadrată sub incertitudinea timpului marcat diferit, și ambiguu codificat. Revenirea *acasă*, ieșirea, Exodul, s.n./, fiind pentru istorie consemnată târziu, în timpul lui Solomon!: „1. și a fost că la patru sute patruzeci de ani de la ieșirea fiilor lui Israel din Egipt, în cel de-al patrulea an al domniei lui Solomon peste Israel, în luna a doua să-i zidească Domnului *casă* (Solomon s-a urcat pe tron în 970 î.Ch./*casa*... este chiar templul din Ierusalim! s.n.)...”

În perioada când s-a produs Exodul/ cu toată incertitudinea datei, să observăm că lumea geo-politică cu influență asupra pământului făgăduit și țintă finală (conform scripturii!) a evacuării unei populații numeroase (600.000!), chiar mănosul țărnam răsăritean al Mediteranei, cu multe orașe-stat întemeiate de na-

vigatorii iscusiți!/, dominante câteva veacuri au fost Imperiul Egiptean (cu maxima înflorire în timpul dinastiilor XVIII-XIX!) și Imperiul Hitit (vezi harta). Confruntarea dintre ele se va fi consumat la Kadesh, iar tratatul de pace care a urmat a confirmat o pace vremelnică. Starea de confruntare este bine documentată de izvoarele locului și de cercetarea avizată. În cercetarea noastră, „Gândirea feniciană în texte.” de Constantin Daniel și Athanase Negoită, Editura științifică și enciclopedică, București, 1979, ne-am lămurit multe asupra cronologiei evenimentelor, dar și asupra influenței celor două mari puteri ale momentului, privind afirmarea statului evreu, în perioada următoare statornicirii prin războaie, în cele profetite. Unele dintre documentele „citite”(vezi Scrisorile de la Tell-el-Amarna/ 45 de scrisori, din perioada lui Akhenaton (1370-1354 î.Ch), chiar revoluționarul... monoteist!) atestă supunerea orașului-stat fenician Byblos, faraonului; apoi că guvernatorul fenician îi solicită ajutor militar suzeranului. În perioada următoarei dinastii, post Kadesh, și a păcii cu hitiții, în vremea lui Ramses al II-lea observăm Byblosul dependent de Egipt, dar regatul Ugarit, supus credincios Egiptului în 1345 î.Ch,(conf. scrisorilor cit. de la Tell-el Amarna!), în vremea de după 1315 î.Ch.,, noul rege al Ugaritului, plătea tribut hitiților..., iar în 1296 î.Ch, să aibă loc marea înfruntare de la Kadesh, terminată indecis, cu pacea abia în 1267 î.Ch. Credem că marele exod, ca o mișcare de populații convenită, putea să restabilească echilibrul demografic, cu oamenii care chiar își doreau revenirea din *diaspora*, unii fiind chiar în *opoziția locală*, ca urmare a resurecției religioase, prin revenirea faraonilor la credința în zeii patronați de Amon, în dauna celui cu altarul unic: Aton, nu la Theba!, ci la ...Amarna! Este posibil ca Dumnezeuul lui Akhenaton/Amenhotep al IV-lea să fi fost și cel al lui Iosif, fiul lui Iacov, Profetul salvator al Egiptului și al poporului ales. El, profetul Iosif, în perioada acelor secete severe (7 ani buni și cei 7 de foamete... relatate de scrip-

tura care îl validează Profet, administrează Egiptul, sub autoritatea Dumnezeului, adică acela al lui Iacov/Israel, cel de sub jurământul zeului său protector, posibil același la care va fi aderat Faraonul Monoteist, care a mutat capitala Egiptului de la Theba lui Amon, la Amarna lui Aton, atenționând peste vreme, de centralizarea iminentă a puterii și prin Ceruri!

Perioada de maximă înflorire hitită, corespunde cu cea a dinastiei a XIX-a egipteană, a lui Ramses, când se produce și con-

fruntarea pentru supremație, inclusiv asupra pământului făgăduinței! Aici, mult după conflictul de la Kadesh, (data rămâne incertă!), se vor fi întors... evreii, după evacuarea lor, sub protecția celor ce le-au fost stăpâni. Îi observăm poziționați, exact între imperii (vezi istoria orașului-stat, fenician Byblos, un aliat tradițional Faraonilor și relațiile viitorului stat evreu (David și Solomon) cu Egiptul, după dispariția Imperiului Hitit, înainte de secolul al X-lea î.Ch).

Robești/ Vâlcea... 27 Martie, 2025
(pentru revenirea acasă, cândva, a Basarabiei!)

Înariparea... Gândului nocturn

Un cocoș nevăzut își strigă cu insistență trezirea. Să nu îl apuce zorii dormind în post? Ori își face conștiincios vreo misiune la vreun hotar? Pare un duh interior sub acoperirea nopții, ca o chemare la rugăciune?, ori... poate doar ceas deșteptător, să înaripeze noile zburării la ivirea zorilor? În propria-mi colivie înnoptată și ea, duhul meu se zbenguise ciudat, aparent fără noimă pe cărările visului și acum glasul de afară mă atenționase, parcă pe un celălalt din mine, asupra unor tănuiri secrete scăpate dintr-o cenzură. Mă frec la ochi și constat licărirea luminii exterioare, iar ne/ostoirea sonoră a cocoșului mă zorește să-mi spăl fața, repede, să pun mâna pe condei să nu-mi scape *revelația* visului! Așa ar fi considerat-o cei cu vedenii premonitorii și cu așteptări ca noaptea, un bun sfătuitor, să le izbândească visul în faptele următoare. Ce îmi spunea gândul propriu... despre aventura lui nocturnă? Trebuie să notez repede că pare un amestec ciudat din ceea ce petrecusem doar ieri și într-un amestec cu mai vechile petrecute, cu oameni încă vii și mulți plecați demult! Mi-am zis, asumându-mi robotic o comandă, să cercetez rațio-

nal ceea ce zbenruise în noapte, de capul lui (și al meu desigur!), gândul nopții. Scăpase El, fără încuviințarea cerberului responsabil de odihna nopții?, ori își făcea rondul secret și curățenia prin depozitele supraaglomerate ale instanței supreme? - precum un îngerul păzitor, de sub o altă autoritate? O lume paralelă mă locuiește pe mine, fără știrea mea!, pare a-mi șopti conștientul care făcuse ochii mari și urechilor le mărise volumul sonor. Da, am luat hotărârea!, să smulg o pană din pasărea nopții și să notez, să nu pierd șirul multelor aflate din ciudatul amestec, sigur rapid perisabile.

Ieri zăbovisem mult în discuții, mai cu aplecare asupra unei excursii prin Egipt (cu multe mirări și întrebări inventariate, rămase fără răspuns!); mă frământasem cu descifrarea mesajului cărților citite de curând, privind „Raiurile”... conceptualizate de „TOSCHRIS” (un fel de avatar al omului modern, respirând arta și tehnologia!), cu multele trimiteri la fenomenul istoric, social-cultural, religios. Tot ieri, în miezul zilei, sub un cer senin un corb negru, pe deasupra Picuiului (un țurțudan de piatră, aidoma unei piramide, cândva cu o cruce în vârful!) își căuta cuibul; cu trei zile în urmă în orașul cu porumbei liberi, un stol întreg, în căutare de hrană mi-a colindat balconul. Ciudat! Visul nopții îmi amestecase scenele, aparent fără vreo legătură, dar faptul dimineții la imboldul cocoșului mi le readuse în atenție! Oare de ce? Vreo simplă descărcare de balast a cămărilor interioare? De ce trebuiau cunoscute?, când pe atâtea altele le uităm, fără vreo inventariere anume? Vreo temă, dată conștientului, rămas în priza unor anume căutări? Sigur chestiunile cu corbul și porumbelul, ca niște simboluri heraldice și prezențe cu tâlcuri în scriptură... erau pe o agendă. Scriptura cu Biblia, Coranul... era vie într-o revedere... recentă. Dar întrebarea care își cerea răspunsul era alta! De ce am visat mixtura aceasta și mai ales de unde ghesul acesta matinal de-a găsi un posibil răspuns, adică de ce funcțio-

năm astfel pentru propria lămurire... de sine? Poți desigur afla funcționarea omenescului de la cercetătorii avizați ai atâtor domenii ale cunoașterii, dar fără propriul pipăit... cu încredințarea științei și prin participarea experienței proprii, poate fi întreagă?! Sunt atâtea obstacole între cunoaștere și înțelegere, în definirea adevărului omenesc posibil, acesta stând sub relativitatea cu alternanțele ei! Nici propria înțelegere, fără cunoașterea prealabilă dinspre cei avizați nu este posibilă, dar și pe aceștia trebuie să-i alegi cu pricepere din marea lor diversitate.

Căutarea de sine, Om fiind prin alți oameni remarcabili, este posibilă ca valoare adăugată. Este de recomandat apelul la purtătorii de cuvânt atestați de umanitate: Profeți/Prooroci, Apostoli, minți geniale, precum cele intrate în conștiința umanității. Ai lumii întregi fiind, viața și opera lor sunt ale tuturor și prin ele te poți regăsi și chiar te poți dumiri asupra multor răspunsuri. Faptul transformării cunoașterii în înțelesuri are nevoie de inferența multor căutări, de dezbaterile cu atâția alți *prieteni* cu expertiza momentului (în relativitatea percepției... prezentul, ca timpul vieții din scenă, cere participarea *imediatului*, anunțat de trâmbițele zorite și ele, acelui *just in time!*). *Totul curge...*, iar emaniciparea lumii cere permanent... actualizarea, una pe posibilitatea priceperii participanților. Chiar scripturile cu autoritatea lor milenară au nevoie de prezentarea modernității, cu cele mai noi instrumente de comunicare. Hai să intrăm într-o dezbatere, tocmai în descifrarea provocării de ce anume un gând ne îndeamnă să descifrăm un proces? De ce visăm?, și apoi ce te obligă să descifrezi?, cu ce folos se întâmplă visul?, prin ce taină? Mai apropiate în preocupări ne-au fost întotdeauna referințele, pe aceeași lungime de undă (cine se aseamănă se adună!), așa că propriile păreri își puteau avea imediat un posibil ecou. Tocmai văzuseră lumina tiparului cărțile lui Petre Cichirdan, cele despre alt mod de citire a scripturii, ca dialog al omului modern cu duhul vechilor profeți, în care faptul revelației, ca o *energo/informație...*, duh pogorât în Omul... pregătit special, se punea la dispoziție

vieții. Cum se întâmpla acest fapt? Artistul din sine, inginerul școlit pentru cercetare și făptuirea lucrurilor, cu un fel întreprinzător special, mi-ar putea descifra distanța dintre *cuvânt* și *faptă*? Deși cred că în ubicuitatea care nu recunoaște decât Viața pe Cale, una fără timp, *cuvântul* și *fapta* sunt simultane, cum un Proiect în... intenție, cu vedenia clară în mintea Creatorului, poate ajunge lucru făptuit cu chipul încă nevăzut, doar în planul celor ce funcționează după ceasul duratei. Același Cuvânt/Dumnezeu, din *monitorul oficial* al scripturii, își păstrează în timpul cu istorie al Omului adevărul, ca o poruncă legiuită și valabilă, dar nașterea noilor forme/trupuri își au procesul biologiei cu anotimpuri, generații și permanentul du-te vino între Alfa și Omega/ adică în acea codificare cu nașteri și săvârșiri, cu permanentă alternanță a planurilor. Între aceste lumi, tărâmurii cu lumină și întuneric, cu a fi în potențialitate interioară, ascunsă doar, ori în ființarea cu diversitatea cuprinzătoare..., trebuia căutată interpunerea visului? I-am citit dialogul lui TOSCHRIS, cu Scriptura, după ce trecusem prin Istanbul și o versiune în limba română a Coranului (cu o introducere ispititoare!) îmi făcuse o nouă recomandare, să fac un studiu comparativ asupra modului cum Dumnezeu/Allah și-a dăruit scriptura omului. Mitologia își primise, scrise, marile epopei cu autorii lor celebrii. Istoria își pusese în pagini eroismul cu orgoliile imperiilor. Arta și știința își făcuseră propria lor zestre, iar credințele își vor fi disputat prozeliții la concurență cu filosofiele. Într-o sinteză, venită dinspre un observator polivalent, diversitatea abordărilor își poate găsi un sintetic numitor comun. Asta trebuie să fi fost provocarea visului meu când tocmai citisem despre „Raiurile” lui Petre și aveam în minte provocările unor Sure ale Coranului și biografia unui Profet special: Mahomed/ cu multele recomandări culese de la marile personalități ale umanității.

Într-o recapitulare necesară constăți că hieroglifele/scrierea sfântă a faraonilor, atestă profeții și credințele vechi într-o mul-

țime de zei. Mulțimea de simboluri și artefacte vorbesc despre două lumi simultane pe pământ, cu permanenta trecere între ele. Aici omul modern îmi va fi spus că Raiul și Iadul sunt pe pământ, cum egiptenii își vor fi ales punctele cardinale... pentru răsărirea vieții din lotus și apusul ei, peste apa Nilului. Dimineța zorilor, roșind marea pentru Raiul ca o grădină cu apă prin ea (viziunea islamului privind Raiul!), tocmai lunca Nilului, iar departe în deșertul de la Apus: veșnicia, cu dunele marii clepsidre sahariene. Scriptura, și ea într-o etapizare (vorbeam de necesara primenire!) își are legământ/testament vechi, nou, dar și o abordare actualizată, după altă premiză doctrinară, precum Coranul. Fiecare nouă eră, revendicând înnoirea/emanciparea/evoluția își cere un Cuvânt Nou, adică o înnobilare a chipului nevăzut al Creatorului. Înaintea fiecărui nou început un purtător de trâmbiță, un nou Profet, bate gongul, aprinde lumina noilor cuvinte/constituite... Constituții!

Între hotarul unui final cu întuneric, precum somnul în adâncul propriului târâm, și ivirea Zorilor, într-o lume nevăzută doar păzitorul secret poate transmite poruncile numai aleșilor speciali în stare să le priceapă. Aceștia sunt... *înainte mergători*, dintre cei ce trebuie îndrumați și cu puterea de-a se face ascultați. Aceștia par chiar paznici travestiți și uneori chiar sunt investiți păstori de turmă omenească. Autoritatea lor se impune treptat prin faptele la vedere și lupta lor eroică. Să ne amintim de lupta nopții cu Dumnezeu, a lui Iacob cel ce își va primi marca neamului ales de Israel, cu rana moștenită, spre ținere minte în timpul cu istorie. În simboluri, în poruncile imperative ale scripturilor (vezi sensul cuvântului *hieroglifă*!) s-au păstrat, cu autoritatea lor fermă și legitimă, legiurile pentru supușii ascultători și legați printr-o morală a jurământului care le proba puterea voînței. Între centrul de comandă, cu unicitatea lui, și mulțimea adormită sta un crainic ascuns, intermediar, să dea trezirea! Ne trece prin minte aici, cererea la despărțirea asumată de la lumea

sa a filosofului Socrate: să se dea peste groapa intrării sale în ascunderea pământului... un Cocoș!

La comanda ceasului deșteptător, intermediarul Cocoș al curții cu multe viețuitoare adormite, te conformezi imediat, precum un credincios la auzul clopotului din turla biserici, un musulman glasului din minaret, soldatului la auzul trompetei... O voință superioară, intermediată de un vestitor te pune în mișcare, adică *vocea ascunsă*, pusă în cheia semnalului, transformă Cuvântul travestit în Fapta, care Îi urmează, prin Voința bine antrenată! În această întreire a puterilor să nu îți poți permite presupunerea despre Cel ... ascuns, nevăzut și atotputernic?

Am luat act de Cântatul Cocoșului. Imboldul să nu ratez semnalul unei călătorii secrete în noaptea din urmă m-a îmboldit să-mi pun ordine în amestecul aparent incoerent de imagini și trăiri ale visului. Mi se sugerau niște chei? Mă provocau încă mirările zilelor anterioare nedeslușite asupra cauzelor? Ce explicații primiseră revelațiile celebre care vor fi întemeiat dogmele și vor fi înregimentat mulțimile, fără prea multă cercetare? Care dintre cele multe, primite revelații și puse în scriptură, pot fi recitate și cu mintea de azi? Cum să faci o alegere validă fără o recomandare credibilă? În spiritul vremii cercetarea se legitimează prin mai multe probe, prin mai multe instanțe critice, prin purtătorii de cuvânt incontestabili, dacă ar fi posibil, ca un panteon al diversității care va fi căzut la pacea adevărului comun, altfel spus un Olimp care își va fi ales Dumnezeuul suprem, cuvântul ultim/lege!

Cum să citești, cu înțelegere din Coran, Sura 17 „Călătorie Nocturnă” revelată de Allah, Profetului Mahomed, fără a-l cunoaște pe acesta ca om, personalitate remarcabilă a umanității? Procesul revelației (ceva care vine dinspre propriul necunoscut tăinuit!) înspre coerența conștientă a minții lui Mahomed, pare explicat de cele 111 versete ale *Surei* ! Softul divin - al programatorului secret din liniștea nopții!- s-a transferat conștientului (străin de programarea propriilor baze de date, cunoștințe, expe-

riențe, de funcționarea motoarelor de inferențiere..., din sarcina miliardelor de neuroni de sub ascultarea supremă, a Nevăzutului!). Un poet al metaforei, filosof pe deasupra, chiar își va fi expus părerea asupra procesului, numindu-l *personanță*! Să fie întâmplător că acesta ne va fi dat... *poemele luminii*? Că va fi intuit că Raiul și Iadul sunt pământene, oriunde niște *râpe roșii*, sunt răni în spațiul mioritic; că o luntre, precum a lui Caron, trece matematic la soroace peste meandrele timpului, cu oscilațiile adevărului relativ? Multă muncă trebuie să fi făcut secretarul, lucrând în schimbul III, să predea concluziile nopții... tocmai prin întrebările iscate conștientului trezit de Cocoșul de la hotarul luminii!

După provocarea nopții mi-am ales drept studiu de caz, pe Mahomed, cel ce va fi primit Coranul și revelata „Călătoria Nocturnă”, văzută de noi ca o metaforă cu mare extensie, asupra întregului Coran. Omul acesta (confirmat om dintre oameni, fără ascendență biologică cerească!), timp de 23 de ani (13 la Mecca, 10 la Medina!), în revelațiile nocturne va fi ascultat *vocea din adâncul* propriu, ca o călătorie inițiatică (între cele două maluri ale tărmurilor/lumilor!) să primească darul, nu pentru sine ci pentru cei mulți, apoi să-l facă cunoscut acestora, după ce îi va fi pregătit să-l urmeze, să-l accepte ca trimis special. Ce fel de Om putea fi creditat, ca trimis special/Profet, purtător de Cuvânt al Lui Dumnezeu/Allah, la un soroc anume? Nu era și nici nu va fi fost, singurul Profet, din istoria umanității, dar Mahomed avea ceva special pentru frământarea noastră... Într-o noapte, prilej de „călătorie nocturnă”, trecusem cu luntrea prin visul de sub Picui, peste valea dormind, curgând pe sub lună tainele adunate ale zilelor de mult izvorâte!

Viața lui Mahomed, Profetul lui Dumnezeu/Allah, una documentată în amănunt, este o misiune omenească împlinită. Pentru visarea sa nocturnă, povestită Coran și dată legiuire scrisă (ca o consemnare într-un „monitor oficial”) pentru statul cel nou (sta-

tul islamic!) să-și aibă o Constituție... revelată, Omul acesta a fost recunoscut în timpul vieții Profet și Calif al noii organizări sociale. Cum a putut un analfabet (va fi scris prin intermediari!) să afle și să memoreze atâtea din faptele lumii venind de departe cu credințele atâtor neamuri? Dumnezeu din sine, pentru a le revela trebuia să-și aibă cunoscutele apriori, prin culegerea purtătorului, așa mă dumiriseam cu visul propriu, în care primisem concluzii, porunci, provocări, din propriile-mi trăiri, propriile-mi citiri, cercetări care se transformau în imagini, vedenii, închipuiri... Mă dumiriseam că visul procesa cumva propria-mi acumulare de cunoaștere... rafinată de necunoscutul nopții mai altfel!

Prin labirintul vieții sale, negustorul priceput, trăind în societatea tribală arabă, ivit chiar la Mecca unde un pelerinaj vechi aduna diversitatea închinătorilor la idoli, o minte strălucită se va fi mirat de multele și diferitele feluri de-a fi ale oamenilor, cunoscuți întâmplător... Negoțul însemna contactul cu necunoscuții, dezbateră contrariilor, concilierea părerilor, acordurile necesare, cântărirea celui din față pentru pacea posibilă și înțelegerea reciprocă ca un compromis al intereselor diferite. Între viețuitorii de prin târgurile îndepărtate, va fi cunoscut lumea imperiilor cu altă emancipare socio-culturală, cu altă așezare a sacralității în dogme unificatoare. Bizantinii creștini, perșii cu o tradiție a diversității tolerantă, evreii cu legitatea *Torrei*, trăind în risipirea lumii, prin crezul monoteist, nubienii de pe Valea Nilului și ei monoteiști și gazde primitive, toate arătau triburile neamului propriu într-un retard al emancipării sociale și într-un mare defazaj în centralizarea dumnezeirii, cu efectele la vedere în viața cotidiană proprie. Triburile beduine erau în urma timpului, cu ruralitatea nomadă în voia deșertului cu oaze, fântâni, mereu în războirea supraviețuirii, de sub protecția vreunui idol ocrotitor. Rare erau pelerinajele/anuale, cu tactul prea rar al pendulului, când viteza de rotație a vecinătății rotea mai alert

soarele, stăpân absolut al zilei, ori Semi/Lunii mai prielnică sub arșița deșertului! Ceasul trebuia să bată o nouă revoluționare și aceasta își va fi aflat Vizionarul/Profetul în providențialul Mahomed!

Un Om ales se duminise. Văzuse diferențele cu ochii lui, le cântărise și prețuisese, dar trebuia să se facă înțeles alor săi. (Nimeni nu poate fi profet *in patria sua!*/ ne atenționează o sentință... verificată). Viața sa chiar ni-l arată experimentând noua viziune într-un teren mai fertil (re/numitul oraș Medina, acel Yathrib cosmopolit și prielnic înnoirii!), ca apoi să o impună, prin luptă și puterea iertării convingătoare, în *acasa* lui, după adunarea idolilor într-o forță a unității, în aceeași Mecca! Unitate pe pământ prin războirea diversității și găsirea păcii! Unitate în Raiul... pământean prin concilierea tuturor profeților, zeităților ... Unificatorul cel mare va fi fost, cum ne spune scriptura, trimisul special, Mahomed!

O nouă tocmire, cerea un nou Cuvânt! Unul care să preceadă noua Faptă! Modelul exista. Evreii din preajmă chiar aveau o... Torra. Creștinii își aveau un Dumnezeu de inspirație iudaică, adaptat doctrinar altei... bune/vestiri (același Gabriel... și în Coran!). Mahomed va aduna toate crezurile sub aceeași autoritate, va uni triburile în același Stat, le va da o Constituție și prin felul său de-a fi se va fi arătat pe sine modelul suprem al autorității, adică purtătorul de Cuvânt. (Vezi și pe Înainte/mergătorul... Ioan, care îl numește pe Dumnezeu... Cuvânt!). Mohamed, fără a fi fiul Lui Dumnezeu, este alesul Lui pe pământ, și Calif, de către oamenii care au primit Coranul, ca lege supremă... împământenită de vizionarul Profet. După *Călătoria lui Nocturnă*, de 23 de ani, și implementarea prin lupta care făptuiește revoluționările, ca pe niște necesare schimbări radicale pentru recuperarea întârzierilor mersului pe Cale, revelarea Coranului și impunerea lui ca o Constituție grădinii pământene, Mahomed a devenit Profetul *exponențial* în mulțimea acestora, din memoria uma-

nității. Să adevărim calificativul... prin celebrii „avocați” ai lumii, care s-au arătat ei înșiși inspirați de cerurile de deasupra...

Am preluat dintr-un ghid de buzunar, ilustrat, răspunsurile la întrebarea: „Mahomed, cine este el?”. Cu ocazia vizitei în Istanbul a marilor Moschei, am primit materiale de prezentare, care se distribuiau gratuit, în limbile pământului, pentru cunoaștere, mai altfel a Islamului (și cu patriotismul local al credinței locale oficiale, ca o respirație firească!). Am primit ghidul în limba franceză, elaborat în 2019, de „Centrul de Comunicări Interculturale” Istanbul/Turcia (www.kim.org.tr). Același ghid ne propunea și adresa accesării *on line* (vezi Comentarii și întrebări! pe... info@kim.org.tr). Ghidul, din care vom cita, ne dădea răspunsurile la întrebarea formulată în titlu, dinspre mari personalități ale lumii, formulate de-a lungul timpului, de la oameni liberi, sub aspectul simfoniei religiei cu știința. Le alăturăm în traducerea proprie (iertare pentru... priceperea neautorizată!), sper edificatoare răspunsului la întrebarea pusă de cârticica/ghid.

Scriitorul și omul politic francez: **Alphonse de Lamartine** (1790 - 1869), prin citatul preluat din cartea sa „Istoria Turciei”, Paris, 1854 vol .II p.276-277 unde i se face portretul și constatarea: „Filosof, orator, apostol, legislator, războinic, cuceritor de idei, restaurator de dogme raționale și de cult fără imagini (fără icoane s.n!), fondator de douăzeci de imperii terestre și de un imperiu spiritual. Iată-l pe Mahomed! Independent de criteriul ales pentru măsura grandorii umane, există, oare?!, un OM mai mare decât el?”

Johann Wolfgang von Goethe (1742-1832). Marele gânditor german, omul enciclopedic (poliglot, om de știință, artist, scriitor, sfătuitor politic etc.), născut în spațiul creștinătății protestante, nedogmatizat și văzut pentru spiritul său obiectiv în aprecierea sacralității, drept *păgân... convertit*, iubitor al Islamului: „El (Mahomed s.n!) este Profet și nu poet și prin consecință Coranul său trebuie considerat ca o lege divină și nu ca o

carte a ființei umane, scrisă pentru a educa și nu pentru divertismentul cu ... speculații...” Să nu uităm că germanul este... creatorul lui Faust și una din marile minți ale umanității!

Thomas Carlyle (1795-1881), istoric și filosof englez: „Ca om (Mahomed!) a reușit să unească triburile în războire și din beduinii nomazi, să facă națiunea cea mai puternică și civilizată. Într-o perioadă de mai puțin de douăzeci de ani”

Lev Tolstoi (1828-1910), scriitor rus (autorul romanului „Război și pace”): „Profetul Mahomed este fără nicio îndoială unul dintre Marii reformatori din istorie. Proba este că el a îndrumat o națiune întreagă pe calea justiției, a sacrificiului și păcii, după ce fusese divizată și în războiri în timpul perioadei preislamice. El a arătat națiunii sale calea de urmat a dezvoltării și civilizației. Acestea sunt roadele personalității sale, puternice și respectate!”

Mahatma Ghandi (1869-1948) Lider politic și spiritual al mișcării de independență a Indiei, de sub dominația Imperiului Britanic: „Eu doresc să cunosc liniile mari ale vieții celui care le-a impregnat, indiscutabil, în inima milioanei de ființe umane. Eu sunt convins că nu a fost întâmplător, ceea ce a dat Islamului, pentru locul pe care îl ocupă. Aceasta este simplitatea strictă și voința absolută de-a fi fost Profetul Mahomed, respectul scrupulos al angajamentelor sale, întreprinderea sa, curajul său, încrederea totală în Dumnezeu și în propria sa misiune. După închiderea celui de-al doilea volum al biografiei sale am fost dezolat de-a nu fi putut citi mai mult despre viața sa eminentă.”

Maurice Bucaille (1920-1998) Medic gastroenterolog francez, membru al Societății Franceze de Egiptologie, Autorul vol. „Biblia, Coranul și Știința”: Dumnezeu ne-a dat știința pentru reflecția sistematică și obiectivă. Analiza obiectivă a atâtor versete din Coran, în lumina descoperirilor științei moderne, demonstrează o mare compatibilitate între Coran și știința moder-

nă. Faptul că aceste date științifice, moderne, erau necunoscute în epoca lui Mahomed probează că este contestabil ca surele Coranului să fi fost scrise de o ființă umană...”

William Durant (1885-1981) Istoric, scriitor și filosof, autorul „Istoria Civilizațiilor” (vezi vol. IV, p.35): „Numele său (Mahomed s.n.) care semnifică pe cel mai loial (legat, fidel, devotat... s.n) este conform atributului biblic prezis de aceasta (Biblia, vezi Psalmul 4, versetul 3. „Să știți că Domnul Și-a ales un om pe care-l iubește...”/ s.n.) ca venire anunțată. Se spune că Mahomed nu a scris nimic niciodată, el a apelat la un... secretar. Aparenta sa neștiință a scrisului nu l-a împiedicat să *compună** (*formulă contestată de dogmă! s.n./ adică *doar să transmită* ceea ce a primit...!) sfântul Coran care i-a fost revelat și care era considerat cel mai frumos și cel mai elocvent dintre cărțile de limbă arabă și de-a înțelege conducerea umană, cum numai o persoană educată rar o poate face”.

Cu asemenea referințe te poți dumiri repede cum a fost posibil ca un om, după *călătoria nocturnă*, vreo 23 de ani (vezi *Coran*. Sura 17!), și viața terestră de mai mult de 40 de ani - la 40 de ani se afirmă Profet, și își începe misiunea! -, să recepționeze energia și duhul cosmogonic, să o poată transmite oamenilor, după ce chiar omul din sine fusese cucerit de Divinitate! Putem citi în Omul comun pe Dumnezeu sălășluit în el, viață care trebuie să se dăruiască amplificat, prin comunicarea/cuminicare: *flux energo/informațional* (să numim astfel *pasărea duh a nopții*, precum o... bufniță, cu ochii ei văzători în taine!) pe căile subtile, necunoscute ale tainelor. Când s-a aprins din masa critică a acumulării scânteia, ca un *fiat lux!*, doar cocoșul, cu trâmbița lui, ne anunță zorii! În lumina astfel aprinsă, să primim porunca și să împlinim durata răsărită cu toată creșterea zile, conform foii de drum a programului pe cont propriu de data aceasta. Să consemnăm inspirația lui David, din Ps.104 versele 22, 23: „Când răsare soarele, *ele* fug înapoi și se culcă în

vizuinile lor./ Dar omul iese la lucrul său și la munca lui până seara”. Noaptea este în paza lui Dumnezeu, care ne apără de dușmanii nevăzuți, *fiare* ale pământului-vezi Ps.4/verset 8!/ „Eu mă culc și dorm în pace, căci numai Tu, Doamne îmi dai liniște deplină în locuința mea.”

Adeverirea previziunii, a profeției nu o poate confirma decât trecerea timpului și observatorul care face, în cunoștință de cauză fiind, bilanțurile, scrie catastifele, înregistrează istoria, o sublimează în artele nemuritoare, uneori o adoptă ca legiuire minunată a vieții..., consacrand-o în ritual religios. Arta, evidențiată aici ca mărturie subtilă, prin simbolurile consacrate chiar se oferă scriptură, uneori coduri de legi, pe care societatea, descoperind ordinea morală a emancipării proprii le respectă riguros (vezi, Torra, Psalmii, Epistolele Apostolului Pavel, Coranul, etc., ca revelații necesare, și îndemnurile la respectarea legilor pământene ale Imperiilor!). Să remarcăm aici, în cele moștenite din scripturi, importanța: Profeților-Proorociilor/Vizionari, apoi a Judecătorilor și a Imperatorilor (funcții executive... !) care își vor fi asumat mai încolo: zeul, purtătorul de cuvânt și executantul/ uneori în formule instituționalizate precum Statul și Biserica, funcționând în tandemul cu o anumită ascendență a unuia dintre cei doi poli de putere (după cum cele *două lumi* își marcau dreptul suprem!). Mesajul Profetului – cu autoritatea recunoscută!- trebuia să aibă în temeiul lui greutatea zeității supreme (ca o instanța nevăzută, impusă prin taine/mistere, fără a le avea adâncul înțelesului tăinuit și accesul pe scara poziției în societate, ori pe cea a științei etc.). Dovada legitimității/legăturii/delegării competenței/probei incontestabile/ mărturia credibilă/ atestarea minunilor supranaturale, toate trebuiau impuse cumva prin puterea poruncii, asumarea jurământului, dar cele mai durabile erau confirmările aduse de trecerea timpului și conștiința publică, acea sentință a judecăților după consumarea promisiunilor, profețiilor. Confirmarea viziunii că în unirea ce-

lor multe stă puterea, a făcut posibil crezul monoteist (indiferent de doctrină!), că totalitatea zeilor, a idolilor, cu puterea lor adunată putea valida Atotputernicul, fără a leza particularitatea sfântului ocrotitor, ori a ritualurilor tămăduitoare precum pelerinajele, rugăciunile, faptele dedicate unor puteri subsidiare. Am urmărit adjectivele chipului nevăzut al Luminii Profetice/Cuvântul și adverbele Făcătorului/Făurar/Demiurg în mitologia puzderiei de zei, dar și în centralizarea monoteistă a Bibliei și Coranului și le-am găsit aceleași.

Din cercetarea *scripturilor* – inclusiv a celor de pe zidurile templelor și ale mormintelor egiptene, de prin lăzile de zestre ale muzeelor și bibliotecilor!- se pot alege niște profeți care își au încă mesajul viu, peste milenii, iar *cuvântul* lor *cheie*/fie el doar simbol, încă își face funcția. Schimbările radicale în peisajul geo-politic și social, în urma marilor cataclisme naturale și a războirilor sociale, au rotit continuu timona Arcei lui Noe, între tărâmurile neostoite și au dat începutul unor noi lumi. Procesul se constată în legiuirea lui cu începuturi și apocalipse intuite demult de remarcabilii Profeți. Mai mereu după cataclisme se face inventarul, să se valorifice zestrea salvată și să se treacă în istorie gloria vremelnicului învingător. Din nou istoria cu arheologie, și atâtea alte științe (zeități pe cont propriu sfătuitoare!): psihologie, sociologie, antropologie, politologie, etnografie, filosofie, teologiile - toate culorile dogmatice!), ca un adevărat conclav de zeități își vor disputa adevărul relativ asupra/politicii corecte, de sub autoritatea puterii de lovire supreme, neapărat pământene, pentru că așa cum am stabilit...: Raiul și Iadul se află pe acest Pământ! Iată-ne în permanenta căutare de sine! Aici, unde nu a existat niciodată o singură clipă de liniște, fără războire, undeva în vreun punct pe sfera lui cu uscat, ape și mai nou cu adâncuri oceanice și văzduhuri, veștile zilei aduc și neliniștile nopții și rare sunt clipele reveriilor calme, din afara spaimelor diurne și unde „zeitățile”, ca niște zmei ai zmeilor

reîmpart lumea, și arată cu degetul harta imperiului dorit. Ne amintim de celebrii titani care țineau globul pe umeri, ori se vor fi jucat cu focul și ne amintim de marea deșertificare, ori de topirea ghețurilor cu dramaticul potop. Le amintim pe acestea salvate în memoria umanității de legende și de scripturile insuficient descifrate, altfel decât în parabolele revelate unor minți geniale, precum Iacov, Moise, Ioan, Iisus (prin apostoli!), Mahomed...

După visul nopții personale, îndemnat de Cocos, unul insistând de vreo trei ori, m-am dedicat celor aflate despre un profet, Mahomed, recomandat ca fiind cel mai mare! Cu atâtea provocări, privind pe enigmaticul Om, devenit o celebritate prin revelarea unei lungi visări în peste două decenii și recomandat de atâția „avocați” ai umanității, am reluat citirea cu mai mare atenție a Coranului/privit ca o Constituție. Mai demult trecusem superficial, dintr-o curiozitate anume, fără a fi avut un însoțitor prin ciudatul labirint cu vreo 6200 de versete/gânduri ale unei *călătorii nocturne*. Cu Biblia, mai bătrână, stătusem mai pe îndelete de vorbă, intrasem în dezbateri privind împletirea istoriei cu mitologia și ramificarea trăirii sacralității neamului - zisese creștinat din începuturi! - cu atâtea diferențe doctrinare, prin geografia lumii, unele dintre ele ilustrând punerea de acord a instituțiilor formale (Statul!) cu cele spirituale/informale (Biserica). Știința cu artefactele și noile mijloace de cunoaștere (descifrând minunile... !), trasând urmele labirinturilor cu dovezile explicative prin marile muzee, cu alte evaluări ale celor ascunse sub alegorii, în legende și simboluri, ne oferise altă dezvoltare a imaginii ascunsă a lumii, cu societatea oamenilor în permanentă reasezare și redescoperirea de sine. Era acum evident faptul că *sacralitatea* (să o numim *dumnezeire!*) se manifestase și încă este trăită diferit, în spațiu și timp. Este de înțeles principiul ubicuității, al unei legități a naturii care este consecventă cu sine, aceleași cauze omniprezentă în spațiul și în *timpul permanent*

viu (nu putem vorbi altfel despre... Viață, decât ca despre un Cronos, mereu Altul și cu atribuții noi, prin rescrierea Constituțiilor, de către *trimișii* speciali!). Așa am „citiț” adunarea în unicitate a puzderiei de zei, idoli, acționând specific fiecare, acum altfel coordonați de *Atotputernicul*, care va însuma puterea ansamblului cu ceva pe deasupra, prin efectul sinergiei (Mă gândesc la dirijorul unei orchestre; la căpitanul de ... echipă; la... trimisul lui Dumnezeu/Allah!..., la împărați, regi, faraoni- încoronați de acesta!). Pentru o cunoaștere mai cu înțelegere niște înainte mergători celebrii ne recomandau călătoriile cu... însoțitorii avizați. Cum să călătorești prin Antichitate fără: Homer, Hesiod, Vergiliu, Ovidiu, fără să fi ascultat pe Herodot și pe atâția alți istorici, filosofi, oameni de știință de demult? Cum să nu urmezi sfaturile mai modernilor și ei sugerându-ne călătoria proprie sub propria simțire? Dante, Montaigne, Goethe, Hegel, Dostoievski, Nietzsche, Mircea Eliade...? Apoi cum să nu pornești la drum, pe cont propriu, când atâtea te iscodesc? Una din marile provocări fusese chiar marea taină a Monoteismului, de aici și atracția specială pentru Profetul Mahomed, să aflăm de unde baza lui de date, care i-a însămânțat revelația Dumnezeului unic, printr-un proces aproape instantaneu. Spre deosebire de Creștinism (ca recunoaștere politică, după trei veacuri!), care s-a impus în veacuri de luptă subterană, Mahomed (trimisul lui Allah/Dumnezeul cel nou!) în câțiva ani arde etapele și impune Islamul cu recunoaștere politică! Legendele Olimpului și Războiul Troian mă purtaseră pe urmele zeilor și eroilor. Noul Testament pe la Roma, Salonic, Efes, Damasc; Eneida mă va fi dus în zbor peste Sicilia să... pipăi Carthagina. Vechiul Testament m-a chemat și pe Nil să-i văd: marele muzeu din peisaj, cu necropole și o istorie milenară descifrată într-o cronologie a amănuntului (?!); în delta lui cea mare și chiar pe țărmul mării cu..., „povestea” Exodului. Dintre toate îmi va fi atras atenția istoria lui **Amenhotep al IV-lea** (1372 – 1354 î.Ch) recunoscut

ca faraonul revoluționar Monoteist, care a impus autoritatea Dumnezeului unic, conform cu cel al evreilor din Vechiul Testament, și peste două milenii cu cel al arabilor, din Coran. În secolul al XIV-lea, î.Ch, anterior războiului troian, al celui de la Kadeș (1296 î.Ch./confruntarea hitiților cu egiptenii, înaintea lui Ramses al II-lea/) un profet nou, poate doar împrumutând/sfatul anterior?-, Faronul/ puterea imperiului, încercase și reușise să impună Dumnezeul unic, pentru o scurtă perioadă. Apoi datarea perioadei *Exodului* (cca. 1250 î.Ch.) în timpul marelui faraon Ramses al II-lea (1298- 1232 î.Ch, în cronologia geopoliticii, bine lămurită!), ne impunea o altfel de citire a scripturii...*cu minunile*, ei sub parabolă, ca în spatele unui voal impus. (vom încerca descifrarea Exodului, în altă parte, cu o altă corelare a datelor!).

Cum să observi adaptarea la mediul social-politic, al unui răsad spiritual necesar oamenilor pentru o mai bună ascultare? Cum să nu observi transformările tocmai acolo unde rodesc temeinic, răsădirile marilor Profeti și puterea credinței înnoite? Iată-ne prin subteranele Cappadociei, pe Drumul Mătășii și prin Constantinopolul (locul oficerii politice a Creștinismului!), fost Bizanț, devenit Istanbul! Iată-ne în marele centru imperial care și-a asumat și pe Allah/Dumnezeul Unic, inclusiv originea Profetului: nu Fiul Cerului trimis Profet!, ci Om ales, acreditat de priceperea și ascultarea lui exemplară, de puterea lui pusă în slujba fraților spirituali/musulmani... El, Allah, singur, Atotputernic în cer, pe pământ L-a găsit cel mai loial pe Omul Mahomed și l-a pus să fie: nu Patriarh (doar!), ci Calif, cu tunică de Sultan! Am fost în Casa/Moschee, cea mare de la Istanbul (cândva Catedrală creștină!) și un nou Coran (primit în dar!)- cu coduri QR, pentru vreo 36 de limbi!-, mă va fi tras de mânecă să revăd lunga călătorie nocturnă a Lui Allah, prin visul lui Mahomed, către noi cei îmboldiți de cunoaștere și dornici să scoatem de sub înnoptările permanente, multele petrecute în negura uma-

nității (vezi Coran, Sura 97/„Hotărârea Divină” versetele 1-5: *Cu adevărat, Noi am coborât (Coranul) în noaptea al-Qadr/De unde să ști ce este noaptea al-Qadr?!/Noaptea al-Qadr este mai bună decât o mie de luni!/În timpul ei se coboară Îngerii și Duhul (Gabriel/Gavril), după voia Domnului lor, pentru orice poruncă!/Ea este pace până la ivirea zorilor!*).

Istețul autohton, Anton Pann „cetățean de onoare” pe la Râmnicu Vâlcea ne sugerase demult ștafeta cunoașterii în... oralitatea vie. El sigur a fost un inspirat și... îndumnezeit (vezi glasul acordat cântărilor psaltice și slujirea cuvântului... Lui Dumnezeu!). Sfatul lui, devenit imbold pedagogic, valorificând constatarea, poate revelată, arată calea: „De la lume adunate și iară la lume date!”, chiar va anticipa marea colecție de proverbe românești a lui Iuliu Zanne (cel născut la Bursa, în Imperiul Otoman, în 11 iulie 1855!), pusă la dispoziție unei societăți, în curs de alfabetizare și trăitoare aplicată a ... vorbei, cu expresia ei sonoră. Dar și vorba... poate fi scrisă și să-și capete *Povestea/* fixată într-un freamăt de monument al tăcerii (să o numim printr-o metaforă, cu chip omenesc: *Cumințenie a pământului*, citită la o *masă a tăcerilor*, cum ar trebui să fie toate citirile în gând, din sălile de lectură ale ... Bibliotecilor!). În acest *șirag de etape*, trăite defazat de treptele sociale, concomitente în peisajul cu freamăt, și doar unele cu cheile descifrărilor secrete, au apărut oamenii providențiali, precum Profeții, care s-au făcut punți de legătură între oamenii, trăind simultan Raiul opulenței, cu toate darurile la îndemână și tărâmul sclaviei, ca un Iad al supunerii oarbe (la întunerice!), al drepturilor lipsă, al ignoranței cultivate spre rațiunea de-a fii a diferențelor, etajelor piramidelor sociale, cu caste, cu scări de suit, pentru o mântuire eroică în timpul pipăibil, ori doar promisă somnului de veci, cu rarele lui vise și treziri din hipnoze, din amăgiri. Am inserat această constatare, pentru a sugera și un alt chip al posibilului Profet, care se poate exprima prin limbajul artei, precum îl vedem aici pe Constantin

Brâncuși, la rândul său un credincios practicant, și ales al lui Dumnezeu, căruia i-a slujit și în fața altarului, dar și tălmăcind din proverbe, cuminecarea aforismelor. Să mai atragem atenția asupra succesiunii etapelor, fiecare cu propria clepsidră, ca o cale a nesfârșirii generațiilor, una cu un altfel de eroism pe verticala lui Dumnezeu, cel veșnic și cu toate atributele lui Allah, citibile în Biblie/Psalmi, în Coran/Sure, în rugăciunile rostirii zilnice, ale tuturor credincioșilor monoteiști.

Născut în 580 d.Ch. Mahomed... visează *ad literam* Vechiul Testament, fără a-l fi citit. Ni-l redescoperă, fără a-i contesta pe profeții dinainte/slujitori ai aceluiași Dumnezeu: Noe, Avraam/Abraham, Isaac, Ismael, Iacob, Iosif, Moise, David, Ioan, Iisus (și alții... inclusiv, cu trimiterile la idoli, slujind politeismul/vezi Sura 2, „Vaca”, cu trimitere la Hathor, vițeei de aur, etc.). Cronologia acestor înainte/mergători este riguroasă, într-o înconcolare a aceluiași Dumnezeu/Allah. Din ea se desprinde concluzia ca o sentință legiuită ce trebuie continuu repetată. *Repetiția este mama învățăturii!*/iar uitarea... poate aduce *neascultarea*, adică ceea ce nu auzi, nu poate fi ascultat!.../ ar constata limba noastră care știe mai multe despre noi, decât știm noi despre ea! Obligatorietatea, prin Coranul/Constituție, pentru rugăciunea sonoră, zilnică... se impune imediat, pentru o societate analfabetă care trebuia să deprindă imediat alt comportament social și să-și asume legile înnoite prin luptă (vezi Coran, Sura. 20, versetul 7: *Și dacă rostești vorbele cu glas tare, El știe, (neîndoielnic), și ceea ce este chiar și mai ascuns.* Se putea altfel? În mediul creștin, analfabet și el, fără povestea zugrăvită în fresce, și predica auzită (chiar cu descifrarea scenelor biblice!), ori fără canoanele Bisericii care impuneau ritualul cu obligațiile ferme ale credincioșilor, se putea impune credința și transmiterea ei ?

Am recitat, prin purtătorul de **cuvânt** (fiecare perioadă cu propria definire a lui Dumnezeu!), prin Profetul *autorizat* (și aici corectitudinea *puterii* – a... politicii!) și am constat că visul propriu, acel gând, zburând prin întunericul nopții cu comprimarea duratelor – și timpul își întinde trupul în odihna nopții!-ne-a șoptit complice ce a văzut El, cu scuza că nu le-a putut vedea pe toate într-un timp prea scurt! În faptul zilei am mers în ograda cu păsările, păzite de cocoșul cu creasta roșie și le-am dus o mână de boabe. Am rugat Cocoșul să-mi mai semnaleze, poate în completare, și alte zbenguiele secrete ale gândului, duh al duminării nocturne!

16 Martie 2025

„RAI”-urile omului... globalizat!

În cuprinderea întregului, titanul Atlas, ținând pământul pe umeri, se putea întreba cândva: unde să-și potrivească așezarea grădinilor, acele locuri înseninate și cu verdeață, unde oamenii să... trăiască: să-și viețuiască timpul și să-și odihnească veșnicia! Lăsat în rostogolire, pârjolit de soare, Pământul și-a rotit erele cu oamenii din ce în ce mai mulți, în căutarea celor prielnice. Urmele lăsate de urdinișul lor continuu a devenit o *sfântă scriptură* (aici cu sensul... de adevăr tănuț a ceea ce a fost în cele trăite și povestite ca adevăruri relative..., conforme cu emanciparea omenirii din perspectiva evoluției!). Azi, omul concret, care se vrea ATLAS, preocupat de planetă, chiar a pus ochii pe insula... care își primise numele de... *pământ verde*, înainte de marele îngheț istoric. Știm însă că cei luați pe sus (în ce-rurile fictive ale puterilor politice!), orbiți de prea însoirea din vârful piramidelor, nu mai ascultă de vocea pământului mamă..., nu observă Raiul, pentru că alte urgențe le scot ochii precum lui

Prometeu cel prea iubitor de oameni, ori lui Oedip, cel cu im-pardonabilul incest asumat eroic. Înțelepții lumii, cei ce au fost temeinic inițiați în citirea cu înțelegerea, ucenicind să dea contur materiei în căutarea chipurilor, pe potriva numelor hărăzite... nu sunt prizonierii unei singure puteri, să o numim aici pricepere, ori partizanat - în nișa vreunei zeități obscure din mai largul O-limp! Facem aici elogiul polivalenței, a acelor oameni providențiali, neostoiți în cercetare și făurari exemplari, cum din ferircire umanitatea i-a avut, iar scripturile i-a legitimat în marele panteon al umanității. Vorbind aici de *scriptură* nu ne referim doar la Carte/fie ea Biblie, Coran, Rig Veda etc., dar și la celelalte *arte* cu cele sfințite ale lor, pentru nemurirea vieților din Grădina/Rai a umanității. În vecinătatea lor fiind, a acestor făurari, rar se întâmplă să-i observăm. Nimeni nu poate fi profet/vizionar/mai altfel decât cei din preajmă!, este o constatare veche, care amână recunoașterea personalității din comunul nivelator și o pierde în marele anonim. Într-o perioadă în care toți vorbesc și foarte puțini ascultă, că de citit nu mai vorbim, omul polivalent (bun la toate!) are totuși șansa de-a se face remarcat, mai ales atunci când de serviciile lui ai nevoie, în timp real (de-o invenție, de vreo recenzie, vreun reportaj/de ce nu? și cu înregistrarea video și sonoră!-, de un sfat, de accesul în paginile revistelor, de vreo recomandare...). Iertată-ne fie lunga introducere, care nu justifică provocarea titlului, dar sperăm să dea o sugestie asupra celui ce ne-a provocat ecoul de față!

Am primit darul (Cărțile: *Raiul, după Cain!//One Man Show* și *Raiul după Christos!//One Man Show*, apărute la Editura Intol Press, Râmnicu Vâlcea, 2024) de la Petre Simion Cichirdan, autorul cărților editate la... editura personală. Chiar de ziua nașterii sale, în 21 februarie (în urmă cu vreo 74 de ani!), acum în 2025, sărbătoream pe Constantin Brâncuși, tocmai de Ziua Culturii și constatam ce greu îl revendicăm public pe artistul român,

cetățean francez, abandonat cândva de grădinarii români de sub alte zodii, cu alți profeți. Titlurile îmi sugerau ceva nou, față de „Cartea Cărților & Cartea Vieții. Raiul este aici pe Pământ. Roman” apărută, tot la editura sa, în 2021. Îmi spusese părerea, despre *roman*, confirmând multe sentințe, asociind și păreri proprii imediat după citirea/recitirea, în paralel cu scriptura din tălmăcirea aceluiași Dumitru Cornilescu (făcută pentru o popularizare și în limba română, a Bibliei, într-un proiect mondial, pe limbile pământului, într-un tiraj, de **2 miliarde de exemplare**, pentru 200 de state/ evaluare din... 2022!). Ce ne propunea acum autorul? Dincolo de precizările sale introductive, privind pe enigmaticul Om/Un anume... **Man** al prezentului, *vorbind* limbajul... globalizat, și în dialogul virtual, peste cumpăna timpului, cu „Vocea din Adâncuri”, observăm autorul, în travestitul simbol al artei: Toschris. Profilul unui făurar, atins de tehnologia modernă, în slujba artei, îl aflasem demult. Cum putea Toschris să susțină noul dialog cu adâncimea scripturii, când cu puțină vreme în urmă trăsese... sentențios concluzii ferme? Cărțile cele noi, numitul dar, reiau demonstrațiile și întăresc afirmațiile, celor dinainte, cu o altă punere în scenă (autorul spune că le *optimizează și completează!*), cu un probatoriu înnoit și noi cercetări. Vremea de azi, din Raiul de acasă (noi îi spunem de un sfert de veac: România: „Grădină a Maicii Domnului”!) confirmă simultaneitatea lumilor: cu timp și adâncimi, dormind eternitatea. *Toate-s vechi și noi sunt toate*, dar faptul înnoirii... *cu picioarele înainte*, se observă în neadaptarea la *vreme vine*, a asincronului - evident în lentoarea tradiției noastre... încă getodacice, incomplet romanizată (?!!) și de/fazată rotației astrelor. Multele năravuri, ca tare sociale ale veacurilor de robie (vezi și D. Drăghicescu, privind psihologia... neamului!) ne risipesc spre mai îndepărtatele ceruri/Raiuri făgăduite. Marea migrație a cutezătorilor, Abeli - uciși de pământeni Caini/precum câinii dresați de stăpâni!- își caută libertatea departe de grădina de acasă.

Uităm, prin dezrădăcinare, de statornica slugărniciie la vremelnicii stăpâni, sentința: ... *fie pâinea cât de rea tot mai bine-i în țara mea* - grădina/raiul ... personal. Cadrul referențial al dialogului, pe marea scenă a istoriei, una în două acte, ca două legăminte, cu două ere marcate anume, prin două *testamente*..., date spre împlinire urmașilor, este anunțat de pe *poarta* de intrare... coperta I.

Ai imediat imboldul să descifrezi taina din cuvintele cheie ale titlului. Pre/Numele autorului ne vorbește de un Petre (noi știm că el este completat de Simion!) și că în *fișa postului* său de *grădinar* al raiurilor (vezi și al artei cu atâtea lucrări de grafică, pictură, sculptură!), al culturii (vezi cărțile proprii cu poeme și studii diagnostic, asupra realității, pentru lumea întreagă /vezi *culturaarsmundi.ro.*), al Editurii Intol Press, al redacțiilor revistelor patronate etc., chiar este păstrătorul atâtor cheii. Imediat m-am întrebat cum va fi preluat ștafeta de la demult pensionatul Anubius, cel cu cheia/ ANKH, văzut și el pe scriptura Stelei Nanai, prin Egiptul dinastiei a XVIII-a? (vezi p.146, vol. I, unde ne reamintește de sceptrul puterii și... balanța justiției, care se înclină și ea după legile vremii!). Cuvintele cheie: Cain și Christos, ne clarifică asupra perioadelor localizate istoric, atât de știință, cât și de religie, ori legendele care legitimează! Izvorul unui... *popor ales*, a unui crez unificator al dumnezeirii; definirea raiului ca un pământ făgăduit (tocmai de voința supremă instituită!); căutare perpetuă o omului în neostoită mișcare, toate își cereau dinspre prezentul mileniului acesta cu globalizare, clarificările dinspre toate valurile omenesți, pentru prezentul în căutarea de sine. Câte legende..., atâtea legitimări ale grădinilor/*raiuri*, toate, absolut toate pe pământul mănos, după cum soarele: dumnezeire supremă pârjolește Sahara, îngheață Groenlanda și face mănoase cursurile marilor ape să înverzească Grădinile! (tocmai pentru lucrul pământului în Mesopotamia, ori în lunca Nilului, pentru Raiurile stăpânilor, vor fi suferit evreii istorica

lor robie!). Titlul, cu trimitere la Cartea Cărților/Biblia, ne trimite la Cain, marcă a omenescului primordial și fără apartenență etnică (antropologii l-ar identifica cu așezarea oamenilor să lucreze pământul, după desprinderea culegătorilor din sânul naturii!, cu uciderea vânzolelii din bătaia vânturilor și zbunguiala fără cuib propriu, precum a nestatornicilor cuci!). Învățații vremurilor, adică profeții recunoscuți de toate religiile, filosofii și artiștii (de toate culorile...) au putut fi prin *purtătorul de cuvânt al adâncului*, partenerul de dialog Omului *Man*, din mileniul al III-lea. Iar Iisus Christos/ Toschris, ca o reflexivitate interioară poate evalua saltul omenesc spre propria înălțare, chiar în oglindirea cu sinele interiorizat, și acum pe Cale, în Raiurile pururi vii! O personalitate care nu se revendica din lumea oamenilor, cu duhul mărginit doar al unora, Om fiind, dar în serviciul tuturor neamurilor, cum îl va fi constatat apostolul Pavel, depășind mărginirea pietrei de temelie... doar iudaică, a putut deveni dincolo de izvorul creștinătății... profet și altor credințe (vezi Islamul cu scriptura revelată lui Mahomed!).

Între prima întâlnire cu Toschris și cel de-al II-lea - protagonistul dialogului cu „Vocea din Adâncuri”!- chiar eu, observatorul... cititor, îmi sporisem mai adâncimea propriei cercetări, una cu pipăitul lui Toma prin locurile cu artefactele. Voi fi fost prin Cappadocia, pe Valea Nilului (cu cele de sub cerul liber, de prin morminte și unele cu toate explicațiile științei din marile muzee, inclusiv cel de... egiptologie din Cairo) și foarte curând prin Carthagina și Istanbul. Voi fi aflat că dincolo de geneza monoteismului în creuzetul iudaic, alte Raiuri au fost propuse umanității înainte de Statalitatea ebraică, în pământul făgăduit și marcat cu un templu vremelnic, în locul *cortului* migrator. Apoi faptul că după proiectul Raiului creștin, instituit Biserică în, dar și dincolo de fruntariile Imperiului Roman, va mai fi fost și Raiul propus de Islam, prin Mahomed la începutul veacului al VII-lea. Incitat să citesc/recitesc Coranul voi fi observat existența

simultană, tot pământeană a mai multor Raiuri, toate pământene și cu reguli ale viețuirii adaptate geografiei, organizării statale și tradiției cu memoria ei conservatoare, unde faptele trecute... intrate în mituri și legende au putut susține viziunile profetice. Foarte recent voi fi citit versiunea pdf. a cărții „Istoria culturii universale în date” Ed. Argonaut, Cluj Napoca, 2021 (autori: Victoria Anghelescu, Marian Gavrilă, Minodora Petrovici.) unde la p.31 tocmai ne consemnează despre *Stela Nanai* (1400 – 1350 î. Ch., realizată din lemn sculptat, aflată la Muzeul Egizio, din Torino); despre 1375-1370 î.Ch., construirea orașului Tell-el Amarna ca reședință regală și capitală a Egiptului în timpul faraonului Akenathon (primul reformator monoteist cunoscut de istorie, tatăl nefericitului Tutankhamon și soțul celebrei Nefer-titi!), apoi la p. 32 se consemnează: „1250 -1200 î.Ch., potrivit cărții biblice *Exodul*, Moise i-a scos pe evrei din Egipt și au ră-tăcit în pustiu timp de 40 de ani. Ioșua i-a trecut peste râul Ior-dan aproape de Ierihon, și i-a dus în Țara Promisă: Canaan/ apoi... 1200 î.Ch., potrivit cărții lui Ioșua Țara Canaan-ului este cucerită de evrei”.

Te lămurești repede că multe Raiuri, toate pământene, a experimentat umanitatea, dar că cele luate *scene*, ale unui dialog actualizat, (fiecare *parte*... din marcajul dialogului, respectă o cronologie!), venind prin treptele purtătorilor de cuvânt, profeți recunoscuți, sunt rezonante *softului* nostru creștin. Că această sacralitate ne-a marcat cultural propria adâncime, agonisită în miile de ani, prin *cuvântul* limbii noastre, ca adevărată piatra din capul unghiului. (maternitatea grădinii carpato-dunărene, vocea mamei creștinată pe vremea unei Rome, ce își păstrează atribu-tul *eternității*, ne este incontestabilă, în ciuda disputelor privind izvorul adânc al graiului!) Lumea cu toată lărgimea ei planetară își află morala Raiului, să o numim și DREPT al OMULUI, în legea iubirii semenului.

El, Omul, fiind Piatra/Petre, pe care s-a pus temelie Bisericii Creștine, să fie piatra din capul unghiului, dar în același timp *păstorul* turmei/popor de oameni, în liantul social, are nevoie de o conduită clar marcată să poată fi urmată. *Cum să înțelegi lumea de azi?* când în durata strâmtă a trecerii Omul trebuie să afle de unde a izvorât umanitatea, să se dumirească cine este și ce misiune are, dincolo de curgerea de-a împreună pe apa timpului, și povestea despre cele două lumi, cu polarități diferite? Este nevoie de răspunsurile date de ... adâncime, și acestea provocate de întrebările prezentului, unul în cunoștință de cauză (de aici nevoia de polivalență cu știința acumulată și dublată de puterea de-a comunica, nu doar prin vorbe, dar și prin faptul concret al mâinilor care știu să facă!). În primul volum autorul ne vorbește și prin limbajul artei, dincolo de erudiția omului de știință. Observăm chiar într-o cronică în arta graficii, vezi p.6. „Primul ciclu al omenirii” lucrare pe lemn pictat, din 2002, care, precum o stea din mileniu 3, reamintește prin artă despre lumea post adamică, apoi pe „Daniel în groapa cu lei”, dezrobitorul evreilor din robia Babilonului... redat de autor într-o pictură pe sticlă, tempera, în 2002., dar și o sugestivă... cronică grafică a altei perioade istorice (p. 180): „Timpul după robia babiloniană” într-o pictură pe sticlă, tempera... din perioada studierii temeinice a Bibliei, același an 2002. Trimiterile la arta lui Constantin Brâncuși (autorul fiind un *brâncușolog* recunoscut și ucenic în atelierul sculptorului Constantin Lucaci!) sunt nenumărate, dar constatarea lui privind Steaua lui David (aceea cu 6 coarne), că prin deplasarea triunghiurilor echilaterale care o compun, în cele două sensuri ale verticalei, cu apropiere și distanțare, obținem romboedrul/modul, „mărgea”, a *coloanei fără sfârșit* sau, pe sensul inversat... *clepsidra*!

Cărțile, prin vocea prezentului, sunt o privire critică asupra grădinii noastre, cu proiecția pe seceta unor ani deșertici, cu multe promisiuni și amăgiri, ba chiar cu ademeniri... false con-

siderate revoluționări, ori poate integrări unor raiuri prin preajmă. Un spirit civic, evident, se pune în scris, adevărată spovedanie de om liber, care descoperind Adevărul... Domnului, unul care va fi împăcat simfonic: Iubirea inimii - credință declarată!-, cu Știința atâtor acumulări școlite și a atâtor priceperi ucenicite, până la cele mai înalte tehnologii (precum cea a plăsmuirii de sine... în chipul lui Toschris!), poate sluji necesara mântuire. Referențialul atâtor profeți, chemați în dialogul, devenit dezbatere pentru analiza prezentului, face din sentințele autorului o invitație specială de-a citi cu ochii minții realitatea de sub priviri, nu numai din vorbăria mediei partizane, dar mai ales din subtilitatea scripturilor artei, cu perenitatea unor simboluri ce nu pot fi răstălmăcite. Reluăm și aici invitația de-a citi cărțile împreună cu *scriptura* chemată în dialog, și avem convingerea că veți regăsi în adevărul propriu, ca o descoperire de sine. Autorul se deconspiră în fiecare volum, dând în vileag pe Toschris, cu propria scară a vieții, apoi se arată prin oglindirile înconjurătorului, nu puține! Un Om liber, care are pe Domnul în sine, nu are voie să se teamă de nimeni! Recomandăm studierea acestor cărți pentru că răsplata nu va întârzia în mai cuminecarea celor multe demult știute și încă în anticamera descifrării.

27. Feb. 2025

CUPRINS

TURCIA / 16

- Am văzut Turcia cu ochii noștri! / 16
Manargat/ Antalya, sâmbătă, 7 mai 2022 / 25
Nevşehir/ Cappadocia, Duminică, 8 mai, 2022 / 41
Nevşehir/ Cappadocia, luni, 9 mai, 2022 / 50
„Seară turcească”, ca o victorie de...9 Mai! / 63
Nevşehir/Cappadocia, marți, 10 Mai, 2022 / 65
Manavgat/Antalya, miercuri 11 mai 2022 / 71
Manavgat/Antalya, joi, 12 mai, 2022 / 79

EGIPT / 95

- Seniorii, în Egipt..., la o „școală altfel”! / 95
Egiptul? Cu adevărat *dar al Nilului*..., făcut umanității! / 101
Egiptul, regăsire de sine și apoi pe fluxul și refluxul oceanului politic... planetar / 103
Cu „Seniorii” vâlceni prin Egiptul modern și cel al Nilului, cu faraoni și piramide / 111
Egiptul, muzeul *in vivo* al umanității / 122
Duhul Egiptului pogorât de Rusalii / 145
Ce este OMUL? / 148

TUNISIA / 177

- Jurnalul unui *pelerinaj*, prin... Tunisia! / 177
În căutarea Islamului și a... înaintea-i premergătoare:
Roma / 196
Cuvinte încrucișate, crucificate, într-o... altfel de cruciadă / 206
Prin Tunis, capitala modernă a Tunisiei, cu inima arabă a unei medine ... labirint / 224
Darurile oamenilor... fac grădina paradisului / 229

Prin Medina Hammamet, ca printr-un Disney land / 241

Să nu confundăm niciodată țara mamă, cu păstorul ei netrebnic!
/ 249

Exodul biblic... ca o mare trecere, dincolo de ficțiunea parabolei!
/ 257

Înariparea... Gândului nocturn / 274
„RAI”-urile omului... globalizat! / 293

